MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

II

Abdülbâki Gölpınarlı

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1384
Klasik Türk Eserleri Dizisi/17

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR
II

Hazırlıyan
Abdülbâki GÖLPINARLI

ISBN-975-17-0998-9 (Takım)
ISBN-975-17-1000-6

Kapak Düzeni / Memik KAYAOĞLU

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
26.8.1992 tarih ve 928.0-1856 sayılı makam onayı ile
birinci defa olarak 5.000 adet bastırılacaktır.

Anadolu Üniversitesi Basımevi-ESKİŞEHİR

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin, elde ettiği değerlerin arkasında iki kavram yer almaktadır. "KİTAP" ve "OKUMA".

Hangi alanda olursa olsun somut, yapıcı, ulusal ve evrensel özelliklere sahip olumlu sonuçların elde edilmesi ancak düşüncenin üretilmesi ile olanaklıdır.

20. yüzyılı geride bırakmamıza çok az bir sürenin kaldığı günümüzde, bu iki kavram görselliğin sınırtanımaz etkinliği ve gücü ile savaş verir haldedir. Ne var ki iletişimin teknolojik gelişmelerle değişen türleri yanında bu iki kavram, insanlara özgü haz duygusu nedeniyle özelliğini ve önemini her zaman koruyacaktır.

Dün olduğu gibi, bugün de gelecekte de "OKUMAK" ve "YAZMAK" insanoğlunun günlük davranışları arasında yer alacak, insanlar düşünce üretip, kendini yenilemek çabasından vazgeçmeyeceklerdir.

Bütün iyi niyetimiz ve çabalarımıza rağmen yazılı bilgi, yazılı kültür birikimi, görsel bilgi edinme yollarının çoğalmasıyla önemli darboğazlara itilmektedir. Özellikle televizyonun elinde bulundurduğu kolay erişebilirlik gücü zaten okuma ve yazma alışkanlığı az olan insanımız için, çok önemli bu iki kavram açısından tehlike gibi görünmektedir. Karamsar olmamıza gerek yok. Aynı televizyon sinema sanatının da gerilemesine neden olmadı mı? Üstelik bu "olumsuz" gelişmeler okuma alışkanlığının yaygın, yazılı kültür birikiminin geniş olduğu Batılı toplumlarda da yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Soruna özellikle bu açıdan bakılırsa, Türkiye' nin karşısında duran çıkmazın, ya da aşılması gereken engelin biraz daha farklı olduğu görülebilir. O da, Batının yazılı kültür birikimini belli bir düzeye getirdikten sonra görsel kültüre onun zorlamasıyla geçtiği şu sıralarda, Türkiye' nin aynı olguyu, yazılı kültürünü henüz oluşturmadan yaşamaya başlamış olmasıdır.

Asıl üstünde düşünülmesi gereken, asıl çözüm bulunması gereken sorun budur...

Böyle bir çözüm arayışı, hiç kuşkusuz, kitaba toplum içinde gerek nitelik, gerekse nicelik açısından daha yaygın bir yer verilmesini bir ön koşul olarak sunar.

Oysa, tam da böyle bir geçiş döneminde , bir toplumda ve bir ülkede kitaplar yasaklanıyorsa, tutuklanıyorsa, kitaba yönelik girişimler "suç" olarak değerlendiriliyorsa, farklı düşüncelerin yazılı ürünleri zaman zaman dışlanıyorsa, kaygı verici bir yanılgı yaşanıyor demektir.

Kültür Bakanlığı olarak, bu zorunlulukların bilinciyle, öncelikle kitaplara yönelik yasakları kaldırarak attığımız ilk adımı, ikinci aşamada, insanlık tarihini, düşünce tarihini, aydınlanma geleneğini, demokrasi klasiklerini...kısacası, çağdaş insan düşüncesinin oluşumuna katkıda bulunmuş tüm verimleri dilimize kazandırarak, bu konudaki toplumsal üretimimizi destekleyerek sürdüreceğiz.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, o arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan yapıtları yayınlayacağız. Böylece, ulusal kültürel birikimini, yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günün gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okuma, öyle görünüyor ki, içinde yaşadığımız bu "görsel kirlenme" ortamında kişinin kendisiyle, kendi bireyliğiyle yalnız kalabildiği tek alandır. Kendi içine dönmenin ve kendi usunun ve anlağının bilincine varıp, derinliğine ulaşabilmenin tek yolu da okumaktan geçiyor.

Türkiye gibi, genç nüfusun fazla olduğu toplumlarda, okuma edimine ayrı bir işlev düştüğü ortadadır. Ancak bu yolla ulusal ve evrensel kültür birikimlerine ulaşabilmemiz olasıdır.

Bu gerekçelerle ve bu bilinçle "kitap-okuma" somutunda başlattığımız girişimlerin, bundan sonraki kuşakların soyut düşünsel çabalara ağırlık veren, çağı, içinden bakarak yaşayan kuşaklar olarak yetişmelerine önemli katkılarda bulanacağına içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

Divân-ı Kebir'in II. cildindeki şiirler hakkında birkaç söz

Bu ciltte Bahr-i Hezec Ahrab'la Bahr-i Muzâri' Ahrab-ı Mekfûf vardır. Birinci bahirde ikiyüzkırkbir, ikinci bahirde yüzyirmialtı şiir vardır ki tutarı, üçyüzaltmışyedi şiirdir. Her iki bahirdeki beyit tutarı, dörtbinelliikidir. Birinci ciltle beraber Dîvân'ın 7664 beytini türkçeye çevirmiş bulunmaktayız.

Bahri Hecez Ahrab'da, CCXXXIII. ve CCXXXIV. gazeller, Şems'in gidişinden sonra söylenmiştir sanıyoruz; L, LVI. gazellerin, Şems'in Konya'ya ikinci gelişinde söylendiği anlaşılıyor. CLXXXII. ve CXC. gazeller, Şems'in şehadetinden sonra söylenmiş olacak. XXIX. ve XLIX. gazeller, Salâhaddin mahlasını taşıyor. Herhalde bu şiirlerde Şems'ten sonra Salâhaddin'le hemdem olduğu yıllarda söylenmiştir.

Bahri Muzâri Ahrab-ı Mekfûf'ta VI. şiir, bir terci'. Birinci bendiyle üçüncü bendi ondört, ikinci bendi onüç, son bendiyse yedi beyittir. İlk beyti, gençlikten bahsetmede ve şiir, bu hava içinde akıp gitmede. Şiirde "Şems" mahlası da bulunmadığına göre Mevlânâ'nın en eski şiirlerinden biri olsa gerek. Nitekim CVI. gazel de, altıncı ve yedinci beyitlerine nazaran otuz yaşında yazılmış olması gerekir. Fakat bu otuz yıl, gerçek yolculuğa düştükten sonraki zaman da olabilir. XII. gazelin birinci beytini, bir bayram günü okuyor (Manâkıb-al Ârifîn, İst. Üniv. Farsça yaz. 1231, 108. b. LXXXI. ve LXXXIII. Şiirler, Şems'in, Konya'dan gitmeyi kurduğunu anladıktan sonra yazılmıştır sanırız. XLVI. şiiriyse Şems'ten haber aldıktan sonra, yahut onun, Konya'ya gelmek üzere yola çıktığını duyunca söylemiş olsa gerektir. CXXXVIII. gazel, Şems'in gidişinden sonra söylenmiştir. CI. gazelse Şems'in şehid edilmesinden sonra, fakat henüz şehid olduğunu duymadan, Tebriz'e gitmiştir sanısiyle ibdâ edilmiştir.

LXXVII. gazelin beşinci beytinde, otuz yıllık bir hasret dile getiriliyor, bu otuz yıllık hasretin, kırk yıla çıkmaması isteniyor. Bu, ne demek? Şems'in şehadeti 1247 dedir. Mevlânâ, 1273 de ölümsüzlük âlemine göçmüştür. Ayyılına göre arada yirmiyedi küsür yıl var.

Acaba, bunun toparlak hesapla otuz yıl deyip geçiverdi de daha fazla yaşamamayı mı istiyor; bu ayrılığın kırkı bulmamasını mı diliyor? Bu isteğin ifadesi mi bu ve bu gazel, geçici yaşayışının son yıllarında söylediği gazellerinden biri mi? Yoksa kendisi, otuz yaşına girmiştir de bir umutsuzluk ânında, yahut mistik bir düşünceyle, sûfice bir inançla birlik, gerçek varlık âlemini özlediğini mi söylüyor? Özlü bir olgunluk taşıyan bu gazele bakılırsa ikinci ihtimâl, biraz uzak görünüyor. Bu bakımdan biz, bu gazeli, son demlerindeki gazellerden biri sayıyoruz.

XL., XLV., LXVI. gazeller, birer bahar tasvîri. Hele LXXXVIII. şiir, olağanüstü bir güzellikte, pastoral şiire tam bir örnek.

IX. şiir, hacıları kutlayan bir şiir. XXXVIII. şiiri, bir bayram günü söylediği açıkça anlaşılmada. XLVIII. gazel, bir zâlimin ölmesi, yahut öldürülmesi üzerine söylenmişe pek benziyor. İhtimâl bir zâlim, Sadeddin Köpek'tir (bakınız; Abdülbâki Gölpınarlı: Mevlânâ Celâleddin, II. basım, İst. İnkılâp Kitabevi , 1952, s. 60, 263).

LXIX. şiir, kendisine inancını o kadar güzel o kadar ercesine, o kadar fütursuz - pervâsız belirtiyor ki. LXXII. şiirse değme insan rûhunun kavrayamayacağı derecede geniş, sınırsız bir boş verişin ifadesi. LXXIII. gazel garip buluşlarla dopdolu; âdetâ açılamaya muhtaç. CXIV. gazelse sanki "Mesnevî" nin ilk onsekiz beytininin içinde bulunan ve Ney, kanlarla dolu bir yolu anlatıyor; Mecnûn'un sevgisine ait hikâyeler söylüyor anlamındaki;

Ney tarîk-ı râh-ı pur hun mîkuned
Kıssahâ-yı ışk-ı Mecnun mîkuned

beytinin şerhi sanki.

Aziz Mevlânâ âşıklarına, sevenlere - sevilenlere, dost canlara, insanı ve şiiri sevenlere, "Dîvân-ı Kebîr" in ikinci cildini sunuyoruz. O'nu, can gibi bağırlarına basacaklarına, gözleriyle - dudaklarıyle, elleriyle yüzleriyle öpeceklerine eminiz. Öbür ciltleri ve sonunda metni de sunmayı dileriz. Artık okurlarımızı, Âşıklar kıblesiyle, mâşuklar pîriyle başbaşa, gönül - gönüle, diz - dize, dudak - dudağa bırakıyoruz.

Abdülbâki GÖLPINARLI

BAHR - İ HEZEC AHRAB

"Mef'ûlü mefâîlün mef'ûlü mefâîlün"

-A-

I

(s. 66) Meyhane dilberi bizi eve götürmiye geldi, bizi gençleştirmek, terü tâze bir hale getirmek için ilkbahar çağını belirtti.

Yolumuzu vurmak için dağarcığını açtı, belini sıktı, okunu koydu, yayını gerdi.

Yüzlerce nükteler savurmada, yüzlerce düzenler yapmada, bizi yutmak, altetmek için yüzlerce şaşılacak oyunlarla satranç oynamada.

Fidan gibi sonunda bizi kökümüzden söküp çıkaracak amma aldırma, yürü, onun selvi boyuna gölge kesil, önünde, ardında koş dur.

Dostum, mermer gibi bir yüreğin varsa dayan, kaçıp gitme. Çünkü o, önce bizi öldürür, fakat sonra alır, bağrına basar.

Gönlümüzdeki gizli sevgili nazlanır, naza başlarsa biz de artık bütün padişahlara yüzlerce nazlar, edalar ederiz.

Gene geldi, gene geldi, o uzun ömür geldi. Yüreğimizi dağlamıya o güzellik, o naz, gene geldi.

O cihanın canı geldi, o gizli hazine geldi, perdemizi yırtmak için o padişahların bile övündükleri güzel geldi.

Geliyor, o gereken güzel geliyor. Gelişiyle yüreğimiz ağzımıza gelse yeri.

10. Yaratılış ağacını üstünde bizi hoş bir surette pişirip ol durmak, geliştirip yetiştirmek için Tebrizli Tanrı Şems'i Hamel burcuna geldi işte.

II

Arayıp istemiyorsan bile bize uyarsın, bizimle beraber arar durursun. Çalıp söylemeyi bilmesen bile bize benzersin, bizimle beraber çalıp çağırmıya başlarsın.

Karun bile olsan aşka düştün mü müflis kesilirsin; padişah bile olsan bizimle beraber sen de kul olursun.

Bu meclisin bir mumu, yüzlerce muma değer, yüzlerce mum yerine geçer; ister ölü ol, ister diri; dirilirsin bizimle.

Ayaklarının bağını çözer, gül bahçesini gösterirsin de bizimle beraber gül gibi bütün vücudunla gülmiye koyulursun.

Bir an hırkaya bürün de gönülleri diri erleri gör; onları görürsen atlas elbiseleri atarsın da bizimle beraber hırkaya bürünür gidersin.

Tohum yere düştü mü biter, boy verir, bir ağaç olur; bu remzi anlarsan sen de bize uyarsın, bizle beraber yerlere düşer, yerlere döşenirsin.

Tebrizli Tanrı Şems'i gönül goncasına diyor ki: Gözün açılırsa bizimle beraber sen de görülecek şeyleri görürsün.

III

Ey malı-mülkü olan, sen bu kıyamet gününü, bu güzellik Yusufunu, bu güzelim boyu-posu görmüyorsun.

Şeyhim, sen bu şeyhlik incisini, şu nur parıltısını, şu yüceliği, şu ululuğu görmüyorsun.

20. Görmüyorsun beyim bu can ülkesini, bu devlet bahçesini, bu bahtı, bu azameti.

Ey gönlü hoş, eteği temiz kişi, deli sen misin, ben miyim? Benimle bir kadeh çek de bırak şu kınamayı.

Ey Ay, dönüp dolaşıyorsun da asla gedilmiyor, zayıflamıyorsun. Ululuk nurların, sapıklıkları yırttı, giderdi.

* Akar suyu gördün ya, teyemmümü bırak. Vuslat bayramı geldi, vazgeç nyâzattan.

Nazlanırsan hamsın; naz çekersen ona teslim oldun demektir, Fakat yük taşırsan, yük altına girersen asıl o zaman o güzelliği, o tatlılığı elde edersin.

Sus, susmak, bal şerbeti içmekten de iyidir. Sözü yak, vazgeç remizden, kinayeden.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, canlar, senin doğundur, bu güneş, ıssılığı senin nurundan alır, senin parıltından elde eder.

IV

Sâkî, kadehi Tanrı şarabiyle doldur; yanmış kavrulmuş gönüllere rabbânî şarabı sun.

Mahmur erlerin meclisinde ekmekten az bahset; su adamları, sudan başka bir şeyle uzlaşamaz.

Senin suyundan, senin hitabından beden yıkıldı, harab oldu; cânım efendim, şu defineyle bu harabeyi beze.

30. Aşkın, o çorak toprağı gül bahçesi haline getirir. Dalgan, şu buluta benziyen gözü inciler saçar bir hale koyar.

Şarabımızı çoğalttıkça çoğalt, sundukça sun bize, bağla uykumuzu. Uykuya dalan kişinin geceden ne haberi olur ki?

Tanrıya konuk olanlar, meleklerle aynı kâseden su içerler. Sevab işliyen erlere şarap, gökyüzünden gelir.

Onun gerçek dostunun dudağı, onun taslarına, onun ibriklerine dokunur, onun kaplarından içer. O arı-duru şarabı çekinip sakınma küpünde bulursun ancak.

* Ayık adam nerden bilsin sarhoşların kendilerinden geçişini? Abû-Cehil sahâbenin hallerini nerden anlıyacak?

* Sûfînin üstadı, vasıtasız olarak Tanrıdır; Sâbiîyle Kitabehlinin üstadiyse kitaptır.

Tanrıya mahrem oldun mu vasıtadan geçtin gitti; artık yüzleri peçeli güzellerin kap peçelerini, aç yüzlerini.

İnkâr eden, ümitsizliğe düşer de sen bunu bulamazsın der; zaten onun yolunu bağlıyan da o, bulamazsan sözüdür.

O ne Aksungurdur, ne güzel sesli bülbül; o karakuzguna dünya viranesi daha iyi.

Sus, artık söyleme de kargaşalığı, kötülüğü arttırma; hitaba lâyık canlara zaten gayb âleminden ses gelir.

V

40. Bugün o arı-duru şarabı fazlasiyle sun, sundukça sun; şu tez dönen çarkı vur, kır, darmadağan et.

Tutalım, gayb kadehi göz görünmüyor, fakat sarhoşluğu, haraplığı gizlemiye imkân yok ki.

Ey neşeye, çalgıya düşkün, ey sözü de hoş, düşüncesi de hoş aşk; o yüzünü örten padişahın yüzünden kap örtüyü.

Kap da o kutlu sâki, bu yandan da hayıflanıp acıklanma kalksın gitsin, o yandan da; hele ey gül yüzlü sâki, doldur sağrağı, kâseyi.

Gül bahçesinin cilvelenmesini istemiyordun da ne diye *gülsuyu satılan* dükkânı açtın öyleyse?

Şu ırmağı akıttın da bizi baştan çıkardın; suda doğmuş kazı tez suya at gitsin.

Ekinlere benziyoruz cancağızım; şu meydanda bitmişiz, dudaklarımız kupkuru, canla gönülle yağmur bulutunu arayıp beklemedeyiz.

Her yanda bir yeni elçi; bulamazsın, yürü git diyor; aldırma, vur o karakuzgunun başına Lâ havle taşını.

* Ey her rûhun fitnesi, ey her toplumun kesesini kapıp kaçan; ey rebâbhi Abû-Bekr'in de elinden rebâbını çalan,

* Bugün, şu hadis bilgini canı tamamiyle sarhoş et, şu tefsir bilgini aklı tamamiyle bunak bir hale getir, öyle istiyorum bugün.

50. Ey bizim âbıhayatımız, gerçi çöl Arabına uyuz devenin sütü candır amma sen gene de gizlenme, mahşer günü gibi meydana çık.

Ey özü de güzel, yüzü de güzel, sus; nefesini tut; uykuya dalıp giden her gaafile halimizi duyurma.

VI

Suda doğmuş kazı at suya ey sâki; tezol, tezcanlı sarhoşlara tezlik daha fazla yaraşır.

* Ey baharın da canı, kışın da. Ey şaraba, mezeye düşkün sâki. Rebâbî Abû-Bekr'i şeker kamışına döndür, doldur şekerle onu.

Ey kargaşalıklar, ey fitneler sâkisi, hadi, yeni baştan işrete başla, sağrağı, kâseyi şarapla doldur.

Kutlu şarapla bu yanı da neşeyle, zevk naralarıyla doldur, o yanı da; yüzünü nikahla örtüp gizliyen sevgilinin kap yüzünden nikabını

Ne de güzel sevgili o, ne de hoş, tikensiz gül fidanı o; yanıp kavrulmuş gönüllere ne de hoş bir ilâç o; varolsun.

(s.67) Bak da gör, yüzlerce toplum, o görünmiyen şaraptan esrimiş, deli-divane olmuş. Bu şarap, yüzlerce süzülmüş, sızınlmış şarabı kesada verir.

Yeşillik sarhoşları gizli, çiçekler dallardan dökülüp saçlarımda, şu habbelerle dolu selde yüzlerce dağ, saman çöpü gibi dalgalana-yuvarlana, bata-çıka gitmede.

O aydın kadeh can olsa da bedenden gizlense bile sarhoşluğu, haraplığı gizlemiye imkân yok.

60. Ekinlere benziyoruz cancağızım; şu meydanda yetişmiş, yeşermişiz; susamışız, yağmur bulutunu arıyoruz, onu beklemedeyiz biz.

Gök gürlemesi gibi sen de susmuyorsun bir türlü; çünkü şu akıl, sana bir perde; sabret, yokluğa dal da şu söyleyip duran dudukuşunu öldür gitsin.

VII

Nihayet o ay, seher çağlarındaki ahlarımızı duydu da bu gece topluluğumuz bir başka düzene girdi.

* O ay göğsümde çarkurdu mu ey Aydevri derim, Aydevrimize bak bizim.

Nerde Zâloğlu Rüstem ki ben ona hiyleler edeyim, oyunlar göstereyim. Nerde Yusuf ki gelsin de bizim alımımızı, bizim güzelliğimizi görsün, parlaklığımızı seyretsin.

Bizim şeker madenimiz lokma olamaz, yutulamaz; sen onun şekere benzer tasında tatlı bir lokma olmıya bak.

Lûtfu, keremi, bizi koçmak, kucaklamak ister; bu yüzdendir ki her an, illetimize bir ilâç hazırlar, ihsanlarda bulunur.

Yanıp kavrulmuş ciğer tuzsuz yenemez; bu yüzden olacak ki her an, bizim yanıp kavrulmuş ciğerimize tuz ekmede.

Ayaksız tavafa girelim, başsız secdeye varalım; çünkü o şu başımızı, ayağımızı, başsız, ayaksız bir hale koydu.

O padişahın kapısının çevresini ayaksız tavaf edelim; çünkü o Elest sarhoşu geldi de kapımızı kırdı bizim.

70. Onun gümüşe benzer göğsü yüzünden betimiz-benzimiz altına döndü; bizim bu gümüşümüze, altınımıza yüzlerce define, yüzlerce hazine feda olsun.

Bizim şu insan kalıbımızı melek haline getiren nur, nerden bir renge boyanacak, nasıl bir şekle sığacak, imkân mı var buna?

Bir şeye benzetilemez amma lûtfeder de benzetişi reva görür; çünkü bakışımızın, görüşümüzn zayıflığını bilir.

* Nûrum buyurmuştur, kandile benzer. Göğsümüzle gözümüze de kandil konan yer ve sırça demiştir.

Sus da bunu herkes duymasın; zaten hayrımızı, şerrimizi anlıyabilecek kim var ki?

VIII

Ey can sâkisi, o yıllanmış, o eski şarabı, o gönlün yolunu kesen, o din yoluna kılavuzluk eden şarabı sun.

Gönülden kaynıyan, ruhla kaynaşan, coşup köpürüşü Tanrıyı gören gözü mahmurlaştıran şarabı sun.

* O üzüm şarabı İsa ümmetinin; bu Mansur şarabıysa Yâsîn ümmetine mahsus.

O şaraptan da küpler dolusu var, bu şaraptan da küpler dolusu; fakat o küpü kırmadıkça bu şarabı asla tadamazsın.

O şarabı alsan da bir an olsun gönlü neşelendirmez, gamı asla öldürmez, kini asla kökünden söküp atmaz.

80. Fakat bu şarabın bir katresi bile işini altına döndürür; şu altına benziyen kadehe canım feda olsun.

Bu iş olsa olsa, yatağını yastığını derip devrişin kişiye seher çağında olur, uyanık er, seher çağında bu feyze erer.

Sürçüp sendelemiyesin de padişahlarla olan ahdını, amanını bozmıyasın sakın; çünkü kötü dost, vesveseye aldanmaz.

Yüzün yaralanırsa aldırma, yürü, bir başka yara arıyadur; Rüstem bile olsa safta rastladığı gül, nesrin demetine ne yapar ki?

IX

Cana canlar katana, içmek için âbıhayat gerek; Tanrı denizinin balığı, tamamiyle can olmalı.

Şu balçıktan yapılan yıkık yer, baykuşun yurdudur; Zümrüdüanka gibi yücelerde uçan kuşa bu alan, nerden lâyık olacak?

Bu devletin parıltısına karşı yüzlerce göz kamaşır kalır, sen, öyle sopasına dayanarak yürüyen her körü, kulağından tutup çekme bu yana.

Sağlam para isen nasıl oluyor da borca kapılıyor, o hevesle sarhoş oluyorsun? Bu kerem ve ihsan hazinesini ne sanıyorsun sen?

Gönlü daralan kişi, lûtfa, insafa uğrıyacağı yeri iyiden iyiye bilir; o ebedî cana yüzlerce gönül feda edilse yeri vardır.

Gönül demirden de aşağı değildir ya; demir bile mıhladızın karşısına çıkan taşı bilir, o taşın mıhladız tarafından çekilmiyeceğini anlar.

90. Akıl, şu toprak yeryüzüne, şu âleme aşka düşmek için geldi, yoksa aklı, vefası olmıyana aklın ne lüzumu var?

Gerçekler güneşi Tebrizli Tanrı Şems'idir; gönül, o devlet kuşuna benzer canın kapısında yerlere kapanır da yeryüzünü öper.

X

Sevgili bezendi, güzelleşti, hep böyle olsun dilerim; küfrü iman haline geldi, var oldukça böyle olsun.

* Darmadağan olan saltanat, perişan olan diyar, Şeytanın yomsuzluğundan o hale gelmişti, saltanat gene Süleyman'a geçti, mülk gene onun oldu, böyle olsun boyuna.

Gönlümü inciten, yüzüme kapıyı kapayan sevgili, dostların gamiyle gamlanmıya başladı, hep böyle olsun dilerim.

Şarabı da yalnız içerdi, zevkı da yalnız ederdi; bak, şimdicek konuklara baş vermede, dilerim hep böyle olsun.

O padişahlara lâyık yüzün parıltısından, o evi ışıtan meşaleden her bucak, meydan yerine döndü, böyle olsun boyuna.

O yalancıktan kızışlarından, o tatlı mı tatlı işvelerinden, edâlarından dünya, bir şeker yurduna döndü, hep de böyle olsun dilerim.

Gece geçip gitti, sabah şarabının içilme çağı geldi çattı; gam gitti, neşeler, feyizler yüz gösterdi; güneş doğdu, parıl-parıl parlamıya başladı; dilerim hep böyle olsun.

Hüzünlere batanların devleti, deli-divane olanların himmeti yüzünden o zincir sallanmıya başladı, oldukça da böyle olsun hep.

100. Bayram geldi, bayram geldi, o kaçan sevgili geldi, bayramlıklar çoğaldı, hep böyle olsun oldukça.

Ey gönül sahibi, ey halden anlar çalgıcı, zîr perdesinde karar kılma; çünkü o Zühre Mîzan burcuna girdi; hep de böyle olup dursun.

* Yoksul Feridun kesildi, kesesi Karun'un kesesiyle aynı halde, onunla bir keseden harcanıyor, padişahla aynı tastan yemek yiyor, hep böyle olsun dilerim.

Şu esen yele, şu aşk yeline dikkat et, şirin dudakların afsunuyla neye uydu, onunla feryad etmiye koyuldu, dilerim hep böyle olsun.

Fravun, o kadar sertliğiyle, kabalığıyla, o kadar talihsizliğiyle

beraber, hele bak, şimdicek İmranoğlu Mûsa kesildi, oldukça da hep böyle olsun.

O kurt, o kadar çirkinliğiyle, o kadar bilgisizliğiyle, unutkanlığıyla gene de şimdi Ken'an Yûsufu oldu, oldukça da böyle olsun hep.

* Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, bizimle öylesine birleştin, öylesine bize karıştın ki Tebriz, Horasan oldu gitti, dilerim hep böyle olsun.

* Şeytanım müslüman oldu sırrı zuhur etti de nefsin rabbânî bir nefis oldu, İblis İslâma geldi, hep böyle olsun dilerim.

O ay doğdu da iki dünya da gül bahçesine döndü, bütün tenler can kesildi, dilerim hep böyle olsun.

Işığın rûha vurdu, onu yalımlattın, parlattın; can bâki kaldıkça hep böyle olsaydı bu. Parlaklığın yalım-yalım yalımlandı; oldukça böyle olsun bu.

110. Kahrı tamamiyle rahmet kesildi, zehri baştan başa şerbete döndü, bulutu şekerler yağdırmıya başladı, dilerim hep böyle olsun.

Şu öküz kurban oldu ya, artık ne köşke konduğundan dolayı yücelir, izzete sahib olur, ne boynuzum var diye utanır, yerinir; hep de böyle olsun dilerim.

* Yeryüzü, gökyüzü haline geldi mi Senâyî'nin dileği olmuştur; buydu, ona döndü, hep de böyle olsun.

Sus ki sarhoşum ben, birisi elimi bağladı benim: düşünce dağıldı gitti, dilerim hep de böyle olup gitsin.

XI

(s. 68) Ey ay yüzlü sevgili, Ramazan ayı geldi. Sofranın üstünü ört, yücelikler yolunu aç.

A hercâyi herzevekil, geri dönmenin tam vakti; helva satana bak, niceye bir helva isteyip duracaksın?

Helvacıyı bir kerecik görmek bile seni öylesine tatlılaştırdı ki bal bile efendim der, sana toprak olayım, tapında yerlere döşeneyim.

Yemen, kusman yüzünden pilicin, şu yumurtada kalakaldı; çık şu yumurtadan da kanatların bitsin, uçasın.

* Mehterin dudakları, sevgilinin dudaklarının anışıyla kupkuru; bomboş karnıyla zurna gibi ne de hoş feryad ediyor.

İçinde birşey bulunmasın, için bomboş olsun; dudaklarını neyin dudaklarına ver, bu daha hoş; ney gibi onun nefesiyle doldun mu artık şeker çiğne.

120. * Neye üfürülen nefeste şekerler gizlidir; Meryem'e benziyen ney, o nefesten tatlılara gebe kalmıştır.

Ekmek yemiye tövbe edersen ne ziyan edersin ki? Ekmeği artıp duran sofra nerde, cana canlar katan sevgili nerde?

* Tortudan arınayım, arılıktan da öteye geçeyim de kafdağına çıkayım. Oruç kafdağına çıkan serçe bile Zümrüdüanka kesilir cancağazım.

* Orucun vereceği zayıflık, beti-benzi sarartır, baş döndürür amma bu çeşit zayıflık, bu çeşit sararış yüzünden de insanlar, yed-i beyzâ'yı elde ederler.

Su iyi aksın, ekinler yeşersin, göversin diye her yıl arkları taramazlar mı, çamurunu temizlemezler mi?

Sen de şu ekmeği ark temizliyenlere, ark açanlara ver de âbıhayat elde et, bütün cüzü'lerin dirilsin.

A sözlerimi dinleyen, şu nefesi, bir selin çağlayışı say; çağlıyor da canı denize çağırıyor.

Ey ay yüzlü dilber, senin vasfının ilk sözleri, başlığı bile tam yetmişiki defter oldu da o hasetçi Zührenin elinde, tam yetmişiki tef, ıslandı, ses vermez bir hale geldi.

*

Cehennemin kapısını kapadık, yâni yeyip içme tamaını yokettik; sen de cennetin kapısını, yâni aydın gönlünü aç.

Eşeğe çok hizmet ettin, onun otunu, arpasını çok çektin, götürdün; İsa'ya da hizmette bulunmak, ona da yardım etmek gerek.

130. Eşek olmasaydık şu yeryüzü nerden yurdumuz, konağımız olurdu; İsa gibi bizi de gökyüzü çeker, gözlerine sürer, bağrına basardı.

Fakat o koltuğu kokmuş, bizi koltuğunun altına almış; artık bizim de o gönül gözü kör ahmağa kinlenmemiz gerek.

Sofrayla ekmeği görüp durdukça nerden canı göreceksin, nerden cihanı seyredeceksin? A benim canım, a benim cihanım, yürü de canı ara, cihanı ara.

Bütün bunlar geldi geçti cânım efendim, sen muhtaçlara bir bak; karakış yüzünden gül gibi yaprağımız, çiçeğimiz kalmadı.

* Bu harmana tokuz, şu buğdaya, arpaya doyduk artık; ey Ay, Başak ve Terazi burcu olmaksızın sen bir harman göster bize.

Çadır kuranlar gibi biz de bu gece nerkisle süsenin yanında çadır kurmak için göğün ipini tutmuşuz.

Ne vaktedek, nerde nerde - kû kû deyip duracaksın, üveyk gibi yücelere bir yol ara; çünkü şu âlem, her gümüş bedenli güzeli paralar, yokeder.

Her güzel, sanki bir ay, bir yol üstünde durmuş, yol kesmede; her biri, sanki padişahlar padişahı, her biri, öbüründen güzel.

A benim cânım, can ver, korkma, nekesliğe yapışma; fazla ışık yakıyorsun, elbette yağ gerek sana.

Padişahlığı, yücelikleri aramıya bak, öyle herşeye aldırış etmem ben de; bu huyu arslandan kap, erkeksin sen, kadın değilsin ya.

140. Kanlarla dolu yola ayak bas, yüzünü Mecnun'un yüzüne koy; savaş kılıcını çek, arslanın bile derisini yüz.

Ey Dudukuşunun huyuna-husuna sahip çalgıcı, üçüncü terci'i söyle de derede su akar gibi ruh da akıp gitsin.

Ey ateş göğünden de bir hoşça, bir güzelce geçip yücelen İsa, gökten başını eğ de bizi yücelere çek.

Toprakla birdim; ayaklar altında ezilmedeydim; bana bir sıfat verdin de toprak, döşeme oldu bana.

Bu göz, nûra bakamazdı, fakat sen, şu aşağılık âlemde ona öyle bir sürme çektin ki derya kesildi âdeta.

O sağrağın verdiği sarhoşluk olmadıkça gönül, kendisinden habersizdir, arık bir haldedir. O Kayser, sürme çekmedikçe her göz, kördür.

Arslanların ormanına git ki ceylân avlıyasın; padişahın meclisine git de onun şarabından tat.

Her yanda bir sâki, elinde arı-duru şarap. Her tarafta bir çalgıcı, hepsinin de çene topağı tatlı mı tatlı, hepsi de ay gibi.

Sevgiliye, bayram mısın, düğün-dernek misin, yârabbî, bu debdebeyi, bu güzelliği nerden verdin diye sorup durmadasın.

O arslan, dünyanın altı bucağına nerden sığacak? O arslana lâyık pençe, altı cihetten de dışarda.

150. * Bu güzelliğe karşı güneş yanar yakılır, ay da kupkuru bir hale gelir, bu parlaklığı, bu yalımı, "Tanrı, kendi nûrundan onlara saçtı" sırrından bil.

O nur, öylesine bir nurdur ki can, zevkiyle ebedî olarak sarhoş olur. Öylesine bir nurdur ki güneş, onun tozuna bile erişemez.

Şimdi batmış gitmişim, ırmağı nasıl anlatabilirim? Başım sudan dışardayken söylüyordum, dudaklarımdan sözler çıkmadaydı, güzel güzel bahsediyordum.

Sen de balık olmadıkça bu ırmak seni garketmez; bu çayırlığa, terü tâze, yemyeşil gül fidanından başkası gelemez; başkasına yol yoktur.

O eşi, benzeri olmıyan padişahlar padişahı, bunu öylesine anlattı ki nasıl arıyabilirsin, nasıl söyliyebilirsin o anlatışı? Ne yazılır, ne resme sığar.

Sana konak olan gönül, iki dünyadan da geniştir, iki dünyadan da üstün; Leylâ da o gönül yüzünden mecnun olur, deli-dîvane kesilir, Mecnun da.

Ey Ay yüzlü dost, ey şekerler çiğniyen çalgıcı, sesin cana canlar katmada, tâ sabahadek durma, dinlenme.

Kârsın, tamamiyle kâr, tamamiyle fayda; herkesten üstün oldun, her an da böyleydin sen, sabahadek durma, oturma.

Yüzlerce şehire, ey âşıklar, ey perişanlar, o uykuya dalmış sevgili uyandı diye haber gitmiş; sen de sabahadek oturma, durma.

O fitne uyandı, öylesine fitne ki kınamaya kalkıştı mı dağı bile yarar, yaralar; uyuma, sabahadek durma dinlenme.

160. Evde bu çeşit bir topluluk, toplulukta bu çeşit bir ışık... Senden umduklarım var, uyuma, sabahadek dinlenme, durma.

Bey geldi, bey geldi, o aydın dolunay geldi, o şeker, o süt geldi, sabahadek durma, uyuma.

Ey sesi, nağmesi güzel mi güzel, seher yelinden de hoş, seher yelinden de tatlı dilber, bizi sen baştan çıkarıyorsun, sabahadek yatma, oturma, devam et çalgıya.

Meclis seninle kutlu, işret senin nefesinle, senin nağmenle diri; mum gibi her yanı aydınlatmadan, sabahadek durma, dinlenme.

Bu gök, yeryüzünün üstüne kurulmuş bir çadır; kim görmüştür böyle çadırı? Ey bu çadırın direği, sabahadek ayak dire, yıkılma.

Bu toplum, seninle dopdolu, seninle şana-şerefe ulaşmış, senin yüzünden alt-üst olmada; sabahadek durma, dinlenme.

O kürek, kayıkçının elindeymiş gibi boyuna hareket etmede, mamur bir yere varıncıyadek bu, böyle sürecek, sabaha kadar devam et.

Ey neye üfürülen güzel nefes, ne de şaşılacak derecede terü tazesin; nasıl olur da herkese saygı göstermezsin? Sabahadek durma, oturma.

Tef, avuçla sıvazlanarak gerilir, sarhoşun nefesiyle değil; neye karşı onun sesi, daima biraz hafiftir; sabahadek çaladur.

Can gibi susmadayız amma can, nasıl olur da uyur ey sevgili; sen dilimiz ol da sabahadek durma, dinlenme, söyle, çal.

XII

170. Yalnız ağzımla değil, gül gibi bütün vücudumla gülüyorum, çünkü ben, benden geçtim, dünya padişahiyle halvetteyim.

Ey bir meşale getirip de seher çağı gönlü alıp götüren, cânı da al, göğe ulaştır, gönlü yalnız bırakma.

Kızgınlığa, hasede düşüp de canı, gönüle yabancı etme; onu burada bırakma, bunu yalnızca çağırma.

Padişahça bir haber gönder, hemencecik umumi bir davet yap; a padişahım, ne vaktedek bu, seninle olacak da o, yapayalnız kalacak?

(s. 69) Dün gece yaptığın gibi bu gece de gelmezsen, bu gece de dudağını yumarsan cânım efendim, yalnız feryad etmem, yüzlerce gürültüler koparırım, kargaşalıklar çıkarırım.

XIII

Allah için olsun sevgili, altın gibi sapsarı yüzüme bak; Allah için olsun, nereye gidersen bizi de beraber götür.

Gönlümüze geldin mi eteğini topla da elbisen, ciğerimizin kanına bulanmasın sevgili.

Sevgili, seni görmiyen Ay yüzlülerin körlüklerine rağmen, onların inadına bir doğ da Ayın yüzüne bile bir kara buluttur, çek.

Ey şeker dudaklı dost, anadan doğduğun günden itibaren şeker pazarına ne de kesat düştü, yazık.

Esenlik sana dedik, bu ses, bütün dünyayı tuttu; gönül secdeye kapandı, can, beline gayret kemerini kuşandı sevgili.

180. Mum gibi her gece yanardım, seher çağı söndürülürdüm; fakat sevgili, bu gece geceyle gündüzü farkedemiyorum artık.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, kanlar döken bir padişahlar padişahısın sen; hizmetine bel bağlıyan, sana kul - köle kesilen deniz bile sevgili, senin tapında bir inciden ibaret ancak.

XIV

Ey gül bahçesi de, sarılı - kızıllı gül de yüzünden gülen sevgili, dilerim bizimle daima, daima böyle ol, sütle bal gibi kaynaşalım, bir ol bizimle.

Ey gökyüzü, kendisine kul olan, lûtfiyle halkı dirilten dost; maşallah, ne de güzellik, alkış, ne de alım bu.

Güzellik denizin ansızın köpürür de dalgalanırsa aşağılık âlem incilerle dolar, yücelerse cennet kesilir.

Ne yana yüz tutarsan önünde güller biter, açılır; nereye gider gelirsen ayağına döşenen toprak altın kesilsin dilerim.

Kızar öfkelenir de sitemli sözler söyler, kötü laflar edersen söyle, çekinme; senin cevrin, cefan, tamamiyle tatlıdır, tamamiyle tattır.

Gerçi gönlü taştır, fakat sen bir bak da gör, ne rengi var; meşale bile, kızıl gül bile görür de kendinden utanır.

Yarabbi, ona açık, uyanık bir gönül ver, uzun bir ömür ihsan et, yüzlerce yıl yaşasın, övünecek yücelikler ver, nazlar ver de biz de onunla övünelim.

XV

Cânın için, bâşın için bizi böyle bırakma ey sevgili; ey salınıp yürüyen selvi, o boyu-posu göster bize.

190. Şu toprak döşemeyi sevindir, aydınlat; şu gök kubbeye bir başka güneş göster.

Canları yol bilir, kılavuzluk eder bir hale getir, madenleri altınlarla doldur; bir deprem ver de denizi coştur, köpürt.

Güneş bile senin devletinin, ikbalinin gölgesine sığınır; evet devlet kuşunun gölgesine sığınmaktan başka bir yol mu vardır ki?

Cânım efendim, kötü düşünceli öze, o kötü düşünce, noksan olarak yeter; âciz, miskin sevda, sevdada âciz ve miskin olanındır.

Hem rahmet sahibi Tanrının rahmetisin sen, hem melhemsin, hem derman, hekimcesine o safrayı bastıran ilâcı sun bize.

Gül bahçesinin bülbülüsün, hayırlı kişilerin sâkisisin; hem sırlara baş verirsin sen, hem başsızsın, ayaksızsın sen.

Yarabbî, neler var sende, lûtfunla bir baharsın sen, granit taşları, kayaları bile işe - güce sokarsın sen.

Bir nurdur, parlatırsın; bir fitnedir, koparırsın, hem de öylesine bir fitne ki, öylesine bir kavga ki yüzlerce tufan bile onu yatıştıramaz.

XVI

Ey Ay yüzlü, hoşlar geldin, safalar getirdin, ey cana neşeler veren, neşelerle gel; sen zaten hep böyleydin, dilerim, sağ oldukça da hep böyle ol.

Ey her neşenin sûreti, cisme, şekle bürünmüş hali, sen, gönlümüzde bir anışsın, ey tüm aşkın sûreti, daima gönlümüzde ol.

200. Cânım efendim, bizi artık bu çocukluktan kurtar, ihtiyactan, dadıya - tayaya hizmetten halâs et.

Biz gamlara düştük de eşe - dosta sarıldık, ey tef, sen de candan, gönülden feryad et, ey ney, inle, feryada gel.

Ey gönül, sen güzelsin, o Husrev'in yüzünden büsbütün güzelleş; eğer tatlı bir Husrev'sen, Şîrîn'in Husreviysen aşka düş de Ferhat kesil.

XVII

Rezil - rüsvay olmak istemiyorsan bir öğüt dinle benden: Ben, afyon küpüyüm, sakın açma kapağımı.

İstersen beni ateşlere sal; ateş ne yapabilir bana? Ben, gönülleri bile yüzlerce ateşe saldım, yaktım - yandırdım, oralarda bile yüzlerce kavga - gürültü çıkardım.

Gökyüzü baştan başa baş olsa, toprak tamamiyle ayak kesilse ne ona baş korum ben, ne buna ayak basarım.

Ey sahibimizin küpündeki arı - duru şarabın sâkisi, sun bir sağrak, şükretmek, daha ziyade yaraşır bize.

XVIII

Dünya ateşimizin ışığıyla aydınlandı; dolunay, sâki bize, Ülker de kadehimiz.

Aşk inancım, yalnızlık bağım - bahçem. Yalım - yalım yanan ateş, kadeh arkadaşım, gül bahçesi de bizim zevk - neşe yerimiz.

Kimde aşk varsa bu meclis, yeri - yurdu onun; kimde akıl varsa kaçsın bizden, nerde, o, nerdeyiz biz?

210. Kimin yurdu daraldıysa, ateş kimi susattıysa gelsin bize, ona öyle bir kaynak gösterelim, onu öylesine bir kaynağa götürelim ki ordan suya kanmış bir halde dönsün.

Gayb âlemini görecek gözü olmıyan aşkla, şevkle bizim ulumuzun tapısına gelsin, ona hizmet etsin.

A zaman, gönlümün sahibi Tebrizli Tanrı Şems'i gibi bir insan gördü mü gözlerin?

Ne mutlu sana o doğru yolu bulan, çalışıp çabalama yüzünden eridin gitti; mânamızı anlamak için sûretten kaçındın, vazgeçtin.

Kimin derdi, gamı varsa perişan bir hale gelir, berbad olur gider; gelsin de efendimizin kahvesini içsin, sarhoş olsun, derdinden kurtulsun (*)

(*) Bu gazel Arapçadır.

XIX

Hocam, görmüyorsun bu kıyamet gününü sen; hocam, görmüyorsun bu güzelim boyu - posu sen.

Evin duvarı da deli - divane oldu, kapısı - bacası da; ben de belli olsun, anlaşılsın diye duvarın üstüne çıktım işte.

Öylesine bir Ay o ki devredip duruyor da gene gedilmiyor, incelmiyor; güzelliğinin güneşi, karanlıkları yırtmış, gidermiş.

A eteği temiz, güzel hoca, deli sen misin, ben miyim; benimle çek bir kadeh de bırak şu kınamayı artık.

Senden önce nice çılgın, kerametler arar dururdu; fakat keramet arıyan, sâkinin yüzünü gördü mü bütün kerametleri sattı, hepsini de elden çıkardı gitti.

XX

220. Sevgili, ne mutlu bize ki senin gamına düşmüşüz; hem aşkının mahremiyiz, hem senin mahremin.

Hem yüzüne dalmışız seni seyretmedeyiz, hem senin testinden sarhoşuz, hem seni görüp neşelenmek için damına çıkmışız senin.

Sen Süleyman'ın canısın, canın dinlenip huzur bulduğu konak yerisin; ey sevgili, dev de senin yüzüğün için deli - divane olmuştur, peri de.

Ey sevgili, canlar senin güzelim yüzüne dalmışlar da kendilerinden geçmişler, gönüller senin nefesinle, senin huzurunla aydınlanmışlar, parıl - parıl parlamadalar.

Senin aşkınla sarhoşum, başımda senin verdiğin mahmurluk var, senin güzelliğin yüzünden şâdım, neşeliyim sevgili.

* Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen âşıklar kâbesisin; ey dost, Zemzem bile senin Zemzemin yüzünden şekerlerle karılmış, şekerleşmiştir.

-B-

XXI

Ey uyku, cânın için olsun, bu gece zahmet verme bize; Allah aşkına bu gece geç-git, uğrama buraya.

A uyku, nereye uçar, gidersen ordaki meclis harabolur gider; uçup gelme bu meclise bu gece.

Bu gece göz, sevgili, senin güzelliğinle beslenmede; uykusuzluktan gam yemeyesin diye bu gece, onun güzelliğine dalmışsın ey göz.

* "Andolsun basınca geceye"; hâşâ, var - git ey uyku, var - git de bu gece, uyanıkların gönüllerinden yüzlerce armağanlar elde et.

230. Halk uykuya daldıysa, herkes uyuduysa Tanrıya hamdolsun ey gönül, dün gece de uyumadın amma bu gece yok mu, bu gece; bu gece dün geceden de betersin, dün geceden de uykusuzsun sen.

Ayla aynı huydayım, sabaha kadar söz söylüyorum, ey iştiyak çekenlere mûnis dost, bu gece can gözün açık, gör beni, dinle beni.

Ay bana tanık, yıldızlar ordum benim; ey Ay, yıldız oklarına karşı bu gece sipersin bana.

XXII

Sevgili, uyuma bu gece, bizi sevgilisiz bırakma. Sakın bizimle yarışa girişip de içmiye kalkışma, aman sakın, uyuma bu gece.

Bu gece kendimizde değiliz, aşkla bambaşka bir hale düştük; bu kez bir bak da gör, ne haldeyiz, bu kez uyuma bu gece.

Ey aşkının halkası her boyna geçen, her gece yalnız bırakma bizi, uyuma bu gece.

Gam oltasına avız; gamdan şaşırmışız, gamla sarhoş olmuşuz; bizi gamın eline verme, uyuma bu gece.

Ey gül bahçesinin selvisi, ey geceleri aydınlatan Ay, bu Aya tapanlara lûtfet de uyuma bu gece.

XXIII

O şeker dudaklı, o çenetopağı güzel sâki yüzünden can da sarhoş oldu, beden de, ey dost, uyuma bu gece.

O bütün dünyanın nûru yüzünden, onun her nazından, her edasından, duysun da ahvalimi anlasın diye feryad edip duruyorum, ey dost, uyuma sen de bu gece.

240. (s. 70) Gâh perişanlıktan, gâh pişman oluş yüzünden şu zevkten, şu işretten mahrum olup durmadasın, ey dost, bu gece olsun mahrum kalma, uyuma bu gece.

Bir gün tiken kesilir, hor - hakıyr olursan bir gün de ölür, leş kesilirsin, bizden ne haberin var ey dost, uyuma bu gece.

Şu ikisinden de vazgeç a adam, vakit geçti, kalk, gül gülmiye koyuldu, ey dost, uyuma bu gece.

Ayrılığından çekinmedeyim, aşkınla davranıp kalkmadayım, ey benim Tebrizli Tanrı Şems'im, ey dost, uyuma bu gece.

XXIV

Ey can, konuğunum senin, sakın uyuma bu gece; a konuğun canı, gönlü, sakın uyuma bu gece.

Yüzün dolunay gibi doğdu; bu gece, Kadir gecesi oldu; ey bütün güzellerin padişahı, sakın uyuma bu gece.

Ey ikiyüz gül bahçesinin selvisi, ey sarhoşların can rahatı, gönül huzuru, gönlü de aldın, götürdün, canı da; al, götür, sakın uyuma bu gece.

Ey güzel, ey güleç bahçe, sen olmayınca iki dünya da zindan, işte öylesine bir dilbersin, yüzlerce defa bundan da güzelsin, bundan da dilbersin sen, sakın uyuma bu gece.

— T —

XXV

Ey halden hale girmekten münezzeh olan, ey eşi - örneği olmaksızın yaratan. Ey insanı halden hale sokan, insana hayretler veren. Ey kimini Leylâ eden, kimini Mecnun kılan, ey âlete ihtiyacı olmıyan sanatkâr.

Leylâya, Mecnûn'a yüzlerce çeşit haller veren, ey ihtiyacı olmıyan verici diye tapısında onları feryad ettiren.

250. İş başaran, ihtiyaçlar gideren yüzük, Süleyman'ın yüzüğüdür, o da sana rehin edilmiş; elindeki delili, hücceti elden çıkarma.

* Tövbe Ayı geçti, dünyaya öylesine bir Ay doğdu ki bir anda yüzlerce ahdı, tövbeyi bozdurur gider.

Ne sersemdir o baş ki onun yüzünden donup sersemleşmez; ne ahmaktır o gönül ki onun karşısında kurduğu şeyleri kaybetmez.

Biz burda topalladık, evin kapısını ört; yayılanlar da bu tapıda topaldır, uçanlar da.

Ey aşk, tüm bir varlıksın sen; hem taçsın, hem zincir; hem Peygamber'in davetisin, hem ümmetin inançtan inanca geçişi, halden hale girişi.

Bizi yokluktan, ciğeri yanmış, susamış bir halde sen var ettin de gözümüzü şu devlet çeşmesine diktin.

* Tikenim senin yüzünden gül kesildi, cüzlerin kül haline geldi; önümüz de rahmet bizim, sonumuz da rahmet.

Gülü tikende gör, tikensiz gülü herkes görür; tümü cüzde gör; ehliyet de budur zaten.

Şarabı korukta gör, varı yokta gör, Ey Yusuf, padişahlar padişahlığını, saltanatı kuyuda seyret.

Gülü olmıyan tiken, yeşilliğin baş köşesine kurulamaz; bir avuç toprak, canı olmadıkça başı, bıyığı nerden bulacak?

260. El çırp da bundan anla ki her sesin aslı sensin, her ses, senden çıkıyor; çünkü ayrılık, yahut buluşma olmasa şu iki avucunu birbirine vuramazsın.

Sus artık, bahar geldi, gül geldi, tiken geldi, gayb âleminden güzeller, bizi davet için sıçrayıp geldiler.

XXVI

Ömür defterimizden bir yaprak kaldı ancak; can da o lûtfu gördü kıskandı da daraldı, ıstıraplara düştü.

O deftere şekerden daha tatlı, öylesine bir harf yazmış ki o harfi Ay bile okudu da utancından terlere battı.

Bahçedeki yapraklarda ebedî ömür parlamada; öyle bir ebedî ömür k ne burçtan burca değişmeden korkusu var, ne gedilip eksilmeden.

Adı yaprak amma ebedî saltanat orda; bütün temiz erlerin sırları orda gün battıktan sonraki kızıllık sanki.

Dürülüp bükülmüş bir yaprak; üstüne de gözü aydın, görüşü kuvvetli Tebrizli Tanrı Şems'inden bir Tanrı nurudur, vurmuş.

XXVII

O âlemin azametiyle bir hale dalmışım ki senin bu kibrin, bu ululanman bir yeldir bence; böyle bir devletle sarhoş olan neden ululanmasın, ne diye yüce görmesin kendisini?

Her an, her lâhza ayıklık kör olsun diye sağraksız, âletsiz yüzlerce kap, şarap içmedeyim.

Havada uçan kuşları, Tanrı doğanlarını sanatsız, düzensiz, gayb âleminden ele geçirmedeyim.

270. Hattâ elimden şaşılacak kuşlar bitip uçmada; o halin sarhoşluğuyla şarap, dudağımdan coşmada.

Onun başağından biten buğday tanesini, hani o Âdem'in yediği buğday tanesini cennetle beraber satarım da o cenneti can gibi bağrıma basarım ben.

— D —

XXVIII

Balasagon'da ellerinde yay, iki Türk var diyorlar; o iki kişinin birisi kaybolup gitse bize ne ziyanı dokunur ki?

Ey olmıyacak, abes gamlara düşen, şu olmuş, bu olmamış, bunun altınla dolu kesesi var, onun çanağı var, sofrası var diye dertlenip duran.

Akşamleyin bir bey, birisine bir eyer bağışlasa hasedinden burda canına hafakanlar düşüyor.

Andolsun Allaha ki canı olan her diri, padişahın bakışından başka bir şey düşünmez, padişahın gazebine uğramak gussasından başka bir gussaya düşmez.

Deli - dîvane olayım da saçma - sapan şeyler düşünmiyeyim bâri, ey apaçık gören, ey can gözü açık olan, zaten ben, aslından da deli - dîvaneyim.

Mademki aklım yok, gel bana, sensin benim aklım, senin gibi çobanı olana akıl olarak sen yetersin.

İbadetim azsa ibadetim de sensin benim, hayrım da; seni ibadet edinen kişi, korkudan kurtulur artık.

Ey sûret testileri yapan, bana testi satma; akar ırmağı olan testiyi ne yapsın?

280. Sen kendini birisine, amma bir ölüye vakfetmişsin; bense cana, cihana sahib olana vakfetmişim kendimi.

A dost, sen de gel, gel de bize dost ol, çünkü canında canımızın eseri var,nişanesi var.

Tebrizli Tanrı Şems'i, varlık göğünün bir güneşidir ki doğdu; ne göktür o gök ki orda dönüp durmada.

XXIX

Bugün yüzün, bir başka yüz, bugün tatlı dudaklarında bir başka tat var.

Bugün, güle benziyen lâ'l dudakların bir başka daldan bitmiş; bugün, selvi boyun bir başka türlü yücelmiş.

Bugün, Aya benziyen yüzün gökyüzüne sığmıyor; o gökyüzüne benziyen göğsünde bir başka ferahlık, bir başka genişlik var.

Bugün fitne, yatağından hangi tarafından kalktı, bilmiyorum; şu kadar biliyorum ancak, onun yüzünden âlemde bir başka kavga var, bir başka gürültü var.

İki âlemden de dışarı, bir başka yazıda yayılan, arslanları bile avlıyan, yere yıkan o ceylân, bugün, gözlerinde göstermede kendini.

Şu sevdalara düşmüş gönül gitti, gönül de kayboldu, sevda da; çünkü onun, bundan daha üstün bir sevdası var şimdi.

Âşıkın ayağı olmazsa ezeli kanatla uçar; başı olmazsa başka başları vardır onun.

290. İki göz denizi boyuna onu arıyor, fakat bulamıyordu, bilmiyordu ki o incinin bir başka denizi var.

Aşkla iki dünyayı alt-üst ettim; burda ne diye arıyordum sanki? Bir başka yeri var onun.

Bugün, gönlüm aşk, yarınsa mâşuk; bugün, gönlümün gönlünden bir başka yarın var.

* Padişah Salâhaddin gizliyse şaşılmaz buna; Tanrı onu öylesine kıskanıyor ki her an bir başka lalası var onun.

XXX

Can paralanmaz, bölünmez; benden al somun parçasını, ekmek dilimini; aşkımıza düşüp âvâre olan, asla âvâre sayılmaz.

Birisinin hırkası ben oldum mu asla çıplak kalmaz o. Birisinin çaresi oldum mu çaresiz kalmaz o.

Birisine mevki ben olursam nerden azledilecek o? Mücevher kesilen taş, artık bir daha taş olmaz ki.

* O iştiyak çekenlerin kıblesi asla yıkılmaz. O sükût edenlerin mushafı, otuz cüze bölünmez.

Şu gözlerim sâkilik eder, yaşlar akıtır amma onun mahmur gözleri olmadıkça ne sarhoş olur, ne kimseye şarab sunar.

Âşık hasta olur ama ölmez; Ay gedilir, zayıflar amma yıldız olmaz.

300. Sus artık, bu kadar gam yeme; âşık olan nefis, artık kötülüğü buyuramaz, fenalığa meyledemez.

XXXI

Âşık benim gibi olmalı, durmadan yanmalı yakınmalı, böyle olamazsa çocuk gibi aşık oynasın dursun.

Ey Ay bile kendisine kul - köle kesilen dilber, Ay yüzlü senin gibi olmalı da bütün Ay yüzlülerden üstün, hepsinden güzel olmalı, hepsine de nazlanmalı.

Âşık dediğin benim gibi gerek; öylesine sarhoş olmalı, öylesine kendinden geçmeli ki, ne halka uzlaşmalı, ne kendisine bir hayrı olmalı.

Ey benim tek binici padişahım, atlı senin gibi olmalı da vehimden, şüpheden o yana at sürmeli, eşip uzaklaşmalı.

Aşak âbıhayattır, seni ölümden kurtarır; kendisini aşka atana ne mutlu.

(s. 71) Bu can, yaş dala benzer, kendine çekedur; bil ki ne kadar çekilirse sana doğru o kadar eğilir.

Benim canım da gönlümde o madene dalmış, sarhoş olmuş, gitmiştir; her gün, aşka yeni tutulmuş gibi başk bir yol – yordam kurmıya girişir.

Çenk gibi gamdan iki büklüm oldum mu o vakit seni tatlı tatlı bağrına basar, vasıtasız okşamıya, sevmiye koyulur.

O arslana meftun olan ceylân'ın kanı değişti, tazeleşti mi arslan, onu sağ yanına alır da beraberce salına - salına yürür gider.

310. Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, olabilir ki senin yalımın, senin ışığın, bir gün gökyüzündeki güneşe vurur da onu yepyeni bir tarzda bezer, güzelleştirir.

XXXII

O zaman ne vakit gelecek ki sefer çağından uyanıp kalkan dostlar, zerreler gibi bizi alt-üst olmuş, dağılmış - gitmiş bir halde bulacaklar?

Kimindir o baht, o talih ki ırmağın yanına su içmiye gelir de ırmakta Ayın aksini de bulur;

kimdir o Yakub'a benziyen er ki Yusuf'un gömleğinden oğlunun kokusunu ararken gözlerinin nurunu da bulur, gözleri de açılıverir;

yahut çöl Arabı gibi kuyuya bir kovadır, salıverir de çekince kovanın içinde şeker dengi gibi eşsiz bir güzel buluverir;

yahut da ateş arayan Musa gibi bir ağaca yüz tutar da ateş almak isterken yüzlerce sabah bulur, yüzlerce seher elde eder;

İsâ düşmandan kurtulmak için eve girer de ansızın evden gökyüzüne ağacak bir yol buluverir;

yahut da Süleyman gibi balığın karnını yarar da o altın Yüzüğü balığın karnında bulur gider;

kimdir o er ki Ömer gibi, Tanrı elçisine kasdetmek için elinde kılınç, çıkagelir de Tanrı tuzağına düşer, talihi yaver olur, bakış feyzine ulaşır;

* yahut Edhemoğlu gibi ceylana doğru at sürer, onu avlamak isterken kendi avlanır, bir başkasına av olur;

320. yahut susuz sedef gibi ağzını açıp gelir de katreyi yutar, inciyi elde eder;

yahut da ot taşıyan, saman toplıyan kişi gibi yıkık yerden yıkık yere dönüp dolaşırken ansızın bir viranede define bulunduğunu haber alır?

* Yola düş, yol al, efsaneyi bırak da bildik de, yabancı da "Senin göğsünü açıp genişletmedik mi" nûrundan, şehre muhtac olmadan bir kapı bulsun, o nûra herkes kavuşsun.

XXXIII

Gene geldi o âvâre kul, gene geldi, mum gibi senin önünde yanıp yakılmaya, sızıp erimiye koyuldu.

Nerkis gibi, şeker gibi gül yüzüne cânım benim, kapıyı örtme, çünkü niyaz etmeye geldi o a benim cânım.

Çünkü kapıyı örtersen senin hükmüne baş kor; halbuki kula niyaz etmek düşer, padişaha naz etmek.

Her yanıp yakılan mum, göze aydınlık verir. Kim yanarsa erirse o kişi sırra mahrem olur.

Eliyle sunulan zehri şaraptan ayırd edersen canım, can yolunda geçici aşka düşmüş demektir, daha çok yol almam gerek.

Onun âbıhayatını hayvan nerden içecek? Kapanmış göz nasıl olur da yüzünü görebilir?

Ben yolculuğu bıraktım, sevgiliyle oturdum, karar ettim; ölümden emin oldum, çünkü o uzun ömür geldi.

330. A gönül, bu ırmakta ne diye boyuna su arar durursun, ne vaktedek salâ deyip duracaksın, namaz vakti geldi çattı.

Kim, Şemseddin'e doğru, doğru bir yürekle adım atarsa ayağı yürümekten kalsa bile aşktan iki kanat edinir, onlarla uçar.

XXXIV

Yücelerde şarab içip ayağını vurarak raksa giren her zerre, ezel güneşini görür, Tanrı aşkıyle oynar.

Güldürdüğünü, kollarını - yenlerini sallatarak oynatır; korkuttuğun ağzını da dualarla oynatır.

İki büklüm boyuyla şu yüce, şu güzelim gök bile o şarapla sarhoş olmuştur da salâ çanını çalıp durmadadır.

Bu aşk, sarhoş bir hale geldi de Elest bağına girdi; varlık üzümü mü meşekkatlerle, eziyetlerle ayaklar altına aldı, ezip duruyor.

Aşk sarhoş değilse, yahut da şaraba takmıyorsa ne diye bağa girer, ne diye üzüm ezer?

Sen de boyuna ayak vurup duruyorsun amma üzümü görmüyormusun; halbuki senin şu sûfiye benzeyen canın, ayakları altında boyuna üzüm eziyor.

O hemdem, sanki bütün mihneti, bütün gamı, derdi bana veriyor; bağ, senin olursa kimin üzümünü ezebilir ki?

* Eyyup'la aynı hırkayı giyinmişsin de onun için ayağını vurup duruyorsun; "vur ayağını yere" sesini kim duyarsa vefa ayağını yere vurur, oyuna girer.

340. Yusuf'un zemzemesinden Yakup raksa girdi, o dudakları tatlı Yusuf'da ayak vurup duruyor, ayak vurup oynuyor.

Ey canlar, mademki o sevgilinin huzurundasınız, ayak vurun, oynayın, olur da kutluluk ayağı ayağınıza dokunur, seninle beraber oynamıya koyulur.

A canım, şu aşk yapraklara, otlara, çayıra - çimene yağan yağ-

murdur, olabilir ki bir an yağmur, çayıra-çimene, yaprağa, ota vurur, yağar, onları yeşertir, geliştirir.

* Tanrı Halîl'i, Nemrud'un ateşi içinde oyuna girdi. Tanrı Zebîhi'nin boğazı da belâ kılıcına karşı oynadı.

Tanrı rûhu, bir sukuşu gibi denize ayak vurdu, oynadı, mirac eden kuşla havanın üstünde oyuna girdi.

Sus da dilsiz, dudaksız, bir güzelce ömrü uzun olsun de; bu ömrü uzun olasıcanın üstünde kötü gözün, kem nazarın oynamasından korkadur.

XXXV

Cânım benim, ümitsizliğe düşme, bir ümittir, belirdi; bütün canların ümidi gayb âleminden çıkageldi.

Gerçi Meryem elinden çıktı amma İsa'yı göğe çeken o nur geldi, erişti.

Ey can, ümitsizlenme; şu zindanın karanlığı içinden, Yusuf'u hapisten kurtaran padişah geldi.

Yakup, gizleniş perdesinden dışarı çıktı; Zelîhâ'nın perdesini yırtan Yusuf ulaştı.

350. Ey geceyi seher çağınadek yarabbî, yarabbî diye geçiren, senin o yarabbî, yarabbî demeni merhamet duydu da geldi çattı işte.

Ey eskimiş, müzminleşmiş dert, maşallah maşallah, şifa geldi; ey kilitlenmiş, kapanmış kapı, açıl, anahtar geldi.

Ey yücelerden gelen yemekle sahur yeyip oruç tutan, orucunu aç, bir güzelce iftar et, çünkü bayram hilâli göründü.

Sus, sus ki ol emrinin verdiği şaşkınlık sözden de üstün oldu şimdi.

XXXVI

Oruç ayı geçti, bayram geldi, bayram geldi. Ayrılık gecesi geçti, sevgili göründü, çıkageldi.

Sabah doğru - dürüst belirdi de Azrâ'n, Vâmık kesildi, sevdiğin âşık oldu sana, şeyhin mürid oldu, iradesini verdi sana.

Savaş öldü, zafer geldi. Zehir yokoldu, şeker geldi. Taş ortadan kalktı, mücevher geldi. Kilit kalmadı, anahtar geldi.

Güneş temize de vurur, pise de; bu böyle amma gene de can, şu pisliklere bulanmış tenden tertemiz bir halde temizlik, arılık âlemine gitti.

Gönül, kadehindeki lezzetle tuzağına tutuldu, kaldı. Can da bunu anlayınca hemen koşup geldi.

Nice yerinde tövbe var ki senin taşına vuruldu da kırıldı gitti; nice zahid, nice ibadet eden kişi, hırkasını yırttı da geldi tapına.

360. Bağ, bahçe, yabancı kışın yüzünden tam üç ay ağzını yumdu, bir şeycikler söylemedi de sonucu, sendeki bahar kokularının üstüne gayb âleminden bir esintidir, geldi.

XXXVII

Ey kapkaranlık geceyi uykuyla geçiren, dua etme çağı geldi. Ey cefa etmeyi âdet edinmiş nefis, vefa etme zamanı geldi.

Pencereden bak, tövbe kapısını aç, evi düz, koş, hadi durma; bizim nöbetimiz geldi işte.

Suçtan, cefa etmiye düşmeden ne diye el yıkamazsın? Yüzüne bir su vur, namaz çağı geldi çattı.

Yüzünü kabre tuttun mu bu kıbleyi hatırlarsın amma namazın kazaya kaldı mı yanıp yakılmadan bir faydaya geçmez eline.

Bu kıbleden bir ışık ara da mezara mum olsun, kabrini ışıtsın; o ışık Tanrı nûru geldi mi kabir, bir gül bahçesi kesilir gider.

XXXVIII

Gam evinde oturup kalmak, aşağılık bir himmete sahib olmaktandır. Aşağılık himmete sahib olan kişinin gönlünde, nasıl olur da senin sırların bulunur?

Neyin üstüne titriyorsan bil ki değerin, odur ancak; işte bu yüzdendirki âşıkın gönlü, Arş'tan da üstündür.

Derdin, ilâc olarak tanıdığın şeydendir, vefa dediğin şey, düzendir, hiledir.

Aşkın geldiği yere can sığabilir mi hiç? Deliliğin hükmettiği yere her akıl nerden uçacak?

370. Âşıkın, zümrüdüankaya benziyen gönlü nerden tuzağa tutulacak? Böyle bir kuşun uçtuğu alan, varlık âleminden de dışarıdır.

Ateşlerle dopdolu gönül, aşağılık kişilerin çevresinde gök gibi dönüp duruyor; bu çeşit dönen bir göğün kararı mı olur?

* Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, Musa şarabından bir kadeh iç de kan kesilmiş olan her Nil, sana arı - duru su olsun.

XXXIX

(s. 72) Nasıl olacak da birisi seninle konuşmıya cüret edecek diye can, her an huzurunda eriyip gidiyor, gene bitip canlanıyor âdeta.

Nereye ayak basarsan, senden elini yıkayacak, senden vazgeçebilecek birisi var mı ki diye ordan bir baş beliriyor.

Senin kokundaki lezzetle uçmıya başladığı gün, dosttan ne kokluyor, ne biçim bir koku alıyor, bunu ancak can bilir, can.

Başımdaki mahmurluğun bir an, biraz eksilirse baş, yüzlerce feryada koyulur, her bir kıl zârı - zârı ağlamıya başlar.

Evi boşalttım, senin malını - mülkünü düzüp koşuyorum, aşkın günden güne çoğaldıkça çoğalsın diye ben eriyip gitmedeyim.

Cânım, Tebrizli Tanrı Şems'inin aşkıyle denizde giden gemi gibi ayaksız yol alıyor.

XL

Dostum, şeker mi iyidir, yoksa şeker yapan mı? Ayın güzelliği mi daha üstündür, yoksa Ayı yaratanın güzelliği mi?

380. Ey bağ, sen mi daha hoşsun, yoksa sendeki gül bahçesi mi, gül mü: yahut da gül bitiren, yüzlerce nerkis meydana getiren mi?

Ey akıl, sen mi daha iyisin, bilgide, görüşte sen mi daha üstünsün, yoksa her an yüzlerce akıl, yüzlerce görüş belirten mi?

A aşk, gerçi dağınıksın, açılıp saçılmışsın, pek tezcanlısın, fakat bir şey var, birisi var ki aşka da ateşten bir kemerdir, kuşatıyor.

Ben onun yüzünden kendimden geçmişim, onun yüzünden başım dönüyor, şaşırıp kalmışım; gâh kolumu - kanadımı yakıp yandırıyor, gâh baş veriyor bana, kanat bağışlıyor.

Gönül denizi, onun lûtfuyla söz katrelerinden Husrev'e de, Şîrîn'e de yüz çeşit inciler düzüp sunmada.

Fakat bütün o incileri aşkla kırıp dökmede; o şaşılacak aşkta bir başka şey var.

Tebrizli Tanrı Şems'i, güneşe benziyen gönlümüzü, iş bakımından kılıç haline getirmede, öz bakımındansa kalkan etmede.

XLI

Ey can, bu gece de uyku, bir yol bulur da gelirse şaşarım doğrusu. Senin gibi bir padişahı bulan göz nasıl olur da uyur.

Ey yolu - yordamı hoş âşık, sakın uyuma bu gece, çünkü o bahaneler arıyan sevgili bunu bir suç sayar.

Kuluyum, kölesiyim o âşıkın ki er olsun, gerçek olsun da çevikliğinden, geceleri uyamazlığından Ay, kendisine külah kesilsin.

390. Padişahın hizmetinde bulunsun, geceleri Aya yoldaşlık etsin de Ay gibi onun da yücelerde, meleklerden bir ordusu olsun.

O gazi, o padişahın saçlarına, kova gibi iple oynamayı belletti, yani Yusuf'a kuyu dibinde bir mevki, bir devlet bulunduğunu öğretti.

O çaresiz deve, artık sudan ümidini kesmiş de bir avuç saman bulayım diye harmanın çevresinde dönüp durmada.

Atlas gibi dümdüz, yumyumuşak yüzünü yastık edinemiyorsa bâri Kadir gecesine benziyen saçlarından bir siyah şal elde etse.

* Her sevdaya tutulanın gönlünde sana bir meyil, bir istek olmasını istediler, bu sevdaya düştüler de senin niyetine, ateşe nal kodular.

Güneşin ardına düş, ona kavuşurum diye ümitlenip yol al da sendeki yüce Ay da Aya bir benzerlik elde etsin.

Bu gece Kadir gecesi haline geldi, sus da hizmet et, böylece de Tanrıya mensup her gönül, Tanrıdan bir hayranlığa kavuşsun.

XLII

A canım, kadehimi kırdı benim, yanında, omuzunda bir sakarlık var; amma ne çıkar bundan; bunca sarhoşun toplandığı bir yerde bir kadehin mü olur?

Şu kadehimi kırsa da ben gam yemem; o sâkinin koltuğun altında bir başka kadeh var.

Topraktan yaratılmış beden bir kadehtir, cansa arı - duru şarap. Bana bir başka kadeh bağışlar, zaten bu kadeh kusurlu.

400. Öylesine vefalı bir sâki ki sevgiden, acıyıştan bir külah giymiş başına. Öylesine bir sâki ki elbisesinde merhametten, yumuşaklıktan yama var.

Düşüncelere, gamlara dalmış gönüle neşe verir, ferahlık bağışlar; göz kapağında kıl bitenin gözüne iyi bir görüş verir.

Şu pencereye oturup da bu evi bekliyen, koruyan akıl, bilgisi varsa, buyruk tutuyorsa gider de onun kapısına döşenir, toprak kesilir.

Padişahın yüzünü gören, nasıl olur da yutulur, oyunu kaybeder? Bal denizi kesilen, nasıl olur da acılaşır?

Onun âbıhayatından başçeken kişi yaşayış kaynağında yüzlerce ölüm bulur, yüzlerce ecele çatar.

Güneş, her burçta kutludur, güzeldir amma debdebesi, saltanatı, Hamel burcundadır.

Tanrı aşkının sûretinden başka ne gördüysem yarısı yalan geldi bana, yarısında da düzen var.

Fazla, eksik, bunca lâkabını söyledim amma o derece eşi - örneği yok ki yüzlerce örnek getiriliyor da gene anlatılamıyor.

XLIII

Bayram geldi, bayram geldi, o kutlu tâlih geldi; davulu al da çalmıya başla, çünkü o Ay, yüz gösterdi.

A deli- dîvane, bayram geldi, gökteki gürültüyü duy; o Sidre'de bulunan güvenilir kişi, yüce Arş'tan çıkageldi.

410. Yol araya - araya, oynıya - güle, gazel okuya - okuya bayram geldi; o Ay yüzlülerin Kayser'i, o sağlam yapılı köşkten çıktı da geldi bize.

Yüzlerce biliş, anlayış madeni deli - dîvane kesildi, sevdalara düştü; çünkü o güzellik, o alım, eşsiz, örneksiz bir halde zuhur ediverdi.

O daimî kudret, eline taş bile alsa, demir bile alsa yumuşatmak, muma döndürmek için Davud Peygamberi bile sarhoş etti.

Bayram geldi, biz o olmadıkça kötü bir hale gelmiştik, gel de bayrama ulaşılım şimdi; çünkü o sofra, o tirit geldi.

Zehir onun yüzünden şekerleşir, bulut Ay haline gelir, nerde bir kurumuş, kadîd olmuş varsa tazeleşir, güzelleşir.

Kalk da meydana çık, rintlerin halkasına gir, yürü, konuğu karşıla, çünkü uzak yoldan geldi.

Gamları baştan başa neşedir onun, bağı, tamamiyle hürriyettir; ona bir tek tohum verdin de bak, yüzlerce bağ verdi sana.

Ben o doğunun kuluyum, onun nimetine garkolmuşum; onun tertemiz nimetinden başka ne varsa kutsuzdur, pistir bence.

Dudağını yum da gonca gibi, süsen gibi sus; yürü - var, söylemiye sabret, çünkü sabır kilittir âdeta, sabredecek zaman da geldi işte.

XLIV

Gönlünde bir aşk olan, bir istek bulunan kişi gönül kapısına gider de gönül, ona kapı açmazsa elbette bir sebebi vardır bunun.

420. Yürü git, gönül kapısında otur; çünkü o gizli dilber, ya bir seher çağı görünür, yahut bir gece yarısı çıkagelir.

Her şeyden ayrılan, yalnız Tanrıyı aramıya koyulan can, eşsiz bir candır, şaşılacak bir candır o.

Şu sayvandan başka bir sayvan gören göz, görüş sahibidir, tatlı bir lâkabı vardır o gözün.

Böyle olan kişi, rûha eş olur, can verme ânında ayrı bir neşesi, bir zevki vardır onun.

Ayağına taş dokunsa avucuna inci düşer; canı dudağına gelse bir şeker dudaklının dudağını öper, emer.

Onun padişahlara lâyık tacı göze görünmezse de o babasız, anasız varlığın yüce bir soyu - sopu vardır.

Sus, her yerde sırları yayma, olabilir ki hafif ruhlu, ehliyetli kişilerin topluluğunda da Abû-Leheb bulunabilir.

XLV

* Kimde benim ateşim varsa benden hırka giymiştir o, Huseyn gibi yaralıdır, Hasan gibi bir kadehi vardır onun.

Onun sevdiği Ay şu kuyuya düştüyse gam yeme; ipe benziyen saçlarını eline alır, ip gibi kullanır (elleriyle saçlarını açar, yüzünü gene gösterir).

Nefis zahid oldu amma gene de düzelmez; doğruluk, düzlük istiyorsan ancak o yeşillikteki selvide var.

430. Aya yüzlerce Ay katılsa güzel gözleri görmez bile; o Huten güzelinin daracık gözleriyle bir başka güzelliği vardır.

Gök nurluysa ey can, onun ışığının vuruşundandır bu nur. Bahçede gülen bir gül, terü-tâze bir yasemin varsa gene ondandır.

Mumu, ağyarın leğeni altındaysa ne çıkar? Leğen altındaki mumun nûru gene tavana vurur.

Sen başkalarıyle eşsen, bize bakıp duruyorsan bil ki biz de bedenden başka tertemiz bir de ruh var.

Şu gönül pek sarhoş oldu, şu gönül elden çıktı. Küçüldü, inceldiyse bile o kıvrım - kıvrım, büklüm - büklüm saçlar yüzünden küçüldü, inceldi şu gönül.

Tebrizli Tanrı Şems'i, bütün arslanların padişahıdır; o arslan, can ormanımızda konaklamıştır, orasını vatan edinmiştir.

XLVI

Selviden usûl, yüce boyunun kokosunu alıyorum; Ayda yüzünün rengini görüyorum sanki.

Her şekerkamışı, tapına geliyor da hizmet kemerini kuşanıyor; şeker de senin helvana kulluk etmiye geliyor.

Işıyan her ışık, yüzünün nûrundan doğuyor; şarap müjde vermede, yâni yarınki günün geliyor demede.

(s. 73) Gül, süsene usta oldu, yeşilliği bezedi; çünkü ondan senin eşsiz, güzel gülüşün hatırlanmada.

440. Senden kaçtığım an, aşkına sataşırım da altı yönden de başıma sevdan dökülür, saçılır.

Şu aşağılık yeryüzünden yüceldi mi varlıktan soyunurum, fakat vardığım yokluk âleminde de kulağıma gene senin sesin, senin hey - heylerin gelir.

Her ses çoşkunluklarla, fitnelerle dopdolu; öyle anlarım ki o feryat, senin neyinden gelmede.

Gecem, senin yüzünden gündüz. Dudağım, senin yüzünden kupkuru; fakat gam yemem, çünkü ırmakların geliyor.

* Atlas göğünün altında aklı başında kimsecikler kalmadı; çünkü önden, arddan şarapların gelmede.

Senin cevrinden, cefandan ürkerim, korkarım; fakat cevrin, cefan geldi çattı mı görürüm ki o acı nesne de senin denizinden geliyor.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, söz, düşünce, güzelim esintilerle esen rüzgâr gibi canı tazeliyor, çünkü senin ovandan esip gelmede.

XLVII

Geceleri aydınlatan Ay, yüzünü örtebilir; tutalım örttü, gizlendi; fakat kokusunu nasıl gizliyebilecek?

Yüzünü gizlese bile, kokusunu duyurmasa bile gene rûhânî hareketlerle varlığına yüz çeşit tanık vardır onun.

O Ay, kaçarcasına, hırsızlamaca evin ardına geldi amma deli gönül de yüz türlü dualar etmede.

450. Gam, gerçi düşmandır, fakat bana, onu düşünmedeyim, ona meylim var diyor; gönlüme de nerde diyor, ne yanda tuzak kurar o dilber?

XLVIII

Seni elde edenin neşesinde bir eksiklik olabilir mi hiç? Seni gören kişinin, a ay yüzlü dilber, gamı, kederi mi olur?

Cevrin, cefan, pek ayak direr, pek kuvvetlidir, tahammül edilmiyecek bir derecede ağırdır amma o da senin billûr gibi rengine boyanmıştır, tatlı bir hale gelmiştir.

Hûrilerin nazlanması da senin yüzündendir, nurun parıldayışı da senin yüzünden ey Ay gibi yüzlercesini kendisine şâkird edinen, peşine takan güzel.

Önünde, ardında yürüyen adamları olmasa bile o, yapayalnız bir güneş kesilir, güzelliği yeter ona, zaten de o güzelliğin yüzlerce davulu vardır, yüzlerce bayrağı.

O halkalarla, kıvrımlarla dopdolu saçların sayesinde nice dağınık âşık, huzur içinde yatmış, rahatla uykuya dalmıştır.

Sevgilime beni cefalarla kırma dedim; dedi ki: kırmazsam sedef içinde kalakalırsın, sedefin içinde de inci gizlidir.

A deli-divane, sedefi kırmazsan o inci meydana çıkmaz; halbuki o inci, benim taptığım puttur, yahut da putumun şekline bürünmüştür.

Tebrizli Tanrı Şems'inin adı kâğıtta belirdi mi andolsun Allah'a, kâğıda da nice lûtuflarda, nice ihsanlarda bulunur, kaleme de.

XLIX

Temizliği, letafeti yüzünden ruhlar bile kendisine kul-köle kesilen o aşkı dinle, bak, neler söylüyor, seyret de gör, ne kutlu nefesi var.

460. Gizli yokluk bucağında yüzlerce ordusu vardır amma daracık bir bedene sığınmıştır, fakat gene de senin canını ferahlatır, seni her çeşit bağdan kurtarır.

Şu balçıkta kalakaldıysan ebedî saltanat bağışlıyan, ezelî taca sahib olan bir gönül erine yüz tut.

A gönül, dünyayı gördün, bir hayli dönüp dolaştın, aşktan elinde ferman bulunan kimi gördün, onu söyle.

A kendi kendisini binek edinen, dünyanın çevresinde gezip duran, dön, gönlünde kerem bulunan bir güneşe gel.

460. O gönül, öylesine bir gönüldür ki aynayı bile cilâlar, öylesine bir gönüldür ki onda yüzlerce İrembağı vardır.

Bu aşk, beni arıyan gönülün, altın gibi her ocağa ayak basması gerek deyip duruyor.

Ben diyor, gümüş bedenli bir güzel isterim, benim gibi bir er isterim; altını, gümüşü olan çirkinden bezmişim ben.

Salâhaddîn'in lakapları kâğıtta belirdi mi insafa gelir de kâğıda da nice minnetler kor, lutuflar eder, kaleme de.

L

O Ay, o kadar meydanda, öylesine parlak ki kimse bakamıyor ona, gözler göremiyor onu; can, aşkının tadiyle erkeği olmadığı halde doğurup duruyor.

Akıl, kokusundaki lezzete, yüzünün parıltısına dalar da şakınlıkla hem güler, hem elini ısırıp geveler.

470. Her sabah çağı onu seyreder de şaşırır kalırım; zaten can hayran olmadıkça o, yüzünü göstermez ki.

Her ne görürsen kendinden haberin yokken görürsün; andolsun Allah'a, kendinden haberin oldukça o, perdeyi açmaz bile.

Soluk, solukdaş olamaz ona, can mahrem kesilemez ona; düşünce bile bunu bilir amma gene de ona lâyık değildir.

Beden perde altında kalmıştır, cansa perdeyi yakıp yandırmış; bu iki zıd işe karşılık gönül şaşırıp kalmış, bir türlü ulaşamıyor, onunla bir türlü birleşemiyor.

Bu evde iki yabancı ordu bulundukça ikisi de savaşır, çabalar amma evin içinde dönüp dolaşmaktan başka bir şey yapamaz, ondan öteye gidemez.

Canını kurtarmak istiyorsan padişahın yanına kaç; zehirin bile panzehirin yanında zehirliği kalmaz.

Onun ağacının altında, onun kutluluğuyla nazlan, işvelen de zahmetlerle dopdolu bir hale gelen can, mahşerederek huzura kavuşsun.

Padişah Salâhaddîn'in yüzünden göz, Tanrıyı görür bir hale gelir, gönül, düzgünlüğe yüz tutan, can meşale elde eder.

LI

Âşık olmuşsun a gönül, kutlu olsun sevdan. Yerden duraktan kurtulmuşsun, kutlu olsun vardığın yer.

İki dünyadan da geç, yalnız kal, yalnız ye - iç de felek de yalnızlığın kutlu olsun desin, melek de.

480. Ey erkişi, erlikle öne düşmüşsün, bugün muradına ermişsin. Ey yarını uman, yarını bekliyen zahid, senin de kutlu olsun yarının.

Küfrün baştan başa din kesildi, acın tamamiyle tatlılaştı; tümden helva oldun gitti, kutlu olsun helvan.

Gönül tekkesinde yok - yoksul kişilerin kavgaları var, gürültüleri var; ey kinsiz, garezsiz gönül, kutlu olsun kavgan, gürültün.

Gönlü gören şu gözler öylesine yaş döktü ki iki deniz peydahlandı sanki; deniz bile şu gözlere, denizin kutlu olsun diyor.

A yapayalnız âşık, o sevgili, eşin - dostun olsun; a yüceliği dileyen er, kutlu olsun yüceliğin.

A beğenilen can, a arıyan, çalışıp çabalıyan can, kanatların bitti, kanatlandın, artık kutlu olsun kanatların.

Sus, gizle, iyi bir alış - verişte bulundun, bulunmaz bir kumaş ele geçirdin, kutlu olsun kumaşın.

LII

A gönül, derdine can ver, değmez mi yani? Başsız kal, malsız - mülksüz kal, değmez mi yani?

Öyle bir çevgenin aşkıyle başın dönsün, bu meydanda top gibi yuvarlan dur, yani değmez mi bu?

Lâ'l dudaklarını gördün de bir öpücük çaldın, kalk artık lâ'lin, madenin başından, kâfi değil mi, yetmez mi yani?

490. Başsız kaldı, ayaksız kaldı da bir kalender oldu gitti, alkış, ne de ucuz elde etti, alkışa değmez mi yani?

Yeniden bir ateştir, tutuşturdun, aklımı rehin aldın, sana toprak kesildim, yerlere döşendim a padişahım, değmez mi yani?

Aşka tutuldum, sana kul - kurban oldum, o bayram, değmez mi bu kurbana yâni?

Deliler gibi şu evi yıkayım gitsin; yani o buluşma, bu ayrılığına değmez mi ki?

Gönlümü Aya verdim, onun dönüp dolaşmasından neşeliyim, ben de gökyüzü gibi dönüp dolaşmıya koyuldum, değmez mi yani?

LIII

Göz, görülmemiş, şaşılacak şeyleri görmek için lâzımdır; can, zevka, neşeye dalmak için gerekir.

Baş, bir güzele serhoş olmıya yarar ancak; ayak, sevgilinin yolunda yorulmak için gerektir insana.

Aşk, göklere doğru uçmak için gerek; akıl, bilgi, edeb bellemek için lâzım.

Sebeplerden dışarı ne sırlar var, ne şaşılacak şeyler; sebep âlemine takılıp kalan, ancak sebebi gören göz, kapalıdır.

Yüzlerce töhmete uğrayıp bu yanda adı kötüye çıkan âşık, sevgiliyle bulşma çağı geldi mi yüzlerce ada sahibolur, yüzlerce lakaba.

500. Kumlara batıp çöllere düşmek, arslanlara sataşmak, develere binip Arab'ın yağmasına uğramak, haccetmek için değer.

• Hacı, bir sevgilinin lâ'l dudaklarından lezzet almak ümidiyle o Karataşı öper.

Dostum, söz parasına artık damga basmıya kalkışma; isteği olan, dileyen kişi, altın madenini görür, bulur elbet.

LIV

A çarşı taciri, Mısır'dan şeker geldi; o şeker gibi tatlı Yusuf, ansızın çıka geldi seferden.

Ruh geldi, şarap geldi, kurtuluş macunu geldi; bir başka şey istiyorsan o başka şey de geldi.

(s. 74) * Yakup meyvesi, Eyyup çeşmesi pencereden göründü; bakış çağı geldi işte.

Hızır, Tanrı keremiyle âbıhayata kavuştu; işte bak, Zühre, gazel okuya okuya Ay burcuna girdi.

Mirac eden padişah geldi; gece, ihtiyaçtan kurtuldu; gökyüzü ona saçmak için eteğini altınla doldurdu da geldi.

* Gizlenmiş olan Musa geldi, yüzlerce kaynak coşup akmıya başladı; can sopaya döndü de geldi, beden, taş kesildi de geldi.

Bu işe iş katan, boyuna uğraşıp savaşan adamlar arasına katılıp şu kavgalarla gürültülerle dolu evde İsa helva yemez, burası eşeklerin ahırı çünkü.

510. O nefes, o feyiz gizli de değildi, fakat gene de felek onu dünyanın altı cihetinde ararken çok alt-üst oldu, çok.

* Çavuşkuşu gibi hiç bir an taçsız gezmiyen padişah, karınca gibi anasından, beline bir kemer kuşanıp doğdu.

Aşkta ergenlik çağına ulaştı, olgunlaştı da artık taca da aldırış etmez oldu, kemere de; çünkü ona Arştan, Kürsüden zafer fermanı geldi.

Sözün ötesini padişahtan bekle, o cömert huylu padişahtan; haberleri, haber madeni olana sor.

LV

Dostum, şeker mi daha hoştur, şeker yapan mı? Dostum, Ay mı daha güzeldir, Ayı yaratan mı?

Vazgeç şekerlerden, bırak Ayları; onun bambaşka bir şeyi var, o bambaşka bir şey yapmada.

Denizde inciden başka ne şaşılacak şeyler var; fakat denizi yaratan, incileri düzüp koşan padişah, bambaşka bir padişah.

Bu sudan başka bir suyla dönen görülmemiş, şaşılacak bir dolabı durmadan, dinlenmeden çevirir durur da can gıdaları hazırlar.

* Hamama çizilen bir resim bile akılsız çizilemez; artık aklı, haberi yaratanın bilgisi nicedir, bir düşün.

Bilgin olmadıkça iç yağından sızınlmış yağ çıkaramazsın; fakat bir de iç yağından ibâret olan göze görüş kabiliyeti verene bak, onun bilgisini kıyasla.

520. Canlar, seher çağı kurulan o şaşılacak meclis için şaşırmışlar, yemeden, içmeden kesilmişler.

Ne mutlu gecedir o gece ki o her Ayın kendisine hasret çektiği sevgili, beni kucaklar, iki elini belime dolar da kemer gibi kuşatır beni.

Felek, kendisini iki - üç eşek için eşek yapan maskaranın, aldanıp eşekleşen kişinin bıyığına güler durur.

Eşeğin arpaya sarıldığı gibi o eşek de kendisini altına atar da taşı mücevher haline getiren padişahtan haberi bile olmaz.

Sustum, sustum, sözü bıraktım artık: kulağa görüş kabiliyeti veren sevgili söylesin artık.

LVI

Güneşim, Ayım geldi. Kulağım, gözüm geldi. O gümüş bedenlim geldi, o altın madenim geldi.

Geldi başımın sarhoşluğu; geldi gözümün ışığı. Bir başka şey istiyorsan geldi o bir başka şeyim.

O yolumu vuran geldi, o tövbemi bozan geldi. O yasemin bedenli Yusuf, ansızın kucağıma geldi.

Ey eski dost, bugün dünden daha iyi, daha hoş. Dün, onun yüzünden serhoştum, bugünse haber aldım ondan.

Dün gece mumla aradığım dost, bugün bir gül demeti gibi yoluma çıkageldi.

530. İki elini kemer yaptı da beni kucakladı, bağrına bastı, o güzel yüzlülerin baş tacı olan güzelden görülmemiş, şaşılacak bir kemer elde ettim ben.

Şu bağına, baharına bak, şu şarabını, sarhoşluğunu seyret, şu yeyip sindirmeme dikkat et, gülbeşekerim geldi çünkü.

Ölümden niçin korkayım ki o âbıhayat geldi. Kınanmadan ve diye ürkeyim ki onun bir kalkan elde ettim.

Bugün Süleymanım, çünkü yüzük verdin bana; o padişahlara lâyık taç geldi, kondu başıma.

Derdim haddi aştı da aşkla yollara düştüm; Yarabbi, bu seferden ne kutluluklar elde ettim, ne kutluluklar.

Şarab içmemin tam çağı, içeyim de aklım şimşekler çaksın. Uçmamın çağı geldi çattı, kolum-kanadım geldi çünkü.

Sabah çağı gibi parlayıp şu âlemi aydınlatmamın tam zamanı; coşup kükrememin tam çağı; çünkü o erkek arslanım geldi benim.

Sevgili, birkaç beyit kaldı, fakat beni benden aldılar, bir yere götürdüler ki orda şu dünya, gözüme pek küçük görünmede.

LVII

Beylik, azledilmenin acılığına değmez; insan birgün gülerse yüz yıl titrer durur.

Eşeğe kulluk eder de sonucu bir eşek için ölür gider; solmuş bir gül için tikenle eş olur, dost olur.

540. O, seni güldürmedikçe sakın gülmiye kalkışma; çünkü bütün gülüşler, bu gülüşten doğar, bu gülüşten meydana gelir.

A yüzünü ekşiten, sana dert verene bak, yüzünü ekşitene yüz tut da o, sirkeye tatlı şekerler katsın, seni tatlılaştırsın.

A düşüp yerlere döşenen yorgun, seni düşürene bak; ona yüz tutarsan gene o kaldırır seni.

Çünkü onun mahallesinde yatıp uyuyan köpekten arslan bile çekinir, o köpeğin korkusundan erir de kaçıp gider.

LVIII

O kutluluklar sabahı ışıyıp nurlar saçınca horoza benziyen can feryad etmiye koyulur.

Güneş panl-panl parlamıya başlar, nurlar saçar, beden de tozu toprağı yatıştırır da sevgili gelir, canı kucaklar.

Yoksul âvâre gönül, o tamamiyle kendini kaybetmiş zavallı, bu çareyi duyar da neşelenir, oynaya-oynaya gelir.

Ezel âlemine gitmiş, yokluğa ulaşmış can da iki büklüm boyuyla o an, ortaya çıkar.

Gebe Meryem kesilmiş gönül, öylesine bir naza kalkışır, bana öylesine işvelenir ki iki günlük İsa'ya benziyen beden dile geler, konuşmıya başlar.

Gönül cihanın nuru olur, can panl-panl parlamıya başlar; bu, oyuna koyulur, o, el çırpadurur.

550. Tebrizli Tanrı Şems'i nereye ayak basarsa orası, hemencecik değişir, mekân âleminden çıkar gider.

LIX

Uyku, senin aklını senden almıya gelir; fakat deli, nasıl olur da uyur, nerden geceyi bilir?

Delinin yolunda - yordamında ne gündüz vardır, ne gece; nesi varsa ancak o bilir, o.

Bu âlemin gecesi, gündüzü, gökyüzünün dönmesinden meydana gelir; fakat o âlemin delisini gökyüzü döndüremez ki.

Baş gözü uyusa bile baştan ayağadek gözdür o; ezel levhini can gözöyle okur o.

Delilik istiyorsan kuşa dön, balık kesil; uykuya dalar da yol yitirirsen o, nerden eline geçer?

Geceleri yol al, öyle bir sevgilinin aşkıyle ayyar ol, düş yola da o saçılıp dökülen kıvrım - kıvrım saçlar yüzünden işin açılsın, düzene girsin.

Deli dediğin, bir başka çeşit adamdır, cana gebe kalmıştır o, gözünü dosta dikmiştir o; gebeliği de başkalarının gebeliğine benzemez onun.

Bunu bir iyice anlamak istiyorsan Tanrı Şems'ine sor; öyle bir padişahtır o ki bütün âlem Tebriz'ine yepyeni ışıklar saçıp durmadadır.

LX

Kimde benim ateşim varsa o, benden hırka giymiştir, Huseyn gibi yaralıdır o, Hasan gibi zehir kadehi vardır elinde.

560. Nefis zahid oldu amma gene de düzelmez; düzgün usûl boy istiyorsan ancak yeşillikteki o selvi boyludan iste, ondadır usûl boy.

Senin sâf, tertemiz bir canın var, sûretin o candan doğmuştur. O tertemiz, o sûretten münezzeh cana bak, gör, ne biçim bir bedeni var onun.

* Can aynasına bak da gör, hem sûretten münezzeh, hem sûrete bürünmüş; her an yeni bir put yapmada, sanki bir şaman.

Gâh gönülün yanına akmada, gâh balçık derdine düşmede; hırsından iki kan almış adama benziyor âdeta.

Candan agâh olmıyan padişah şâdolur mu hiç? Kıldan bir kefene bürünmüş ölü, kalkar da nazlanır mı?

O çeşit kişi deve gibi ağzını oynatır, bir şeyler geveler, çekinir durur, yani ağzım dolu demek ister; fakat ağızda lokma olmadan tükürüğünü çiğnemek, beyhude yere çeneyi yorar ancak.

* Er ol, mecnun ol, kanlarla dolu leğene dal; gâh erkek, gâh dişi olma; bu iş insan işi değil, çaylağın kârı.

* Onun ürkmüş, yüzü sararmış Musa'sı gibi çekinip dileğinden geçme, derdine tövbe etmiye kalkışma. Sevgili, beni hiç mi hiç göremezsin der amma aldırış etme, evet, görürsün deyinceyedek dayan.

Nimetlere daldın da serhoş oldun mu ne gamın kalır, ne tasan; sarhoş, şu gökyüzünün söz söylediğini nerden bilecek, nerden duyacak?

Kaynak güzel oldu, gönül çekti mi ağzın tatlılaşır; fakat bütün inciler Aden denizindedir, kaynakta değil.

LXI

570. A padişahım, senin küfrüne karşı iman dediğin de kim oluyor? Gökleri aşan zümrüdüanka bile sana karşı bir sinektir ancak.

(s. 75) Âbıhayata benziyen iman da, kara toprağa benziyen küfür de, her ikisi de senin ateşine karşı çer - çöptür sanki.

İman, canın bir sıfatıdır; bu can da soluk alıp vermekle candır; fakat gönül ummana garkoldu, soluk almanın yeri mi artık?

Gece küfürdür, imansa mum; fakat güneş doğdu mu iman, küfre der ki; yeter artık, bizim işimiz kalmadı, geçtik gittik.

İman, dinin atıdır, yüce nefsin bineğidir; fakat o yolu - yordamı yepyeni padişahın ata ihtiyacı mı var?

İman, sana, beri gel der, küfürse git diye emreder; fakat beden mumun can oldu mu ne beri kalır, ne öte, ne ön kalır, ne art.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, yolunda ayağımı diremişim, dayanıp duruyorum; benden başkasının eli değmesin diye senin de kadrin o derece yücelmiş ki.

LXII

Bizim şarabımızı içenlere bizim sâkimizin sâkilik etmesi gerek; sâkimiz, o kadar tatlılığıyla tutar, yüzünü ekşitirse de yerindedir.

O Ay yüzlü güzel o kadar güzelliğiyle arada - sırada naza kalkışırsa andolsun Tanrı'ya, padişahın bile külahını kapıp kaçar.

A beyim, dolu bir kadeh sun bana; ben bunak değilim ki şu felek ne doğuracak diye oturup bekleye - bekleye öleyim.

580. Sâkiye, o içip kalanların, sızmıyanların neşesine, zevkına emret de yel gibi esip gitmesin, şarap sunsun bize.

O sâki, mahrem olandan da, mahrem olmıyandan da bir anda yüzlerce fikri, yüzlerce endişeyi giderir; insan artık ne matemlere düşüp gam yer, ne bir şeye el sunar.

Saçlarını ardına atar da yüzünü bezerse yoksul pervaneyi mum gibi yakar yandırır.

Pervanede can kalmadı mı emreder, o koca sağrakla o ateşe benziyen candan bir ödünç can bağışlar ona.

Ebedî şaraptan sunulan bir sağrak şarap, arılığından, duruluğundan sana öyle bir hal verir ki düşüncende beliren her sûret, gönlünde yüz gösterir sana.

Ey Tanrı aşkı, ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen ne kadar fazla sunarsan bu şarap o kadar artar, fazlalaşır.

LXIII

Güneşinin parıltısıyla öylesine oynayayım, öylesine parıl - parıl parlıyayım ki zerre bile oynamıya başladı mı beni hatırlasın.

Yüzünün nuruyla her zerre gebe kaldı, o lezzetle her zerre, yüzlerce zerre doğurmada.

Beden havanındaki cana bak, öylesine bir sevdaya tutulmuş, öylesine tezcanlı ki durmadan, dinlenmeden kendisini bir zerre haline getirmek için dövüyor, eziyor.

İstersen inci ol, istersen mercan; burda kendini döv, ufala; çünkü bu tapıya zerreden başkası lâyık değil.

590. Ten sedefindeki can incisine bak da gör; ağır canlılıktan bezmiş, usanmış da parmağını geveleyip duruyor.

Can uçup gitti mi bu hapse atılmış inci, zerre gibi aslına ulaşır, çağırsan bile artık sana gelmez.

Bu zindanda bağı ne kadar kuvvetli olursa o derece kanlara batar, yanar yakılır; bütün ömrü kanlar içinde geçer de gene kürkü bulaşmaz, pislenmez,

* Bâbil kuyusuna varıncayadek hiç bir yerde konaklamaz; can, büyücü olmadıkça hiç bir yerde dinlenip esenleşemez.

Ey Tebriz, Şemseddin senin burcundan doğarsa hem Ay gibi bulut altına girer, hem Ayın aydınlığına aydınlık katar.

LXIV

Nasılsın, nicesin, nelik, nitelik de kim oluyor ki senin kadrini bilsin, anlasın. Nelikten, nitelikten münezzeh olan padişahtan başka kim senin kadrini bilebilir?

A güzelim, âlem seninle aydınlanmıştır, senin ışığınla dolmuştur, fakat senin hakkını yeryüzü bilsin, yahut gökyüzü seni anlasın, bu, pek uzak bir şey.

Şu mavi perdeyi oynatan bir yel var, fakat esip duran hava değil bu, bir yel ki onu ancak Tanrı bilir.

Bilir misin, kim diker gam hırkasıyla neşe hırkasını? Bu hırka, kendisini dikenden ne diye ayrı sanır kendini?

Aynanın gönlünde parlayan ne, bilir misin? O ne hayaldir, ancak gönlü tertemiz kişi bilir onu.

600. Bir bayrağa benziyen şu âlem oynar durur; senin gözün ancak bayrağı görür, canın, onu hava oynatıyor sanır.

Fakat havanın da ne çaresiz bir varlık olduğunu bilen, Tanrı'dan başka herşeyi yok bilir.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, Tanrı'nın öylesine düzenleri var ki senin zarın olmadıkça canım, nerden tutacak da bu düzenli tavla oyununa girişecek?

LXV

Âşık, âşığın bulunduğu yana giderken zincirlerden boşanır. Deli, ıoyuna döner durur, tedbirleri yırtar, bozar.

Âşıkın o pervasız, o hızlı yürüyüşüne kusur mu sığar? Aşkındaki ateş :usuru da yakar yandırır, hatayı da.

O sebepsiz ateş, genci sardı mı ne hale gelir? Genç bir tarafta dursun, htiyarı bile yaksa ihtiyar, takvâ hırkasını yırtar gider.

Bir gözde kat - kat yüz perde olsa yaya benziyen kaşları ok gibi o ıerdeleri deler - geçer.

Her âşıkın gönül kuşu, yumurtasını kırıp dışarı çıktı mı acele ediş ıençesiyle geri bırakışı yırtar gider.

Şu âlem katrana benzer, herkesin ayağı bu katrana saplanmış :almıştır, fakat aşk ateşi geldi mi bu katranı eritiverir.

Tebrizli Tanrı Şems'i, hem padişahlar padişahıdır, hem bey; öylesine ıir bey ki her sabırlının gömleğini çeker, yırtar o.

LXVI

610. Aslı kuzgun olan, doğan şekline bürünebilir mi? Sarımsak yiyenin ağzından soğan kokusu gelebilir mi?

Arslan, puştun, kahpenin saldırışından yerlere serilir mi? Eşeğin osuruğundan ezan sesi çıkar, duyulur mu?

A küçük, pabucunun darlığından ayağın da küçülmüş, çıkar pabuçlarını da bir ferahla, genişle.

Ümide kapıl da ebedilik gözünü aç, aç da yüce Arştan güneşinin parıltısı vursun, her taraf ışıl - ışıl ışısın, parıl - parıl parlasın.

Ey çenk, düşünceyi at, halkaya gir, kendini daha da boş bir hale getir de nağmelerle dol, neşeler ver meclise.

LXVII

Bugün, yüzünü görmek kutlu olsun göze. Yepyeni bir heves geldi, halkalandı başımıza; kutlu olsun.

Güller bellerin bağladılar da gül bahçesine geldiler mi bütün dünyaya gülmiye başlarlar; a güle de, gül gibi yüzlercesine de gülen, neşeler saçan dost, kutlu olsun neşen.

Güzeller yüzünü gördüler mi sürçtüler, düştüler, yerlere serildiler; gönül de bu evin kapısında sürçmüş, kutlu olsun sürçmesi.

Nevruza benziyen yüzünü gördüm de yağmur gibi gözyaşları döktüm; Nevruzda bu çeşit yağmur kutlu olsun dünyaya.

Dilin söylemeden, harfle bir şey konuşmadan özünden gelen kutlu olsun sesini kulağın duydu.

LXVIII

620. Devlerle periler, kılıçlarla kalkanlarla korusalar gene de Tanrı emri gelince bu tedbir, alt-üst olur gider.

Her umduğunu elde edebilir misin? Eline geçen bazı kere sopa olur, bazı kere iki başlı yılan kesilir.

Dün, bunun bir çaresini bulmıya çalışmadım diye dertlenir durursun amma çare sandığın da seni aldatır.

Tut ki o çareye başvurdun, ne hasıl oldu o sevdadan? Onun gibi yüzlercesinin peşinde yüz tane daha tuzak belirir.

O çareye sarıldım durdum da gene mat edemedim dersin; görüyorsun ya, o topal çarenin ne faydası oldu?

Kaybedişi gıda edin, ona yakut kesil de o ol, o ol; işte sığınak budur, kaçılacak yer burası.

-R-

LXIX

* Peygamber'in sözünden doğru haberi duy; inanan hakkında demiştir ki: İnanan kişi, kopuza benzer.

O padişahlar padişahı geldi, ne de hoş, ne de güzel. Dünya misk kokusuyla, amber kokusuyla doldu.

Mademki inanan, feryad edip ağlamada kopuzdur; kopuz, kendisine birisi mızrap vurmadıkça nerden feryad edecek?

Büyükler büyüğü ferah geldi çattı, ulular ulusu ferah geldi erişti; en devamlı kerem geldi, ayların ayı geldi.

630. Kopuz huy edinmiştir, mızrap yemedikçe duramaz, dayanamaz; çalgıcının ayaklarına yüz sürer, başvurur.

Devletimiz geçim devleti, kahvemiz Arştan gelmede, meclise bâdem helvası dökülüp saçılmış.

* "Sana buğzeden yok mu, asıl odur nesli kesilen" âyetini okumadan önce işte sana hemencecik tam elli gazel, beşi de caba.

Rab sâki, ikbal daimî onunla, okuyup üfüren, kutluluk; a korkan, çekinme, ürkme artık.

Ruh, büyük kâseyle içtiği kahvemizden esridi; dünya yemyeşil, kıpkızıl çiçeklerle bezendi.

Sus, mahrem ol da rabbânî mecliste her an, boğazsız, dudaksız, sağraksız can şarabını içedur.

LXX

Türkistan'ın Yağmabeyi, Zenciler diyarına ordu saldı, saldırdı; aklını başına devşir de hemencecik kendinden geçiş kalesine kaç.

Ne vaktedek Zenci gece, canımızı sıkacak, aklımızı dağıtacak? Padişahlar padişahı sabah, geldi de kafasına hançer sapladı onun.

• Kara gece öküzünü, sehere kurban ettiler, müezzin onun için Allahu ekber demede.

Gökyüzü, leğenin altından öylesine bir mum çıkardı, getirdi ki utancından gökte bir tek yıldız bile kalmadı.

640. Güneş önce hasta bir haldedir amma sonradan kendi kendine, her an daha da hoş, daha da güzel bir hale gelir.

Ey dertlerle dolu göz, onun gölgesinde otur, fakat sakın bu halle onun yüzüne bakma.

Zerreleri bile oyuna sokan o aydın gönüllü vâiz, şu minberin üstünde nice nurlar saçar.

Alkış o nura; öylesine bir nurdur o ki her körün körlüğünün inadına baş çeker, görünür, yüzünü hiç örtmez o.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, tertemiz aynanda Tanrı'dan başkasını görürsem kâfirden de beter olayım.

LXXI

Ey canıma eş - dost olan, can dediğin elinde, avucunda; tez olsun ana. Ben de tezcanlı oldum, o ağır sağrağı daha da tez sun.

Kadehsiz şarapla her arık kişiyi semirten sâki, ey dost, tez ellisin mma daha da tez ol.

Ey kadehindeki lezzet yüzünden canlar, kapısına, damına, sabah arabı içmeye üşüşen dost, ben hepsinde de daha erken, daha tez geldim.

İnsanı kusturmıyan şarap, senin sevdanı getiriyor; sevdan, gönülden öze, apaydın nurdan da tez geliyor.

LXXII

Ne zamanadek beni inkârınla yaralayacaksın? Nihayet sana, a eski ölmüş, kokmuş adam demiyorum ki ben.

650. Bulut gibi hem kapkarasın, hem de yağmurun yok; karartma günümü a bulut, bir katrecik yağmur yağdır bari.

* Bütün şu buyruklar, kader için gelmiştir; a gafil cebrî, sense sonuncu, işin tadından, tuzundan gaflettesin.

Köre şu ipliği iğneye geçir diyen olur mu? Ayağı bağlanmış kişiye hadi, ava çık diyen bulunur mu?

İki günlük çocuğa kim oturur da güzelden, şaraptan söz açar? Yahut hayvana mahmur gözlerden kim bahseder?

Mademki birşeye gücün - kuvvetin yetmiyor, git, karıların yanında otur, canıyle oynıyanların halkasını bırak, bir kenara çekil bâri.

Her varın, her varlığın kendisine tapı kıldığı Tebrizli Tanrı Şems'inin kudretiyle denize dalar da dalgaları yutarsan Tanrı'yı apaçık, gözünle görürsün sonunda.

LXXIII

Ey beni kapıda görüpte başını içeri çeken, sonra gene de gizlice o nergis yüzünü gösteren dilber.

Bir an burdayım demek ister gibi kendini gösterirsin, bâzı - bâzı da benim şaşkınlığıma şekerler gibi gülersin sen.

Dön, git diye yüzüme kapıyı örtersin, sonra da dama çıkar, bir başka şekilde ardımdan bakarsın.

Başını sallar, git git, engel geldi demek istersin, bense secdeye kapanır, vazgeç şundan demek isterim.

660. Ben baştan başa göz kesilirim de sen bana hırsızlamaca bakarsın ancak; senin bu nazından, edandan yüzlerce fitneler, yüzlerce kargaşalıklar meydana gelir.

Sen, bütün bunlar senin elinden diye elini dişlersin; bense topraklara döşenip yerleri öpüyor, özürler diliyorum.

Ne vakit o zaman gelecek ki yeri değil lâ'l dudaklarını öpeceğim; öpeceğim de sen, safran gibi sararmış yanaklarımı tırmalıyacaksın.

Ey kâfir saçları, Zenci kulların padişahı dilber; feryat - feryat; iman bile başının sevdasına düştü de kâfir kesildi.

Alnındaki saçları döktün mü misk, ayaklarına kapanır. Kıvrım - kıvrım saçlarını ardına attın mı yanaklarındaki ayva tüyleri, sana amberler verir.

* Maşallah, ne de güzel bir sûret ki aksırığından can, canlanır, meydana gelir; a benim güzelim, huzurunda yüzlerce Mânî, yüzlerce Âzer ölür, can verir.

Ansızın güzelliğinden bir şimşek çakmış da şu ev de mahvolmuş; dam da, kapı da yok olup gitmiş.

Yokluğun tâ içinde, ey bütün padişahların padişahı dedim, bütün sûretler, bu ateşle eridi, gitti dedim.

Senin bana söz söyleyişin de bu şimşeğin bir eseri, şimşek ormandayken kızıl gül görünmez dedi.

Ey Ay dedim, yüzünün parıltısına güneş bile aşağılık bir kulcağızın gibi secde eder;

670. * Ne olur bana da bir bak. Korkmuyor musun dedi, korkmuyor musun yüzümün ateşinden; nihayet semender değilsin ya.

İki gözümü yumayım, gayret bulutlarıyle örtüneyim,. şu mığferi giyeyim de tâ diplere dalayım dedim.

Bu aşk dedi, sana, dayanışta öyle bir renk, öyle bir kuvvet verir ki hem bakmıya lâyık olursun, hem bakılmaya.

Bu vaadin delilini nasıl anlıyayım, nasıl göreyim dedim; altına dönmüş, sızırılmış gönül ateşinden parlıyan cam parıltısına bak da anla;

Sonra da can ayarının alanına bir iyice bak, parıl - parıl parlarken parıltısından nasibini al dedi.

Canımı görürken o inci benden gider, kaybederim onu diye korkuyorum, korkudan ölüyorum;

ey yasemin bedenli güzel, senin hayalinin güzelliğinden meydana gelen o neliksiz - niteliksiz inciye gözlerimizde yer vermişim dedim.

Korkma dedi, sana, daima benim güzelliğimden nasibini de alırsın, cemalimin ışığını da görürsün deyip duran ben değil miyim?

O Tanrılık sûreti, Tebrizli Tanrı Şems'idir; âlem de onun yüzünden nurlarla dopdoludur, Tebriz de onun yüzünden apaydındır.

* "Ol" emrinin hulâsası odur, sen ona secde et de kendinden, kendi özünden, Tanrı uludur sözünü duy.

LXXIV

680. A benim cânım, sen balsın ya, sözlerin de bir başka çeşit bal. Ey aşk, her an canda, gönülde bir başka işin - gücün var senin.

Her canda, yüzünden bir bağ - bahçe düzülüp koşulmuş, bir yeşillik gülümsemede. Kıvırcık saçlarından her gönülde bir başka misk yığını var.

Ay, senin derdinden gâh zayıflar, incelir, gâh şişer, dolunay olur; bu dert, Aya daha yüzlerce bambaşka dertler, illetler verir.

Baharın lütuflar etmededir, keremler buyurmadadır amma gönül, gene de çayırlıktaki yaprak gibi titrek durur, güz mevsimi gelir de bir başka düzen kurar diye korkar.

Kapının toprağından olmayan her sürme, her ilâc, gönül gözüne bir başka hastalık verir, gönül gözünde bir başka kıl bitirir.

İblis bile senin lütfundan ümidini kesmez, her an onda bile senden bir başka ümid parlamadadır. Bir başka dilek belirmededir.

* Firavun bile firavunluktan çıkmış, canla gönülle, "inandım" demiş de can hırkasında o iman yüzünden bambaşka bir yama görmüş.

Vuslat güneşin bir gün Hamel burcuna gelirse gönül göğümde bir başka Hamel burcu bulur.

Yeryüzünün cüzilerine bak, yeryüzünde nasıl oynuyorlar. Bu bölüp oynamayı bıraktı da oturdu mu yerine bir başka bölük gelir.

Yeryüzünde cana yücelik de ondan, ışık da; yer altında bedene, tohum gibi, bir bitme, bir baş verip yücelme müddeti de gene ondan.

690. Niceye bir sûrete, harfe bürünmüş gazeller söyleyip duracaksın? Candan sûretsiz, harfsiz bir başka gazel duy.

LXXV

Deniz değiliz ama nihayet inci tanesiyiz biz; meydanda değiliz amma sonucu, şerefimiz var, debdebemiz var.

Şarap sunarsan ne hoş; fakat sunmazsan da, zaten dün sunduğun şarap bizi o hale getirmiş ki sunduğundan da haberimiz yok, sunmadığından da.

Ey aşk, ne güzelsin, ne arı - durusun, ne yücesin, hoşsun; altın gittiyse, kese elden çıktıysa ne olur ki? Nihayet altın madenindeyiz biz.

A bizi kınayanlar, a bize dil uzatanlar, siz hamsanız bâri bize dokunmayın, olasıya sarhoşuz nihayet.

Parası - pulu olmıyan, babasından miras yemiyen harâmi, hırsızlık etmese bile pek âlâ der, iyi amma ne yeyip içeceğiz biz?

Arımız - hayamız pek yok, şuhuz, şeniz, bir kazanca, bir işe de sahip değiliz; peki, Müslümanların mallarından başka neyi çalıp çırpalım öyleyse?

Zembili alıp götürdüysek içine hurma doldurduk; Nil'den su içtiysek ne var, sonucu şekerkamışıyız biz.

Şahne bizi yakalar, kuyuya, zindana götürürse biz de çenetopağı kuyusundan su içeriz gider.

Kuyusu da hoş, zindanı da, sâkisi de güzel, hattâ sarhoşları da, parasız - pulsuz kişilerin, gümüş gibi bedenimiz var demeleri de.

700. Can bedene, ey beden diyor, sus, yum ağzını, dudaklarını kapa da gözlerini aç, sonucu görüş sahibiyiz biz.

LXXVI

Yarın zehir gibi, yarınsa şeker mi şeker. Allah için olsun böyle bakma bize, Allah için olsun, öyle bakma.

Amma gene de elinle sunduğun zehir, bizce şekerlere bile maden kesilmiş; çünkü öylesine bir nursun ki, öylesine aydınsın ki.

(s. 77) Bir nur ki anlatamam onu, o bile ayaklarına düşer, ayaklarına kapanır da a yoksul gel de daha hoş bak bize demek ister.

Ben senim, bana bak, böyle ol ey baştan ayağa kadar tamamıyle nurdan ibaret güzel, artık ayaktan bahsetme, baştan söz açma.

Halkın gözüne göründükçe âdeta gösterişlerle dopdolusun sen; halbuki sen, benden ziyade benim gönül kanıma batmış, garkolmuş gitmişsin.

İncilerin varsa bir de gel, benim iki gözümün denizine bak; mehenk taşın varsa altına dönmüş yüzümü seyret.

O Tebrizli Tanrı Şems'ine karşı tilkileşmiyen, küçülüp büzülmiyen avı köpek bile sayma.

LXXVII

Canınla canım birbirine öylesine bağlanmışdır ki ister hayır olsun, ister şer, ayni renge boyanalım, ayni olalım biz; bu emeldeyim.

Ey şuh dilberim, ey rengimin, halimin aslı, mayası, ey yükümdeki şeker, a benim şeker yükünden de güzel dostum.

710. Ey vuruşu sağlam, yerinde, ey esprileri yarama melhem sevgili, ben tamamiyle yok olmuşum, geçmişim kendimden de baştan başa sen kesilmişim.

Yüzünü gösterdikçe komşumuzdun bizim, derken evi birleştirdin ey apaydın güzel Ay.

Padişahça bir saldırışta bulun, bir daha hücum et bu eve de senden başka ne varsa yokolsun, Tanrı uludur sırrı tamamiyle zuhur etsin.

Yolumu yokederse ne arıyayım, neyi istiyeyim; herkeste bilir ki altın, altın olmak için iksîr istemez.

O ocağın ıssısından, o ocağın parıltısından bakır bile altın oldum der; çünkü o ışığı kutlu ateşle gönlü parıl - parıl parlamıya başlar.

Derken bakır gene kendisine gelirse zevkı derd olur, neşesi, elem kesilir de tekrar o şöhretlilerin en şöhretlisi iksirin tapısına gelir.

—Ş—

LXXVIII

Hoş bir demdesin, hoş bir anda, tatlı mısın, tatlı; şeker misin, şeker. Cemşid kulundur senin, güneş, basacağın yerlere serilmiş.

Şu anda salına - salına gel, andolsun Allaha ki senden başka şu alana ne bir naz, eda sığar, ne bir meyve, ne göğün yeridir, ne Ayın, ne Aya benzer bir güzelin.

Bizden, senden, deniz gibi cömert elli, adı - sanı güzel sâkiden başkasına yer yok, tencere gibi gamla kaynayıp coşma, gel de kum gibi içtikçe iç, kanma.

O yandan geçtim de altı yöne de boşverdim, beş duyguya da; hepsini de kırdım geçirdim. Yarabbi, kim savaşabilir o altıyla, o beşle?

720. Ey zamanı hoş, nefesi kutlu güzel, hiç de hazırlanmamışken, hiç de ummazken tuzağına tutuluverdim, düştüm sana ey şarap mı şarap, âteş mi âteş güzel.

* Yok - yok, sus artık, sus, dilsiz ol; çünkü bu, o çeşit okuyuş değil ki Ahfeş anlasın bunu.

LXXIX

O yüzünü asmış, ona ekşitmiş sevgiliyi bu yana çekin, bu yana getirin; şu güler yüzlü şaraptan ona bir kadehcik tattırın.

O bu şarabtan içmemiştir; onun için böyle soğuk durmada; öyle olmakla beraber gene de bir kadehçik sunun da pişirin, olgunlaştırın onu.

O neden sirke getirmede, ne diye koruk sıkmada biliyor musunuz? Hepiniz de onu bilesenız diye o zehirleri yağdırıyor o.

O üzüm şarabı, körlükten başka bir şeyi arttırmaz, Allah için olsun, bu çeşit şarabın yanına varmayın, bu çeşit şarabı ortaya koymayın.

Olabilir ki kör, kendisinden geçmiştir de ona tesir etmez; o vakit Hızır'ın suyundan boğazına bir avuç su döküverin.

LXXX

A bülbül, a seher kuşu, sabah şarabını içme çağı geldi. Zühreyle
ɜraber nağmeler şakıya - şakıya gir sarhoşların halkasına.

Nerde bir mahrem varsa hemen onu uyandır, mahrem olmıyanıysa
rak, mahşere kadar uyusun kalsın.

Gönül kulağına ona dair remizli sözleri yavaş - yavaş söyle de küfür
le imana gelsin, yüzlerce inanç incisini ortaya döksün.

730. Padişahın aşkından ansızın gökyüzüne bir şimşek çakar da Ay
le ateşlere yanar, onun bile temellerini birbirine vurur.

İnayetlerin insana vilâyetler, kerametler bağışladığı bir yerde çalışıp
ıbalama ne yapabilir, bilgi, anlayış neden bahsedebilir?

Görüşün, görüş feyzinin hükmettiği yerde her iş düzene girer, altına
öner; ordaki meydanda yuvarlanan topu çevgen, elsiz - kolsuz çeler.

Tebrizli Tanrı Şems'i her âşığın gönlünü çeke - çeke tâ o padişahın
ıpısına kadar götürür.

LXXXI

Can değerine sahip olan, canlar bağışlayan o saçları dağıtın, çok miskler gizli o saçlarda,· amanın, dağıtın o saçları.

Onun ikiye ayrılmış saçlarının gecesinde yüzlerce sabah vardır; her lâhza, her an, yüz kere dağıtın o saçları.

Dağıtın o dünya devletini o kutlu cenneti; onun yüzünden can âleminde gül bahçeleri biter, açılır.

O şarap kaynar, coşar durur da o, halktan gizler onu; dağıtın, dağıtın o saçları da yüzümüz, sarhoşça neşelensin, parlasın.

Meryem'in gönlü de o hurma yüzünden aydınlandı, gözü de; o hurmanın bir fidanıdır o, dağıtın saçlarını.

Yok - yoksul gönül, saçlarının kıvrımları arasında kayboldu gitti, belki meydana çıkar, olur ya; dağıtın, adam-akıllı perişan edin o saçları.

740. Tebrizli Tanrı Şems'i, aşk âleminde bir Mesih'tir; kim ondan zünnâr kuşandıysa perişan edin onu.

LXXXII

Ey Ay yüzlülerin Yusufu, ey şerefi, ey güzelliği hoş dilber; ey Husrev, ey Şîrin, ey yüzü - gözü, ey hayali güzel sevgili.

Ey yüzü Aya benzer dost, sanki bir sudur yüzün, fakat o suda ateş var; hem ateşin görülmemiş bir ateş, ham arı-duru suyun hoş.

Ey Tanrı lûtfunun şekle, sûrete bürünmüş hali, gerçekten de şeklin, sûretin hoş. Ey şekli, sûreti ruhânî güzel, pek hoş senin ululuk nûrun.

Ey başların sarhoşluğu, sevgiyle bir coş artık, ey vuslatının sabahı pek hoş sevgili, bizi vuslatına kavuşturmıya çalış artık.

Gündüz yüzünden meydana gelir, gece, saçlarının gölgesidir; ey falı, talihi güzel, Ay gibi doğdu gece.

Lûtfeder, vuslatına erdirirsen de canla kanlmışsın, birleşmişsin, cevreder, olmıyacak eziyetlere kalkışırsan da ey cevri de hoş, eziyetleri de hoş dilber.

Gönül bir gün bana dedi ki: Ay, elbette bir yıl olur, döner gelir. Can, gönlün kulağına, a gönül dedi, Ayın da güzel, yılın da.

* Ey Tebriz, artık Şemseddîn'in bakışına de ki: Ey büyücülere de fitne olan, ey onları da sınayan, ey helâl büyüsü hoş güzel.

LXXXIII

Canım neyle dincelir, esenleşir, ey sevgili: sana kavuşmakla, sana ulaşmakla. Hasta, neyle iyileşir, mizacının düzelmesiyle.

750. Kucaklar, bağrına basarsın amma duymaz, kanmaz ki: bilir misin bu dost neyle kanar: Sana kavuşmakla, sana ulaşmakla.

O on günlük susuz, bir testi suyla kanar mı hiç, meğerki suyuna dalsın, kavuşsun da kana - kana içsin.

Seninle buluşmıya çalışıyor, fakat utancından sana ulaşmakla, sana kavuşmakla geçen yıldaki gibi bu yılda neşelenmek, zevka ermek istiyorum diyemiyor.

Kul bir işe, bir tedbire girişir amma takdir güler de a gaflet uykusuna dalmış adam der, bu işi ona ulaşmakla, ona kavuşmakla başarmıya çalış.

Çünkü kavuşup buluşmakla bir kerpiç, bakarsın bir köşk olur, kumaş parçaları birbirine eklenip birleşmekle elbise kesilir.

Tebrizli Tanrı Şems'inin aşk çimenliğinde bir tiken bile buluşup birleşmekle yüz gül bahçesi kesilir, yüzlerce gül açar.

LXXXIV

Yüzü de güzel, saçı da güzel, alnına dökülen o kıvrım-kıvrım, büklüm-büklüm saçları da güzel. Her an, canına da yüzlerce rahmet, dinine de.

Her lâhza, her an, bir önceki nazından, edasından daha tatlı, daha bulunmaz bir edâ izhar eder, öylesine işvelenir ki.

O kıvrımlarla, büklümlerle dolu saçlarını rüzgâr karıştırdı mı onların dalgaları arasında yüzlerce Çin, yüzlerce Maçin ülkesi kaybolur gider.

Güzelliği, Ayın yüzüne, kafasına silleler vurmuştur; yok - yoksul kulu, Karun'un debdebesiyle alaya girişmiştir.

760. A gözüm, a benim ışığım; gülüp duran, anlatılmasına imkân bulunmıyan o Aya dal, nefesini tut, sus da boyuna onu seyret.

Onun âbıhayatı, yüzlerce gökyüzünü dolap gibi çevirir. Onun ağır başlılığı karşısında yüzlerce dağ, beline hizmet kemerini kuşanır, huzurunda divan durur.

Ahmak mısın a ayyar, burda ne diye kalakalmışsın? Yürü, ava çık da şahinin nasıl padişahlık ettiğini bir seyret.

Canın atı yoksa bile tapısına topallaya - topallaya gider de o atlı, canı eğerinin terkisine bindirir.

Ayağı da yoksa başını bağlar, döşeye yatar, yastığa baş kor da o padişah, doktor gibi kalkar, yatağının başucuna gelir.

Aşk, bir tek candır amma yüzlerce şekle girmiştir; onun bu yoluna - yordamına, bu düzenine - hîlesine deli - dîvâne oldum.

Görülmemiş güzellik, bulunmaz alım, aşk şekline girmiş de can, onun huzuruyla huzur bulsun, güzelleşsin de bir karara erişsin diye çıkagelmiştir.

* Ayının, yılının talihine, görülmemiş bir takvim düzdü; o takvimin var da "Vettîn" sûresinde ara, o sûreden iste.

* A canım benim, güneş birisini kendi kılıcıyla öldürürse onun kefenini, çeyizini de kendi ışığından düzer, koşar.

(s. 78) Onun havasına kapılan Ferhat, külüngünün vuruşundan mermer bile lâ'l haline gelsin diye kalkmış, dağ delmiye gitmiştir.

770. Ben susayım artık da ey çalgıcı, bunu perdeye vur, sen söyle; perdeden çıkan nağmelerden onun debdebesini duy, güzelliğini işit.

Sus ki önümüze, ceviz helvasıyla badem helvası geldi; badem helvası dua edecek artık, öbür helva da âmin diyecek o duaya.

-K-

LXXXV

Git, git ki âşık değilsin a saçcağız, a benceğiz, a nazlanan, kızan kişiceğiz, a ayakları halhallarla bezenmiş adamcağız.

Sen bu haldeyken o saçcağızların, o kıvrım - kıvrım kâkülcüklerin nerden ölüm korkusuyla kıvranacak; o kolcağızın - kanatcağızın nerden göğe uçup havalanacak?

A nazik gönüllü nazenin dilber, gönül yapmıya, gönül almıya bak, çünkü altıncağızlarından, malcağızından ayrıldın mı ancak gönül kalacak sana.

* Ne diye kırık - dökük bir hale gelirsin, ne diye gönlünü daraltırsın a gönlü mimceğizin gözü gibi daralmış, a boyu dalcağızın boyu gibi bükülmüş kişi?

* Sen Rüstem-i Destan'sın, Zâl'den ne diye korkarsın? Yârabbi, bu çeşit Zâl'ceğizin korkusundan sen kurtar onu.

Dün gece seni rüyamda gördüm, bir sarhoşcağız olmuşsun, bir hoş halceğize erişmişsin de gökyüzünde gezip duruyorsun; hem de öyle olacak, doğru çıkacak bu rüya;

hem geziyorsun gökte, hem de ey Zühre diyorsun, bana bak, beni seyret; sarhoşum, senin yomsuzluğundan da kurtuldum, yomluluğundan da.

Yoksulluk, ayna zamanda dert, elem; sarhoşa sunulacak şarap da az mı az; yürü git, ercesine o Ay yüzlüye bir yılcağaz hizmet et de kurtul şu detlerden.

780. * Yedi göğü aş, Zühalin afsununu dinleme, yıldızına, falcağızına dair müneccimin lâflarına kulak asma.

Güneş ışığından bir hırkam var, lâ'l gibi incilerim var, sofcağazdan, şalcağazdan hırkaya ne ihtiyacım var benim; hiç böyle bir hırkaya bürünür müyüm ben?

Bir Arab dosta, ıslak gözlerime bak dedim; dudak altından, vay sana, aldatma beni demiye başladı.

Hem söylüyordum, hem de gönlümde yüzlerce düzen kuruyordum. O da bana, gülerek, ne vaktedek ahvalini gizliyeceksin diyordu.

Sus da padişaha bak, çünkü sen, bir akdoğansın, şu sözceğizle eğlenip kalakalan bülbül değilsin sen.

LXXXVI

Şu yalancı, şu düzme beye bak hele; eğerceğizini vurmuş, atcağızına kurulmuş, kurumcuklar satmada, övünmeciklere kalkışmada, başına da altıncağız'la bezenmiş bir sarık sarmış.

O ölümü inkâr ediyor da nerde ecel, nerde diyor. Ölümse benim, işte buracıktayım diye altı yönden de gelip çatıyor.

Ecel ona a eşek diyor, nerde o debdebe, o şatafat? Nerde o bıyık buruşun, nerde o büyük burnun, o kibrin, o kinceğizin?

Nerde güzeller, nerde zevk - safa, halıyı, kilimi kimlere verdin? Yastığın kerpiç, döşeğin de toprak.

Yemeği - içmeyi, uyuyup rahat etmeyi bırak, gerçek dini ara da türeciği, yasacığı olmıyan ebedî beyliğe erişesin.

790. Şu canı cansız bırakma, şu ekmeği gübre haline sokma a inciyi gübreliğe düşürmüş adamcağız.

Biz inci aramak için şu gübreliğe girmişiz, kapanmışız. A kendiceğizini gören, beğenen, a baş çekip gururlanan, böbürlenen kişi, sen de başını belini bük de inci ara.

Tanrı erini gördün mü adamlık et, hizmette bulun; eziyete, belâya uğradın mı yüzceğizini buruşturma.

Bu sözler, kendimi kınamadır, o bey de benim, ben; niceye bir şuncağazdan, buncağazdan bahsedip duracağım?

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen zaten âbıhayatsın, o su, senin tuzlu, senin alımlı gözceğizlerinden başka nerde bulunur ki?

LXXXVII

Her gün, gün ışırken ey can yüzlerce esenlik sana; söylerken de, susarken de ey sevgili, esenlik sana.

Can bakımından baştanbaşa tertemizsin, ten bakımından tamamıyle gösterişten, düzenden ibaretsin; gülsün, sınıkları onarırsın, tikenden esenlik sana.

Ben Türküm, sarhoşum, Türkçesine silâh kuşandım, köye girdim de köy ağasına dedim ki: esenlik sana.

Elime bir kadeh şarap sun da bu tanınmış sevilmiş emaneti iyi tut, aklını başına al, esenlik sana dedi.

Dedim ki: Ben deli - dîvâneyim, daima Halilcesine ateşler içinde Rabbime, sahibime, esenlik sana derim.

800. Dışardayken âlem selâmımla doludur, sevgiliyle mağaraya girince de esenlik sana derim.

Bütün şekillerde, sûretlerde onun sanatı var, onun eseri var; ey karınca, gecen hayırlı olsun, hoş geçsin; ey yılan, esenlik sana.

Davud, taht üstünde, feda olayım sana der; Mansur, darağacında, esenlik sana diye seslenir.

İştiyak çeken, hiçbir şey ummaksızın sana candan selâm verir, ihtiyacı olan da çaresizlik içinde esenlik sana der.

Padişahlar, davulla, bayrakla selâm verirler sana; hasta dilini oynatarak esenlik sana diye seslenir.

Can şarabını içince elbisemi rehin verdim, sarhoşun, beni görüp esenlik sana demesi için varımdan - yoğumdan soyundum.

Bu yıl, senin ay yüzünden öylesine hoş, öylesine kutlu ki ululuğundan geçen yıla dönüp de esenlik sana bile demiyor.

Mızrabının lezzetinden şu felek çengi öylesine kendinden geçmiş ki her an başını eğiyor da ey tel diyor, esenlik sana.

* Halil'in kuşları da başları kesilmiş, darma - dağan bir halde, her dördü de o âlemden selâm getiriyor, esenlik sana diyor.

* Çok söz selleri akıttım, çok Kaana sûresi okudum, işten - güçten kaldım, ey iş - güç, esenlik sana.

— L —

LXXXVIII

810. Allah'a hamdolsun şu gönül, bugün dünden de beter bir halde; bugün bu sevda ile bir başka rengi var şu gönlümün.

Dün, gül fidanının altında boyuna şarab içiyordu, o yüzden bugün alt-üst olmuş şu gönül.

Aşk neyin nice demdir bu perdeden feryad ediyordu, aşk neyinin, zevkıyle şekere döndü şu gönül.

A benim güzel elbiselim, a benim güzelim, sana kemer kesildim, şu gönül, kemer gibi seni koçmuş, kucaklamıştır.

Suyunun geliştirip yetiştirmesiyle ey tatlılıklar, lezzetler denizi, şu beden sedefe dönmüştür, şu gönülde sanki incidir.

Tebriz Tanrı Şems'i güneş gibi parıl - parıl parlıyor, onun güneşinin parıltısıyla şu gönül, seher çağına dönmüştür.

Her inanç sahibinin evi, aşkınla yıkıldı gitti; bu kargaşalık yüzünden şu gönül dama çıkmıştır, kapıya sığınmıştır.

— M —

LXXXIX

Uyuyor gibi görünmedeyim amma çok uyanıkım, her şeyden haberim var. Kendimden geçmişim amma senin işinde aklım başımda.

Senin için üzüm sıkanların aralarına katılmışım, aşk teknesine girmişim; üzümlerini ezeyim diye durmadan ayak vurmadayım.

Sen yalnız ayaklarımı görüyorsun, üzümü görmüyorsun; bir kadeh şıra al, iç de anla ki ben üzüm sıkmadayım.

820. Ayağını vurup duruyorsan can teknesine gel de bir an olsun, şu bol şıramın içinde dalgalar yut.

Bu şarap baş döndürmez, bu şıra gönlü coşturmaz. Hadi, bir tat şu benim şarabımdan.

Sendeki şarapsa seni sarhoş eder, daima mahmur bir hale sokar seni, neyin var, neyin yok, biliyorum amma yüzüne vurmuyorum.

A benim tutulmuş kuşum, tutulduğun tuzağa bakma, o tuzağı kurana bak da gerçeğe bakmayı öğren.

Tuzak, kuyu dibi kadar derin olsa Tanrı onu cennete döndürür; tikenlik, çöplük olsa Tanrı orasını bana, gül bahçesi haline getirir.

Yusuf kuyuya düştüğü zaman kendisine, senin işini ben düzene sokacağım ey benim yorgunum, ey benim hastam diye haber geldi.

Senin ilâcını ben dövüp hazırlıyorum, otağını ben süpürüp arıtıyorum, zıddan zıd olan şey meydana getiririm, her şeye gücüm - kuvvetim yeter, zor - kahır sahibiyim ben.

Taşa diril derim, yoka varol derim, çayırlığa - çimenliğe kış kesil derim, beni ıkrar ediyor musun sen?

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen günün aydınlığısın, bense senin gününün ardında yelip yortan geceye benziyorum.

XC

Bir lâhza, bir an bile senden elimi çekmem; çünkü işim de sensin benim, gücüm de.

830. Senin şekerini tatmadayım, senin şerbetini içmedeyim, senin ayağının bağını çözmeye çalışmadayım. Ben, ciğeri hasta bir avınım senin; ciğerimi yiyen arslanımsın sen.

Canımla canın sanki birleşmiştir, bir olmuştur. Bu tek cana andolsun ki senden başkasından bezmişim.

Güzelliğinin bağından koparılmış bir demet çimenim, bir bağ otum; lütuf, ihsan elbisenden tek bir külahım sanki.

Şu âlem, senin çevrende, duvarların üstüne sancılmış tikendir âdeta; vuslat gülünü koklamak ümidiyle bir tikendir, çiğneyip durmadayım.

Tiken böyle olursa gül bahçen nasıldır ey sırları esrarımı silip süpüren, alıp götüren güzel.

(s. 79) A cânım benim, gökyüzünde bile Aya güneş eş olmuştur, anlıyorum ki sen de beni yabancılar meclisinde bırakmıyacaksın.

Bir dervişin yanına gittim, Tanrı sana yardır, yaverdir dedi; sanki onun duasıyle senin gibi bir padişah yar oldu bana.

Bütün âlemi hamam kapısındaki resimler gibi gördüm a benim sarığımı kapıp götüren güzel, ben gene sana el atacağım, sana yapışacağım.

Her cins, zincirini sürüyüp kendi cinsinin yanına gider, ben kimin cinsiyim ki burda şu tuzağa tutulmuş kalmışım.

Sevgili, gizlice, hırsızlamacasına gönlümün çevresinde dönüp duruyorsun, ey ayyar dilberim, ne aradığını, ne istediğini biliyorum ben.

840. Sevgili, elbisen altında gizli bir mum var; harmanımı, ambarımı ateşe vermek niyetindesin; bunu istiyorsun sen.

Ey gülüm, gül bahçem benim; ey sıhhatim, hastalığım benim;

:y Yusuf yüzlüm benim, ey pazarımın, alış-verişimin parlaklığı, revacı güzelim »enim.

Sen, gönlümün çevresinde dönüyorsun, ben, kapının önünde dönüyorum, lolaşıyorum; elinde bir pelkerim âdeta, başı dönmüş bir halde dönüp luruyorum.

Senin güzel, kutlu yüzüne karşı tutar da gam, elem hikâyesine başlarsam ;am, elem, kanımı içse vallahi de lâyıkım buna.

Bu halk, hikmet tefinin çalınmasiyle oynar durur; fakat senin perden 'urulmadıkça bir perde, tutsun da oyuna, çalgıya girişsin, hiç ummam.

Tefinin sesi gizli de şu halkın oynayışı âşikâr; kaşıdığım yer meydanda da taşıyış gizli.

Kıskançlığımdan susayım, çünkü senin zevkinle şekerler saçan bir bulut tesildim. Şekerden başka bir şey yağdırmıyorum.

Sudayım, topraktayım, ateşler içindeyim, yellerle tozuyorum; şu dört unsur :evremde, fakat ben dördünden de değilim.

Gâh Türküm, gâh Hindli. Gâh Rum ülkesindenim, gâh Zenciyim; a benim :anım, ikrarım da senden meydana geliyor, inkârım da.

Şimdi bedenimle baş ağrıtmıyorum, sûrette ayrıyım amma burda olduğum ıalde gönlümün Tebrîzi de Tanrı Şems'iyledir, canımın Tebrizi de.

XCI

850. Bütün halkın başını yarmış da sonra tutmuş, hastayım, başım ağrıyor diye başını çatmış. Feleğin hırkasını bile çekip almış da sonra tutmuş, çıplağım, giyecek bir elbisem bile yok demiye kalkışmış.

Vay o taş yüreğinden, eyvah o çeşitli nazlarından, işvelerinden; fakat taş gibi olan o değil, asıl benim ki bu fitneyi durmadan uyandırıyorum, âlemi birbirine katıyorum.

Kan deryasının tâ dibindeyim, kan içe - içe sarhoş olmuşum; fakat öyle de hoşum, öyle de neşeliyim ki sanki kan içinde değilim de üzüm şırasına garkolmuşum.

* A aşk, öylesine büyüksün, yücesin ki göklere bile sığmıyorsun, yalnız ne haldir bu, şu benim görünmiyen gönlüme nasıl sığmadasın?

* Sıçradın, gönül evine girdin, kimsecikler gelmesin diye kapıyı da örttün,kilitledin; artık ben kandil konan yerim, sırça kandilim, yahut da nur mu nur kesilmişim, ışık mı ışık.

Beden, gebe bir Zenci kadın, gönülse onun rahminde bir Rum dilberi; şu halde benim yarım misk, yarım kâfur.

Gönlümü sen aldın da ben mahsustan başkalarında arıyorum; görmeden arayıp aktarıyorum amma şu gözü görmiyen körlerden değilim ben.

A benim canım, şu sapsarı yüzüm, günün birinde toprağa girerse, bir gün olur da, ölür gidersem mezarımın başucundan sarı güller bitecektir.

Süleyman da bir karıncanın derdini duymadı mı? Sen de nihayet bir Süleymansın, tut ki bir karıncayım ben.

Ne diye ağlar - inlersin, balla dolu yüz kovanın var dedin; bal arısıyla aynı hırkayı giyinmişim; hem petek yapmakdayım, hem ağlayıp inlemede.

860. Bu dertten ağlarım, inlerim amma bu onulmaz yarayı, bu iyileşmez illeti yüzlerce devlete de değişmem ben.

Çenk gibi feryad ederim, çünkü gül bahçesinin bülbülüyüm ben. Yılan gibi kıvranıp dururum, çünkü definenin başucundayım ben.

Ben diyorsun dedin, ululukla, benlikle eşsin; hayır, ben benlikten uzağım, ululuk yok bende; fakat bendeki benlik, senden geliyor, bu ululuk, senin uluğundan vuruyor, senin uluğundan geliyor bana.

Ben çiğim, yanıp kavrulmuşum, gülüyorum, ağlıyorum; hem şaşırıp kalmışım, hem halkı hayretlere salmışım; vuslattayım, aynı zamanda ayrı düşmüşüm dosttan.

XCII

İster anlayışı kıt bir adam olayım, ister iğri ağızlı bir adam,senin talebenim, o gülen dudaklarından bir gülüş öğrenmek istiyorum.

Ey anlayış, duyuş kaynağı, talebe istemiyor musun yoksa? Bilmem ne düzene başvurayım da kendimi sana yamayayım, ayrılmıyayım senden.

Hiç olmazsa kapı aralığından şimşek gibi bir çak, bir yüzünü göreyim de o dehlizdeki ateşten yüzlerce mum uyandırayım, her tarafı ışıtayım.

Bir an olur, öşürcüyüm diye varımı - yoğumu alırsın, bir an gelir, kılavuzum diye önüme düşersin.

• Gâh suç işlemiye sürersin beni, gâh pişmanlığa götürürsün; başımı, sonumu bük, çünkü ben hemzeli kelimedeki hemzeyim âdeta.

Pazarda, çarşıda tavadaki balığa benziyorum, tavada o yana, bu yana döne - döne yanıp kavruluyorum.

870. Tavada beni, o yana, bu yana çeviren sensin; gece karanlığında bile seninle olunca gündüzden daha aydınım ben.

İşte-güçte de, düşüncede de, hayalde de şu halden hale girişim yeter artık; bir an oluyor, firuzeye dönüyorum, bir an geliyor, kutluluk kesiliyorum.

XCIII

Öylesine bir şeklim var ki kime benziyorum hocam? Bir an oluyor, peri şekline giriyorum, bir an geliyor, perileri çağırıyorum.

İştiyak ateşi içinde hem toplu bir haldeyim, hem mumum, topluluğu aydınlatmadayım. Hem dumanım, hem ışık, hem topluyum, hem dağınık.

Gönül rebabının kulağından başka hiçbir şeyi öfkeyle çekip burmam; kutluluk çenginden başka hiçbir şeyi mızrapla incitmem.

Şeker gibiyim, süt gibiyim; kendimi dövmedeyim, kendimi tutmadayım; tabiatım delirdi mi de zincirimi şakırdatır dururum.

Hocam, ne biçim kuşum ben? Ne kekliğim, ne doğan. Ne güzelim, ne çirkin. Ne buyum ben, ne o.

Ne pazar taciriyim, ne gül bahçesinin bülbülü. Hocam, sen bir ad tak bana da kendimi o adla çağırayım.

Ne kulum, ne hür. Ne mumum, ne demir. Ne bir kimseye gönül verdim, ne de onların dilberiyim ben.

İster şerde olayım, ister hayırda; hayrım, şerrim benden değil, başkasından. O, beni nereye çekerse oraya giderim, başka bir çarem yok.

XCIV

880. Aşkta Süleyman kesilmişim, kuşların hemdemi olmuşum; hem peri aşkı var bende, hem periyi çağıran kişiyim ben.

* Kim daha ziyade peri huyluysa hemen onu tutar, şişeye hapsederim; ona bir afsun okurum da işlek kılıcımı sallar, onu korkutur dururum.

Bu işten dolayı da dehşete düşmüşüm, hem aklım başımda, hem kendimden geçmişim. Hem söz söylüyorum, hem susmadayım, hem susanların, susarak konuşanların taştahtasıyım ben.

Feryat ki o Meryem şimdi bir başka renge girdi, bir başka hale büründü. Feryat şu halden ki feryat etmeyi de bilemiyorum artık.

O renkten nasıl da renksiz bir hale geldim, o alına dökülen kıvrım-kıvrım saçlar yüzünden salkıma döndüm; yârabbi, o mum yüzünden pervane gibi nasıl da darma-dağan oldum gittı.

Dedim ki a Ay, cansın sen, bugün bir başka güzelliğin var. Git dedi, bana insan gözüyle bakma.

A hoca, adamsan ne diye kuruntulara düşer, üzülür durursun? Senin hırs ateşinden canım dumanlar içinde kalıyor.

Ya deli - dîvâne bir âşık ol, yahut git yanımızdan. Perdeye varlığınla gelme de perdeyi örtmiyeyim yüzüne.

Ben hem kanım, hem süt. Hem çocuğum, hem ihtiyar. Hem kulum, hem bey. Hem buyum, hem o.

Hem şekerler damlatan Şems'im, hem Tebriz ülkesi. Hem sâkiyim, hem sarhoşum, hem meşhurum apaçık, hem gizliyim, gören yok beni.

XCV

890. Gel gel, meclise ayak bas da yeni baştan işrete koyulayım. Bana karşı acı davranma da şeker yükü kesileyim.

A dilber, renksiz, şekilsiz aşkına battım gitti, şu küpten çek, çıkar beni de bir başka renge boyanayım.

* Gönlüm, mim'in gözünden de dar, çünkü umuyorum, korku içindeyim. İkiye bölünmüş bir değirmiyim, Ay şeklindeyim çünkü.

Ey can padişahının yüzünden yüzlerce piyadeye sultan kesilen, buyruk yürüten, ata bin a benim canım, bin de eyer örtünü ben taşıyayım.

İnat yeli yüzünden, iyiye - kötüye gam yiyordum, kendimdeydim; fakat andolsun Tanrıya artık daha da beter sarılacağım sana.

Senin sayende emniyetteyim, ey Ay yüzlü, senin yüzünden eminliğe ulaşmışım; artık bu yandan da ya emniyete kavuşurum, yahut tehlikeli bir yola atılır giderim.

Selvi, benim yüzümden eğildi de gül bahçesi benden feyiz aldı. İman da benden kaçtı gitti, korkuyorum, küfür yolunu tutacağım.

Öylesine bir bakışa sahipsin ki oktan kalkan düzmektesin; artık sen ok atarsan nasıl siper kullanabilirim ben?

Aşkımın altı da Tebrizli Tanrı Şems'i, üstü de; canımı onun aşkıyla alt-üst ettim gitti.

XCVI

Varlık âleminde baş gösterme de yolunu yitirme; erlerin ovasında değil sen, ayakkapların bile yok olur gider.

900. Ateşlerle dolu âlemde yok olmıya, yokluğa kavuşmıya çalış; dikkat et de gör, varlık âleminde kakum bile postu için oklanır, öldürülür.

(s. 80) Şu ateş göğünün altında uyanıklık halkasının başbuğusun amma sonucu ne baş kalır sende, ne kuyruk.

Zahmete uğradıkça uğrar, derdi artar durur, sonucu mahvolur gider, bayrama erişir; bundan ötesi de bir davuldur, dövülür: Dum dum.

* Halimdeki perişanlığı sözlerimden anla; a odun, o ateşe gir de "Sizden bir tek kişi bile yoktur ki oraya uğramasın" âyetini oku.

Böyle bir ovada sofralarla dolu lokmadan başka ne biter? Şu yün tırnaklı merkep yücelere nasıl ağabilir?

Akbaba gibi uçsa bile sonucu yeryüzü gene çeker onu; bilirim, herşey döner - dolaşır, aslına gelir.

İnsansan o gizli mücevhere yüz tut, çünkü o, küpe benziyen bedende âbıhayattır âdeta.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, biz, kalk diyeceğin vaktedek kanadının altında coşup kaynıyan bir yumurtanız sanki.

XCVII

O sevgiliye âşık oldum olalı hem işten-güçten kaldım, hem işte-güçteyim. Başım dönmede, ayağımı diremişim de diremişim, tıpkı pergele benziyorum.

Mirrih gibi Aya da kızgınım, gökyüzüne de; altın külâhlı gökyüzünden bile sıkılıyorum, utanıyorum âdeta.

910. Benim yakınımsan ey dost, bak da seyret, nasıl kendimden geçmişim ben; ne diye sırlar sorarsın bana? zaten meşhur olmuşum, ortaya düşmüşüm ben.

O arslan, âşıkın gönül kanından başka bir şey içmez; ben de yavrusuyum o arslanın, gönül arıyorum, kan içiyorum ben.

* Hastayım, biliyorsun da Fâtiha okuyorsun; fakat o dostum, görmüyor musun ki zaten Fâtiha'dan hastayım ben.

* Gerçeği işaretle anlatan Hallac'ı halk, darağacına çekti; Hallac sağ olsaydı sırlarımın azametinden o kurardı darağacımı benim.

Hocam, istersen sen ıkrar etme; zaten ben sana söylemiyorum ki; ben ölü yıkamıyorum, kaya kaşımıyorum ki.

Ey âlemin kul - köle kesildiği Tebrizli Tanrı Şems'ini inkâr eden kişi, senin gibi körün ıkrarından zaten bezmişim, usanmışım ben.

XCVIII

Ne gönlüm var, ne ilem; ayağım da aşkınla bağlandı gitti; halbuki nice bağlar kopardım, nice kayıtlardan kurtuldum; yavaş a güleç dilberim; yavaş davran, sarhoşum ben.

Hayranlık meclisinde, hani o bildiğin, tanıdığın padişahtan can gibi bir kadeh sunuldu bana; yavaş davran, sarhoşum ben.

Canım benim, bir ancağaz beri gel, bundan fazla incitme beni a güleç dilberim; yavaş davran, sarhoşum ben.

Ey sevgilinin sâkisi, vazgeç şu ağır canlılardan, bırak şu sakil ruhluları, keşişlerden hırsızlamaca sun bana yavaşça, sun ki sarhoşum ben.

920. Rintsin, hovardalık, kayıtsızlık dininde benim gibi sen de ortaya düşmüşsün; ne diye perde ardında duruyor, ne diye kendini gizlemiye çalışıyorsun, gel yavaşça, çık perdeden, sarhoşum ben.

A şarap, senden daha beter bir hale geldim, senden daha fazla benim şarap, senden daha fazla coşup köpürüyorum, yavaş davran, sarhoşum ben.

Coşup köpüren şarapla aynı cinsdenim, hırkalarını satanlardanım, ne diye sevgiliden gizleneyim, örtüneyim; yavaş davran, sarhoşum ben.

Kendimden geçtim de senin aşkını seçtim; sonra da gördüm ki tamamiyle yok olmuş gitmişim; artık sen de yavaş davran, çünkü sarhoşum ben.

* Her ne kadar âlemi aldatıyorum, keşiş kılığına girmişim amma İdris'in gönlündeki nurum; yavaş davran, çünkü sarhoşum ben.

Mezhep kaydından kurtulanların mezhebinde bildiklerin yabancılığı, bilmezlikten gelişi bile değersizdir; bir yeldir onlara bu bile; yavaş davran, çünkü sarhoşum ben.

A yüzlerce fitneler koparan, düzenler düzen, vakit geçti, sarhoşlar sızdı; sen şu gençleri de al götür, sözlerimi de rehin al da şarap sun; fakat yavaş davran, çünkü sarhoşum ben.

XCIX

O Rüstem'in meclisine kavga etmiye, gürültü çıkarmıya geldim de geçtim oturdum; yüzlerce kadeh kırdım, yavaş gel, çünkü sarhoşum ben.

Ey saçma - sapan söylenip duran, hem dümbelek çalan, hem gülen, hem eşek olan, hem eşeğe kul - köle kesilen yavaş gel, çünkü sarhoşum ben.

A lök gibi çöküp kalan akıllı, a yüzü demircinin yüzü gibi kapkara kesilmiş kişi, gel de dilberimi gör, onu seyret; amma yavaş gel, çünkü sarhoşum ben.

930. Âdeta tahtadan bir adamcağazsın sen, biraz daha yaklaşsan, biraz daha ileriye gelsen de canlansan yüzlerce kan diclesi görürsün; fakat yavaş gel, çünkü sarhoşum ben.

Tenbellik etme ey sâki, hepsini içmedik, şarabımız var daha; doldur o arı-duru şarabı, sun bize, yalnız yavaş gel, çünkü sarhoşum ben.

Gama, gussaya batanlar bu yolda aklı az olanlardır, onlar pek soğuk kişlerdir, pek saçma adamlardır; yavaş gel, çünkü sarhoşum ben.

Her şeyden hür Tanrı Şems'i, Tebriz, arı-duru şarap... Artık mahşere kadar yıkılmış kalmışım ben; yavaş gel, çünkü sarhoşum ben.

C

Aynada yüzünü görünce söze başlarım; fakat ayna soluk istemez, söz istemez, buğulanır; vay benim sözlerime vay.

Seni suda görürüm, suya el atarım; fakat su da bulanır, işim-gücüm de.

Ey dost, aramıza, ey dost sözü bile sığmıyor. A sevgili demiye kalkışsam, a sevgili bile diyemiyorum işte.

Ah bile ne yandan geldiyse o yana geçip gidiyor; ağzımın yolunu kapadım, feryat bile edemiyorum artık.

Feryad etsem bile, ah etsem bile o Ayın bulutlar arasına girişindendir bu feryat, onu göremediğimdendir bu ah; a benim Ayın ondördü dilberim, Aya bakmak elbette daha hoş.

CI

Bir Ay yüzlü dilbere, senin yüzünden yüz çeşit zevka, neşeye dalmışım dedim; benim ondan başka daha yüz çeşit şaşılacak şeylerim var dedi.

940. Şu oyunda dedim, sarılacak bir sebep göster, üst olacak bir vesile bul. Dedi ki: Ben sebeplerin dışında girdim bu oyuna.

Her topluluk, bir kavme yakındır, o kavmin soyundandır; benim de senin aşkının gamiyle yakınlığım var, o gamla soydaşım.

A sevilen, beyenilen nûr, gözûmde karar et; dûr olma gözden; çünkü nûrun devleti sayesinde isteğin istediği şeye bile sahibim ben.

Öyle bir kişiyim ki her ahım göklere yücelmede, gökleri alev-alev yakıp yandırmada bu kızgın, bu hırçın ateşi; yalım-yalım yanan aşktan elde etmişim.

CII

Ey aşk, uykumu alt-üst etmişsin; uykum, senin yüzünden ciğerimin kanlarına garkolmuş, gitmiş.

Hâdiselere gebe olan şu gece vakti, şeker madenini arayıp aktarma, düşüncelere dalma yüzünden uykum, şeker gibi eridi gitti.

Vuslatının lütfuna eremedim de inceldim, onun yeni Aya benziyen kaşlarına döndüm; artık bu Aydevrinde geceye ulaşmama uykuya kavuşmama imkân yok.

Bütün bu uyanık olmama rağmen gene de gece olunca sevdalara dalar da ey aşk, uykumu al, götür demiye koyulurum.

Uyku beni görünce oturmıya kudreti kalmaz, kaçıp gider, benden kaçar da bir başkasını yakalar, onu bastırır.

Melekûtî aşk, yücelik, temizlik sevgisi, beşerî gözlerimden uykuyu almış, götürmüştür de bu yüzden, gücüm yettikçe dostları bırakmamışım, onları da uyutmamışımdır.

950. Âşıksan, aşk dâvasında gerçeksen bana uy, benimle otur, çünkü seher çağlarınadek, sabahlara kadar uykum gelmiyor benim, uyumuyorum ben.

CIII

Ressamım, her an bir güzel resmi yaparım, fakat seni gördüm mü bütün yaptığım resimleri huzurunda yırtar, bozarım.

Yüzlerce resim yaparım, âdeta can veririm onlara, fakat senin güzelliğini görünce hepsini de ateşlere atar, yakarım.

Sen ya sâkisin, şarap sunmadasın, yahut ayıkların düşmanısın, yahut da her yaptığım, her düzüp koştuğum evi yıkıp dağıtan birisin.

Can dökülüp saçıldı, sana doğru akıp gitti, sana karıştı, seninle birleşti; canda senin kokun var, onun için hele bir, şu canı hoş tutayım, sevip okşıyayım.

Benden coşup akan kan sana, senin toprağına, seninle aynı renktenim, aşkınla ortağım diyor.

Şu balçık evde sen olmadıkça gönül harap bir halde kalakalmış; sevgili, ya eve gel, yahut da evi kökünden yıkayım gitsin.

CIV

Şu suçumdan asla tövbe etmem; hattâ bu işten, bu olaydan tövbe edenden de uzağım ben.

A benim cânım, Mecnun Leylâ'nın aşkından tövbe etmedi, halbuki bende, benim sırlarımda yüzlerce Leylâ'nın, yüzlerce Mecnun'un aşkı var.

Nasıl başsız - ayaksız, önsüz - sonsuz bir aşk bu ki âşıkım, mâşukum; hem ağlayıp inliyorum, hastayım, hem de hastanın derdine dermanım.

960. * Uçup kaçan düşünce bu yanıp yakılmış âşıktan kaçtı gitti; çünkü ben, gâh daracık bir kafesim, gâh Ca'fer-i Tayyâr.

CV

Can hekimine gittim de nabzımı ele al dedim, bir muayene et beni; hem gönlüm bende değil, hem hastayım, hem âşıkım, hem sarhoş.

Yüz çeşit derdim, illetim var, keşki bir olsaydı; bütün bu illetlerle beraber bir de tutmuşum, işin ötesini araştırmıya kalkışmışım.

Bana, sen ölmedin mi dedi; evet dedim, ölmüştüm amma kokunu aldım da mezarımdan sıçrayıp kalktım.

O rûhanî güzelliğe sahip güzel, o Tanrı doğusuna mensup dilber, o yüzüne, güzelliğine dalıp da ellerimi kesip doğradığım Yusuf-ı Ken'an.

Güzel - güzel yanıma geldi, elini gönlüme koydu da ne eldensin, ne haldesin dedi. Dedim ki: Bu eldenim, halim de meydanda.

Çekişmiye, kavga etmiye kalkışınca tuttu, bir kadeh şarap sundu bana; sapsarı yüzüm yalımlandı, alev - alev yanmıya başladı da çekişten, kavgadan vazgeçtim.

(s. 81) Derken elbisemden soyundum, sarhoşçasına deli - divâne oldum, o sarhoşların halkasına girdim, sağ yana oturdum, kuruldum.

Yüzlerce kat libaslar giyindim, yüzlerce çeşit coşkunluklarda bulundum. Yüzlerce kâse döktüm, yüzlerce kâse kırdım.

CVI

Ey gamından sarhoş olduğum, sarhoşum, evet, kadeh kırdım; dün ettiğim ahidlerin hepsini bozdum, sarhoşlukla hepsinden de kurtuldum.

Sevgili, düşünceleri, düşüncelere dalmayı kadehle vur, kır; çünkü bugün o şarabı sunan sâkiye avlandım ben.

Benden hamlık gitti, onun damdan aşağıya attım; onun görüşüp konuşması bir tuzaktı, tutuldum gitti, artık tuzakla ne işim var?

Elimden bir yılandır, sıçrayıp süzüldü, dağa yürüdü, mağaraya girdi; işsizlikten - güçsüzlükten kurtulduk, yüzlerce defa şükretmiye daldık, benim şiarım oldu bu şükür.

İnsan kılığında kara akrep çoktur, fakat bizden kaybolup gitti bu akreplik, bu yüzden şükrediyorum ben.

CVII

Hocam, esenlik sana, ben sefere gitmiye niyetlendim; gökyüzü damından gizlice bir geçit, bir yol buldum.

980. Can, tâ madenine, aslına kadar gitmeyi kurdu; bakış kudretini bana bağışlıyan yerde gözüm.

İşte şimdicek sel, meylettiğim yere sürüp götürüyor beni; o denizin ayrılığıyle ciğerim, ne de yanmıştı, ne de kavrulmuştu.

Türkçesine hakanın tapısına kadar oynıya - oynıya at süreceğim, çünkü otağ kadar geniş, büyük yüzlerce kemer verdi bana.

Gölge gibi yok oldum, güneşin ışığında yokluğa erdim de o yüzden Ay gibi daima onun ardında gezip dolaşmadayım.

Lâ'l gibi onun hararetiyle, onun ışığiyle bambaşka bir parıltım var, bambaşka bir aşkım var.

Kabuğum şöyle dursun özümü, içimi bile kırsa gene ben hem özüm, içim, hem terü tazeyim; kamış gibi beni kırsa bile yüzlerce şekerler var bende.

Selvi gibi, süsen gibi hem ayağım bağlı, hem hürüm, taş gibiyim, demir gibiyim, gönlümde kıvılcımlar var.

A gönlümdeki dilber, edebim, ârım elden gidiyor; fakat senden elde edip bağrıma bastığım şey, yeter bana ebediyyen, yeter.

A benim efendim, sabrım tükendi, çıkma gönlümden, uzaklaşma benden, beni uzaklaştırma kendinden; çünkü ayrılıktan zarar görüyorum (*).

Ey aşk, geliyorum diye bağırdın, haber verdin, buyur, gel; senden çekinirsem artık kiminle düşer - kalkarım, kiminle rahat - huzur bulurum?

(*) Bu ve bundan önceki beyit, son cüzüler müstesnâ, Arapçadır.

990. Ölsem de tabutun içine girsem gene gıdam, senin sevgindir; görünüşte insanım, insan kılığındayım amma melek gıdasiyle gıdalanmadayım.

Efendi, ne de kutlusun sen; sendeki güzellikler herkeste olsaydı, herkes dudaklarını öpebilseydi senin, herkes, dudaklarından bahsedebilseydi... Geceleri seni anmadayım, senin hikâyelerini söyleyip durmadayım ben (*).

Ey deniz huylu, cömert padişahlar padişahı, geri kalanını artık sen buyur, sen söyle; ben sedef gibi ağzımı yumdum, yâni içimde inci var demek istiyorum.

(*) Bu beyit Rumcadır, yalnız son cüzü, "yâd-ı tu semer dârem" kısmı Farsçadır. Prof. Ritter, kendisi terceme ettiği gibi Amerika'da Grek bilgini Bayan Rençl'e de yazdı. Verdikleri mâna, meal bakımından budur.

CVIII

A sarhoş sâki, al kadehi elimden, sarhoşum ben; artık şu anda ayıkların, aklı başında olanların halkasından çıktım, kurtuldum onlardan.

Ayıklık, rintlikle zıt mıdır, zıttır; ister yukarda olayım, ister alçalayım, aşağılarda olayım, benimle aynı renge boyan hocamı.

Savaşa dair ne düşünürsen bil ki ben uzağım ondan; sevgiye dair ne düşünürsen oyum ben, ondan ibaretim.

Senin aşkına tutulalı, senin sevdanı benimseyip kabul edeli seninle savaştan ayrıyım, tekim; seninle barışa eş oldum ben.

Beni ispanak say da istersen ekşi pişir, istersen tatlı; neyle pişersem pişeyim, piştim mi sana kavuştum, seninle birleştim demektir.

Sazı öylece durup durmada; halbuki hiç de naz etmeyi bilmezdi o saz; bir yanlışlık varsa benden oldu mutlaka, çünkü ben sarhoş bir halde sıçrayıp meydana çıktım.

Sen de sarhoşsun, ben de sarhoşum, senin sarhoşluğunla benim sarhoşluğum birbirine karışmış; zaten biz, havan eliyle havan gibi hem ikiyiz, hem bir.

CIX

1000. Sâki benim padişahımdı da o yüzden herkesten fazla içtim; sarhoşlukla başım dönmiye başladı, türlü işlere kalkıştım, yanlış olmıyacak hareketlere girlştim.

O ayağımı bağlıyan sâki, gördü ki ben sarhoşum; elimi tuttu, sapsarı yüzümü öptü.

Dedim ki: Sen padişahsın, cansın, yüzlerce cana bedelsin; zaten tuzlasın amma bir başka tuzluluk getirdim, zaten alımlısın amma bir başka alım vermedeyim sana.

Arı - duru şarap kadehinin yüzünden meclis gürültülerle, kavgalarla doldu; fakat ben kavgadan, gürültüden korkar mıyım hiç? Kavgayı, gürültüyü çıkaran benim.

İster susuz olayım, ister mahmur, onsuz işret etmem; ister çift olayım, ister tek; onun bakışına eşim ben.

Yaş bir dalım amma yel olmayınca nasıl oynarım? O selvinin gölgesiyim ben. Selvi olmayınca neyin çevresinde dönüp dolaşacağım?

Bulut olsam bulutun gönlündeki nûr, o Aydır; ersem, bütün erlerin padişahıdır o padişah.

O tatlı padişah gitmedeydi, lütfet dedim, bir solukcağaz otur ey her cüzümün sarhoşluğu, ey her derdimin dermanı.

Hamel burcundaki güneş de nedir ey hararetine son olmıyan, ey kendisinde hem sıcaklığımın, hem soğukluğumun mahvolup gittiği sevgili.

Senin kâsene düştüm, çünkü senin şarabını içtim ben. O tavlanın zarıyım, onun için mühre gibi senin tasına düştüm ben.

1010. O beni coşturup söyletmiyorsa sözü bırakayım, sükût edeyim; çünkü atlı odur, bense onun ayağının altında bir tozum ancak.

CX

Sen uyumıyacaksan otur, ben uyudum; sen, kendi hikâyeni söyliyedur, ben hikâyemi söyledim, bitirdim.

O hikâyeyi bitirdim artık, çünkü öylesine uykum var ki sarhoşlar gibi her yana sendeliyorum, yıkılıyorum.

İster uyuyayım, ister uyanık olayım, o sevgiliye susuzum ben; onun hayalidir yoldaşım - eşim benim.

Ayna gibi o yüze tâbiim; o yüzdendir ki onun sıfatlarını göstermedeyim, onun sıfatlarını gizlemedeyim.

O gülünce ben de gülerim, o coşup köpürünce, açılıp saçılınca ben de coşar - köpürürüm, açılır - saçılırım.

Ötesini sen söyle, çünkü delip - delip senin ipine dizdiğim mânaa incileri, hep senin denizinden çıkan incilerdir.

CXI

Kendimden geçmişim amma bundan da daha fazla geçmek isterim ki gözüne, işte diyeyim, sarhoş dediğin böyle olur, böylesine sarhoşluk isterim ben.

O güzelim sevgilim boğazımı tuttu da ne istiyorsun dedi; işte dedim, bunu istiyorum.

Ne tac isterim ben, ne taht isterim; tapında yeryüzüne düşüp kapanmayı isterim ancak.

1020. Seher yeline sırlarımı söylemek, onu kendime haldaş etmek isterim amma en ulu bir sırdaş olmalı bana, onunla dertleşmeliyim, bunu istiyorum asıl.

• İhrama girilen yerin halkasına yapışmışım, haremdeyim, âfetlerden emin olmuşum; mührünü basasın diye sızmışım, erimişim, mum haline gelmişim, yüzüğündeki nakşı istemekteyim.

• A benim cânım, benim gönlümde bir başka Ay gizli, bunu iyiden iyiye biliyorum, bu yakıyn bilgisine mensubum, fakat onu apaçık görmek, ayn-al yakıyne ermek istiyorum.

CXII

Hırkamı rehin ettim, meyhanenin çırçıplak bir eriyim. Bütün pılımı-pırtımı satıp yedim, meyhane konuğuyum ben.

A güzel yüzlü çalgıcı, el çırpa - çırpa söyle, oku, de ki: Sen münacat erisin, ben meyhane rindi.

Ey beden nakşına kapılıp bağlanmış kişi, sen beni görmek istiyorsun amma canı görmiye imkân yoktur ki; ben de meyhanenin canıyım.

Ne yeyip içmiye, silip sömürmiye düşkünüm, ne yeyip içme derdindeyim; şu yemekten, içmekten bezmişim ben, meyhane sofrasının başındayım ben.

Ben padişahın hemdemiyim, gerçekten de Süleymanım ben; tamamiyle iman kesilmişim ben, meyhanenin imanıyım ben.

Şu aşağılık yerde aşkınla çalıp çağırdım, sarhoşluğa düştüm; birisini gördüm de kimsin dedim; meyhane padişahıyım dedi.

Nerde olursam olayım, onunla aynı kâseden içiyorum; hangi bucakta dönüp dolaşırsam mutlaka meyhanede dönüp dolaşmadayım.

1030. Dâvaya burhan gerek, böyle bir dâvaya da burhan göster dedin; istediğinden daha aydın bir burhan sana; meyhanenin deliliyim, burhanıyım ben.

Altınım, gümüşüm gitti amma yasemin bedenli bir güzelin göğsüne dayandım, onun kucağındayım. Malım - mülküm yok amma meyhanenin varı - yoğu kesildim.

Ey canıma can olan sâki, yıkık gönlümün mumusun sen; yıkık gönlümü bir gör - gözet, meyhanede düşüp yıkılmışım ben.

(s. 82) Seni bu yıkık yere şeytan düşürmüş dedin; fakat meyhanemin şeytanında bile melek güzelliği var.

Sustuğum zaman meyhane küpüyüm, söz söylemiye koyuldum mu meyhane kapıcısıyım ben.

CXIII

Canına andolsun, bugün de seninle hoşum, yarın da; burda da senin yüzünden şekerler saçıyorum, orda da.

Gönül, senin şarabını içmiş de evden çıkıp yollara düşmüş; bizde gönül yok, gönül seninle; fakat gene de hem bizimle, hem bizde değil.

A gönül, bildiğin, tanıdığın o yere doğru akıp gitmedesin; dileğimiz, isteğimiz şu: Bâri bizden de oraya selâm götür de de ki:

Biz, zamanını bekliyoruz, gönülse daima seninle, senin yüzünü görüp durmada; hem huzura, rahata kavuşmuş, hem coşup köpürmede, kavgalara, gürültülere dalmada.

Senin şarabından, senin rüzgârından şu gönül, dalgaya döndü, coşunca da hoş, alçalınca da; yücelince, yükselince de güzel.

1040. Lûtfunun güzelim bulutu, canımızı da, gönlümüzü de hoş bir hale getirdi; toprağa de tesir etti, taşa da, kayaya da.

Şu âlemden geçip gittikten sonra Âdemoğullarının süretlerinden kurtularak seninle beraber canlara karışmak, canlarla birleşerek can halvetine dalmak, bir hoş âlem olacak.

O sarhoş bakışlarından, o büyücüden, o büyücü huylunun yüzünden, bilen, bilmiyen her göz, şaşırmış kalmış.

Bilirsin ya, deli - divaneyim ben, hiç bir şeyden utanmam, delilik, sevgi, damarımda, mayamda var; yaratılışım böyle benim.

Ey onun ateşinden, suyundan bir nişane, bir eser arıyan, iki gözümüzden akan yaşlara da bak, yüzümüzün, benzimizin sarılığını da seyret.

Balçık âleminde de, canla gönül âleminde de aşk yüzünden hem eminlik var, hem de bu fitne, bu kavga; gene aşk yüzünden.

O alnına dökülen büklüm büklüm saçlar, o can zincirleri yüzünden hem inanmış Müslüman zünnar bağlamıştır, hem Hristiyan.

CXIV

Kokusundan coşup köpürdüğüm, sarhoş olup kendimden geçtiğim o şarap yok mu? Ey sâki, o şaraptan anla halimi, vallahi bu haldeyim işte.

A benim sarhoş sâkim, şu kırık - dökük halimi seyret. A benim elimden kaçıp giden, o ele mensubum, bana ne yaptıysa o el yaptı, sen de anlayıver bunu.

Tuzağın beni kırdı - döktü, ben senin kadehini kırıp döktüm; sen de sarhoşsun, ben de sarhoşum; sen de kırdın-geçirdin, ben de kırdım-geçirdim.

1050. A sarhoşların canı, gönlü, sözümü tut, sözümü; açıl bana. Mahrem değilsin diyorsun, andolsun Allah'a, mahremim, mahrem.

O yıllanmış şarabı doldur kadehe, gel otur kucağıma, otur, otur ki böyle bir anda uykuda bile olsam uyanır, sıçrar kalkarım ben.

Canın için, başın için ey dost, şimdi sun bize; aldatma, yarın doldururum, yarın sunarım demiye kalkışma.

Senden ne diye el çekeyim? Vallahi de bırakmam seni, billahi de bırakmam; sonucu bıktım artık, vazgeçtim kavgadan - gürültüden dedirtinciyedek savaşır - dururum seninle.

Şarabın yeliyle beni ateşlere salıp yakmanı isterim; kendi suyunla beni toprak gibi alçatmanı, yerlere döşemeni dilerim.

CXV

Adını söylemediğim dilbere canım feda olsun; onu aramadığım günüm varsa kararsın, geceye dönsün.

Yarın o, benim mahalleme çıkar - gelir de ben gönül kaydında kalırsam bütün şehirde rezil - rüsvay olayım gitsin.

Dedim ki: A Ay yüzlü güzel, bâzı-bâzı beni ara da dertle gönül kanına el atayım, o kanla yüzümü yıkayayım.

Dedim ki: Geldim, aradım seni, fakat evde yoktun; yarabbi, böyle bir yalanı, hem de yüzüme karşı nasıl da söylüyor.

Bir gün, andolsun Allah'a, gazel söyliye-söyliye can vereceğim, çünkü nice zamandır, zârı - zârı ağlayıp duruyorum, kıla döndüm artık.

CXVI

1060. A beni konuk çağıran, yanıma gel a benim canıma can olan; şaşırmış - kalmışım, ev nerde, bilmiyorum ben.

A şehri de şaşkına döndüren, şehirliyi de, köylüyü de hayretlere salan; ev nerde, göster, tarif et, evi bilmiyorum ben.

Kendisine can olduğun kişide akıl - fikir, bilgi - anlama arama; beri gel, incitme onu, ben evin yolunu bilmiyorum zaten.

Seni görüp coşanı, köpüreni mâzur gör, evden uzaklaştırma; evi bilmiyorum ben.

Âşıkım ben, iştiyaklar içindeyim ben, her yanda tanınmışım, şöhret kazanmışım ben; beni evde tek bırakma, evi bilmiyorum ben.

Ey çalıp çağıranların safına baş olan çalgıcı, vur, vur elinle tefe, vur gönlümün yolunu; zaten evin yolunu kaybettim, evi bilmiyorum ben.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'im benim, senden başkasıyle uzlaşıp birleşemem, düşerim - kalkarım, evi bilmiyorum ben.

-N-

CXVII

Beni arıyacağın zaman nerde aramalısın, biliyor musun? O gözün, o fitnelere gebe nerkisin çevresinde.

Güzelliği gönüle vurur da hayali belirir, parlarsa gönül coşar da, bendini yıkar, taşar, onu zaptetmenin imkânı kalmaz artık.

Sevdalarla dolu gönül çocuğu, kavgaya - gürültüye girişir, meme emme çağı geçiverir de kalkıp koşmıya başlar.

1070. Gönül, bu tez canlılığı onun aşk ateşinden öğrendi; göğüsten uçup gitmeyi; hemencecik sıçrayıp kaçmayı ondan belledi.

CXVIII

Yürü, bil ki âşıkların mezhebi, âşıkların yolu - yordamı başkalarının yolunun - yordamının, başkalarının gidişinin tam aksidir; çünkü onların gösterişi, yalanı bile doğruluktan, lütuftan, ihsandan iyidir.

Âşık için olmıyacak şey yoktur, onun suçu bile sevaptır, zulmü bile adalettir, bühtan edişi bile lütuftur, keremdir.

Âşıkın sertliği yumuşaklıktır, âteşkedesi Ka'be'dir; güzelin sançıp batırdığı tiken bile gülden, reyhandan hoştur.

Güzel yüzünü ekşitti mi bu hâl, şeker çiğnemeden de tatlı gelir insana; sıkıldı, usandı mı sanki insanı öpüyormuş, kucaklıyormuş gibidir.

Vallahi usandım senden derse bu söz, Hızır'ın ebedî yaşayış kaynağından coşan âbıhayatıdır sana.

Hayır, olmaz, dedi mi bu sözünde binlerce evet, olur sözü gizlidir; yabancı davranışı bile kendisinden geçmişlerin mezhebince bildik davranıştır.

Küfrü baştan başa iman olmuştur, taşı tamamiyle mercan kesilmiştir; nekesliği tümden lütuftur, ihsandır, suçu - günahı yarlıgamadır, bağışlayıştır.

Beni kınar da iğri bir yol tutmuşsun dersen ne yapayım, ben can verdim de onun kaşının tuttuğu yolu aldım, o yola yollandım.

Bu yoldan sarhoş olduysam işte sustum, yumdum dudağımı; sen apaydın gönlü al ele, ötesini bırak, ne varsa at gitsin.

1080. Ey Tebrizli Şems'i, nasıl da şekerler yağdırmadasın yârabbi, benim dilimden yüzlerce gerçek söz söylemede, yüzlerce kesin delil getirmedesin.

CXIX

Ey yüzlerce sevda yaratan sâkî, bu çeşit düzenler yapadur; Ey dost, bu şîven, bu edân güzel mi güzel, hep böyle ol, devam et işveye.

Güzellere buyruk yürütmedesin; kaşını bir kaldırdın mı şu kul, sana der ki: Onu da yap, bunu da; o da güzel, bu da.

Müslümanların kanıyla Keşişlerin kadehini doldur, kâfir saçlarınla dini yık - yak.

Amana ermiş başı dinç kişiyi, git a hıyânet diye sür yanından; o yol kesen-kıskançlığınla Rûh-al Emîn'in bile kes yolunu.

Heybetinden Arşa bile sığmıyan o hükmü zamanenin sırtına yükle, yeryüzüne yay.

* Candan mahrum olana İsa nefesinle üfür, can ver; altını olmıyana iksîrini bağışla, altınlara sahib et onu.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, devran yürüdükçe hüküm senindir, devir senin; evet, öyle hükmededur.

CXX

Ey gönül, seni anlatmıya dilim dönmüyor benim; o harfler yetmiyor ınlatışıma benim.

O çalgıcı, çalgıya benim vuruşlarımla vurmada, gönlümce çalmada ya; lilimin yerine bütün varlığım onun perdesinde dönüp duruyor, gönlümün ıalini o vuruşla anlatıyor.

1090. O sâkinin yüzünden kadeh de sarhoş, şarap da. Benim canıma, »enim cihanıma can da hayran, cihan da.

Gayb âleminden bir lâ'l, şu dünya mağarasına geldi, fakat o da benim nadenimin yüceliğini gördü de şaşırdı kaldı.

Bizi kıldan kıla, inceden inceye ararsan bile nerden bulacaksın? Mekânımız, onun saçları çünkü.

Dün gece can, o Ay yüzlüye diyordu ki: Gönlümü yaraladın, incittin a catı yaylım benim, şu kanlara bulanmış temrene bir bak da gör.

O da, arslandan başka bir av lâyık mı bana; Bedahşan lâ'linden başka kim buldu benim nişanemi demişti.

Ey benim, hırkama yapışıp çeken, şu yüzlerce parçadan meydana gelmiş hırkadan başka malım - mülküm ne gezer? Başka kumaşların ıerde?

Tebrizli Tanrı Şems'i, zamandan da üstün, mekândan da; onun yüzünden devrânım her devirden daha yüce, daha hoş.

CXXI

O gümüş kolları dola boynuma, canım sana yer, yurt, gel bağrıma.

Sarhoş oldum ey can, elden çıktım ey can, lâ'l dudaklarınla mahmurluğumu dağıt ey dost.

(s. 83) Ey her yüce ere sâkilik eden, ey herkesi estirip baştan çıkaran, şu şarabı hangi küpten doldurdun? Zulmüne kul - köle kesildiğim güzel, çek beni, tâ kökümden sök çıkar.

1100. Hem perdemi yırt, hem gönlümün kanını dök, sonucu benimle değil misin? Ne mutlu bana, ne mutlu.

Dosttan gelen sitem değildir, sarhoşun da suçuna bakılmaz, sarhoş ancak bağışlanır, kırma böyle beni.

A benim canım, madeninden çık da salına - salına gel şu meydana; madende bulundukça altın bile parlamaz, parıltı vermez.

Senin gibi madenden çıkmış bir lâ'l, adamla beraber olursa hiç bir can gama - gussaya düşmez. Can bedendeyken hiç kimse kefene sarılmaz, mezara gömülmez.

CXXII

Haberin olsun; sarhoşların yolu - yordamı, birbirine düşmek, kavga-gürültü çıkarmak, inad etmek, kötülüklere uğramaktır.

Âşıka gelince o, sarhoştan da beterdir; zaten âşık da o ildendir.

Âşık olmak nedir? Söyliyeyim de dinle: Aşk, altın madenine düşmektir.

Hatta altın da nedir ki? Aşk, ölümden kurtuluştur, baştaki taçtan düşme korkusundan emin oluştur.

Derviş hırkaya bürünmüştür amma koltuğunda inci vardır, artık derbeder bir hale düşmekten ne diye utansın, arlansın?

O Ay yüzlü dilber, dün gece sarhoş bir halde çıkageldi; kemerini de yolda düşürmüştü; öylesine sarhoştu ki kemerinin düştüğünden bile haberi yoktu.

Dedim ki: Kalk ey gönül, sıçra, cana sun şarabı, böylesine bir vakit, böylesine bir fırsat ele geçti, yıkılıp düşmenin tam zamanı.

1110. Gül bahçesinde bülbüle eş olup şakımanın vakti, rûhani Dudukuşuyla şekere dalmanın çağı şimdi.

Gönlüm bende değil, sana vermişim onu, yolunda düşmüş; yıkılmışım ben, vallahi düşecek başka bir yer bilmiyorum ben.

Kadehini kırdıysam sarhoşum güzelim, sarhoş. Tut elimi, tehlikelere düşmeme mâni ol; sarhoşum işte.

Bu kaide yeni doğdu, bu usul yeni kondu: Şişeyi kırmak, şişeciye sarılmak.

CXXIII

A oyunbaz gönüllü sevgili, bir an beri gel de mızıkçılık etme; mademki vurup yaralıyorsun bizi, bâri ercesine, adamakıllı vur, adamakıllı yarala.

Bize taht kuracaksan denizin ortasında kur; bize darağacı dikeceksen yüce gök kubbenin üstüne dik.

* Birbirine uygun eşlere şerbet ver, üfür onlara; birbirine karışmış, fakat uyuşmamış ikiyüzlüleri birbirine kat, kır - geçir onları.

* Ledün iksirini donmuş - kalmış hatıra sür de canlansın, altın kesilsin; tek ü tenha kalıştan, eşsizlikten mahmurlaşmış kişiye sun haram edilmiş şarabı da herkese eş olsun.

Dünyanın gözüne yepyeni bir adalet göster, dünyaya yepyeni bir akıl ver; o yâ hû diyarının ceylânını sal talim görmüş avköpeğine de avlasın o köpeği.

* Kanlıp yoğrulmuş balçığa bir kere daha üfür, eğil, üfür de üfürürken o büklüm - büklüm saçları Âdem'in balçığına bir saç.

1120. * Gerçeğe baş eğen gerçeksen kutluluk mağarasına git, Müslüman bir ersen teslim oluş ülkesine var.

A benim cânım, can istemişsin, işte buracıktayım ben, işte buracıkta can; sana feda olmıyacak canı tut da cehennemin tâ dibine at.

Her an bir yepyeni İsa'nın doğmasını istiyorsan senin o gül bahçenden bir yeldir, estir de yolla Meryem'in büründüğü elbiseye.

Yokluk yurdunun varlık yurdu olmasını istiyorsan o, İmranoğlu Musa'nın gördüğü ateşi sal matem harmanına, yansın gitsin.

İki âlimin de aynı kâseden yeyip içmesini, aynı yola - yordama sahib olmasını istiyorsan o, ben Allah'ım sürmesini çek iki âlemin de gözüne.

A aydın gönüllü çalgıcı, ben susuyorum, fakat sen, dinleyenleri zir perdesine doyurdun mu tut, bem perdesinden çalmıya başla.

Sen, gamların, kederlerin düşmanısın, susmak yarışmıyor sana; her an, gamın başına bir yeni taş at.

CXXIV

Kazmasız, külünksüz sanki bir ark açılmış gibi can kaynağından her yoksulun evine bir yol oldu.

Gönül, yüzünü cana döndü de ey âşık, ey dertlere batmış sevdalı, sevgilinin penceresine yürü, evinde oturup durma dedi.

A sevdalı hoca, a kâr kaydına düşmüş tacir, ovalara yüz tut, neşe gül bahçesine git, gamlıların gamına dalma.

1130. Bu gönül deriye benzer, gamsa âdeta ateştir; bu deri, o ateşin tesiriyle deriden yapılmış sofra gibi bumburuşuk bir hale gelir.

Gönül gözün gam yüzünden toprakla dolarsa nerden Tebriz'i bulacaksın, nerden Şemseddin'in tapısına ereceksin?

CXXV

Gece perdesinin ardındaki şu Zencicikleri bir seyret, bu gece, Zencicikleri can işretine dal.

Halkın hepsi de uyumuş, âşıklar açılıp saçılmışlar, birbirlerine sır söylemiye koyulmuşlar; aşkolsun, ne de güzel, ne de hoş bir yol-yordam.

Dostlar coşup köpürmüş, candan gönülden yanıp yakılmış hepsi; o nikâh parası olmıyan, o bedava kendini gösteren dilbere karşı gönüllerini de, gözlerini de açmışlar, dalıp gitmişler o güzelliğe.

Senin aşkın bana râm olalı bu aşk haram oldu bana; senin saçların bana tuzak kesileli geceler mesken oldu bana.

Gece Zencisi sarhoş oldu, herşey şarap kadehi kesildi, şarap kadehi; her varlığın gözündeki sarhoşluğu artık o Zencinin gözünden seyret.

O dolap, su gelmez de dönmezse durur mu durur; fakat neden durduğunu ne bilsin dolap.

O yoksul döner durur, ne sevgisi vardır, ne kini, Ferhad'ın dağ delmesi, Şîrîn'e kavuşmaktan başka ne içindir ki?

Padişah, o esrar-keş Hindliye, o şûhluğun, o nazın - edânın aslına, mayasına, o Zenci padişahlar padişahına birbirine girmiş, karışmış bir bölük asker ulaştırıyor (o kıvrım - kıvrım saçlar, yanağındaki bene sarkıyor).

1140. Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen, bir Hindliye benziyen geceyi yüzlerce Ülker yıldızı gibi apaydın yüzünle yakıp yandırmak için bir mumdur, yakar yandırırsın.

CXXVI

Çenge döndüm sevgili, nağme kapısını aç, o çengi çalmıya koyul; karşılık olarak yüzlerce can al da o işvelere başla.

Mademki İsa'sın, Meryem'le aynı sofraya oturt bizi, aynı kâseden yemek yiyelim; gönül tanburumuzu zurnayla aynı havadan, aynı besteden feryad ettir.

Ey çenk çalan, böyle bir ihtiyarın nabzını ele al, o üzümün gönül kanını doldur kadehe, sun bize.

Rintler topluluğuna bugünkü güzeli göster; zahitlik bir söz ederse ona da yarım vaad et.

Deli - divaneyle sarhoşu coşturmak istiyorsan zincir gibi saçlarını göster de sen uzaktan seyre bak.

Bir güzel gördüm ki senin güzelliğinden yaratılmıştı; can dedi ki: Allah'a dayandık de. Gönül dedi ki: Coşup köpürmiye, nâralar atıp kükremiye koyul.

İşte o günden beri bu yoksul kulda ne akıl kaldı, ne din. O misk gibi güzel kokulu,' o misk gibi simsiyah saçlar yüzünden beni puta döndür, kollarımı açıp bekliyeyim, haç haline geleyim.

• A gönül, zünnâr kuşan, manastırı yurd edin; o kendisinden başka herşeyi yokeden râhipten bir öpücük iste.

Âlemin kul - köle kesildiği Tebrizli Tanrı Şems'inin yüzünde bize rağbet ettiğini, bize iştiyak çekmekte olduğunu görürsen bu parlak, bu güzel hikâyeye yeni baştan başla.

CXXVII

1150. Bil ki iki dünyada da iki şey vardır ki olmaz da olmaz; Ne Tanrı âşıkı tövbe eder, ne havayla heybe dolar.

Tövbe deniz kesilse elime bir katresi geçmez; toprağa girsem o toprak yanıp tütmiye başlar.

Bedenimin toprağını seyret; hevâya, hevese uyan canımın yüzünden her zerresi, şu aşka düşmüş de gönül gibi dönüp duruyor.

Benim mayam bu, işim - gücüm bu; nereye varsam buyum ben; eyer diken de nereye giderse gitsin, eyer diker.

Her var olan, sonucu mezara girecek, toprak esiri olacak derler; fakat daracık kutuya giren misk, yerlere dökülüp saçılmaz ki.

Karanlık göğsünde gönlün neşelendi mi o göğüs zindan olmaz, meydan kesilir, meydan.

Çocuk ana rahminde neşe buldu mu ordaki gıdası olan kan şaraptan yeğdir, o daracık yer, bu gül bahçesinden hoştur ona.

Bunu yayar, anlatırsam korkarım, mukallit hayallere düşer, başı dönmüş düşüncelere kapılır da sapıtır gider.

CXXVIII

Mücessem cansın, sana bakıp da ten gören, aynaya bakmıştır amma demirin karalığından başka bir şey görmemiştir.

Zâtına andolsun ki âbıhayatın, ululuktan yağ gibi üste çıkmaz, uzaktır ondan bu hal.

1160. A yüzü Ay gibi apaydın güzel, can, bir kerecik ayağını öpse o öpüşün tadı damağında kalır da mahşeredek ağzını yalar durur.

Gönüle, nasılsın dedim, canıma canlar katılmada, çünkü andolsun Allah'a, hayaline yer-yurt kesildim dedi.

Gönülde hayali olsun da sonra o gönüle gam - gussa gelsin, mümkünü yok. Âbıhayatına dalan ölüm tehlikesinden korksun, böyle şey mi olur?

CXXIX

Geldi de bağı, bahçeyi bezedi; ne yüzdür bu yüz? Esti de bizi sarhoş etti; ne kokudur bu koku? .

Burası cennet evi mi, yoksa meyhane mahallesi mi? Yârabbi bu ne biçim ev, bu mahalle nasıl mahalle?

(s. 84) Gönülde Kevser gibi kızıl şaraptan bir ırmak akıp durmada; gönül sevgiyle dolmuş; yârabbi, nasıl ırmak bu ırmak?

Ey dost, senin yüzünden her tepenin başında yüzlerce adam ölüp gitmiş de sen gene perdeyi salmışsın, perde ardına girip gizlenmişsin, ne huydur bu?

Zevka dalan canlar, aşka düşmüşler, aşkla iki bölük olmuşlardır; bir bölüğü aşkla şarap kesilmiştir, bir bölüğü aşkla testi olmuştur.

CXXX

Yüzünün ateşiyle ateşle gönlümü, gönlümün ateşinden bir yalım al, sal şu nakışlarla bezenmiş gökyüzüne, alevle gönülleri.

Ey bütün kayıtlardan kurtulmuş hoş can, ey aslında melekten doğmuş can; nereye gidersen hoşça git, soluk aldın mı hoşça al.

1170. Canım, şu bedenini candan ayırd ederse elinde kılıç varya, çal o kılıcı canımın tâ tepesine.

Düğümlerle, büklümlerle dopdolu saçları, gönüllerdeki düğümleri çözen güzel, o karmakarışık, o darmadağan saçlara bir düğüm daha vur.

CXXXI

A benim cancağızım, nasılşın? Noolur a benim cânım, bir öpücük ver; a benim cânım, o şeker mi şeker dudaklarından bir yük şeker istiyorum ben.

A benim gülüp duran cancağızım, huyunu bilirim, şeker huylusun sen, Allah için olsun bir gül a benim cânım.

Alıcıyım ben, şeker istiyorum, a benim güzel kokular satan güzelim, kapatma dükkânı a benim cânım.

Adını - sanını öğrendim, yerini - yurdunu belledim de dükkânına gittim; esenlik sana a yüce, a usul boylu selvi, a benim cânım dedim.

Hiylecisin, yankesicisin, düzencisin amma etme bu mihneti bana dedim, hastalanmamı, perişan olmamı reva görme a benim cânım.

Gönlümüzü yapmak için oyuna gir, oynamıya koyul ey sevgili, nazla, işveyle o saçları şöylece bir kement gibi kullan a benim cânım.

A güzellerin güzeli, a gülen gül dalı, güzeller nasıl öpücük verirler, bir göster a benim cânım.

Bir kulum ben, yerlere döşenmişim, bir güzelce, bir hoşça yanıp tütüyorum, üzerlik tohumu gibi ateşler içinde kaynayıp duruyorum a benim cânım.

CXXXII

1180. Ey gül bahçesinin usul boylu selviye benzer gülü, eli boşları gör-gözet; bir somun ver, yüz tane al, hadi, bir şeyler ver yoksullara.

* Peygamber'in sözünü duy, sadakayla altın, gümüş azalmaz buyurdu, hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Bir tohum ekersen yüz başak biçersin; peki, ne diye kulağını kaşıyorsun? Hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Az ver, çok karşılığı seyret. Gönül yap, övülmeyi gör, müşkülleri aç, müşküllerin açılışına bak; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Sadakan Tanrıya gitmiş, ulaşmış da o darmadağan gecede sen rahatça uykuya dalmışsın, o seni bekleyip koruyor; hadi, bir şeyler ver dervişlere.

Lutfederse onun gölgesine sığınırsın, orda hayli rahat edersin, huzura kavuşursun; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Hürmet et, hürmet gör. Nimet ver, nimet bul. Acı, acısınlar; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

* Ey her yoksula lütfeden, kerem buyuran; ey her dertliye, her gamlıya acıyan; ey din gününün sahibi; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Sesim sana vardı, sırrımı duydun, anladın, beni mahrum etme; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Halden hale giriyorum başım döndü bu halden; dedi-kodulara dalmışım; bomboş zembile bak; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

1190. Biliyorsun ki dua etmedeyim, her yerde seni övmede-

yim; seni bırakıp da kimlere gideyim ben, kimlere derdimi dökeyim? Hadi bir şeyler ver yoksullara.

Ağrın-sızın olmasın; âmin. Kaza uzak olsun senden; âmin. Tanrı yâr-yaver olsun sana; âmin. Hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Civarın cennettir, huyun merhamet; hele şu anda, şu saatte; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

Dua ettik, yürüdük, mahallenizden geçip savuştuk; hoşça kal, işte biz gittik; hadi, bir şeyler ver yoksullara.

CXXXIII

Leylâ bir yandan, Mecnun bir yandan kulağımı çekip duruyor; O, o yana çekmede beni, bu, bu yana.

Bir kulağım bunun elinde, öbür kulağım onun elinde; bu yücelere çekiyor beni, öbürü ovaya, yazıya sürüklüyor.

Bu çekişin elinden, şu ateşlerle dopdolu gök kubbenin yüzünden ben de gök değirmisi gibi dönüp durmada, ağlayıp yanmadayım.

Kendimde olmadığım zaman kulağım, bunların elinden kurtulur da padişahlar gibi atlaslara bürünür, ağır libaslar giyinir, salınırım.

Kendi hırkamı kendim yırtar, dikerim ya, işte o güne âşıkım ben; sen de keyfiyete sığmıyan, dile, söze gelmiyen hırkaya yama keyfiyetsizlik yamasını.

CXXXIV

Ne onsuz adım atıp gitmiye imkân var, ne ağız açıp söylemiye. Ne onsuz oturmak mümkün, ne onsuz yatmak.

1200. Ey bu kapının halkasını çalan, kapının açılmasına imkân yok; çünkü aklın başında, ayıksın, her an baş çekip duruyorsun.

* Baş çekmek, tamahtan ileri gelir, böyle kişi altın ister, kan döker; gebe kadın gibi kil yemiye âşık olur.

Halbuki o tatlı yüzlü âşık, altını da verir, canını da; gönül kuşu gibi şu penceresiz kubbeden uçar gider.

* Bu gerek, şu gerek sözü, gizli şirkten doğar; fakat kul olan, süsen gibi bu vesveseden kurtulur.

Ne gerekse o yapar, o meydana getirir, o tamamiyle inciler yağdırır; Yârabbi, o yolu - yordamı tatlı sâkinin neleri vardır, neleri.

Bir evde iki ev sahibi olursa ev, yıkık yere döner. Odur ev sahibi, bense kulum; ben su gibi alttayım, o yağ gibi üstte.

CXXXV

* Ey Tanrı yardımının sancağı, ey Yâsin meşalesi; Yârabbi, ne de hafîf ruhlusun, gel de gözümün, başımın üstünde otur.

Ey hünerlilik tacı, ey akıllılık miracı, zaten tarife ne hacet var, sen baştan başa nefîssin.

Oynıyan her zerre, el çırpan her yaprak, dilsiz - ayaksız gel der sana, gel gökyüzünde yurd edin.

* Sevgili, herkesin canısın, a efendimizin devleti, ikbali, canı fûlâneddînin nazından, edâsından kurtardın gitti.

1210. Yücelerdeki meleklerin kanatları senin üfürmenle biter, sayende uçarlar. Şehvetten, iktidardan kalmış feleğin beli, senin doğuşundan kızışır, döl - döş sahibi olur.

Dünyayı yakan aşkın, ciğerleri delen iştiyakın yüzünden hiç bir dua eden yokken âlem âmin sesiyle dolmuş.

* Ne bir yarık vardı, ne bir yol; ansızın bir seher çağı can hekimi bir küp dolusu efsintin getirdi de

şu ,hasta bedenim, şu ağlayıp inliyen gönlüm dirildi, çevikleşti, başını yastıktan kaldırdı;

ona dedi ki: Pek alımlısın sen, öyle benziyor ki Mesih'sin; hoş geldin ey padişah, ey her yoksulun çaresi, safalar getirdin.

Hastaların peygamberisin, onlara yağmurdan daha faydalısın, daha feyizlisin; küpünde ne var? Hekim dedi ki: Gamlı, dertli gönlün ilâcı.

* Yakub'un gönlüne dermanım, Eyyub'a şifa veren ırmağın kaynağıyım; hem çirkinim ben, hem güzel; hem Husrev'im ben, hem Şirin.

Böyle bir deniz şu küpceğize nasıl sığar dedim; dedi ki: Sen bu yolu, bu yordamı nerden bileceksin?

• Siccîn âlemine İlliyîni sığdıran bir üstadın neliksiz, niteliksiz üstadlığını kim bilebilir, nasıl bilinebilir?

Yusuf, kuyunun dibinde yedi kat göğü görür, seyreder; Yunus, balığın karnındayken Ülker yıldızının da üstündedir.

1120. İster yücelerde ol, ister aşağılarda, varlığı, sarhoşluğu dile; bu baht ne yücelere vakfedilmiştir, ne aşağılara.

Sus, bu hisse, şu kıssaya sığmaz; yürü, gözünü yücelere dik, onun Ay gibi yüzünü seyret.

CXXXVI

Varlık yurdunu zevkten başka bir şey bilme ey can; bu tatlı nükteyi canında sakla ey can.

* Çünkü arazı da, cevheri de zevk meydana getirir; babayla ananın zevkı bu dünyaya konuk etti seni ey can.

Nerde bir zevk varsa orda iki kişi vardır, gelip birleşirler; o iki bedenin birleşmesinden bir zevktir, meydana gelir ey can.

Her duygu, bir duyulana çifttir, onunla birleşmiştir; her akıl, bir akıllıya eştir, onun üstüne titrer durur ey can.

Ey duygu, seni duygu olarak yaratana eş olur da başkalarından kesilirsen sultan olursun ey can.

Halktan gelen zevk, beden varlığını meydana getirir; Hak'tan gelen zevkse gönlü, canı meydana getirir ey can.

Nerde o göz ki görsün; her yana perdeler salınmış; her zerre, gizlice eşiyle birleşmiş ey can.

Âşık da güzelle birleşip kaynaşmış, zahid de; zevkten varlık âlemine de sığmıyor, mekân âlemine de ey can.

1230. Aklıyle fikriyle işe - güce koyulan ihtiyar da, gencin canı da her an, bütün dünyadan gizli, hamamcı olup duruyor ey can.

Gizleme ey Rüstem, senin gizlediğin şeyi aradım, aktardım da ahvalini bildim, öğrendim, işve satma bana, aldatma beni ey can.

(s. 85) Ekşi bir yüzün varsa bunun bir hiyle olduğunu, senin bir düzenci bulunduğunu, başa geleceklerden, kötülerin düzeninden korktuğunu biliriz ey can.

Bekâr evinin bir bucağında inci tanesi gibi huri yatmış, uyu-

muş; yabancıların dudaklarından uzak, sen kalk da yakalayıver onu ey can.

Yüz çeşit aşk oyununa girişir, yüzlerce naza, işveye kalkışır; sana döndü, el uzattı mı hemen bir öpücük alıver ey can.

Denizin üstünde balıkların cünbüşü görülür mü hiç? Su, zevk edenleri, sevişenleri örtmiye yarar bir perdedir ey can.

Bunca hayvan orda, çobandan gizli koyun çalmış kurt gibi avını çiğner, doğurur durur ey can.

Her zerre şaşılacak işler başaranın işlerine bakıp hiç bir şeyden haberi olmadığı halde usul tutup el çırpar; hayvan âbıhayatı nerden bilecek ey can.

Her zerrenin gönlünde bir güneş doğmuş, parlamış; her katrenin özünde yüzlerce ırmak akıyor ey can.

Sus, her ağzını yummuş kişi o lokmayı çiğniyebilir mi? Sus, ağzını yum da lokmayı düşürmiyesin ey can.

CXXXVII

1240. A köpeğe benziyen nefis, niceye bir diş bileyip duracaksın? Başkalarının ululanmasından inciniyorsun amma sende yüzlerce kat fazla ululanma var.

Ağlıyorsun, zehirle dopdolusun, halka bu kahrın ne? Pişmiş kebab olmuş kelle gibi sırıtıyorsun da gülüyorum diyorsun.

Ben soflar giyinmiş bir sûfiyim, iyilikleri buyuran bir adamım diyorsun; zindanda bulunan kişi, nasıl olur da şahnelik eder?

Mazursun, yalnız kendini görüyorsun, kendi kendini sıkıp üzüyorsun, sonra da hüner sahibi olgun kişiler gibi başkalarını mazur görmiye kalkışıyor, onların özürlerini dilemiye girişiyorsun.

• Kur'an'ı kendi bilgine, kendi haline göre tevil ediyorsun da tutuyorsun, halk içinde örse vurur gibi Kur'ana vuruyorsun.

Yola toprak kesilirsen âbıhayatı bulursun; fakat ululanır, kendini büyük görürsen bağlarla bağlanır da ateşlere atılırsın.

Şu geçitten geç, Tebrizli Tanrı Şems'inden başkasına, o şekerler gibi tatlı dosttan gayrisine kapıyı kapa.

CXXXVIII

Birlikte mekânsız bir hale gel, yokluğun ta kendisinde yer edin, ikilik fikrini taşıyan her başı kes, as puta tapanın boynuna.

Bu kutsi Dudukuşu'nu, kanatları belirmeden, varlık kafesinde, şükrane olarak şekerle besle.

* Ezel sarhoşu oldun mu ebed kılıcını al, bir Hintliye benziyen varlığı Türkçesine yağmaya koyul.

1250. Varlık tortunu süz, sızır, arıt, o mâna şişesini arı - duru şarabiyle doldur.

Yeryüzünün yılanı oldukça nerden din balığı olacaksın? Sevgili, balık oldun mu da herşeyi at denize.

Hayvanlara bak, hepsinin de başı yere eğilmiştir; adamsan kendine gel de başını yücelere kaldır.

* Âdem medresesinde Tanrı'ya mahrem olduysan meleklerin âleminin başköşesine geç, otur da onlara Tanrı adlarını öğret.

* İllâ saltanatını elde etmek istiyorsan yokluğa var, yok ol; yokluktan bir süpürge al da herşeyi sil süpür.

Yola çıkarsan mânaa binneğine bin, bir yeri yurd edineceksen gök kubbenin en üstünü yurd edin.

İstiska illetine tutulmuş da susuzluğu gitmez adam gibi hiç bir şeye kanma, ne kadar yücelirsen yücel, daha da yücelmeye çalış.

Başı olan rûh, yüzünü kapıya döner; senin de başında bu sevda varsa sarıl bu sevdaya canla, başla.

Beden gölgesiz olmaz, gölgede aydın olmaz; sen var, yapayalnız pencerenin bulunduğu yere doğru kanat çırp da uç.

Mecnunun türesine uy da kavganın, gürültünün başı kesil; çünkü bu aşk, daima halktan ayrıl demektedir.

1260. Hem yakıp yandıran ateş ol, hem piş, kavrul; hem sarhoş ol, hem şarap kesil, hem de ikisi de olmaksızın ikisinin de neşesine sahib ol.

Hem baş ol, mahrem ol; hem soluk al, hem soluk kesil. Hem biz ol, hem bizim ol, hem de kulluk et bize.

Hıristiyan'ın, senin manastırına gizlice yol bulamaması için gâh zünnâra âşık ol, gâh haça sarıl.

Bilgi sahibi oldun amma varlık yüzünden oldun; varlık gözünü bırak, varlığı görme de yürü, can gözünü aç, can gözüyle gör.

* Başını ayak yap da Hızır huylu Musa olan Tebrizli Tanrı Şems'ine yürü, yed-i beyzâyı görmiye çalış.

CXXXIX

Ey sarhoşların gümüş bedenli dilberi, ey yüzünden işimin - gücümün altın kesildiği güzel, hem gümüşümü yele ver, hem gümüşümü, altınımı al.

Kışın tam ortasında atını bir hızlı sürdün mü meydanının kızgınlığından yaz bile yanar kavrulur.

Bir günlük çocukcağaz bile senin koşa - sıçrıya oynayışını görse sütten de kesilir, anadan da vazgeçer, memeden de.

* Eyvahlar olsun o andan ki file benziyen gönlüm, sizin sarhoşunuz olur da Hindistan'ı hatırlar.

Bir gün olur da aşkınla ölüm ıstırabına düşersem, ölüm titreyişi bütün vücudumu kaplarsa her parçam, o aşkın ateşiyle bir gül bahçesi kesilir.

1270. Sen gönül perdesinin ardından bir baş çıkar, bir görün de bedenimdeki her kıl sarhoş olsun, yeni baştan geçsin kendinden.

Sana ait her hâtıram, her yâdım, aşkının damına, kapısına çıkmış bir kızoğlan kızdır; o kadar cilvelenmektedir, o kadar işvelenip aldatmakda.

Derken yüzünün parıltısıyla her bir hâtıram, her bir yâdım, senin gibi bir padişaha gebe kalır.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, kim seni sorarsa kıskançlığımdan hemencecik kimdir, hangi adamdır soran diye onu, hem görmiye başlıyorum, hem söylenmiye.

CXL

Gönül perdesinden bak da o gönüller bucağındaki, o sarhoşlar secdegâhındaki yüzlerce gebe kadını seyret.

Dinle de gönlüme o damdan ne sesler geliyor, bir işit: Bir an, bu yana gel, bir an kadehi al eline denmede.

* Bunca güzeller, aşk yüzünden kavgaya girişmiş, Türkistan ordusuyla Hindistan ordusu birbirine girmiş.

Akla sordum, bu meşhur güzeller ne biçim güzel dedim; dedi ki: Kendileri gizli de hiyleleri, düzenleri meydanda.

Bunlar, Tebrizli Tanrı Şems'inin sahib olduğu doğunun sayesinde her çayır - çimene, her bağa - bahçeye gelirler, giderler.

CXLI

* Ey beyhude gamlara düşen, yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular." Ey günden güne hırsı artıp duran, yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

1280. Atçağızı, eğerceğizi yüzünden öfkecikle, kinceğizle dopdolu kesilen, dertlere gussalara bulanan, yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

Bağırsaklar içindesin, pisliksin, heves, kin yelinden ibaretsin; ey pisliklere bulanmış akıllı, yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

Ey dâvalarla dolu şeyh, ey mânadan mahrum kılık - kıyafet, ey yokken var görünen, yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

Padişahlığına, beyliğine bakma; ölüyorsun, öleceksin, bir yığın toprağın altına gireceksin, ona bak; yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

O işveceğiz, o yumurcuk, o çirkin benliceğin, varlıcağın çürmüş, dağılmı gitmiş; yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

Yanağını, güzellerin yanağına pek dayama, sonuca bak; yanağın, yüzün çürüyüp gitmiş; yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

İsterse bağın-bahçen olsun, isterse konağın-sarayın; ölüme karşı nedir ki, dayanabilir misin, yenebilir misin bunlarla ölümü? Balçıkla sıvanmış mezara var da bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

İnsanların tabutlarını görüp de uzaktan gülen, a gözleri açılmamış kişi, yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

Söz söylemeyi bırak artık, sözden ne umuyorsun a yel ölçen, su biçen. Yürü, bu âyeti oku: "Nice bahçeler terk ettiler ve nice akar sular."

-V-

CXLII

Hem umuyordum, hem ummuyordum; ansızın o güzel, konuk geldi bana; gönül, hah dedi, geldi işte; can, işte dedi, buracıkta o Ay yüzlü.

1290. O eve geldi de biz, hep birden pervaneler gibi o Ay yüzlüyü aramak için sokaklara döküldük.

O, evden burdayım ben diye bağırıp durmadaydı, benimse bu bağrıştan haberim bile yoktu da nerdesin diye her yana bağırıyordum.

O sarhoş bülbülümüz, gül bahçemizde şakıyıp duruyordu da biz, üveyk kuşu gibi "kû kû - nerde nerde." diye feryad ederek uçuyorduk.

Gece yarısı bir bölük halk sıçrayıp yatağından kalkmış, hırsız var diye bağırıyordu; o hırsız da onlarla beraber hırsız var diye bağırmadaydı, halbuki hırsızın ta kendisiydi o.

Onun bağrışı, öbürlerinin bağrışıyla öylesine karışmıştı ki onların bağırış - çığrışlarından sesi bile ayırd edilemiyordu.

* "O sizinledir", yâni bu arayışta o da beraber; bu bakımdan arıyorsan asıl onu ara.

* Sana senden yakındır, ne diye dışarıya gidiyorsun? Yoksullaş, kar gibi eri, kendini kendinde aramıya koyul.

İnsan aşka düşünce süsen gibi dilleşir, söze başlar amma sen dilini tut, sus, süsenin de huyu budur, dili vardır da söylemez.

CXLIII

(s. 86) Akıl çengimden benlik, senlik telini kopar da hemencecik gönül nağmesine koyul, bir benim için çal, bir senin için.

İştiyak birliğinde hepimiz de birleşiriz, bir oluruz; fakat söze başladık mı ben bir ayrı dost olurum, sen ayrı bir dost.

1300. Bir mağaraya daldık mı Ahmed'le Abû-Bekr'e döneriz, çünkü ikilik, benim için ayrı bir mağaradır, senin için ayrı bir mağara.

Tikenlik âleminde çok sefer ettik, artık sen, ayağımdan benlik, senlik tikenini çek, çıkar.

A gönül, Mesîh'inin gölgesine sığın da sarhoş bir halde yat, uyu; o gitmişti de onun için ben de ağlayıp inlemedeydim, sen de.

Ben altına daldım, sense ey baş, secde edip durmadasın; evet, benim de işsiz- güçsüz durmaın yaraşmaz, senin de.

Beni arıyan kişi, senin mahallende aramalı; çünkü bir kişi Leylâ olsa ancak sen olabilirsin, Mecnun'a dönse ancak bana dönebilir.

Yol kesen hırsızlar tutuldu, kısas çağı geldi, şimdi ona bir darağacı ben kurayım, bir darağacı sen kur.

Sus ki susmak, bana da övünmedir, sana da; söyleyişte, sabretmeyişte, sana da ayıp, âr vardır, bana da.

CXLIV

Yüreğim oynamıya başladı, gene söyle ey can, gene söyle ey cihan; hadi şu zinciri oynat, söze başla ey can sâkisi.

Güzeller padişahı geldi, o şâhane güzel geldi; niceye bir kulağımı çekip durursun ey kulağıma yapışmış, çekip duran, hele bir dile gel.

* Bir sırdır bu, semender ateşten yanmaz; fakat Kalenderde bir can vardır ki ondan da daha ötedir, ondan da daha şaşılacak bir can, hele bir konuş, gene söze gel.

1310. Sarhoşların topluluğunu seyret, masalı bırak elden; koca sağrakla gel meydana, tok sözlerle konuşmıya başla.

O ok gibi bakışlarını, o nişancı kaşlarını, o silâhşorluk sırlarını okla, yayla dile getir de anlat.

Söyle hele canım benim, söyle, herkesin önünde söyle; bildiğin o nükteyi ona gizlice söyle.

Onu seven, ona gönül veren, arı-duru şarabiyle sarhoş olmuş gitmiştir; onun akıyk dudaklarına ait haberleri söyle ey madenin has incisi, söyle.

Alt-üst olmuşum ben, o arslanın pençesine düşmüşüm ben; doymuşum şu cihana, karnım tok bu âlemin olaylarına; filânın ahvalinden bahset bana.

Gam nağmesi alta düştü, hafifledi, bamteli neşeye tam lâyık tel; bir an böyle çal, böyle söyle, bir an öyle çal, öyle söyle.

Güneş yardımcın oldu, devlet eşin - yoldaşın; maksadına erdin mi erdin, muradını buldun mu buldun, ilişiksiz, işkilsiz konuş.

* Ey gerçeği bilip anlıyan, şu sızıp damlıyan, eriyip akmıyan

balçıktan geçtin de mâna âlemine vardın mı hâfif gibi adsız-sansız söze gel artık, anlat o âlemi.

Can âleminde yurd edin, gayb âlemini seyredegör, yürü, oralara yüz tut, şu ateş gibi gidenlerden, şu yalım gibi koşanlardan bahset.

Kendimde değilim, sarhoşum, köpek ağzını kapadım; ey kulu kölesi olduğum padişah, dilsiz - dudaksız sen söyle artık.

CXLV

1320. Bizim susuzluğumuza bak da o feyizli perdeden çalıp söyle; a gözümün nûru, nemli gözlerimizi gör de çal, söyle.

Bir araya toplanmış şekerlere bak, bizi seyredenleri gör; tatlı bakışları seyret de bu şeker gibi bakışlardan bahset.

Bugün öylesine sarhoşsun ki atlamışsın, şu cihan ırmağını aşmışsın; bugün dilersen hani o bir başkası var ya, ondan söz et.

Biliyoruz, ustasın, iki âlemin de hakkını verdin; fakat kimin eline düştün sen o şaşılacak haberden bahset bize.

Yerinden kıpırdamadın amma gönlünle, gözünle bir hayli âlem gezdin, bir hayli yer dolaştın, sefer ahvalini anlat.

Gemiye binmişsin, denizler aşıyorsun; dalgalandıkça dalgalanıyor, arındıkça arınıyorsun; gâh aşağılara iniyorsun, gâh yukarılara çıkıyorsun, aşağıdan bahset, yukarıdan dem vur.

Sabra hemdem olmuşum, gama iyiden iyiye dayanıyorsun; dil kılıcını çek de sabrı anlat, kalkandan bahset.

Topluluğun sarhoşluğuna bak, kadehleri yastık edinmişler; Yârabbi, sen arttır şu sarhoşluğu, âmin; şu hikâyeyi gel de yeni baştan söyle bize.

Kim bu delili elde eder de gösterirse can bulur, hem de yüzlerce can; inanmıyorsan var, git de taşa, tahtaya söyle.

Ona uyarsam, onun fikrine kapılırsam yüzünü tırmalarım dedi ya, ey işin içyüzünü bilen, bunu da ona bir seher çağında söyle.

1330. Köyden bir başkası geldi, bir başka tencere koy ateşe; tacını rehine koyduysan kemerini de rehine vermekten bahset.

* Konuştuğun bir Râfızî'yse Ali'nin lûtfundan demvur, Sünnî'yse Ömer'in adaletinden söz et.

Bir karınca Süleyman'ın tahtından ne kadar bahsedebilir? Ağzını aç da sen anlat, yücelme çarelerini söyle.

CXLVI

Hem lûtuf, ihsan sahibi, hem ey Ay yüzlü efendim benim, nerdesin? Ben ne haldeyim, sen ne âlemdesin, nasılsın? Bunu sormak için seni aramadayım.

Ne de güzel bir sabah bu cânım efendim, bütün rintler sarhoş; tâ geceyedek hepsi de sevgiliyle beraber çırçıplak ırmağın içinde.

Ey kavim, size geldik, sevginize feda olduk, canlar verdik. Sizi göreli dileğimiz arındı, tertemiz bir hale geldi.

Efendi, şarap kadehini sunsan da sevinir, neşelenirim, sövüp saysan da. Sen ne istersen, ne dilersen ben de onu ister, onu diler, onu yapmanı rica ederim.

Bu kul, sarhoş oldu mu artık saçma - sapan, darmadağan sözlerini duyagör. Tanrım, yardım et bana, saçma - sapan söylenip duruyorum.

A hanımım, fincanımı kahveyle doldur, birbiri ardına sun bana. Seni ayık olarak ziyaret edenin vay haline; o da sakınsın bundan, sen de sakın.

Ey bu meydanın atlısı, başı dönmüş bir halde dönedur; o Ay yüzlünün kulluğunda gökten de aşağı değilsin ya.

1340. Çelebi, seviyorum seni, seviyorum seni; fakat sen nerdesin, nerde? Kibrin, gururun da yok senin; şu anda ara bizi, ele al gönlümüzü.

Mademki rahatlaştın, sükûn buldun, nerde uyumuştun, ne rüya görmüştün, söyle ey gönül; bildiğin gibi gene sarhoş oldun, dilerim, ayılmıyasın hiç.

Vah benim dayancım, vah. Sevgilinin ağzı açıldı mı sunduğu şarap ne de güzeldir;; tatlılaştıkça tatlılaşır, birtevîye ağdalaşır gider.

Sen bir tuzlasın sanki, hem de her canın tâ gönlünün içindesin; ey lütfu umulan, ihsanı beklenen, herkesin tadı - tuzu, herşeyin güzelliği-alımı, senin güzelliğinden gelmede.

Her güzel, birazcık sana benziyor, yoksa ne erkeğe bakardım, ne kadına, dünyadan göz yumar giderdim.

Halk bana gülse de, tutup ellerimi bağlasa da, kınasa, azarlasa da burdan gitmeme imkân yok.

• Soğuk, tunuk kişilerden gönül soğur, üşüyüp donar, mazı sararıp soldu mu gönlü kararır insanın.

Senin sesini duydu mu önünde yüzlerce perde, yüzlerce burç, yüzlerce kale olsa güvercin, onların hepsini de aşar, uçup gelir, buluşma kulesine konar.

Bir kavim var ki kötülük için yaratılmış, sana ulaşma hususunda yalanlar söylerler, lâflar uydururlar; fakat biz, o sözleri işitmeyiz bile a efendim.

Şu inatçı nefis, keçi yavrusu gibi dağlara, tepelere çıkmak ister, yücelmeyi diler; fakat sakalından başka nesi var, ona kaba - sakal adından başka ne ad takayım?

1350. Sus, sus, sözü unut artık; aklını başına devşir de bu yana gelme artık, üveykkuşu gibi o yana uçmıya bak (*).

(*) Bu gazel mülemmâ'dır. İlk beytinin her iki mısraının ilk cüzüleri, dördüncü ve beşinci beyitlerin ikinci mısraları, sekizinci beytin ilk mısraı Rumcadır. İkinci beytin ilk sözü, üçüncü ve altıncı beyitler, dokuzuncu beytin ilk mısraı, onuncu ve onaltıncı beyitler Arapçadır (Mevlânâ Celâleddin'e de bakınız; II. basım, İst. İnkılâp Kitabevi-1952, s. 254-261).

CXLVII

Ey gönlü Kalender dost, ne diye gönlünü daraltırsın, içini sıkarsın? Kuzgunu ne diye düşünürsün, devletkuşunun canısın sen.

Şöylece canlarıyle oynıyanların halkasına salına - salına gir de canınla oyna ey yerden, yurttan ayrılıp giden, sonucu nerdesin sen.

Lâ'l dudakların sahib olduğun madeni bildirmede; o can incisini sonucu meydana çıkarırsın sen.

Pek güzelsin, pek lâtifsin, pek çeviksin, pek zarifsin; Ay gibi bir yüzün var, ah ne belâsın sen, ne belâ.

Öylesine parlaksın, öylesine güzelsin ki güzelliğinden, alımından can, kulağına takılmış, bir halka olmuş; fakat hiçbir halkaya girmiyorsun sen.

A güzelim benim, Ay huzurunda bir kul, bir köle; can, tapma gelmiş, beline kemer kuşanıp hizmete durmuş; sen de bizi hür, serbest bir hale getirmek için tutmuşsun da elbiselere bürünmüş, sûret kaydına girmişsin.

Gönülden derdi, gamı aldın, gönlümüzü kederden azad ettin ya, artık gönül, Cem'in küpüne döndü; artık bu kadeh, senin için parlar durur.

Her gün bezenir, güzelleştikçe güzelleşir de çıkagelirsin, fitneler, kargaşalıklar çıkararak sarhoşların meclisine dalarsın.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, ey görüşümüzün aslı, temeli, bizi görüşten mahrum etme, gözsüz bırakma, sensin gözümüz, gürüşümüz bizim.

<<Tercî'-i bend>>

CXLVIII

1360. (s. 87) Bugün Konya'da yüzlerce Ayyüzlü güzel gülüp durmada; yâni senin anlıyacağın, Lârende'den şeftali geliyor.

Böyle gülüşe can da kul - köle olur, cihan da; her yandan yüzlerce yeni can geliyor, yüzlerce yeni cihan.

Eskisini bırak, yürü; yeni bir dost bul, yeni bir sevgiliye sarıl; yeni daha fazla lezzet verir a benim canım, a benim cihanım; yeniyi ara.

Dünya şu güzellerle dopdolu; ne oldu bize ey can? Her yanda güzel dudaklı, güleç, Şirin huylu bir Husrev var, bir padişahlar padişahı.

Her bir güzelin yüzüne ebedî ol, alçalma buyruğu yazılmış, elma gibi çenetopağına, âşık olan ayılmaz, kendine gelmez sözü nakşedilmiş.

Kalk da biz de kalkalım, dostla birleşelim, birbirimize karılalım; lalanın ne haberi olacak bizden, ne haberi olacak o inciden?

Varlık, ebedilik bahçesinde biten gül yüzüne karşı her can bülbülü, üveyk gibi, kumru gibi "kû, kû - nerde, nerde" deyip dem çekiyor.

A canımızı sarhoş eden, a derdimize derman olan, a can, bu, şekerse peki, o şeker ne oluyor ki?

Gene geldi, gene geldi o güzel yüzlü, gene geldi fitneler koparmak için, ortalığı birbirine katmak için, karıyı kocasından ayırmak için.

Sevgilimin güzelliğine karşı kadın nedir ki? Dümbelek çalan biri ancak. Onun aşk mutfağında koca dediğin de kim? Bir bulaşıkçı ancak.

1370. Onun parmak uçlarını bile bir hoşça, bir güzelce görsen ne soyun-sopun yerine, yakasına yapışırsın, ne uğlagu çarşafına bürünürsün (*).

Canım benim, gece uyumuştun sen, başı dönmüş bir halde dolaşıp duruyordum ben, o padişah da şu kale burcunda tâ sabahadek davul çaldı durdu.

Boşboğazlık ettim de ey güzel, a aydın padişah dedim, bu iş, senin işin değil, Sencer nerde, Kutlu nerde (**)?

Dedi ki, seyret de gör, efendi de benim gibi yüce, benim gibi güzel bir padişahın aşkına düşmüş, sokak ortasında yıkılmış, kalmış, kul da.

Âşık, bir başkasının çaldığı davula kulak asmaz, bir başkasının çaldığı davul sesiyle uyanmaz; bu koku, Yusuf'un gömleğine mahsustur ancak.

Sarhoşum, başım bir hoş dönüyor, suçlu olmak, yazıklı olmak için bir başka türlü söz söylemek istiyorum (* * *).

Fakat tutayım ki söyledim, ne fayda bu söylemeden? Çünkü o büyücü, bütün âlemin gözünü boyar, kulaklarını sağır eder, duyurmaz sözlerimi.

Güldün a benim canım, onun için ben de terci' beytini söyliyeyim de ceylân, bir güzelleşsin, öylesine bir sarhoş olsun ki sıçrasın, atılsın arslanın üstüne.

A güzelim, bayram, sana kul - köle kesilmiş, can, o gülen dudaklarına karşı yeni bir can bulsun da dirilsin diye kurban olmuş.

Canın, tapına gelmesi gerek; onun için o söz bilen, güzel sözler eden, bala-şekere bile gülüp geçen, lâ'l dudaklarının tapısına ballar gibi, şekerler gibi gelir.

1380. Aşka düşüp alçalan kişi yücelir, üstün olur; senin âbıhayat kaynağından, susuzdan başka kim su içer de kanar.

A sarhoşların zevkı, neşesi, a yüzlerce gül bahçesinin alımı, parlaklığı, eli boşlara bak; her biri de sana konuk olmuş.

A sonsuz, uçsuz - bucaksız rahmet lütfedip, kerem buyurup o inciler saçan denizin bir dalgalansın, tam zamanı bunun.

Doldur kadehi şarapla, sun da gönül kayıtlardan kurtulsun, hür olsun; can da ey sevgili, sofrandaki nimetlerle doysun.

Nice sırlar gizledim, nice şaraplar içtim de gene o sırları açmadım; fakat o gizli şarabın yok mu, onu içer - içmez bütün sırlarım meydana çıktı, yayıldı-gitti.

Dalgalandır kerem denizini de her canın eteği, incilerle, mücevherlerle

---

(*) Metin şudur:
Ger demigeri hoş hoş ender ser-i engüşteş
Nî ceyb-i neseb gîrî ni çâder-i uglâgu
Uğlagu, "Dîvânu Lûgat-it Türk" göre bolluk içinde nâzu naîmle yetişmiş kadın anlamına gelir. Şu halde uğlagu çarşaf, ağır kumaştan yapılan çarşaf demektir.

(**) Sencer, Kutlu, iki addır, bu adlarla kulları, köleleri, padişahın etbâını kastediyor.

(***) Beyitte, "yazıklı" sözü Türkçe, "yazıklu" şeklindedir.

dolsun, balıklar, lûtuf, ihsan denizinde dalgalar yutsun.

Sarhoşların eve yönelmelerinin, evlerinin yolunu tutmalarının tam zamanı; gece oldu, karanlık bastı amma parıl - parıl parlıyan Ay yüzün ortada oldukça geceden ne gam bize?

A Bayram, yay sofrayı da Ramazandan öc al, o darmadağan, o büklüm-büklüm, o simsiyah saçlarla yeni bir düzen ver, yeniden topla bizi, bir araya getir.

Yeni elbiseler giy, bir hoşça, bir güzelce yürü, mimbere çık da yüzlerce yeni doğan güneş, yüzlerce Horasan güneşi şükür secdesine kapansın.

Ey hakkında kötü düşüncelere dalan can, hiç çekinmeden gir huzuruna; kapıcı seni tutarsa günahı, vebali boynuma olsun.

1390. Vallahi kapıcı, yüzünü görünce şaşırır kalır, kapıyı açar, kahkahalarla güler de yerlere kapanır, ayaklarını öper senin.

Sevgilimin karşısında gizlice gülmiye imkân yok; her an canına, gönlüne koca bir sağrak gülüş dökmede.

Ey can, o acı şarapla öylesine semirdin, öylesine şişmanladın ki boynunun yoğunluğundan gömleğinin yakası yırtıldı.

Yüzümüz, canfes gibi kıpkırmızı, bu yeter bize; o, sana da yüz verirse, sana da lütfederse sen de bize dönersin.

Geçtim bunlardan, şu apaydın kadehi al da sarhoşluk et, geri kalanını da yüce saydığın, aziz tuttuğun kişilere sun.

Onlar, gece olur da eve giderlerse ben yapayalnız kalırım, tâ sabahadek gece Zencileriyle oynar, ayak vururum.

Bugün o şekerler çiğniyen, tatlı mı tatlı güzelle bir hoş uzlaşmışım; ben mi daha tatlı, daha güzel gülmedeyim, o helvaya benzer dudaklar mı?

Benim bir ağzım var, o da yarı âdeta; artık ne kadar gülebilirim? Halbuki o, gül fidanı gibi baştan ayağadek gülüşten ibaret.

Sevgili, bir güzelce sarhoş et beni de can, onu anlatmıya koyulsun; anlatmıya koyulsun şehir, bu fitneyle dolsun, bu kavgayla birbirine girsin şehir.

Şehir de nedir ki? Aşkın, dünyayı öylesine alt-üst eder ki bu sevgiyle denizdeki balık bile deli-divane olur.

1400. Bu aşkın gölgesi yeryüzüne düşmüştür de bu haller olmuştur yeryüzünde; yücelerde bu aşkla neler oluyor? Artık Tanrı bilir ey can.

Cisim âlemi nerde, rûhânî âlem nerde; balçıktan yapılmış baş, ayak nerde, gönüllerin şanı-şöhreti, debdebesi nerde?

Sevgilinin meşalesine, can yalımlarına karşı yıldızlar bile kararır, İkizler burcu bile cansız, özsüz bir hale gelir.

* Ateş gürünür amma sonucu nûr olur o, Kelîmullah da ateş gördü amma Yedibeyzâ'yı elde etti.

Gamdan kaçma ey can, dermanı dertte ara; çünkü gül de tikenden biter, lâ'l de, mücevher de taştan meydana gelir.

Bütün bunlardan geçtim, ey güzel, yüzünü gördüm mü, zindanın bile her bucağı bana bir ova kesilen sâki, sun can kadehini.

Ey rûhânî sâki, ey can sâkisi, sun can şarabını, sen âbıhayat kaynağısın, bizse susamış kişileriz, suya muhtacız, suya hasretiz.

Ağzımızı yummuş, başımız döner bir halde bırakma bizi ey can, cana canlar katan şarapla dolu kadehi döndür, sun bize hele.

O cana canlar, katan kadeh, gönülden derdi, gamı siler-süpürür; her gussayı, her matemi düğüne-derneğe çevirir.

Can kadehi, cana güzellik verir, düzene kor onu; canın adını anıldı mı gönül bile yerinden sıçrar, ona doğru koşar.

1410. Gönüle dedim ki mihnetlere dalma, bir an olsun geri gel; gelmem dedi; bu tiken hurmadan da hoş.

Gelirsem alçalırım, varlığa dalar da donakalırım; güneşe tapıyorum ben, o ssıya alışmışım.

Önceden denize alışan balık derede rahat edemez, havuz yurd olmaz ona.

Onun aşkının mihnetinde yüzlerce rahat vardır, yüzlerce huzur; bu güzelim mihnetten kâfirden başka kimdir kaçan?

CXLIX

A benim canım, altı yanında da güzelliğinin resmi var, her tarafta seni görüyorum; aynada da parıl - parıl senin yüzün parlamada, çünkü sen cilâlamışsın, arıtmışsın onu.

Fakat ayna, ancak kendi miktarınca görebilir seni; olgunluğun çeşit-çeşit şekilleri nasıl sığabilir aynaya?

Güneş, senin güneşine sordu, ne vakit görebilirim seni dedi. Güneşin cevap verdi de dedi ki: Sen batarsan o vakit doğarım ben.

Bu yana rahvan yürüyüşle gelemezsin sen; çünkü deven, dizinden bağlı ey aklı, kendisine bağ olan kişi.

Işığı, aydınlığı yedi göğe bile sığmıyan akıl, nasıl oldu da senin tuzağına düştü, nasıl oldu da senin çuvalına girdi ey aşk?

Akıl, aşk harmanından bir buğday tanesi ancak; fakat o buğday tanesi senin kolunu - kanadını kıskıvrak bağlamış.

1420. Tanrının ebedî hayat denizine daldın, bir dalgadır yuttun da ebedî canı gördün, şu can, bir vebal kesildi sana.

Artık aşka sahib oldun, şu mal - mülk ne işe yarar sence; şu âlemin mevkii, devleti, senin ulaştığın mevkie, devlete karşı nedir ki, kaç para eder?

(s. 88) Cevabındaki letafet, sualindeki zevk yüzünden dünyanın kulağında yüzlerce altın küpe var, bir bak da gör.

Elinden, potadan çıkmış ayarı tam altına nail olamıyan ham kişiler bile altın yerine senden gelen taşlar, kırık - dökük şeyler yüzünden neşe içindeler.

Yerinin çevresinde yüzlerce gök, dönüp durmada; yeni ayına karşı yüzlerce dolunay secde etmede, yerlere kapanmada.

Sana karşı köpek nefsimiz tilkilik edecek, düzenlere baş vuracak ha; imkân mı var buna? Senin çakalına arslan bile secde etmede.

Gece gibi, gündüz gibi elsiz-ayaksız yollara düşmüşüm, yelip duruyorum a benim cânım; çünkü gökyüzünden her an senin, "Gel" diye çağırdığını duymadayım.

Senin nuruna karşı bizim karaltımız da nedir? Senin güzelim işlerine karşılık bizim kötü işlerimizin ne değeri olabilir?

Gündüzün, ağacının çevresinde gölgeyiz sanki; geceleyin de seher çağınadek, derdinden, eleminden emin olduğumuz halde ağlayıp inlemedeyiz.

* Âdem bile azarlayışının verdiği şevkle cennetin başköşesini bıraktı da huzurunda, kapı eşiğini makam edindi.

1430. Gönül denizi, uyuşunla köpürür - gürler, kabarır - coşar; fakat senin sözlerine müştakım, o yüzden dudağımı yumdum.

CL

Öyle de öyle, para-pul varken de gamlar içindesin, para-pul yokken de; bâri paran varken gamlara bat, bu, daha iyi; mademki yola düştün, bâri seni köye kadar götürecek yola düş.

Dostların sözlerini dinle, yankesicilerden kaçma; topluluktan ayrılma, inada kalkışma, bağırıp çağırma.

Âdem neden çırılçıplak kaldı, dünya neden vîran oldu, nasıl oldu, neden oldu da âlemi tufan bastı? Küçüğün büyükle çekişmesinden, aşağılık kişinin yüce kişiyle inada girişmesinden oldu bu işler.

Mum ağlamadıkça alev gülmez. Beden eriyip zayıflamadıkça can semirmez, kuvvetlenmez.

Melek huyuna sahib ol da Şeytana beylik et, buyruk yürüt. Öküzün kurban oldu mu yürü, ayağını gökyüzünün başına bas,

CLI

Gül bahçesinin yoksulluğuna bak, deli kış geldi çattı, yeşillik güzelleri bahçeden eve gittiler.

O güzellerin ayrılığıyle bağın, bahçenin rengi sarardı, gül bahçesi mezarlığa döndü, köşk zindana benzedi.

Bak, peri yüzlü güzeller, şimdicek sefere niyetlendiler, bir-bir, yabancıların yağmasından kurtulmak için kışlağa yüztuttular (*).

Ne vakit şu güzeller gene kışlaktan gelecekler, ne vakit viranenin bucağından define gibi meydana çıkacaklar? (* *).

1440. Ne vakit bu sarhoşlar, terü tâze, hoş, hayran bir halde, sarhoşça güle - oynıya gül bahçesine gelecekler?

Ambar boşalır, kap dolar; o âlem ambardır, bu âlemse kap.

kap boşaldı mı doldurmak için ambarı aramak gerek; o gizli ambarı ki orda tane çürümez.

(*) Beyitte "Turkân" diye geçmede, "kışlak" da aynen, Türkçe, kışlak olarak kullanılmış.

(* *) Bu beyitte de öyle.

CLII

A gönül, tavadaki balığa benziyorum de; o da inada kalkar, çarpınır, çırpınır amma lâf olsun diye.

Hayır hayır, ağla ey gönül, çünkü ben, öyle bir yoksulum ki o olmadıkça hamamlardaki resimlere döner, cansız bir halde kalakalırım.

O benimle olmadıkça ev, zindan kesilir bana; o benimle yatmadıkça geceleri, uyku nedir, bilmem.

Senin güzelliğin de yayıldı şehire, benim aşkım da. Her çalgıcı, tefle, âhenkle onu çalıp çağırıyor.

A güzelim, sûfî de seni elde etmiye heves etmiş, bu hevese batıp gitmiş, hırka da; çaresiz kul da, soyu - sopu olan zengin de.

CLIII

Arlanma a çaresiz âşık, beri gel de görüş ehli ol, herşeyin aslını gör, herşeye bakıp duran, fakat aslını, künhünü görmiyen adam olma.

A yalnız O'na âşık kişi, şu huyu yıldızlardan al; güneş doğdu, ışıdı mı yıldızlar yok olur, görünmez.

1450. Güçleri - kuvvetleri olanlar, neden elini bağladılar, bilir misin? Çünkü sen çocuksun şimdi, bu âlemse beşiğe benzer.

* O, söz incilerini deldi de "yeryüzünü bir beşik olarak halk ettik" dedi a mıh gibi yeryüzüne çakılıp kalan, gönül şehrinden âvâre olan.

A yolu - yordamı hoş, edebi - erkânı tatlı kul, bedene tutsak olmuşsun; davran, akıl dişlerini göster de boyuna nimet yiyedur.

Padişah çocuk kaldıkça dadı - taya, heryanı zindan eder ona, Ana, sütnine südünü emdikçe padişah kesilemez, şarap içemez.

Taştan testi korkar, fakat taş, çeşme oldu mu her an o taşa testiler gelir durur.

Testi der ki: Bundan sonra beni kırsa da neşeliyim, çünkü yüz kere bana can verdi o taştan akan su.

Onun yolunda ölsem bile ne çıkar, o beni diriltti, gene de diriltir; hatta beni kırıp paramparça etsin diye para - pul veririm ona.

CLIV

Mademki gitmeyi kurdun, Tanrı lûtfiyle güle - güle git, sağlıkla, esenlikle döner - gelirsin gene inşallah.

Ey gönüllere neşe veren, bütün konaklarda güzellikte de teksin sen, vefada da, Tanrı lûtfiyle güle - güle git.

Lûtuf, ihsan bayrağını da Arşadek yücelttin, iman bayrağını da; sağlıcakla, güle - güle git.

1460. Azı çoğaltırsın, gönülden gamları siler - süpürürsün, benzimizin sarılığını giderirsin sen; Tanrı lûtfiyle güle - güle git.

Yüzünün ateşiyle, şekerler yağdıran lâ'l dudaklarınla kışta bile soğukluk kalmaz; Tanrı lûtfiyle güle - güle git.

Köyde, aklı başında bir sen varsın, doğrusu ne de güzel içiş, içenlerin başısın mâşallah; hem şarap sundun, hem içtin durdun; Tanrı lûtfiyle güle-güle git.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, aşkta sahibimiz sensin; madem aşk gibi hazırlandın, kendini düzüp koştun; Tanrı lûtfiyle güle güle git (*).

(*) Herhalde Şems'in ilk gidişinde söylemiştir.

CLV

Hergün peri gibi bir güzel perde ardından çıkar da bizi de, iş erlerini de oyuna sokar.

Sûfî, onun havasına kapılır da sof hırkasını yırtar, bilgin, onun belâsiyle şaşırır, sarığı çözülür, sarığını yerlerde sürür.

Herkesi aldatan sûret uğrusu bile düzene kalkışamaz, böylesine bir rindin elinde rıza sağrağını içtikden sonra kendisini gizliyemez artık (*).

Dün mezarlığa gitmişti, ölüler bile birbirlerine girdiler; mazurum, ne yapayım ben, ölüden de aşağı değilim ya.

Hergün, elinde kadeh, çıkagelir de vallahi der, şehirde bir tek donmuş, taş kesilmiş adam bırakmıyacağım.

A benim canımın huzuru, a benim canım, seni öylesine kıvrandıracağım ki kıvamında sirkeyken sonucu bal olacaksın, şeker kesileceksin.

1470. Ciğerini yaraladım; bir başka ciğer al, a pörsümüş kedi, arslan ciğerlerinden bir ciğer edin.

Benim rengime boyan, çünkü ben kıpkırmızı, bembeyaz bir renkte olayım da senin sapsarı, karamsı bir benizin olsun, yaraşmaz bu.

Sus, sus da gönül evinin tâ içine gir; incinmiş, ağırtmış hiçbir gönül yoktur.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, dilerim kötülüğü istiyenin gönlü bir dilimcik ekmek elde etmek için şu dünyanın çevresini dolaşsın dursun.

(*) Sağrak kelimesi aynen kullanılmıştır.

CLVI

O köşkten, o saraydan ansızın böylesine bir kuyunun dibine düşüverdim; ne birşey yiyebildim, ne birşey elde edebilirim.

Dünya bayram yeri olmaz bana, gördüm onun çirkinliğini; o sapsarı suratlı kahpe allık sürüyor yüzüne.

Fakat allık, aslı - nesli tiken olanı nasıl bezeyecek? O tiken her ciğere, her ayağa batmış, sancılmış.

Takma saçlarını bırakmış da kel kafasıyle çıkmış ortaya; o kör karı, kaşlarını rastıkla karartmış, bezenmiş sanki.

• Halhallerine bakma, o kapkara baldırını seyret; geceleyin oyun hoştur amma perde ardında.

• A yüzünü yumuş sûfi, yürü, elini de yu ondan; a başını ustura ile kazıtmış er, gönülden de kazı onun sevgisini.

1480. Kutsuzdur, ağır canlıdır o kişi ki ondan kutluluk umur; büyüklük, ululuk kaydına düşer de kavurma gibi yanar - kavrulur.

Ey sevgili, ey bizi yoktan, yokluktan yaratıp şu âleme atan, oynatıp duran, feryadımıza eriş, kurtar bizi ağır canlılardan.

Sus da o sonu bulunmıyan güzelim nefesten bahset; sükût içinde söz söyle; ne vaktedek şu sayılı nefesini sözle geçirip duracaksın?

CLVII

Ekmeğe karşı yum ağzını, şeker gibi oruç geldi çattı. Yeyip içmenin hünerini gördün, bir de orucun hünerini seyret.

O yüzlerce ülkenin padişahı, başına bir taçtır koyar; çabuk belini sık, oruç kemeri geldi.

Şu siccîn'e benziyen âlemden illiyyîn'e doğru uç; hemencecik orucun bakışından Tanrıyı gören görüşü elde etmiye bak.

Ey sayılan, sevilen gümüş, şu sayılı günler ocağında ateş, oruç kıvılcımlarıyle seni sızdırır, ayarı tam bir hale getirir.

* Oruç, Zemzem oldu Meryemoğlu İsa'ya; oruç yolculuğuna çıktı da dördüncü kata göğe ulaştı.

(s. 89) Kuşların kanat çırpışları nerde, meleklerin kanat çırpışları nerde? Bu, yem için, yemek için kanat çırpmadır, oysa oruc için.

Orucun zararı varsa yüzlerce çeşit hüneri de var; oruç sevdası bambaşka bir sevda.

1490. Şu oruç, çarşafa bürünmüş, kendisini gizlemiş bir güzeldir, çadırını aç da haber al, bir gör neymiş oruç?

Boynunu inceltir, fakat ölümden emin eder seni. Mide dolgunluğu yeyip içmeden olur, sarhoşluksa oruçtan.

Otuz gün şu denizde bir baştan bir uca, bir uçtan bir başa yüzer durursun da sonucu, oruç incisini elde edersin a benim efendim.

* Şeytanın bütün tedbirleri, bütün düzenleri, hîyleleri, bütün okları oruç kalkanına çarpar da kırılır gider.

Oruç, şevketiyle, kudretiyle, senden sana bir güzelce der ki: Söz kapısını ört, oruç kapısın aç.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen hem sabırsın, hem perhiz; hem şekerler saçan bayramsın, hem orucun şanı, şevketi, gücü-kuvveti.

CLVIII

Ben de kendimde değilim, sen de kendinde değilsin, şimdi bizi kim götürecek eve? Sana kaç defa söyledim; iki - üç kadeh az iç.

Şehirde aklı başında kimsecikleri göremiyorum ki; herkes öbüründen beter deli - divane, ötekinden beter taşkın - coşkun.

Sevgili, meyhaneye gel de can lezzetini seyret; sevgilinin sohbeti olmadıktan sonra ne bir tat vardır cana, ne bir lezzet.

Her bucakta bir sarhoş, koltuğunda bir testi; o her çeşit sarhoşluğu meydana getiren o herkesi estirip coşturan sâki de şahane bir sağrakla meydanda.

1500. Sen meyhaneye vakıfsın; gelirin de şarap, giderin de; sakın bu vakıftan bir habbecik bile verme aklı başında olanlara, verme ayıklara.

Ey berbat çalan şûh, nazik çalgıcı, sen mi daha sarhoşsun, ben mi daha sarhoşum? Senin gibi bir sarhoşa karşı afsunlarım efsane kesilmiş; hangimiz daha sarhoşuz, söyle.

Evden dışarı çıktım, bir sarhoş karşıma çıkageldi; her bakışında yüzlerce gül bahçesi gizliydi, yüzlerce köşk gizli.

Demir atmamış gemi gibi eğri - büğrü gidiyordu; onun hasretiyle yüzlerce akıllı - fikirli kişi ölmüş gitmişti.

Nerelisin dedim, beni alaya aldı da dedi ki: A benim canım, yarımız Türkistan'dan, yarımız Fergane'den. Yarımız sudan, topraktan, yarımız candan, gönülden; yarımız deniz kıyısı, yarımız baştan başa inci.

Bana yoldaşlık et dedim, senin hısımınım ben; dedi ki: Ben hısımla yabancıyı, yadla bilişi tanımıyorum ki.

Aşıkım ben, sarığım yok, meyhanecinin yurdundayım; bir gönlüm var k sözlerle dopdolu; şimdicik anlatayım mı, söyliyeyim mi, yoksa söylemiyeyin mi?

Topalları halkasında topallamak gerek; bu öğütü yüce hocadan duymadın mı sen?

* Böyle bir güzelin sarhoşu, nihayet bir tahta direkten de aşağı olamaz ya Hannâne direğinden de bir feryat, bir figan kopmuştu hani.

1510. Şimdi, âleme fettanca bir fitnedir saldın da ey Tebrizli Tanrı Şems'i halktan ne diye çekinmedesin, ne diye kaçınmada?

CLIX

Ey yüzü, yüzümü Ay gibi parıl - parıl parlatan: gözü, vücudumun bütün cüzülerini görüş, anlayış sahibi eden,

Rüzgârın, ağacımı oynatmada, adını anmam, ağzımı ballarla, şekerlerle dopdolu bir hale getirmede.

A benim dalımı, ağacımı yapraklarla, meyvalara dolduran, bilir misin ağacım neden oynuyor?

Yapraklandığından dolayı nazlanmaz, meyvalarla dolduğundan dolayı oynamaz a benim ağacımın sabrını alt-üst eden.

CLX

Ne vakit olacak, ben seninle, varımı - yoğumu rehin vererek şarab içeceğim? Sen başını alıp da gideceksin de ben kalacağım, hırkamı rehin bırakacağım?

Şaraba garkolacağım, kadehe, testiye döneceğim, perdeci, perde olmadan, hiçbir engel bulunmadan sevgiliyle bir arada bulanacağım?

Sen afiyetlerle yüzlerce kadeh şarab içeceksin, güzelim, ağır elbiseler giyeceksin de şu donmuş, buz kesilmiş dünya, canlanacak, coşup - coşup köpürecek?

Ay, nasıl güneşin nûruyla aydınlanırsa benim de senin ışığınla gönlüm aydınlanacak; imbikten çekilmiş gülyağı gibi gönlüm, senin gül kokunla hoş, güzel bir hale gelecek?

Ne afsun okudun güle ki bu çeşit neşelendi, gülüp durmada; ne cefa ettin tikene ki öylece soldu, kurudu-kaldı.

1520. A görülmemiş işler başaran, duyulmamış sanatlar meydana getiren, bir an olur, güldürürsün, bir an gelir, ağlatırsın insanı.

Aklı olan, kötü iş et diye gücenmez sana, incinmez senden; hiç karanlık, Aya darılır mı, hiç tiken, gülden incinir mi?

Yüzlerce dert, tasa, elçi olarak nimet veren tarafından gelir de on batman şeker yedin der, birisi tutmuş, ölmüş, bırak, varsın ölsün.

Nice - nice düşünceler, âdeta denizdir, hikmetse sanki o düşünceler içinde yüzen balık; düşünürken söz diridir de söylerken ölü.

Hayır; düşünce ağdır âdeta, deniz bu ağın ardında; ağa, sayılı balıktan başka ne sığabilir ki?

* Artık sen gönlü cennet say, dile gelen sözleri de cehennem; şu düşünceyse günahıyle sevabı bir olanların yeri, A'râf.

CLXI

Sarhoş et bizi, varet, canlandır bizi ey mahmur bakış; sen güzelsin, ustasın, bizim işimizse işte bu, gördüğün gibiyiz.

Her tepede ipin ucunu kaçırıyoruz, yolumuzu yitiriyoruz, senin çaresiz kulunuz, sense çaresizlere çaresin.

Mermer gibi göğüslerden de yüzlerce kaynak coşturur, akıtırsın ey mermerden, granitten sular akıtan.

* Sen karataşı göze ilâc etmişsin; ümitsizlikten sonra Sâre'den bir gül açtırmışsın.

1530. Gözlerimizin yağından nûr akıtmışsın, yürekteki kandan düşünceler yürütmüş, meydana getirmişsin.

CLXII

Balıkların çokluğundan deniz görünmez olmuş; bedenler çoğaldı da cana perde kesilmiş.

O denizin ayrılığıyle şeker zehire dönmüş, zehirse o denizin hevesiyle âbıhayat olmuş.

O denizin zevkına dalınca ne bu varmış, ne o; fakat gemi, şu kıyıya yanaştı mı bu da meydana çıkmış, o da.

Ey sukuşuna benziyen can, deniz hevesine düşmüşsün de ne kadar bu çeşit şakımış, bu çeşit sözler etmişsin, aşkla öyle bir hale gelmişsin ki.

Dün, o denizden öylesine biri belirmiş ki bakışı, bir katı yaymış sanki.

Gönül, dudaklarını kımıldatmadan gizlice eyvah demiş, ben şundan canımı kurtaramam, andolsun gönlün canına, o iş de öyle olmuş sonunda.

O işveli bakışlar, o misli bulunmaz Bağdadlı güzelin güzelliği yüzünden gönlüm öylesine neşelendi ki canım Hemedan'a dönmüş.

Gece yarısı, ormana bir ateştir, düşmüş; ormandaki şu arslanlar, tâ beyinlerine kadar pişmişler, olgunlaşmışlar.

Düşünce bile o ormanın yalımlarından aydınlanmış da işi-gücü cana uymaktan ibaret olan ceset yerden - yurttan, zamandan - mekândan kurtulmuş.

1540. * Rûhânî hamam, ah, perileri nasıl da davet etmede; soyunan o âleme dalıyor, şu mezarlık elbise soyulan camekân sanki.

Bu çeşit sırrı açma, bir süsenlere dikkat et de gör, baştan ayağadek dil kesilmişler, fakat söylemelerine izin yok.

Tebrizli Tanrı Şems'i, pencereden öylesine parlamış, Ay gibi öylesine görünmüş ki anlatmama imkân yok.

CLXIII

Ey ayağının bastığı toprağa gökyüzünün hased ettiği güzel, senin canınla benim canım, aslında birdi.

Resimlerle bezenmiş evde bir Çin güzeli gördüm ki yüzlerce adamın kanını içiyordu, kendisi de melek canına sahipti.

Gecenin gönlünde yüzlerce yakıyn Ayı doğdu bana; yüzlerce yakıyn nûru gördüm ki şüpheye iştiyak çekmedeydi.

* Eyaz'a a hür kişi dedim, sonucu a Mahmud, aybeyceğiz oldun işte, padişaha neler yaptın da buna nail oldun?

* A köpek, sen de mağaradaki arkadaşlara katıldın, mağarada uyuyakaldın evvelce köpekceğizdin, sonunda Tanrı arslanına döndün.

A ateşler içine düşmüş balık, denize yüztut, orda şu dünyadaki yaratıklardan da daha fazla balık var.

* Ey Tebrizli Tanrı Şems'im benim, senin rengine boyandım; bir leştim âdeta, sense çevremde tuzlu bir denizsin.

CLXIV

1550. Ey bir çarşının başında durmuş, sarığını yana eğmiş, yüzünü başkalarına tutmuş, bizi şaşırtmış, tasalar içinden bırakmış güzel.

Bu gece gelirim diye dudağını ısararak bize işaret etmiş, sonra da tutmuş, o şekerler gibi yalnızlığa şeker dudaklarıyle dalmış dilber.

Bütün hilebazlıkla beraber sende şu Abû-Bekir doğruluğu varken artık kimin haddine düşmüş ki tutsun da sana bunu yaptın, şunu yaptın desin.

Zahitlik, senin yüzünden herşeyi mübah görür oldu, tesbih sürahiye döndü; can kurtuldu amma bu kurtuluşu da o koca sağrakla sağlamış.

(s. 90) Can güvercin kesildi, güvercin. Hele ey can, biraz çabuk, biraz daha; ey ten teni ten diye nağmeye koyulmuş dost, ey teni baştanbaşa can etmiş sevgili.

Geceye benziyen saçlarının aşkıyle şu Ay bile erimiş gitmiş, yüzünün ışığına karşı güneş bile feryatlara dalmış.

Ey her sırrın defteri Tebrizli Tanrı Şems'i, ey bulunmaz, eşsiz Bağdadlı dilber, ey bizi Hemedan'a çeviren dost.

CLXV

Gönül, o tanınmış, bilinmiş güzelle, eline de bir kâse almış; fakat güzelim, parmağını kaldırmış da sus diye ağzıma koymuş.

Gönül, gammazlık etmiş de onun bir vaadini söylemiş; hani ondan istemiştim o vaadi, o da lûtfetmişti, kerem buyurmuştu.

Aşkı kıskançlığa düştü de karşılık olarak can ver dedi ya; bu sözü can duymuş da başüstüne demiş.

1560. Bunca tatlılıktan, bunca ahidden sonra ayrılık askeri, gene tutmuş da bana sitemlerde bulunmuş.

Ayrılığın şu zulmü etmesi, şu sitemde bulunması, şaşılacak bir şey değil; çünkü o, âşıkların saçlarını darmadağan etmiş de yüz çeşit bayrak meydana getirmiş.

Ey güzelliğinin şimşek gibi bir çakişiyle bütün şu varlığımı hemencecik yokluğa çeviren dilber.

Sonra da kendi varlığıyle bütün şu sonradan var olan varlıkları önsüz-sonsuz bir halde belirten güzel.

Canların gözleri on olmuş, hepsi de ney gibi feryada koyulmuş. Canlar çenge dönmüş, hepsinin de belleri bükülmüş.

Ne neşedir o neşe ki cana sen verdin, fakat hasetçiler duymasın diye onu gam şekline, elem kılığına bürünmüş de vermişsin.

Âlemin kul - köle olduğu Tebrizli Tanrı Şems'ine beden de ne vakit olacak kul kesilecek, izinin tozunu gözlerine çekecek?

CLXVI

Ey bu tapıda bulunmıyan, bizden Tanrı esenliği sana; ey herkesten ziyade ortada belirip duran, bizden Tanrı esenliği sana.

Ey bedene bürünmüş can, ey geliştirip olgunlaştıran Tanrı rahmeti, ey inanan kişiye de rahmet, inanmıyan kişiye de; bizden Tanrı esenliği sana.

Dolunay gibi doğarsın, derken damdan inersin, ey Ayın bile kul - köle olduğu güzel, bizden Tanrı esenliği sana.

1570. Ey hem, herkesten fazla beliren, hem burda bulunmıyan, hem de her halimizi görüp gözeten; ey incilerle dolu deniz; bizden Tanrı esenliği sana.

A noksansız güzel, canı şakır - şakır oynatan dilber, a sarhoşluğu başımızı döndüren, bizden Tanrı esenliği sana.

Şarap, senin yüzünden coşmada, kamışdaki şeker, senin yüzünden meydana gelmede; fakat sen, ikisinden de güzelsin, bizden Tanrı esenliği sana.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i miskler, amberler çalkamadasın, hem misksin, hem amber; bizden Tanrı esenliği san (*).

(*) Şems'in gidişinden sonra söylendiğine şüphe yok.

CLXVII

Sâki, ayildım; uzat elini, gene şarap sun bana; ya doldur sakanın tulumunu, ya tulumu doldur, ver sakaya.

Yarısını iç, artanını sun bana; hayır - hayır, andolsun Tanrı'ya, yanlış söyledim, hepsini bize sun.

Ey erkeğe de fitne kesilen, kadına da, bu gece kır kapımı; malımı-mülkümü, varımı-yoğumu al, herşeyimi ver yağmaya.

Bütün denizin âbıhayat olmasını dilersen kendi şarap kadehinden bir yudumcağazı dök denize.

Oruç ayının uçup dolaşmamasını, zebunlaşıp alçaklara inmesini istiyorsan elindeki koca şarap kadehini yücelere serp.

CLXVIII

Ey canından canıma, durmadan, gizlice haber salan; her an seni düşünmedeyim, her an seni kurmada; ne düşünüyorsan hemen bu kula malûm olmada.

1580. Ne düşünüyorsan, hatırına ne geliyorsa o, hemen bu kulun gönlüne de doğmada, aklından da geçmede.

Cânım, işvelerinle, nazınla oyalanıyor, hîlen, düzeninse gizlice bir başka hale sokuyor beni.

Her seher çağı ney, dudağını anıyor da feryad ediyor; aşkın, neyin dudağını ballara, şekerlere garkediyor.

Bir göz ucuyla baktın, gönlümü alt-üst ettin, öyle bir hale geldi gönül ki kendinden de geçti, başıboş, yollara düştü gitti.

Kemer haline geldim, belki kucağıma gelirsin a göz ucuyla bana hışımla bakan dost.

CLXIX

Benim o garip dostum eve çıkageldi, artık bugün olmıyacak, görülmemiş şeyleri seyrededur.

Vefalı dostları gör, tertemiz kardeşleri seyret; o defìne gene viraneye geldi diye oynayıp duruyorlar.

A göz, yeşilliğe bak; a kulak, sözler topla, ey masalı hoş, hikâyesi güzel sevgili, tatlı dudaklarını aç.

Sâkî, arta kalan şarabı düşünmeden, tükenir diye korkmadan sun bugün, iki - üç kadehle ne eksilir denizden?

Bir kadeh, bir kadeh daha, bu, şarapta bir ikilik yaratmaz mı? Bir olmasını istiyorsan kır o iki kadehi, vazgeç ikilikten.

1590. Ey can, ben alıcı doğanım; ey can, bağlama ayağımı benim; bundan böyle baykuş gibi viranede kalmıyacağım ben.

Seninle oyalanıp kalamam, gönlümde sabır denilen şey kalmadı; yürü, başkasına söyle, masal dinlemiyorum artık.

Göklerin tohumuyum, bir zamancağaz şu toprağın içinde kalırım; baharın adaleti geldi mi tohum biter, yeşerir.

Sen kuşlara bir belâsın, o bildiğin tohumdan, o tohumla dolu ambardan tutyor, bir avuç alıyor, serpiyorsun onlara.

Ey bana çeki - düzen veren, ey beni parlatıp ışıtan, yüzlerce gök kubbe haline getiren, mutlaka, söyle ey dost, bu, böyle mi, değil mi?

* Benim cânım, bir kere daha zinciri oynat da şöyle bir uzaktan deli - divâneleri seyret.

Bu, baht gül bahçesinin ta kendisi, yârabbi, nasıl bir ağaç bu ki her an yüzlerce sarhoş bülbül yuva kuruyor bu ağaca.

Can, kulağını bura - bura geliyor, gönül güzellerin bulunduğu yere gelmede; çünkü bahar geldi, o yabancı, o zalim kış öldü gitti.

CLXX

Ben sarhoşum, senin de gönlün hoş, gamınsa ne gönlü kaldı, ne başı; bu, daha iyi. Gönülver sevgiliye, elinden şarab iç onun, bu, elbette daha iyi.

Dünya sanki baştanbaşa bir deniz, bedense sedef âdeta; can inci gibi sanki; bunların içinde en iyisi de inci zâten.

1600. Şekil çarşafa, örtüye benziyor, can bu örtüye bürünmüş, fakat şekilsiz, bedensiz, akla gelen herşeyden hür olması daha hoş.

Sen beden perdesini gördün, gönüle ait birşey duymadın; halbuki gönlün vurduğu o mızrab yok mu, o, daha bir başka perdeden, daha da güzel o.

Altın gibi sapsarı yüzün; vazgeç de şu sapsarı yüzünle de ki: Altınımız olsa da gamlıyız, olmasa da, mademki iş böyle, paramızın-pulumuzun olması elbette daha iyi.

CLXXI

Dervişlere hergün, hem bayram, hem cuma; ne bayramları eskir, ne cumaları, dünkü cuma olur.

Sof hırkan yok amma cânım benim, kendi güzelliğinden biçilmiş bayramlıklara bürünmüş, bayram ayı gibi bezenmişsin.

Akıl gibi, din gibi için de tatlı, dışında; zâten badem helvasının içine sarmısak konmaz ki.

Böyle bir hırka giy, dostların halkasında, göğüsteki aydın gönül gibi gez, salın.

Akar suda çer - çöp nasıl durabilir a benim cânım? Canda, gönülde nasıl olur da kin bulunabilir a benim cânım?

Can gözü, şimdi terü taze bir dal görmede; duygu gözüyse eski masala dalmış.

CLXXII

Bugün o gülen güzel, gülüşler bağışlamada, dünya baştan başa güldü, gülüş, haddi aştı.

1610. Haset, daima dertle, tasayla doluydu, fakat şimdi o bile coşuyor, hasedin bile gözleri gülüyor.

Bana bak da cânım benim, ikimiz de beraberce gülelim: çünkü o sonu gelmez gülüş, yardımcı gülüşler getirdi.

Şu yaşayış âleminde canlı da gülüşlere gark olmuş, cansız da; ölümsüzlük âleminin tâ içinde ikisi de gülüşe dalmış gitmiş.

Niceye bir gizli güleyim, bundan böyle gizlemiyeceğim, zâten gizlesem de coşuyor benden gülüş.

Sen arlanır da benden gizlersen ne çıkar, bilirim ben, her kılının dibinden yüzlerce gülüş fışkırmada.

Yelip yortan her zerre, gülmeden gelişmez. Yokluktan varlığa kim çeker bizi? Gülüş.

Babayla ananın gülüşü seni oynatıp durmuş. O tek Tanrının lütufları, her haline, her hareketine gülüp duruyor.

Ağız gülmiye koyuldu mu canın gülüşünü seyret; çünkü o ağızsız-dudaksız, o dişeri göstermiyen gülüş, ağzını açtırmada, seni güldürmede.

CLXXIII

Yârabbi, o Ay yüzlü güzel nasıl bir kimse, Yârabbi, nasıl bir kimse o Ay yüzlü güzel? Yüzünün ateşiyle harmanı da ateşlere vermiş, otağı da.

O Yusuf'un çenetopuğundaki kuyu, nasıl bir kuyu ki yüzlerce Yusuf-ı Ken'an o güzelim kuyunun dibinde.

1620. (s. 81) Yusuf ne yapsın, nasıl meram anlatsın o kuyuya? Kuyuya düşenleri o kuyu, yolda giderlerken görmüş de kapıvermiş.

Bakışıyle kehlibarları bile çeken kişiye karşı, insaf et, bir saman çöpü ne yapabilir ki?

Amanın, sakının canlarınızı o bakıştan; sarhoştur, uyumuştur amma herkesin halini bilir o.

Kuluyla satranç oyununa girişir; tuhafı da şu ki iki dünyanın da padişahıdır, tutar, kulundan birşeyler ister.

Can bağışlar, yoklara, yokluklara öylesine can bağışlar ki eve-barka hem yas çöker, hem feryad.

Baharların canıdır, canlar onun ağaçları; canlar, ondan gebe kalır, hem soy verir onlara, hem boy.

Ansızın Tebrizli Tanrı Şems'ini gördü mü ayna, hem hah, işte der, hem de yanar - tutuşur.

CLXXIV

âfirin yüzünü gördüm, bize karşı gül gibi açılıp saçılmış; hem 'alnız, hem de vakitsiz zevk, safa manastırına gidiyor.
üzü Ayın ondördü gibi, üstesine bir de sarhoş olmuş, oynamada; bir saçlarını dolamış, bir eline şarap kadehini almış.
› dağınık güzellik, çarşıda, pazarda, onu tanımıyanların, bilmiyenlerin anlarına bir ateştir, salmış.
630. Lâ'l dudaklarını açtı mı ballar yer, şekerler çiğner, dinleyenlere, n gelmiş nice delinmemiş inciler saçar.
ıönül çalar, kapar gider, gönlündeki sırları bilir, söylenmemiş, dile :miş gizli şeyleri bir - bir okur, anlatır.
› periden doğmuş güzelin güzelliği yüzünden her yana teker - teker, - çifter yüzlerce âşık, yüzlerce gönül kaptırmış er, düşmüş, yerlere nış.
ından parlayıp çakan nûr, hangi göze vurursa o göz, ebedî uyanıklığa şur, uyuyakalmış kalbinin içinde vuslatlara erer.
Yedi gökten de dışarıdır, iki cihandan da artık; böyle olduğu halde ı şu ki o ńeliksiz - niteliksiz güzel, tutmuş da gönüle sığmıştır, lde gizlenmiştir.
ıöyle bir müşkülü halletmek için Tebriz konak oldu bize; eddîn'in ardından gönlümün ayağı hep o yolları çiğnemiş.

CLXXV

A gönül, nerdesin sen, haberin var mı, yoksa yok mu? Hey gönül, yoksulca sevgiyi at başından.

Böylesine padişahın meclisinde, böylesine bir Ayın ışığında iki dünyaya da boşver; artık bir evin sözü mü olur yâni?

Bir padişahın devleti, ikbali uğruna bir can kaybolmuş, ne çıkar? Bir canın da sözü mü olur sevgilinin tapısında.

Kötü düşünceli canın, tutar da sana karşı padişahın aleyhinde bulunursa vur ağzına, vur da masalı bıraksın.

1640. Alış - veriştir bu, bir tohuma bir bostan, ver bostanı da al o tohumu, ondan sonra da tohum amma ne tohum diyedur.

Bir padişah görürsün ki gülüp duruyor, Ay gibi, yüzlerce Aya bedel; ne kavminin yakınlarının nazını çekmek var, ne yabancıların zahmeti.

Nerde Tebrizli Tanrı Şems'i, nerde ki tekrar dönüp sana gelsin; o, Arşın alıcı doğanı, Arşa yuva kurar o.

CLXXVI

Bugün ben varım, şarap var, o periden doğmuşa benzer güzeller güzeli sevgili var. Maşallah, ne de kutlu dost, nazar değmesin hani, ne de hoş şarap.

Her topluluğun karşısında, her caddenin başında sevişmektense kilim altında, gizlice bir aşk oyununa girişmemiz, daha iyi elbet.

Şu altın halkayı küpe yapıp kulağıma takayım: Bu hizmetten azad oldum ben, hürüm ben.

Benim aşkımla senin yüzünün güzelliği ezelidir, tâ ezelden yüzümü yüzüne tutmuştum, sana tutulmuştum.

CLXXVII

Her dal, bir başka çeşit oynuyor, her dalda ayrı renkte bir meyva var; herkes bir başka kadehle sarhoşcağaz olmuş, şaşırmış kalmış.

Yüzlerce kadın perde ardına girmiş, yüzlerini yırtmışlar; her biri bir başka kocadan dul kalmış, yüzüne vurup duruyor.

Her balığın damağında bir balıkçının oltası takılı; o ah diye feryad etmede, bu, eyvah diye sızlanmada.

1650. Cebrail, Tanrı güzelliğine kapılmış, oynamada; Şeytan da bir başka Şeytan'ın sevgisiyle sıçrayıp zıplamada.

Ey iştiyak çekenlerin çalgıcısı Tebrizli Tanrı Şems'i, bu perdeden feryad et, aman bu şiveyi bırakma sakın.

CLXXVIII

Bir gün görürsün beni sen; meyhanede düşmüş - yıkılmışım, sarığımı rehin vermişim, seccadeden bezmiş gitmişim.

Ben de sarhoşum, dostum da sarhoş, onun güzelim saçları elimde; maşallah, ne de güzel dost; nazar değmesin, ne de hoş şarap.

Ağzım, dudağım da sarhoşcağız olmuş da öpüş yolunu kaybetmiş; ben bir sarhoşcağız, ağız, dudak bir sarhoşcağız; o öpüş de bize dönmüş, esrimiş gitmiş.

Şu fitneci mi fitneci güzel, bütün bu düzenlerden başka bir de yatmış, uyumuş; işret meclisiyse bütün gece, öylece hazır durumda.

Bütün şu şekiller, onun ışığından meydana geliyor, yoksa o kutlu can tertemiz, apan; şekillere sığmaz o.

Tebrizli Tanrı Şems'inin bunlara dair şerhleri var, o can âleminin padişahlar padişahı, o padişahoğlu padişah anlatabilir bunları ancak.

-Y-

CLXXIX

Ey Yakub'un düştüğü ateşe düşmüş, onun Yûsuf'a yandığı gibi yanıp tutuşmuş er, gâh beyit okuyor, gazel söylüyorsun, gâh ibadete koyuluyor, ayağım diriyorsun.

Gâh dönüp dolaşıyorsun, gâh şekerler saçıyorsun, bâzı - bâzı da Eyyub'un yıkandığı kaynağa çırılçıplak dalıyor, o suda dalgalar yutuyorsun.

1660. Erkek, kadın, bütün halk dudağını yummuş, fakat feryad ediyor; bizse onun lûtfiyle, onun ihsaniyle şu güzelliğe gark olmuşuz, kendimizden geçmişiz.

Mademki aşka düştün, nasıl olur da uyur âşık olan? Sevgili bile, herkes onu özlediği, onu istediği halde gene de uyumuyor.

Mademki o sevgili gerek, mademki o, bir gün sana gelecek; öylesine bir konuk için ne diye evi silmez, süpürmezsin?

Savaşa hazırlanmıyorsun, işe adam-akıllı koyulup yalvarmıyorsun, utancından başını bile kaldırıp bakamıyorsun.

* Şu beşten, altıdan kurtulup o yana gidesin diye o yanda senin adına ateşe nal atmışlar; şu gama dalman, tasalara düşmen yok mu, o âlemin, seni çekişinden meydana geliyor bunlar.

Ne vakit olacak, ne vakit? Ne vakit şu balçıktan tamamiyle kurtaracak seni; ayıpsız, kusursuz, şu canları huzuruna alacak, bütün noksanlardan arıtacak?

Ağaçlara değer verdiren meyvadır, bir bak da seyret, o ağaç parçası, şu güzellikle neye dönüyor, ne hale geliyor?

Bundan da daha iyi anlatılabilir amma sen sus, söze son ver; hesabı verilmiş, kitabı dürülmüş âlemde hesaptan, kitaptan söz açma artık.

CLXXX

A şaşırıp bakakalan, beri gel, araştır, bul da bir yudumcuk su iç; beyhude yere suyun çevresinde dolap gibi ne dönüp duruyorsun?

Şekerlerle dopdolu bir ova, incilerle dopdolu bir deniz; fakat çalışmadıkça, sebeplere el atmadıkça bu nimetten bir arpa tanesi bile elde edemezsin.

1670. Seyir - seyran ehliysen ne diye gözünü açmazsın? Ay ışığının güzelliği göz açıp bakmıya değer.

Çok mihrap gördük, fakat hiçbirine girmedik bile, halbuki savaş erinin bakışına dayanamaz, mihrap bile yarılır da öte yanı görünür.

Susuzlarız, her yanımızda bir âbıhayat kaynağı; umup duruyoruz, önümüzde, ardımızda deniz gibi verici bir ele sahib tek, eşsiz ihsan edici.

Belimizi sıkıp işe koyulmuyoruz, onun için yolumuz ulaşmıyor, kusurumuz bu. Uykumuz ağır, gözümüzü açamıyoruz, bu yüzden aramızda perde var.

Tanrının ihsan ettiği buluttan altı nur, yağıp durmada; bedenin bir dama benzer, altı duygunsa birer oluk âdeta.

Bu altı kaynak, her gece durur, akmaz; o kapılar açan, onları o yana yürütüp götürür.

Ayla güneş, bâzı kere olur ki geceleyin bir kuyuya düşüverir; tutar, araçsız, ipsiz, onu kuyudan çeker, çıkarır.

Padişahça yüzlerce sanatı vardır ki gizlidir senden; çünkü zayıfsın sen, gücün - kuvvetin yok, takat getiremezsin buna.

Şu yayılıp döşenmiş yeryüzü, o Zühal yıldızı, ardındaki gökler, hepsi de Tanrının avucunda civa tanesi gibi titrer durur.

Deniz bile bu hale gelirse, onun lâyıkı ancak köpük olursa artık o padişahın vasfına kalkışan akıl, şaşıdır, yalancıdır.

1860. • Akılla can, o padişahın heybetinden, Hattâboğlu Ömer'den korkup kaçan Şeytan gibi korkar da kaçar.

Kızoğlan kız, kocadan kaçar, halbuki dünyada tek sevdiği odur, kendi canına bile yabancıdır da ona dosttur, onun üstüne titrer.

Salvermiş, azad etmiş amma tuzağına doğru sürmede; yüz kuzgunu bir tek doğanın peşine takmış, doğan tutup tuzağa geldi mi de onu vurmak için çomağı eline almış.

Sus ki o en kutlu er, satıcının satışı, alıcının hırsızlığı olmaksızın, bu sırrı, daha da güzel söyler, bundan da daha iyi anlatır.

CLXXXI

Ben ayağımı vurup duruyorum, oynuyorum ey can, oynuyorum ey han, sen de el çırp. El çırp ey can, el çırp ey cihan bir sarhoşun hatırı için, e olur.

A sarhoş, ortalığı mahşere çevirme, kötülükten beri gel, o elini şu önlün üstüne bir koy; fakat nerde gönül, keşke olsaydı

(s. 92) Gönülden de vazgeçtim, candan da, sonucu gönülsüz kaldım, ansız kaldım; bir canın da sözü mü olur? Yüzlerce gönül yurdu, sayısız önül olsaydı hepsinden de vazgeçerdim.

Ağacı seyret ey can; oynamada, boy atıp gelişmede; şarap içmediyse, arhoş olmadıysa ne diye açılıp saçılıyor, çiçeklenip bezeniyor?

Şu seher yeline bak, şu kaynaşmayı, şu dostluğu seyret; baştan başa ıtuftan, ihsandan ibaret olmasaydı yeryüzüne esmezdi şu yel.

Sevgiliden feryad etme, mihnetsiz, cefasız aşk olmaz. Aşkın ɔlu-yordamı bu olmasaydı o, hiç bizim gönlümüzü incitir, yaralar mıydı?

1690. Yüzlerce lütfu vardır, yüzlerce ihsanı. Yüzlerce sevgisi vardır, üzlerce vefası; gayreti bıraksaydı o da bize gönül verirdi elbet.

Bütün şu cefakârlığıyle beraber gene de herkese arka olur, dostlukta ulunur, böyle olmasaydı herkesin belini kırardı o.

Bilirsin ya, ona karşı Zümrüdüanka bile kolsuz - kanatsız, ṡiz-ayaksız bir hale gelir; onun rahmeti olmasaydı serçe, şu tuzaktan asıl sıçrar, kurtulurdu?

Ey söz yeli, sus, sâkinleş; gönül yelini estirmek için yüzlerce yelpaze erek, fakat sen gene de esme.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, şu karanlık gecede yapayalnızız biz; fakat öyle deme; geceleyin de güneş olmasaydı kendinden nasıl geçerdin sen?

CLXXXII

Burdan gitmek istiyorum, ayağımı tutmuşsun, bırakmıyorsun; gönlümü kapmışsın, sonra da tutmuş, gönlüme kurulmuş, oturmuşsun.

Başta sevda yelleri esiyor, gönül, elsiz - ayaksız kaldı; bütün bu hallere, gösterdiğin ay, söylediğin sır yüzünden düştüm.

Ey uçup gitme, varıp ulaşma sevdasiyle nice geceleri uykusuz geçiren, oruç kanadiyle uç, aş şu gök kubbeyi.

Yanıp yakıldığımı gördü de ben kılavuzum, gitmediğin, bilmediğin o yolu göstereyim dedi (*).

Dedi ki: Bir duvar ardında gizliyim amma yanındayım senin; cevirlere eşsin, cefalar çekiyorsun amma yakınım sana ben.

1700. Ey bir güzelce saldırıp koşmak istiyen, bir hoşça varıp ulaşmak dileyen; her gördüğün ruyayı doğru çıkarayım, her kaynattığın tencereyi bir iyice pişireyim.

Ey dost, onu kaybettin, bir ömür boyunca ayrısın ondan, teksin; fakat hep dışarda aradın onu, evinde aramadın.

Tuhafı da şu ki bu arayıp taramanda o güzel de seninle beraber; nereleri dönüp dolaştınsa elinden tutup seni çeken o.

Onunla beraber onu arayadur, o da seninle aynı yolda, seninle beraber. Ah ey sevgili, o kadar meydandasın sen ki bu yüzden gizlenmişsin, görünmüyorsun âdeta.

(*) Metinde, Türkçe "kılâvûzem" tarzında geçiyor

CLXXXIII

Şu bucakta kendimizden geçtik, varlıktan gizlendik; ey dost, sarhoşluktan hepsi de bir can kesilmiş, bir şu erleri seyret.

O söylediğin sır yüzünden candan da geçmişler, cihandan da, hepsi de ağızlarını yummuşlar, yalnız hafif - hafif, yavaş - yavaş nefes almadalar, kimseye duyurmadan o sırrı söylemedeler.

A güzel, biz şu yalnızlık âleminde rahmetlere gark olmuşuz; el çırp, el çırp, çünkü sen de bizdensin, sen de bu eldensin.

Alçalmıya âşık olmuşuz, yokluğa - yoksuzluğa, eli boş bir hale gelmiye gönül vermişiz; fakat hey gidi hey;bütün yücelikler, işte şu alçalışa karşı toprak kesilmiş de yerlere serilmiş.

Ey şeyh, kendinden başkasını görmedin, boyuna kendine sarılmışsın; neyi büküyorsun, neyi büzüyorsun? Kendinden geç, kurtuldun, ulaştın gitti.

Evin kapısını ört, o açtığın yüzü, o ördüğün saçı gösterme yabancıya.

1710. Sevgili, dünkü cilveye kalkışma bugün; hani bizi şaşırtmıştın da evden dışarıya fırlamış, kaçıp gitmiştin.

Görünüşte kaçıp gittin amma gizlice gene de kucağımızdaydın;gözden kayboldun amma gönül yurdunu konak edindin, orda oturup yerleştin.

Kimin aklını aldıysan o akıl, aparı bir hale geldi, tortusu kalmadı. Kimi yaraladıysan o yaralı, her yaralıya derman oldu, ilâç kesildi.

A gönül, o Ay yüzlüyü över durursun, ne istersin, ne umarsın şu sözlerden? A balık, şu oltanın düşmanıysan dal denizin dibine.

CLXXXIV

* Kan içici nerkis gözleri aman verseydi zehir, şeker kesilirdi, kurt, çobanlık ederdi.

Aydevri bize kul - köle olurdu sevgili, o padişahlara lâyık koca sağrak da döner dururdu.

Dağ bile o katılığıyle erir, şıra haline, süt haline gelirdi; deniz bile o acılığıyle âbıhayata dönerdi.

Gizli yüzünden halka bir nurdur, vururdu, mahmur nerkise benziyen gözleri, bize bakar dururdu.

Hiç bir sarhoşun gönlünü kırmamıştır, hiç kimseye kötülüğü yoktur; iş böyleyken şükretmeyip de şöyledir, böyledir diye bu kınama da nedir?

Lûtfeder, kerem buyurur, vuslatını bir kemer gibi belimize kuşatır amma belimiz, onun vuslat kemerine lâyık olsa keşki.

1720. Şekiller meydana getiren şekilsiz, sûretsiz usta ortada durup dururken şu şeklin ölmesi, şu sûretin yok olması kime ne ziyan verir ki?

Bakış, görüş yolunda gizlenmiş bir yol kesen yoksa neden her kirpik, her kaş, ok kesilmede, yaya dönmede?

Ağzını yum, çünkü deniz, ağız yummayı ister, denizde ağız açmamak gerek; böyle olmasaydı balığın ağzı da dillerle, sözlerle dolardı.

CLXXXV

A benim can evimde oturan, canımı yurd edinen, sonucu nereye gittin ı? Evde mi gizlendin, yoksa havalara mı uçtun?

Gönlümün ahdini duydun, gördün de ahdinden döndün, kuş gibi un; ey dost, nerelere gittin sen?

Canıma baktın da can gibi yollara düştün; halktan çekindin de ayrıldın in.

Bu çabuklukla tezce gittin, zaten de seher yeliydin sen, gül kokusu gibi ıer yeliyle estin gittin.

Hayır, sen ne seher yeliydin, ne havalarda uçan kuştun; Tanrı rundan gelmiştin, gene Tanrı nûruna gittin.

Ey bu evin sahibi, ey bu eve mum kesilen, ışık olan; böyle bir evden ındın, sıkıldın da gök kubbeye vurdun, yücelere ağdın gittin (*).

*) Şems'in şehadetinden sonra söylenmişe benzer.

CLXXXVI

A dost, yanlış iş yaptın, bir başka dosta gittin; işini - gücünü bıraktın, bir başka işe - güce koyuldun, bir başka kâr peşine düştün.

1730. Yüz kere bağışladım seni, yüz kere bir - bir gösterdim, söyledim yolu - yordamı; a kendini beğenmiş dost, gene de dinlemedin, tutup gittin sen.

Yüz kere okudum - üfledim sana, tuttum, ayağından tikeni çıkardım; fakat gül bahçesinin kederini bilmedin, bir başka tikenliğe kalktın, gittin.

Sen bir Aysın, ne diye yılanla yoldaş oluyorsun dedim, a halinişanını unutup yanılan, tuttun, bir başka yılanla dost oldun, onunla kalktın, gittin.

Çulhanın elindeki eğri mekik gibi yüzlerce ipliği kopardın, gene ne bir başka ipliğe gittin, dolandın (*).

Dedin ki: Dostum, seni mağarada göremiyorum. Halbuki o dost, o mağaradaydı; başka mağaraya gittin.

Kadrin, kıymetin nasıl kaybolup gitmez, benzin nasıl değişip bozulmaz? Benim pazarımı gördün de tuttun, bir başka pazara gittin sen.

(*) Metinde "mekûk" diye Türkçe geçiyor.

CLXXXVII

Aşk yolumu vurduysa, aklım sarhoşlukla başımdan gittiyse ne çıkar? A benim devletlim, a benim ikbalim, sonucu sen varsın ya, varlık olarak yetersin bana.

Şu dapdaracık dünyadan gidiş, öyle pek de az değildir; fakat padişahın ayak bastığı yerin toprağı nerden elde edilir?

Ey dudukuşuna benziyen can, kanat çırp, şeker harmanına doğru uç, şanlı - şevketli bir ömre doğru yönel, çünkü kafesten kurtuldun artık.

A can, sevgiliye doğru git, erlerin halkasına gir; mademki varlığından kurtuldun, gül bahçesine yüz tut.

1740. Sana şaşırdım da ağlamadan da oldum, gülmeden de; senin yüceliğine ulaştım da yücelikten de geçtim, alçalıştan da.

A gönül, benlik - senlik zahmetine düşmeden parmak şıkırdatadur; ebedî devlete ulaştın, ebedî devlet kesildin.

O şarap satan çok söyledi kulağına bu sözü: Bedenine tapmazsan canlar bile tapar sana.

A şen, şûh hoca, a yüzlerce nazik, nazenin dilberi fitnelere salan; çabuk ol, ne diye eğlenip duruyorsun? Artık gönlümüzü sıktın, yaraladın.

Hayrın - şerrin olsun, debdebeye, saltanata sahib ol, hatta yüzlerce de hünerin bulunsun; ne çıkar? Değil mi ki o oltaya tutulmuşsun.

Dostum, bir çevik er olsam da taş gibi gönlüyle yürüse, durmasa dinlenmese, yolumuzu kesse bizim.

Şu sözde hem açılış, anlatış var, hem kapayış, gizleyiş; bir perdeyi kaldırın, yüz perde saldın âdeta.

CLXXXVIII

Ay yüzlüm sarhoş bir halde geldi, yardım et ey felek, bir küpçeğez şarap sun bana, kendimden geçtim, yok olup gittim ben, bâri varlık âleminde bir var olan var mı?

Bir kadehle, yüz kadehle sarhoş olmaz gönül; şarap, birinin gönlüne tesir etti mi o adam bedeninden kurtulur gider.

Gene seher çağı içtiğin o şaraptan bir sağrak doldurdun, getirdin, dolu-dolu sunuyorsun bana; bu şişeyi kırmasaydın sunmazdın ya.

1750. Sarhoşlukla bir taş attın, kadehimi kırdın; fakat zararı yok, tasam bile değil. Senden başkası kırsaydı gam yerdim, çünkü eski haline getiremezdi, bu da olabilirdi.

Âdem bu şaraptan tattı da kendisinden geçti; ölü bile içseydi canlanır, mezarından fırlardı.

(s. 93) Aklın başındaysa yücelerden aşağılara vuran, ışığını alçacık yerlere de veren Ayı hor görme, zebun sanma kendine gel.

Bu ne pervasızlık? Namazının vaktini geçirttin; fakat gönülde gayret olmasaydı beden, aşka tapardı zaten.

O sarhoş güzel, o sarhoşlukla namaz safına girseydi kıble bile yüzünü ona dönerdi, Kâ'be bile onu görünce yüzünü yaralardı.

CLXXXIX

Eşsiz güzelim halka apaçık görünseydi halk, ne mutlu bir hale gelirdi, dünya ne hoş, ne kutlu dünya olurdu.

Âlemin altı yanı da onun güzelliğine bürünseydi yüce yerler bağ olurdu, aşağılar maden kesilirdi.

Halktan, ne varsa hepsini benim olsun diye gizlendi, yoksa halk onu görseydi herşey onun olurdu, varlık, o kesilir-giderdi.

CXC

Ey dost, şehrimizden ansızın sefere çıktın, biz acılara düştük, fakat sen şeker madenine kavuştun.

Can, kafese benziyen şu kalıptan uçtu mu gider, bir nûra ulaşır ya, işte o nûr sana bir baktı, o bakış nûruna gittin sen.

1760. Alt - üst oldun da gittin amma şu aşağılık yerden neşeyle, sarhoş bir halde o üstün âleme, o hükmediş, buyruk yürütüş âlemine gittin.

Hayale benziyorsun, her an bir başka şekle giriyorsun; bu şekilden çıktın da başka bir şekle büründün sen.

Bugün cana döndün, cennetlerin baş köşesindesin. Aydevrinden kurtuldun, Aydan da yücelere gittin.

Sevgili, şimdi ağlayıp inliyen bedeninden soyundun, külahından vazgeçtin de kemerle bağlandın, gittin.

Ekmeğe ihtiyacın, ekmekçilere minnetin kalmadı. Sudan vazgeçtin, ciğerdeki hararetten kurtuldun.

Sevgili mideye, dişe hacet bırakmıyan bir ekmek, varıp daldığın denizden de arı-duru su verir sana.

Yüce canından, lâtif halinden bir haber gönder bize, çünkü haberin tâ kendisine gittin zaten.

Amma haber vermesen de nerelerde olduğunu bilirim; deniz kıyısındasın çünkü inci gibi, mücevher gibi gittin.

Hadi ey aydın söz, şu pencereden vur içeriye; çünkü kulağı bıraktın da akla, görüşe ulaştın (*).

(*) Üçüncü beyte bakılırsa Şems'in şehadetinden sonra söylenmiş olmalı.

CXCI

Ey şekle bürünmüş can, bugün ne armağan getirdin? Armağanı bilmiyorum amma şunu biliyorum, beni benden aldın, kendimden geçtim gitti.

1770. A güzellik, iyilik gül bahçesi, bugün ne de güzel kokuyorsun; kimin dalında güldün, açıldın, kimin bahçesinde yeşerip geliştin?

Bugün acayip bir şeyler olmuşsun; düşüyorsun, kalkıyorsun; kimin bahçesinde açılıp saçıldın, kimin elinden şarab içtin?

O alltınlar saçan tabiatin, o padişahlara lâyık himmetin, cömertliği, ihsanı ihtiyarlara da öğretti, gençlere de.

Cömertlikten de genç, o da ikilikten meydana gelir; aynı derde tutulanlara katıl, onların birlik âlemine gir de çek bir kadeh tortulu şarap.

Sen hem yoldaşsın, hem derd ortağı; hem topluluksun, hem tek, hem âşıksın, hem mâşuk; hem kırmızısın, hem sarı.

Bütün bunlarla beraber gene de meclis te otur, gelme benimle; korkuyorum. Yol ortasında kaçarsın, birdenbire dönüp gidiverirsin.

Sonra geldin mi de gönlü seninle beraber götürme; çünkü gönülden, iki gönüllülük meydana gelir, gâh ısınır sıcaklaşır, gâh soğur-buz kesilir.

CXCII

Ey perdeler üstüne salınmış perde, ey gizliden gizli güzel; bir bak da gör, neler ettin, neler; gönlü de aldın, götürdün, canı da; burda ne bıraktın ki zâten?

Ey dilekleri alıp giden, kafesleri kırıp döken, gönül kuşumuzu yaraladın, sonra da uçup gitmiye kalkıştın.

Uçup gitmeye de kalksan, cevretmeyi, cefa etmeyi de kursan haddim mi ki dostum, neden ettin bunu diyeyim.

1780. O yanıp yakılan mum neden ağlıyor? Dur, söyliyeyim: Onu balından kahırla ayırdın da ondan.

O çenk neden ağlayıp inliyor? Dur, anlatayım: Ayrılıktan boyunu, bu kulunun boyu gibi iki büklüm ettin de ondan.

Bunca cefalar edersin amma yüzünü gösterdin mi, zehirim şeker kesilir, derdimi deva haline getirirsin.

Her yaprak azıksızlıktan duaya koyuldu, el açtı sana; önce keremler ettin. Lûtuflarda bulundun da dileklerini yerine getirdin.

CXCIII

Can hekimi, bir tabla yol hediyesi getirdi; öylesine hediye bunlar ki yedin mi kocamış, bunamış bile olsan güzelleşirsin, gençleşirsin.

Bedene can verir, cana sarhoşluk; gönülden alçalışı siler - süpürür, benizden sarılığı alır - götürür.

• O İsa'ya gelen tablaydı, hekimlere miras kaldı; ecel zehirini bile yemiş olsan panzehrini orda bulursun.

A o tablayı dileyen, şu kıbleye yüz çevir; oraya yüz çevirdin mi dünyanın Ay yüzlü dilberi kesilirsin.

O tablada bir hap gizlidir ki dişe dokunmaz; ne yaştandır, ne kurudan, ne sıcaktır, ne soğuk.

O hapın bir habbeden az bir parçasını yesen gök kubbeye ağarsın; o habbe, ufacık olmakla beraber seni İsa'nın yurduna yüceltir.

1790. Lütfunla, ihsanınla her âciz, güç - kuvvet buldu, dilediğini elde etti; senin geliştirip beslediğin, zâten hiç mi hiç arıklaşmaz, zebun düşmez.

Bugün can hekimine, belki binlerce defa dedim ki: Ayağına sağlık, mademki zahmet ettin, geldin, bizim de doğruluğa ayak basmamız, doğru yolda ayak diirememiz gerek.

Birisine sen devlet verir, birisini sen ikbale eriştirirsen hiçbir kimse, hiçbir şey ondan o devleti, o ikbali alamaz; bir gönülden tuttun, sen gamı, kederi giderdiysen o gönüle artık gam, keder gelemez.

Artık sus, nefesini kes, çünkü tecrübe ettik; o devlet, o debdebe yalnızlıktan, teklikten meydana gelmiştir.

CXCIV

Ey perde üstüne salınmış perde, ey gizliden gizli güzel; bir bak da gör, neler ettin, neler; gönlü de aldın, götürdün, canı da; burda ne bıraktın ki zâten?

Tutalım, cefa ettin, amma dünyanın güneşisin sen, padişahların padişahısın sen, canları kendinden geçirensin sen.

Sonunda da ey padişahım, hepsini de aldın, götürdün, konuk ettin; lütuflarda bulundun, bağışlarda bulundun, dileklerini yerine getirdin.

Eline aldığın her taşı lâ'l haline, mücevher haline getirdin, besleyip yetiştirdiğin sineğe yüzlerce Zümrüdüanka gücü - kuvveti verdin.

Bir topluma a benim cânım, yanlış yola gidiş buyruğunu sundun, amma tuttun, bir toplumu da tertemiz arkadaşlar topluluğu yaptın, doğru yola sevk ettin.

Göklerin tesiriyle yeryüzünü meydana getirdin, derken yeryüzü cüzülerine letafet verdin, gök haline getirdin onları.

1800. Zaten ben yerleri göklerden nasıl ayırd edebilirim ki? Sen kuralları, yolları - yordamları da kırıp döktün, derdi derman haline getirdin.

CXCV

Zümrüt renkli dokuz göğü tuttun, havada hapsettin, dileklere, isteklere düşürdün de böylece topraktan düzüp koştuğun insanı meydana getirdin, oynatıp duruyorsun.

A su, ne yıkayıp durursun; a yel, ne arar-gezersin; a gök, neden gürlersin; a kâinat, ne diye dönersin?

A aşk, ne gülersin; a akıl, ne bağlarsın; a sabır, neden rahatsın; a yüz, niçin sararır - solarsın?

Vefa etme yolunda başın da sözü mü olur; cömertlikte canın ne değeri vardır?

Olgun, o kişiye derler ki yokluğa av kesilir, can verir; çünkü birlik-teklik dairesine bir kıl bile giremez.

Gâh gama düşmek, gâh neşeye kavuşmak, hürlükten, kayıtsızlıktan uzaktır; ıssı da, soğukta kalan kişi, ne de soğuktur ya.

Benim Ay yüzlü güzelimi gördüysen nerde alnında o parıl-parıl parlıyan nûr? Can şarabını içtiysen hani sarhoşluk yalımın?

Ne bu keseden tasalandın, ne o kâseden; kör bir eşek değilsin ya, neyin çevresinde dönüp duruyorsun?

Gönlünü yıkayıp arıtmamışsın, yüz yumaktan ne fayda var sana? Hırstan, tamahtan süpürgeye dönmüşsün, daima toz - toprak içindesin.

1810. Her günüm cumadır benim, şu hutbemse dâimî. Şu minberim yücelerden yücedir, maksûrem erlik, insanlık.

Bu minberin basamağı, bir gün gelir de, insanlardan boşalırsa canlar, melekler tutarlar da gayb âleminden armağan olarak birini bulurlar, getirirler, oraya korlar; boş bırakmazlar o minberi.

CXCVI

Kuvvetli bir arkan var, dayancın, güvencin büyük; fakat gene de tutar, yüz çevirirsen güneşe benziyen o yüzün, yüz çeşit yardım eder sana.

Aya benzer yüzün olmadıkça tutar da Aya yüz döndürür, bakarsam sen olmadıkça Ay, yüzlerce fersah uzaklışır benden, yüzlerce kere bezer, bıkar benden.

Can, sensiz kaldı mı yetime döner; Ay, sensiz oldu mu ikiye bölünür; cefa tohumunu ekersen gül bahçesi bile cefalar bitirir.

Serkeşliğe girişir de cefa atına biner, koşturursan baldırlarını sıktın mı kimin eli erer sana, kimin gücü yeter?

Cânım efendim, konuğunum senin, ey her konuğa zevk olan, neşe kesilen; lütfedip, kerem buyurup şu an, başımı kaşısan yeri.

A çaresiz gönül, kefen giyin, boynuna kılıç takın da huzuruna öyle git; kötü işli, düzenbaz kişi, nerden tapısına varabilecek onun?

(s. 94) A canım benim, ağacım bahçende bitip yeşermedi mi? Gelişip de işretle, sarhoşlukla uzlaşmadı mı, huy edinmedi mi bunları?

A canım benim, varlığımın bütün cüzüleri senin sarhoşun; şu sarhoşlarımı ağlatıp inleterek bırakma.

1820. İsterim, o gizli sağrağı al da dondur, sun birer-birer herkese; sarhoş bir halde çık ortaya, bırak kibri, gururu, vazgeç benlikten, vurup, kırıcılıktan.

O sağrakla o testi yok mu? Orucumu bile bozmaz benim onlar; fakat başta da ne akıl kor, ne ayıklık.

Fakat sen hem akılsın, hem can; hem busun, hem o; hem su

senden ibaret, hem ekmek; hem dostsun, hem dostla buluşulan magra.

Ey görünmiyen sağrak, kadeh misin sen, can mısın; âbıhayat mısın; hastaya gelen sağlık mı yoksa?

Ya âbıhayatsın, ya kurtuluş fermanı; ya şekerler şekerisin, ya şekerler yağdıran bulut.

Söz uzadı, sürüp gitti de bitti diye değil, gönül uçup gitmesin diye sustum artık, sustum.

CXCVII

Ay istiyorsan, güneş istiyorsan işte buracıkta Ay, buracıkta güneş. Yok, sabah olmasını, seher çağının gelmesini diliyorsan işte buracıkta seher çağı.

Ey Ken'an Yusuf'u, ey Süleyman'ın canı, taç, kemer istiyorsan işte buracıkta taç, buracıkta kemer.

Ey savaşların Hamza'sı, cenklerin Rüstem'i, kılıç, kalkan istiyorsan işte buracıkta kılıç, buracıkta kalkan.

Ey güzel kokular koklayan bülbül, ey tatlı sözler söyliyen dudu, bal mı istiyorsun, şeker mi istiyorsun; işte buracıkta bal, buracıkta şeker.

1830. Ey aklın, fikrin düşmanı, ey âşık öldüren âşık, alt - üst olmak mı istiyorsun, işte buracıkta alt - üst.

Ey seyri - seyranı arıyan can, tecelliyi dileyen Musa, göz, kulak istiyorsan işte buracıkta göz, buracıkta kulak.

Ey gönlü kinle dopdolu Şeytan, ey eski düşman, fitne mi istiyorsun, şer mi; işte buracıkta fitne, buracıkta şer.

Sus, bu kadar söyleme, kalk, yola düş; yol arkadaşı istiyorsan işte buracıkta yol arkadaşı.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, gönüller alan güzelliğine karşı bir ciğerinden vurulmuş mu istiyorsun, işte buracıkta ciğerinden vurulmuş âşık.

CXCVIII

O Ay yüzlü, yankesici gibi evden fırladı gitti dedim, vefa edeceğine dair verdiği ahdi kınamıya başlamıştım.

Derken gammaz derdin dedi ki: Bir eli uzun gibi gönüller çalan o kıvırcık saçlı dilberi, o saçları önüne dökülmüş güzeli evde ara, evde.

Yanmış - yakılmış ciğerinde çak çakmağı, iki gözünün yağ tabakasında suyu alevle.

Böylesine bir mum yak da evin içinde dön - dolaş; bir duvar ardında gizlenmiş olabilir.

Bir duvar ardında, güneşinin gölgeliğinde şu ayrılık gecesinin tam yarısında başıma bir iş açtı ki.

1840. Elimde böylesine bir ışık, evi öyle bir döndüm - dolaştım ki nûrunun parıltısından elimdeki ışık karardı - gitti sonucu.

Bu zindanda ey can dedim, seni nasıl da buldum; tatsız - tuzsuz bir halde tuzluya doğru nasıl da yol aldım.

A benden kaçan şûh, a inatçı, kavgacı padişah, a iki âleme de can bağışlıyan güzel, şimdicek nasıl da buldum seni.

Hemencecik gizlendi, mânalar gibi gizli bir hale geldi, madendeki mücevhere döndü, kıskançlığı onu örttü - gitti.

Ben ellerimle başıma vurmıya başladım, kapının, dışındaki halkaya döndüm, oysa güzelim bir alış - veriş bulmuş da beni kınamıya koyulmuştu.

Âlemin kul - köle kesildiği Tebrizli Tanrı Şems'inin nûrunu görmüş de güneşindeki ışıktan utanıp kararmış Aya dönmüştüm âdeta.

CXCIX

A güzelim, her taşın başında lâ'l dudaklarından bir nur var, parıl-parıl parlıyor. Saçlarının karışıklığı, her yanda bir kargaşalık yaratmış.

Cennete benziyen güzellik bağında, ağaçlarının altında, her yanda bir sâki var, her yanda bir huri.

Her yanda, bir yanda değil, her tarafta, senin aşk şarabından doldurulmuş bir küp var, üzüm şırası gibi tatlı mı tatlı, bal mı bal.

Her sabah şu akıl, aşkınla deli - dîvâne olmada, beynimin damına çıkıp tanbur çalmada.

1850. Ne mutludur o şehir ki padişahı aşktır; o şehrin her mahallesinde bir meclis kurulur, her evinde bir düğün - dernek olur.

Bir manastırın önünden geçtim, karşıma bir Keşiş çıktı, birlik kapısında, senin aşkınla nefir çalmadaydı.

Nerde bir İblis varsa ondan ders aldı da İdris kesildi; o kâfirle sohbet etti de gece bile kâfur gibi ağardı, bembeyaz oldu.

Dedim ki: Bu kudreti kimden aldın? Bir padişahtan ki dedi, hem sevendir, hem sevilen, hem yardım edendir, hem yardım gören.

Şekerler saçan bir padişah o, Tebrizli Tanrı Şems'i o, her yakın olanın canına can veren, onu yetiştirip geliştiren o, her uzak kalana fitneler salan, şerler veren o.

CC

Ölümsüz bir canın var, ne diye korkarsın ölümden? Tanrı nuruna sahipsin, nas l sığacaksın mezara?

Hoş tut gönlünü, âlem, o incinin yüzünden baştan başa altın kesildi, onun gibi, ona benzer bir güzel nerde var, göster.

Beden aşka düştü, boğazınadek işrete daldı, sen hocam, ne diye bana bakıp yüzünü ekşitiyorsun?

Renksizlik âleminde sarhoşluk vardır, şuhluk vardır; a şeyh, senin neden gönlün daralıyor, neden bu gussaya dalmışsın?

Bu kadar gam yeme, niceye bir yaslara batacaksın? Bağışımıza nail olmuşsan aynı renge boyan bizimle.

1860. Sevgili, gönül, nurunla öyle bir bilgin kesildi ki... Buyur ey bilgin, mademki sende de bizim şarabımız var, buyur.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen apansın, şekerler saçmada, ballar dökmedesin arı - duru bir denizin var, tortulanmazsın, bulanmazsın sen.

CCI

A bizim canımız, cihanımız, bir an olsun iyilik etsen de yüzünü bize döndürsen ne ziyan edersin ki?

A yüzü ateşe benziyen, a gül gibi güzel kokan; Yârabbi, nasıl da bir yüzün var, nasıl da bir kokun?

İki gözümün önünde daima hayalin dönüp dolaşmada; uyanıkken ne de güzel bir rüya görüyorum.

Hayalin gönlü okşayıp duruyor, yoksul gönül de bu gönül alıştaki tattan derisine sığamıyor.

Dolunaya benziyen yüzünden mi bahsedeyim, görüşündeki nurdan mı? Bağışladığın o bambaşka candan mı söz edeyim, derde derman oluşundan mı?

Seni görmüş, utanmış da gül dalı, başını yere eğmiş. Benim feryadımı duymuş da bülbül, şakıyıp çilemeden kalmış.

Her şeyden vazgeç, çünkü orda hem sen olasın, hem o; buna imkân yok. Oraya sen sığamazsın, orda ondan başka dost, ondan başka yardımcı yok.

Yunus, balık karnında kiminle dertleşti? Kapkaranlık gece yarısında ondan başka kimdir munis?

1870. * Sen devenin iğne yordamından geçmesini istiyorsun, üstelik bir de tutmuşsun deveye altı denk de yük yüklemişsin.

Bütün bunlarla beraber gene de ümitsizliğe düşme ey göz, bahar bulutuna dön, aşkla inciler saç.

CCII

Ey çarşının - pazarının başında yüzlerce hırkanın bir zünnâra satıldığı dilber, yüzünün şevkıyle âlemde her yüz, bir duvara dönmüş.

Her zerre güneşinin ışığına girmiş de Tanrıyım ben diyor, her bucakta Mansur gibi biri, bir darağacına asılmış.

Şaşılacak şey şu ki herkes bir küpten gelen başka çeşit bir şarapla sarhoş; şu acayip ki bir gülden herkesin ayağında bir başka tiken var.

Her dal, sarhoş oldum ben, meded-demede, her akıl, şaşırdım-gittim, aman demede.

Gül, iştiyakla yenini - yakasını yırtmış, aşk kendinden geçmiş de sarığını - külahını atmış.

Bir bölük halk akıldan sarhoş, bir bölük halkın da aklı başında değil, fakat gene sarhoş; evet, akıllılarla akılsızlardan ayrı bir bölük halk daha var.

Biz Turdağı'na benziyoruz, Musa'nın kadehini içmişiz; Firavun'un zahmetinden de kurtulmuşuz, ağyarın gamından, gussasından da; geçmişiz kendimizden.

Şarap gibi meyhane küpünün içinde coşup duruyoruz, gerçi küpün ağzı anlayış, seziş balçığıyle kapalı amma içten içe kaynayıp duruyor.

Hattâ şarabın kaynayışından, küpün ağzına sıvanan samanlı balçık bile oynamıya koyulmuş; andolsun Tanrı'ya, dünyada bundan hoş bir şey de yoktur.

CCIII

Bu gece, tâ sabahadek ben perilerleyim, onlar benim gönlümü alacaklar, ben onların gönüllerini alacağım; yeyip içmede, geceleyin dönüp dolaşmada onlara uymak, onlara yardım etmek istiyorum.

Perilerin âdetlerini, gece vakti toplandıkları, sevişip oynaştıkları, işe-güce koyulup şarab içmiye başladıkları zamanları öğrendim, belledim ben.

Cinler gizlidir, emniyet içindedir onlar; fakat biz perilerden de daha gizliyiz, onlardan da daha ziyade görünmüyoruz.

(s. 95) Periler, cinler bile şeklimizi görüyorlar ancak, canımızdan haberleri bile yok; o kavim ağyar kesilmiş de Tanrı düzenine tutulup gitmiş.

Sen kendini bilmiyorsun da ondan perileri arayıp duruyorsun. Kendini çabucak bu kadar ucuza satma.

Bizim o perimiz pek güzel, yüzü pek yakışıklı, huyu pek hoş; el çabukluğuyle topu Şeytandan da kapmış, periden - cinden de.

Gece, onun Ay yüzüne hayran, Ay, onu seyretmiye âşık; o, öyle çarşıda-pazarda satılan tatsız - renksiz pelte değil.

Onun kebap şişinden, onun şarap kadehinden, onun çenginden, rebabından, onun sarhoşça işvelerinden.

Geceler deli - dîvâne olmuş, dudaklar bulanmış; bütün mezheplerde o, bu ululuğa lâyık.

1890. Uyku ölmüş, şalvarını rehine vermiş; onun gecesinde uykuya raslamazsın; bu perdenin ardında bir başka kimse yok, kimin sırtını kaşıyorsun sen?

A fazla söz söyliyen, sözün haddi aştı, artık ağzını yum; aşka âşık değilsin, söze âşıksın sen.

CCIV

Gönlüm, canım, bir düzenbaz güzelin fitnesine kapıldı, aşkına düştü; taş yürekli bir güzelcik, savaşçı bir dilberceğiz; hasta gibi tutmuş, başını çatmış.

Uykusu, rahatı kaçmış birinin kapısına gelir, kapıyı çalar, su ister. Ne suyu? Maksadı onu ateşlere atmak, yakıp yandırmak.

Bu evi der, bana kiraya ver, ne kadar kira istesin? Ne yapacaksın diye sordun mu, içine ateş dolduracağım, ateş ambarı olarak kullanacağım der.

Bâzı kere der ki: Şu oturduğun arsa yok mu, benimdi, bunu sen de bilirsin.

Duvarı yıktır şurdan, arsayı geri ver bana; can arsasından senin duvarın, bir pislik âdeta.

O selvi boylu dilber, birisine kasdetti mi işi varmış gibi mahallede dönüp dolaşmıya başlar.

Ansızın bir kuyudur, kazar; ansızın bir yoldur, keser; ansızın sokaktan, pazardan bir ahtır, kulağına gelir.

Can şekillerini bir - bir okur - durur. Hepsini de bilir, siler-süpürür; mademki pılı - pırtı kalmıyor, bu sefer de bâri canı yağmala.

1900. Ey şekerler gibi gülen padişah, ey her dirinin zevki, neşesi, gönül dediğin kimdir? Senin bir kulun. Can dediğin kimdir: Senin tutkunun.

Gönüldeki zevk, tatlı şarabından senin. Candaki şevk, coşup köpürmenden senin. Kulağını bana ver de ağyar duymasın.

Can da, beden de senin bağından - bahçenden güller devşirdi,

eteğini güllerle doldurdu; yaseminlikte salına-salına gezmeyi senden öğrendi.

Öyle bir ümide kapılmış da kulağını kaşıyıp duruyor; umduğunu bulacağına da emin, evet kereminden bunu umuyor o.

Sayende bilgin kesildim de çenge döndüm sevgili; hele ey ulu bilgin, bir de bu çeşit feryadı dinle.

Sonucu yanakları yalım - yalım aşk, şunu söylemede: Sus, gönlüm gürültüsüz - patırdısız, harfsiz - sessiz bir söz istiyor.

CCV

Ne diye uyanıkların halkasına seyir - seyran için giriyorsun? Göğsünü kapatmazsan öylesine bir ok yersin ki.

Bu halkada başını eğ, gönlünü daha da kuvvetli tut, inan ki sınıkları onarma kürsüsünde güçlü - kuvvetli bir padişah oturuyor.

O andan kurtulmak, her an, bâzı - bâzı lâ'l renkli şarabından, bâzı-bâzı zevkler, neşeler veren kadehinden sarhoş olmak istiyorsan

ağzını aç, fakat şarapta tortu, çer-çöp aramıya kalkışma; ayıklık, uyanıklık şarabından nerden çer-çöp olacak?

Hocam, o sevgiliden ne diye gönül alıcılık diler, vefa umarsın? Güzel yüzünün gönül alması, can okşaması yetmez mi ki?

Dün, kendinden geçişe dair yazıp gönderdiği mektubu okudum da şu dünyadan bezip usanmıya dair yüzlerce mektup yazdım.

Senin şeklinle, sûretinle benim şeklim, benim sûretim, yanak yanağa vermiş; evet, bana ya gönül derdini söylüyorsun, ya can gussanı.

Mânâ gözüyle yattım, iç gömleğimi de çıkardım; çünkü aşk, örtüp gizleme perdesini ateşledi gitti.

Aşkı yüzümün renginde güzelliğinin aksini gördü de ettiği suçun özrünü dilemek için ayaklarıma kapandı.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, gelirsin de gene görmezler seni; çünkü sen can gibi gelirsin, seher yeli gibi renksiz gelir, esersin.

CCVI

A aklımın düşmanı, a akılsızlığımın derdi, devası, bir küpe benziyorum ben, sen de benim içimde şarap gibi kaynayıp coşmadasın.

Evvel de sensin, âhir de sen. Dışta da sen varsın, içde de sen. Hem padişahsın, hem sultan. Hem perdecisin, hem çavuş.

İyi huylusun, kötü huylu. Gönül yakıcısın, gönül alıcı. Hem Ay yüzlü Yusuf'sun hem kendini göstermezsin, yüzünü örtersin.

Pek tazesin, pek yeşil. Pek güzelsin, pek dilber. Şu içimdeki akılsın sanki, şu kulağımdaki küpesin âdeta.

1920. Hem uzaksın, yabancısın, hem yakınsın, hısımsın. Hem geçmişsin, hem gelecek. Hem kötü düşünceli bir dostsun, hem yaralarsın, zehir kesilirsin, hem de balsın, şerbetsin sen.

Ey kendinden geçenlerin yollarını vuran, kesen. Ey yoksullara define kesilen, hazne olan. Yârabbi, ne de hoş bir hale gelir onlar, seni kucaklarına aldıkları zaman.

Aklım başımda mı, o gün kavgalara girişirim, gürültüler çıkarırım; fakat sarhoş muyum, o gün dayanırım, susar - dururum.

CCVII

Bir hamle, bir hamle daha; çünkü gece geldi çattı, karartı bastı; çevik davran, Türklük et, yumuşaklığın, Tacikliğin lüzumu yok.

Zayıfladıysak, aşkınla boynumuz inceldiyse Ay gibi bedensiz yaşıyan bir başımız var ya, bu da yeter bize.

Padişahız, üç günlük padişah değil; lâ'liz, firuze değil. Aşkız, öyle kolayına bir iş değil; sarhoşuz, şarapla değil.

Bana istedikleri kadar kötü desinler, beni istedikleri kadar kınasınlar; güzellere kulum - köleyim; bana iyilik bile etse çirkinle konuşup kaynaşamam ben.

Pek çok âşıkları var; onlara hased ederim de onun en yakını olduğum halde gene de yabancı gibi dururum.

Mahremden de yüzünü örter, nâmahremden de; birisini ona takdim ederler de filân kulun derler, o da acayip, kim - kim diye sorar.

Söz söylemek çocukluktur, susmak adamlık, erlik; sen çevik bir Rüstem misin? Ne gezer, çelik - çomak oynıyan bir çocuksun sen.

CCVIII

1930. O büklüm - büklüm, halka - halka saçlarını tuzak ettin mi aşkla bütün dünyanın adını şimdicek kötüye çıkarır - gidersin.

O bal gibi, o şeker gibi dudaklarını kadehe dokundurdun mu şarap, yeni baştan coşup kaynamıya koyulur, meyhane oynamıya başlar.

Badem gibi çekik gözlerin, bir renklilik meclisinde, önüne gelen her mezeyi badem eder gider.

Hâşâ cânım efendim, senin ihsanın veresiye olamaz; eğer susuz, gerçekten susuzsa derhal onu suvarırsın, lütfedersin, kerem buyurursun.

Ey gönülleri gezip dolaşan Ay; bizim konağımızdan senin konağına yüz yıllık yol olsa onu bir adımlık bir yol haline getiriverirsin.

Lûtfunla akrepten bile sütler coşar, akar; şu felek atını bile emrine râm ediverirsin.

Damının bekçisini dama çıkardın mı gökyüzünde yüzlerce kapı açar da dilediğine gayb âlemini gösteriverir.

Geceleyin, sabah gibi apaydın yüzünü göseterdin mi her ham, pişer, olgunlaşır, her okunmaz şey, okunur, anlaşılıverir.

CCIX

Neye üzülüyor, neden sıkılıyorsan hemencecik a gönül de, hani ya sen, ben benden geçtim, yok oldum demiştin;

Mademki üzülüyor, sıkılıyorsun, dâvanda yalancısın, rezil-rüsvay oldun, çirkinliğin meydana çıktı demektir, vazgeç artık dâvadan.

1940. Şu ezilip büzülmene bir bak da düşün a kötü kişi, hiç sen, benlikte bulundukça o yüce mertebeye ulaşabilir misin?

Bir seyret de bak, ne de çirkinsin, ne de şeytan yaradılışındansın; sen, seni bu hale sokuyorsun, peki, kimden feryad ediyor, ağlayıp inliyorsun öyleyse?

Dert, eziyet müşkül bile olsa gene ümidini kesme ey gönül, çünkü gayb âleminden o derde, o eziyete karşılık, elbette bir lütuf, bir ihsan belirir.

Zevk adına hiçbir şey yok sende, her an coşup köpürmede, sıkılıp üzülmedesin, a topuk, a ayak, güzelim halhallerden ne de uzaksın sen.

Çölde, ovada gezip savaşmak, erlerin harcıdır, orda soğuk, korkak kişilerin işi yok; çünkü bu çöl, bu ova, tek, eşsiz kişileri pisliklerden, rezilliklerden arıtır, pırıl - pırıl bir hale kor.

Âlemin de kul - köle kesildiği Tebrizli Tanrı Şems'inin tapısına koş da onun lûtfiyle yücelikler menziline ulaş.

CCX

Aramızda gizli bir padişah geziyor; karıncalar topluluğuna bir Süleyman'dır, düşmüş.

Bugün şu toplulukta sırları bilen bir padişahlar padişahı var ki dostların sırlarını bir - bir görüyor, biliyor.

Sırlar, helva tabağı gibi ona karşı apaçık; bir hırsız düzen mi kurmuş, bir can doğru mu yürümüş, hepsi açık ona.

Herkesin alnından iyiliğini, kötülüğünü görüyor, okuyor, yazı okumada öylesine bir tecrübesi var ki.

1950. (s. 97) Mutfağımıza bir benlikten, bizlikten kurtulmuş er geldi, tuzladan bir avuç tuz alacak da atacak bize, tatlı - tuzlu bir hale getirecek bizi.

Bugün semâ'ımız pek canlı, pek hareketli; yârabbi, sen ağır- canlılığa düşmekten koru.

O sırça gönüllü, hani dün nâmertler gibi kaçıyordu ya, bak, bugün pişman olmuş, utana - utana nasıl da geliyor.

Yüz yıl dirense, inad etse de tutsa, bir yere kaçsa gülüp duran devlete erişemez, ağlar durur, gamlara batar - kalır.

Bez yıkayan, bezini kurutmak için serse de güneş çıkmadı diye güneşe kızsa ne gam güneşe; sus; elbette bülbül döner, gül bahçesine gene gelir.(*)

(*) İkinci beytin ikinci mısraındaki "Şahenşeh-i sır-dani" sözüne bakılır, Şems mahlasının da kullanılmadığı düşünülürse bu gazelin, Seyyid-i Sır-dan diye anılan Burhâneddin Muhakkık-ı Tirmizî hakkında olduğu ve onun Kayseri'ye gidişinden sonra, bir semâ' esnasında söylendiği anlaşılır. Eğer bu ihtimal varidse Mevlânâ'nın en eski gazellerinden biridir.

CCXI

Ey Müslümanların padişahı, ey Müslümanlığın canı, ey gizlenen, şehri darmadağan eden,

A alev-alev, yalım-yalım ateş, hem şarap çek, hem sar bizi; noksanlardan münezzeh oluş kürsüsünde padişahlar padişahısın sen.

Her padişaha padişahsın, yüzlerce yıldıza, yüzlerce Aya bedelsin, bütün bir cansın, baştan başa can; ne dilersen buyur, sür hükmünü.

Dostum sana, varını-yoğunu koru, gözetirim dedin; arslanın çobanlık etmesi pek acayip, görülmemiş bir şey bu.

Var olayım, yok olayım, aklım başımda olsun, sarhoş olayım, hiçbir şey bilmesem bile şunu biliyorum ki sen, herşeyi bilirsin.

1960. Gamlara dalsam, eziyetlere düşsem, derime sığmaz bir hale gelsem gene de senin gibi bir bayrama kurbanım ben, kurban.

Geceleyin bütün duyguları yağmalasan bile gündüz oldu mu geceye benziyen bedende sabah gibi hepsini gene belirtirsin.

Bâzı - bâzî elbiseni değiştirir de gelir, elçiyim, haber getirdim dersin; yârabbi, elbiseni değiştirdin ını ne yapsın şu can, nasıl tanısın seni?

Savaşta atlı sensin, damda bekçi sen. Senden başka görüp gözeten, kollayıp koruyan kimdir ki?

Ey aşk, herşey sensin, kime saldırıyorsun? Ey aşk, yokları, yoklukları mı kırıp geçirmek istiyorsun?

Ey aşk, ister lûtuf ol, ister kahır, yapayalnızsın, sensin ortada ancak. İster Arapça olsun, ister süryanca, yalnız senin zurnan çalınmada.

Gözlerini yumsan, hiç mi hiç gülmesen gene de alnındaki nur, parıl-parıl parlar durur.

Eve bir mumu, bir ışığı gizlice götürmiye imkân mı var? Ey Ay, ne diye perde altına gizlenip de gelmeye kalkışırsın?

* Ey göz, padişahın şu ordusunu görmüyor musun? Ey kulak, şu vurulan padişahlık nöbetini duymuyor musun?

Dedim ki: O hazneyi ne verirsem verirsin? Can bağışlarsan veririm; bir define, bir hazne ki bir habbeye veriyorum, ucuz mu ucuz dedi.

1970. Senin sürüp getirdiğin Şeytan, Lâhavleyle nasıl kaçar? Senin kopardığın toz, yağmurla nasıl yatışır?

Birisinin can gözüne büyücülük sürmesini çekersen baş gözü, nasıl anlar, ayırd eder onu?

Her görünmiyen şey, o sürme yüzünden göze görünür; (her vehim, kolayca akıldan çıkar gider.)

Gerçek arayıcı, sonucu kapına gelsin diye (can gözüne kapının toprağını sürme diye çekmek gerek.) (*)

Böylece Külle cüz, koşar, kavuşur; dağdan akıp gelen selle katre, denize ulaşır.

Fakat ne sel var burda, ne deniz var orda. Sus, can sırrı asla meydana çıkmaz.

(*) Nüshamızda, parantez içine aldığımız mısrâlar yoktur, bir beytin ilk, öbür beytin ikinci mısra birleştirilerek bir beyit yapılmış, böylece gazelde bir beyit eksilmiştir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nin Farsça yazmaları arasında 344 No. da kayıtlı bulunan ve XVI. yüzyılda kopya edildiği, tezhibiyle kağıdından ve yazısından anlaşılan, yazarı belli olmayan sağlam ve güzel nüshada, yazdığımız gibi bir beyit fazladır, anlam bakımından doğrusu da budur.

CCXII

A benim cânım, can perdesi ardında gizli bir işret, gizli bir âlem var; gayb perdesi ardında yüzlerce Yûsuf-ı Ken'an var.

Şu beden ortadan kalktı gitti, ortada can kaldı yalnız; ten ölmüş, fakat can, cennet bahçelerinde uçup gezmede.

Çeşnisini istiyorsan her gece kendine bak; beden ölmüştür âdeta, cansa o cennet bahçelerinde uçup duruyor.

Ey aşk, öylesine güzelsin, öylesine bir alımın var ki; yârabbi, ne âlemsin sen? Bunca övdüm, bunca sanatlarını söyledim, bitmedi, yüzlerce defa üstünsün bu övüşlerden sen.

1980. * İnanan tatlıdır, tatlı sever, tatlı söyler; aşk yücedir, yücelir durur. Ne dille söyliyeyim sana ki sen o dili bilmiyesin?

Topallıya - topallıya o kadar koş ki ayağında derman kalmasın; işte o vakit padişahtan yüzlerce yörük at gelir sana.

Bir âşık ölüm halindeydi, ölüyordu; birisi, can verme halinde ona, nasıl oluyor da gülüyorsun dedi.

Âşık, nasıl gülmiyeyim dedi, tamamiyle ağız kesildim, dişlerimi göstermeden gülüp duruyorum, yüzlerce gülüş kesildim ben;

Çünkü yarım kamıştı, şimdi şeker kesildim, öbür yarım da şekerler saçmayı kuruyor, o yana yöneldi.

Kim gülecek can vermezse mum deme ona; amber kırıldığı, ezildiği zaman daha fazla koku verir.

Ey adı - sanı dünyalara yayılan, sana verilecek şey, candır; sen sevgilinin çalgıcısısın, ne diye tutar da ekmeğe tamah edersin?

Söyle; kimse kesesini boşaltmasın, kimse hırkasını atmasın;

Tannnın kesesinden kimin ümidi kesilmiştir, kim ondan ummuştur da mahrum olmuştur?

Gökyüzü, Tanrı kesesinden yüzlerce ışık saçmadadır; deniz, Tanrı vergisiyle durmadan inciler serpmededir.

Gökyüzü saçıp duruyor amma şu verilenlerde sofra artığı ekmek ufaklarıdır ancak; sen göğü bırak da o sofraya lâyıksan oraya yönel.

1990. Avucun yorulursa sana bir başka avuç ihsan eder, boğazın, o padişahlık halkasına tahammül etmezse bir başka boğaz verir.

Söyle, bir gazel söyle de ayak ücretini Tanrıdan dile; yanana, âbıhayat kaynağı gibi bir avuç su serp.

CCXIII

Toplumun rengine boyan da can lezzetini tat; meyhane mahallesine gir de tortulu şarab içenleri seyret.

Aşktan bir dolu iç, bırak arı - hayayı, rüsvay ol gitsin; baş gözünü yum da can gözün açılsın.

Kıyıya çıkmayı istiyorsan sal iki kolunu; kır şu topraktan yapılma putu da güzellerin yüzlerini gör, dal güzelliklerine.

Bir kocakarı için ne vaktedek nikâh parası kaydına düşeceksin? Üç lokma ekmek için ne zamana kadar kılıçlara hedef olacaksın?

İşte şuracıkta cevretmiyen, cefa nedir, bilmiyen sâki, meclisinde de kadehler dönüp durmada; gir oturanların arasına, katıl onlara, niceye bir dünyanın dönüşüne dalıp gideceksin?

Burda güzel bir faiz muamelesi var; bir can ver, yüz can al; az köpeklik et, az kurtluk et de çobanın sevgisini kazan.

Gece durmadan dostluk gösterir sana, bu gece afyon yutma; yeyip içmeyi bırak, kapat ağzını da ağzının tadı yerine gelsin.

Düşman, filânı benden ayırdı diyorsun, yürü, filânı boşla da yerine yirmi tane filân gör, yirmi tane feşman elde et.

2000. Düşünceyi yaradandan başka hiçbir düşünceye kapılma; ekmek, yemek kaygısı, düşüncesi mi daha eyidir, sevgilinin kaygısı, düşüncesi mi?

Allah'ınyeri bu kadar genişken ne diye şu hapishaneye yamanıp kaldın? Düşünce düğümünü az düğümle de gönül açıklığını gör, uçsuz bucaksız gönlü seyret.

Şu söylenmeyi bırak, sözden vazgeç, geç candan, geç cihandan da o vakit canı da seyret, cihanı da.

CCXIV

Sözden kaldım; sen gel, beni kucakla, ben seni değil; yakın ol bana, kaynaş, birleş benimle, yoldaş olmanı, konuk olmanı istemiyorum.

Bir arslan var, coşup kükrüyor; bir kan var, şimdilik uyuyor, ne diye eşeğe kul - köle kesildin, padişah oğlusun, pek yücesin sen.

Seni birçok perişanlıklardan satın alan altınlar döker, paralar verir de şimdicek satın alır gider.

Deve bile çalışıp çabalamadan ormandan gelemez, sen o yerden kolayca nasıl geldin ey can?

Yüz yerde ayak diredin, burdan gitmem diye direndin durdun, insansın, insan yaratılmışsın, kendine gel diye kulağını çektim, burdum.

Dokuz mavi göğü devre soktum, döndürüp duruyorum, a obur şeyh, sen ne diye inad örmede, savaş eğirmedesin?

* İslere bulanmış tencere gibi tutmaç peşindesin; nerde Kerremnâ sırrına mazhar oluşundan doğan ululuk, nerde padişahça himmet, gayret?

2010. * Sen dudağının, boğazının kaydına düşmüş bir adamsın, Kadir gecesinin eri değil. Sen ilâhici başlık yapan bir çocuksun ancak, perileri dâvet eden pir değilsin.

Bağın sağlamdır amma seni kendi başına bırakmazlar ki; mektep hocası, sana sille atar durur.

Her an boynuna yeni bir kemend atar; günün birinde kemendi bir iyice sıkmıya başlarsa kimden kurtaracaksın boynunu?

* Şu yayılan, akan; şu alevlenen, esen unsurlara; şu boy atıp

şeren, şu durup duran, gezip tozan mevâlide bak; hani yoldaştın bir zamanlar ılarla; hepsi de varlıklarına sımsıkı yapışmışlar.

Fakat senin gibi onları da tutar, ordan tâ burayadek çekerim; bu konak rinin ardında da daha yüzlerce can konağı var.

Hepsine de hadi derim, keçi gibi fırla, sıçra, tapıya gel; sakalını oynatasın ye sakal verdim sana.

Sakalını oynatmazsan bir - bir yolarım o kılları; benim sayemde çıkan sakalı ısıl kurtarabilirsin benden?

(s. 97) Bir an oldu, tarak kesildin, sakala düştün; bir an da ayna ol, yüze ze düş.

Hem taraksın, hem saç; hem aynası ı, hem yüz; hem arslansın, hem ceylân; :m busun, hem o.

2020. Hem başsın, hem zülüf. Hem anahtarsın, hem kilit. Hiçbir hastalığın kken öksürüp duruyorsun; ne diye sesini titretirsin öyle?

Sus, bırak• artık söylenmeyi, hadi, yeni bir oyuna giriş; yüzlerce yeni unun vardır senin ey yeni bitmiş keçi sakalı.

CCXV

O yüz, o alın hayranlık kıblesi kesildi, her bakam, her göreni kendinden geçirdi, Müslümanlığı bile şaşırttı; a Ay, kime benziyorsun sen?

Tanrıya hayranım ben, erlerin halkasındayım; bundan başka bir şeycikler bilmiyorum, a Ay, kime benziyorsun sen?

Kulum, hürüm. Yıkılmışım, mamurum. Hem aşka düşmüş, gönülden kalmışım, hem gönlüm neşeli; a Ay, kime benziyorsun sen?

Başsız kalan her beden, can kesildi, Kalender oldu; mümin oldu, kâfir oldu; fakat a Ay, kime benziyorsun sen?

Ne mutlu uçsuz - bucaksız, dipsiz - kıyısız bir denize ayak atan, görür bir gözle o denize dalan kişiye; a Ay, kime benziyorsun sen?

CCXVI

Mademki yolu bağlıyorsun, bâri âhımızı duy; aman Allah diye feryad ediyoruz, Allah için olsun bu feryadımızı işit.

Cana baktım, renksiz bir suya benziyordu; ansızın öyle bir balık beliriverdi ki bu suda.

O su coştu, varlık kaynadı, köpürdü, bir kuyuya benziyen şu dünya yayıldı, bir deniz kesildi.

2030. Bir de gördüm ki deniz yüceldi de bir katre oldu. O bir katre, ben bir katre; yola düştük, yoldaş olduk;

Daha da ileriye gittim, bir de baktım ki o katre, deniz kesildi, beni kapladı. O katre deniz oldu, ben de bâzı - bâzı katre oldum.

Denize doğru gel de seyret bizi; belki sen de bir padişahlar padişahının düzenine kapılırsın.

Bir sudur, Ay, altında onun; bir sudur, saman altında onun; o, gönüllerin sevdiği, özlediği bir büyücü gibi böyle göz bağlar işte.

Lâ'l dudakların varken Bedahşan ülkesini ne diye istiyeyim? Kuyuyla ipe benzer saçın, vallahi mevkiden de iyi, mansaptan da.

Tebrizli Tanrı Şems'inin büyücü gözleri, uyanık gönüllerden başkasına büyü yapmaz, onlardan başkasını bağlamaz.

CCXVII

Sevgili, sen lûtfet, yol arkadaşlığı ateşine ait bir remiz söyle, ben ağzımı açıp bir söz söyliyemem; çünkü balık söz söylemez.

Şu gök kubbe çadırına dün konuk olmuştun, Ay sana secde edip duruyordu a otağın aybeyi (*).

Güneş, senin yüzünden taç vurundu, gökyüzünün padişahı kesildi; gökteki şu Ay senin lûtfunla, senin bağışınla bambaşka bir Ay gördü.

Şu ikisi nasıl birleşebilir? Sen ateşsin, ben yağım; bu kısmet ne vakit nasib olur? Sen Yusuf'sun, bense bir kuyuyum.

2040. Bu coşkunluğum, gene ateşinden amma ister sür beni, kov, ister çağır, kabul et, sana kulum - köleyim ben.

Şu bilgim, bilgine perde kesildi, bu yok - yoksul kulun feryadı, bilgiden, anlayıştan.

Gâh şarabı anarım, güzelden bahsederim, böylece lûtfuna örnekler getiririm; fakat Tanrının birlik âlemine şu ikisi, nasıl olur da sığar.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen öylesine bir sahipsin ki gülüp durmadasın; nasıl olur da böyle bir sabahın ardında zahmetlerle dolu bir gece bulunabilir?

(*) Beyitte "konuk" ve "aybek" sözleri Türkçedir.

CCXVIII

Kimin mahallesinde dönüp dolaşıyorsun, ne istiyorsun ki benim gibi ayağın bağlandı senin de, o otağdaki dilberden mahrum kaldın?

Ona bağlansaydın her bağdan kurtulurdun, ne kimseye hizmet etmeyi isterdin, ne padişahlığı, ne sultanlığı.

Sarhoşların hizmetleri gibi senin hizmetin de bir masal oldu; âdeta balık gibi, lüzumu yokken su içinde secde ediyorsun.

Sarhoş olup yıkıldı da secde ettiği yer su oldu; sevabı bile boşladı, yoldan, yolsuzluktan kurtuldu, yapayalnız, tek başına kaldı.

Mademki suyun içindesin, yol nerde? Mademki mihrap kesildin, sana secde edecekler, sen kime secde edeceksin? Ne zulmeden var, ne tövbe eden; ne anan var, ne unutan.

CCXIX

Cânım efendim, biz, bu evden başka bir yere gitmiyoruz; yârabbi, burda her an seyre - seyrana dalmak ne de hoş.

2050. Her bucakta bir bağ, bir bahçe; her köşede bir alay, bir lâtife; hem de ne bir karga, kuzgun sesi var, ne ciğerler yiyen kurt kaygısı.

Düşman, bir işin, birşeyin korkusundan sefere çıkmayı kuruyor diye şehre bir uydurma haberdir, saldı.

Gayretinden vallahi diyor, bu haber yalan; cansız, kim bir yere gidebilir; başsız, kim bir adım atabilir?

Gök kubbenin altında nerde bulacağım onun gibi bir Ay? Fakat o her yanda bir deli - dîvâne bulur.

Ay, kapının çevresinde, izinin tozunu tavaf etmede; çünkü gözün gibi mahmurluk veren bir gözü, yüzün gibi feyizli bir ovayı nerden bulacak?

Şu aşk yok mu? Gerçi her çeşit şekilden arıdır amma her güzel Yusuf da aşktan meydana gelir.

Aşkları olmadığı için kardeşleri Yusuf'u bir köpek gibi görmediler mi? Halbuki babası, aşk yüzünden onu, ne de güzel, ne de alımlı gördü.

Yolculuğun adını anarsam vur ağzıma benim, kır dişlerimi; selâmet yurdu cennetin kim çıkar da cehenneme gider?

Ben başsız - ayaksız bir hale geldim, bir güzelce şu denize gark oldum gitti; denizdeki gemi gibi ayağım olmadığı halde gezip durmadayım.

Kapıdan sürersen pencereden girerim içeriye, zerre gibi oynıya-oynıya yücelerden aşağılara inerim.

2060. Bu evin penceresinde sevdalara dalıp döner dururum; zerre gibi ışıktan bir ip edinirim, o iple oynamıya koyulurum.

Otur, bu mecliste zevk, işret, hiçbir zaman arıklaşmaz; söyle, bu devlet sayesinde hiçbir rey kararmaz.

Ağzını yumarak sırrının kubbesi altında söylenen daha da iyi, çünkü bu kubbede sesini iki kat artmış olarak duyarsın.

Tebrizli Tanrı Şems'i, huylarındaki lûtuf yüzünden bu nükteyi, daima harflerden arıtıp durmadadır.

CCXX

Kiminle bağdaşır, uzlaşırsan bil ki rahat edemezsin, huzura kavuşamazsın; seni alt-üst ederim, çünkü sen, bizdensin.

Rüsvay olmamak istiyorsan, o sırrın meydana çıkmamasını, o şarabı, nezil-rüsvay âşıktan başkasının da içmesini diliyorsan.

Kaldır sürahiyi, bırak zahitliği, o mübah şarap kadehini dik başına da rahata - huzura kavuş.

A yarına âşık kişi, sarhoşların halkasında, lâlelikte, gül bahçesinde bugüne bak, bugün çek kadehi.

A hercâyi maskara, buyruk yürütme törenince öylesine sarhoşluk et ki sonucu geç şu varlıktan.

Yosmaların baş fitnecisisin, hiçbir şeyle mukayyed olmıyanların giydikleri hırkaya bürmüşsün; ne diye Mısır'da kalmazsın da daima şeker yemezsin?

2070. Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, cana ne şekerler dökersin sen; tertemiz canlar, senden başkasiyle uzlaşmazlar, senden başka hiç kimsecik onları huzura kavuşturamaz.

CCXXI

A hercayi âşık, küpe başını koy, ayık, akıllı kişilerle düşüp kalkma, kavgacı kişilerle dost olma.

Ayık olan, aklı başında bulunan kişi, küpe benzer, savaştan, kavgadan başka bir şey bilmez; halbuki sen Ashâb-ı Kehf'in köpeğinin cinsindensin, savaş, kavga yok sende.

O akıllı köpek meyhane kapısına başvurdu, çünkü şekeri de o tapıda gördü, tatlılığı da.

Hocam, şu güzelim yerden dışarı çıkma; seyir - seyran burda, sen de seyir - seyran ehlisin.

Nice çalgıyla neşelenip sarhoş olan var ki ahengi bıraktı da o helvalar yiyen tatlı, güzel dudaklara düştü gitti.

Başım küpe daya, testiyi küpün yanına koy, sıçrayıp kalkacaksan sıçra, kalk, küpün yanına var a kavgadan, gürültüden sarhoş olmuş kişi.

CCXXII

Sevgili, bir bak bize, bakışların, görüşlerin canısın çünkü; sana nasıl gönlümü aldın diyebilirim ki gönlümüzün ta kendisinin zâten.

Gönlümüzü ayaklar altına aldığın zaman canlar neşelenir, ayak vurarak raksa girer; gönlümün ciğerini yaraladığın zaman gönül âdeta ballar yer, şekerler çiğner.

Kollarını saldın da oyuna girdin mi beden, canını verir sana. Cilvelendin, oyunlara giriştin mi ölüye bile bir tuhaf hal olur, canlanır âdeta.

2080. Cevir, cefa buysa nice vefa ekinine kesad düşmüştür; a gönül, ne duruyorsun? Onun cefasına karşı canınla oyna, can ver o cefaya.

Bugün öylesine sarhoşum ki tamamiyle kendimden geçmişim, dostum, tut elimden, nerdeysen oraya çek beni.

Sana ne gerekse gökler onu doğurur, hemen sunar sana; incin azalır mı hiç, zaten denizin ta dibindesin.

Canım benim, her gözbebeği, sayende adam oldu; zâten ey görüşün özü, anlayışın temeli, sen olmadıktan sonra gözün ne değeri var?

(s. 98) Ey can, sarhoşluk devletiyle el çırp; varsın, sağ - esensin, hem de birlik âleminin ta içindesin, ne de hoşsun ya.

A can, ne diye korkuyorsun? Cansın, ten değilsin, nefis değilsin sen. Beden, korku madeni olagelmiştir, sense zevksin, neşesin, seyirsin, seyransın.

A gün, ne de güzel bir günsün, neşeyi, çalgıyı arttırdıkça arttıran bir mumsun, birgün ona can ulaştır, ağırla, rızklandır onu.

A sabah çağı, öylesine bir nefesin var ki uyanıklık sermayesi; gönülleri uyuyakalmış olanlara İsa nefeslerini üfür.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, doğudan bir göründün mü güneş bile bir yıldız gibi nûruna dalar, görünmez olur.

CCXXIII

Şu niyetteyim: Sevdalara dalayım; fakat deli - dîvânenin gönlüne nerden niyet sığacak, deli - dîvâne, nerden kurduğunu yapacak?

2090. Deliliğim, yüzlerce akıllıya sermaye kesildi; şu acılığım, ballar yeme, şekerler çiğneme denizi haline geldi.

• Tûbâ ağacının altında alımlı, güzel mi güzel bir dilber gördüm; güzelliğinden âleme nice fitneler salmıştı, nice kargaşalıklar çıkarmıştı.

İki âlem de diyordu, benim yüzümden deli - dîvâne oldu, bütün sırlar, benim yüzümden meydana çıktı; ben geceden de kurtulmuşum, yarından da; nasıl olur da yarından bir şey umarım artık?

Canıma dedim ki: Doğduğum, göründüğüm vakit kimin olacağım, kimin canına can katacağım?

Mânalar denizi, pansız - pulsuz gör, seyret, Şemseddin, Tebriz'den şekilsiz bir deniz halinde belirip görünmüş (*).

(*) Mânalar incilerini, nikâh parası vermeden bedâva seyrede dur.. (İst. Üniv. nüs.)

CCXXIV

* Sevgili, Isa sen olduktan sonra Hristiyanlık devleti, ne de şaşılacak bir devlet. Ezelî lâhûtu nâsût âleminde göstermedesin.

Kâfir saçlarının bir büklümünü açtın mı iman, saçlarından bükülmüş bir acayip zünnar kuşanır gider.

Ey şu toprak dünyayı aşkınla bezemek için yüzü, yüzlerce perde ardından panl - panl parlıyan güzel.

Dün can, sarhoşlukla tuttu da aşkınla bir ahidde bulundu. O bîatte can, aşkla yapayalnızdı.

Aşk, başını canın kulağına yanaştırdı da gizlice dedi ki: Hiç adam, kendisiyle ahdeder mi, sen yoksun ki, var olan tamamiyle biziz.

2100. Nekadar çalışırsan çalış, ancak gözünü yumabilir, kendini görmezsin; fakat ne vaktedek kendinden kaçacaksın, bir huzura, bir rahata kavuşmıyacaksın?

Can dedi ki: A benim tek güzelim, eşsiz dilberim, şuna and içtim; o âşık öldüren, o kara sevdalara tutulmuş olan saçlarına andolsun,

Bu ahdi ederken bende ne can vardı, ne beden. Ey tek, ey eşsiz güzel, bensiz - bizsiz ahdettim ben.

Sarhoş ne yaparsa suçu yoktur, yaptığını şarap yapar. Suya vurmuştur, orda görünür amma yücelerdedir Ay.

Hadi, hemencecik çek şu kadehi, o Hıristiyan şâkiye Tebrizli Şemseddîn'e ait bir nüktecik bile söylemiyorsun.

CCXXV

Ne mutlu gündür o gün ki yoldan dönüp gelirsin, yücelerde Ay gibi can penceresinden pırıl - pırıl içerilere vurursun.

O gittikçe dolan, değirmileşen, o süse ihtiyacı olmıyan Ay yüzünle şu yerlere döşenmiş toprağı Arş gibi bezersin.

O zaman nice ayağı bağlı akıllı kişi kendinden geçer, varlığından kurtulur; nice canlar, yeni baştan ballar yemiye, şekerler çiğnemiye koyulur.

Şu altı köşeli konak yerinden nice kervanlar kalkar, bineksiz, azıksız, mekânsızlık âlemine doğru yola düşer.

Canımı aydınlat da can, bedene, a yarını uman hoca desin, bırak yarını, bugün beni gör, beni seyret.

2110. Sen bir suya benziyorsun, bense dereyim, seninle buluşmaktan başka neyi arayayım, neyi istiyeyim? Suyu açmadın mı derenin bir değeri, bir parlaklığı olmaz.

Ne mutlu sana, herkesten ilerisin, yâni herkesten üstünsün; fakat Allah'a andolsun, kendinde oldun mu bir rahata, bir huzura kavuşamazsın.

Gönlü arıyordum, yolda rasladım, gördüm onu; safra illetine tutulanlar gibi bu sevdaya düşmüş, yerlere serilmişti.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, ayrılığın ezdi - öldürdü beni, fakat yüz kere daha ezsen-öldürsen aşkından ayrılmam, bunu göremezsin.

CCXXVI

A hoca, ne kuşsun sen, adın ne, değerin ne? A tatlılarla beslenen kuş, ne uçarsın, ne yayılırsın.

* Devekuşusun sanki; uç diyorlar sana; diyorsun ki: Ben deveyim, deve uçar mı hiç a dayı? (*).

Yük yükleme çağı gelince ben kuşum diyorsun, kuş yük çeker mi, ne diye bu teklifte bulunuyorsun?

Ne şakıyıp çileyen güzel sesli bülbülsün, ne rengi güzel dudukuşu; ne boynu halkalı üveyksin, ne bizim yeşilliğimize, bağımıza - behçemize geliyorsun.

Her kuşun boynunda Süleyman'ın bir hakkı var; bütün kuşlar oraya uçup gittiler, sen ne diye duruyorsun?

(*) Beyitte "dayı" sözü Türkçe olarak kullanılmıştır.

CCXXVII

İşte o şaşılacak Ay yüzlüyü görmiye, yolda yanıp yakılanları, onların isteklerini seyretmiye Receb ayı çıkageldi.

2120. Bir adam, secdelere kapanarak gelirse emniyete erer, amana kavuşur. Edepsizlik ederse terbiye için sılleler yer.

Tanrı hükmüne râzı olur, neşelenirse ne âlâ; baş çekerse ipi boynunda görür.

• Aşka lâyık olursa Şam gibi kutlu bir hale gelir; gönüle gönül vermezse Halep gibi viran olur gider.

Sebebi nedir ki der, o mamur da bu yıkık - dökük? Fakat sebebin canını, özünü görmek için Hızır canı gerek.

• Rızık veriş de Tanrı ihsanındandır, vermeyiş de; bunu böylece görmemiz için, bu hususta da bize bir berat vermesi için dileye-isteye Şaban da çıkageldi.

Oruç kadehi geldi, bu işreti inkâr edenin şarapsız zevkı, şarapsız neşeyi görmesi için tuttu, bütün kadehleri kırdı.

Ramazan ayı geldi, ağzı mühürleme zamanı gelip çattı; dudaktaki lezzeti göstermek için oruçla dudakları mühürledi.

Mânalar sağrağını sun bomboş mideye, gizli sevgiliyi batıların gözü görür elbet.

Devlete mağrur olana de ki: Bu nöbet de gelir geçer elbet. Hem de bu nöbet geçince devlet sahibi sıtma nöbetine tutulur, sıtma nöbeti görür.

Nöbeti boşla da çabucak Ahmed'in nöbetini çal. Çal da varlık karın erisin, Arap güneşini gör.

2130. Sus, az söyle; mevki, şeref dileyen, ad - san sahibi olmak istiyen kişi çok söyler (*).

(*) Bu gazel, aynı bahiste, fakat "bîned" redifindedir. "D" harfine girecekken herhalde unutulmuş, buraya yazılmıştır, sırayı bozmadık.

CCXXVIII

Hayır - hayır, dosta vefa göstermenin, bundan da daha üstün olması gerek. Hayır - hayır, bundan da daha az cefa etmek, daha az kusur işlemek lâzım.

Sarhoş âşıkını elinle vurur, yaralarsan o yarayı gene senden başka kimsecikler iyileştiremez, tedavi edemez.

Senin tuzağındaki lezzeti bir an olsun, tadan kuş, bir daha havalanıp uçmak istemez de istemez.

A güzelim, gözlerinin işi - gücü, suçsuz - günahsız, âşık öldürmek; a dilberim, lâ'l dudaklarının kârı dilekleri yerine getirmek.

Gönül, aşkınla bir hoş işe düştü ki... Ne zora bakıp kalıyor, ne usanıp yolculuğu bırakıyor.

Aşkında arılık dâvası, iyilikten, güzellikten ibarettir; tertemiz canla ne yapılır, temizlik nedir, ondan bahsedilir, o anlatılır.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, gökten nurlar saç da can, o nurlara bürünsün, havalara ağmayı kursun (*).

(*) Bu gazel de "kerden" redifidir ve "N" harfine aittir.

CCXXIX

Görünmiyen bir ateşle yanmış - kavrulmuş bir gönlüm var, bir Müslümanın elinden feryad ey Müslümanlar.

Ona bal mı diyeyim, şeker mi, inci, mücevher madeni mi, mum mu, seher çağı mı, yoksa eşi bulunmaz bir padişah mı?

2140. Bu fitne, bu kargaşalık, heryana bir ateştir, saldı; bizim ateşimizden, bizim dumanımızdan, âleme bir sayvan kuruldu.

Bunca padişahlığıyle o din - iman düşmanı, tuttu da yolda zorla benim özümü kaptı.

Açtı, içimden canımı gönlümü aşırdı; zaten o, öylesine birisi ki bir canın değeri, onca bir lokma ekmek.

Dün onun kokusunu aldım da mahallesine gittim; ansızın bir bağ, bir gül bahçesi belirdi.

Orda bir gönül gördüm, bir gönül alıcı; hem sırları biliyor, hem herşeyi anlıyor, uyanık; hem heryana yayılmış, heryanda duyulmuş, hem de gizli mi gizli.

Onun tapısında bir işret var, bir seyir - seyran; onun aşk ateşinde, heryanda bir âbıhayat kaynağı.

CCXXX

Ey varlığının önü - sonu olmıyan, ey mülkünün evveli - âhırı, haddi-sınırı bulunmıyan, senin aşkınla benim canım, ateşle kamış.

* Öldürülene diyet verilir; ne mutlu bu öldürülene... Öldürdüğü yüzlerce kişi gördüm; hey gidi hey; bir tanesi bile diyet istemiyor.

A tuhaf şeyler görmüş kişi, gör de bak, tuhafların tuhafı asıl şu: Sevgili sevenin kucağında; fakat ne onunla beraber, ne de ondan ayrı.

Bugün gel gül bahçesine, gir sarhoşların halkasına, katıl sarhoşluktan hayran olmuş, kendilerinden geçmiş erlerin arasına; amma ora ne kadeh var, ne şarap.

2150. * (s. 99) Hepsi de sarhoş, fakat kadehsiz - şarapsız. Deveye bak da "Bakmazlar mı" âyetini oku, amma mânası o çeşit değil.

Can gözüyle inanana da bak, inanmıyana da; yârabbi sesinden, yâ Hay nârasından başka hiçbir şeyleri yok.

Orda yelip yortuyorsun ya, bu taraftan toksun, bu yandan haberin yok da ondan; yoksa ordan bir kaçsan, ayrılsan lûtuftan, ihsandan başka bir şey bulamazsın.

Yârabbi, gönül levhamdan düşünce ebcedini sil; yokluğa ulaşanların mektebinde ne ebced var, ne huttî.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, senin kutlulukla bulunduğun yerde güneşinin ziyası, harareti yüzünden kış-güz korkusu yoktur.

CCXXXI

O Ay, her an gökyüzünde de, yeryüzünde de parıl - parıl parlayıp durmuyor mu? Zâten de o Aydan başka hiçbir şeycikler yok; böyle mi, böyle değil mi?

* Her yolda, her ormanda, düşünce ordusunun içinde, her çevik, her yavaş kişiye karşı pusudan çıkıyor mu, çıkmıyor mu?

O kendinden kurtulan, o önünü - ardını gören, gelecek günden emin olmuş mu, olmamış mı? O güne boş vermiş mi, vermemiş mi?

Her adımda bir tuzak var, hem de şeker gibi, badem gibi tatlı; emin candan başka bu tuzaktan aman bulmuş var mı, yok mu?

Yakın gül bahçesine ulaşmak istiyorsan zanna pek güvenme; zan yüce olsa bile yakîne benzer mi, benzemez mi?

CCXXXII

2160. Ey hoca, esenlik sana; zahmetimizden ne haldesin? Ey güzellik madeni, ey vefa haznesi, nicesin, ne âlemdesin?

Cennete de a benim cânım, seni soruyorlar, cehennede de; a can cenneti, a temizlik denizi, nasılsın?

Her nûr, a benim gözüm, a benim ışığım der sana; her elem, a belâları defeden der, nicesin?

A tapısında gökyüzünün gülbeşeker yemiye koyulduğu güzel; bu yaltaklanmadan, şu vâr ol seslerinden ne hale gelmedesin?

Cefa ettiğin vakit bile gönüle yüzlerce taçlar giydirir, kemerler kuşatırsın; cefa ettiğin zaman buysan vefa çağından nicesin sen?

A şu zamanın Musa'sı, Firavunlardan ne âlemdesin? Ey yedibeyzâ padişahı, körlerle ne âlemdesin?

Sana her gül bahçesi, her nerkis, her süsen, a seher yeli der, verdiğimiz zahmetle nasılsın, ettiğimiz eziyetle ne âlemdesin?

A Hızır'ın âbıhayatı, şu gök kubbenin dönüşünden ne haldesin? A bütün canların baş tacı, şu ağır elbiselere bürünmüşsün, nicesin?

A zahmetler görmüş, eziyetler çekmiş can, sus ki inayetler, her an sana sorarlar: Zahmetlerle nicesin, eziyetlerden ne âlemdesin? (*).

(*) Şems'in gidişinden sonra söylendiğini sanıyoruz.

CCXXXIII

Efendi, kali-mera, zahmetimizden ne haldesin? Ey temizlik canı nasılsın, ey vefa madeni, nicesin? (*).

2170. A akıllıların övündüğü can, dünya sensiz bir zindan. A gönlünü aldırmış âşıka deva, derman, nasılsın?

Ay, kulağını kaşır durur da huzurunda yüzlerce defa secdeye kapınır, güzelliğine karşı a güzel yüzlü der, nicesin?

Hele ben, çaresiz kaldım, kendimden geçtim gitti; hem de nasılsın diye bana sorduğun gündenberi.

Senin havana kapılmışız, iki gözümüz sâkilik ediyor sana; ey âbıhayatımız, nasılsın bu suyla, nicesin bu havayla?

Ayrılığın acı, senden uzak düşmek pek kötü; kimsecikler uzak düşmesin, ayrılmasın senden; nasılsın?

Her zerre, sana karşı ömrün uzun olsun, vâr ol diyor, çünkü güneşsin sen; ey en büyük, en aydın yıldız, bu, vâr ol seslerinden ne haldesin?

A birkaç Zencinin eline düşmüş ayna, a körlerin içine düşmüş Yusuf, ne âlemdesin?

Ey o meydanın Düldülü, bu zindanda ne haldesin; ey o gül bahçesinin bülbülü, sağırlarla ne haldesin?

Ey cennete alışmış, huriler huyunu almış insan, ey bu gurbete düşen, zahmetlerle, meşakketlerle ne âlemdesin?

(*) Kali-mera, rumca olarak ve bu tarzda kullanılmıştır.

A dünyanın altı bucağına da sığmıyan, bütün bununla beraber gene de gidip aba altına giren, nasılsın?

2180. Şu iki - üç körün önüne konmuş bir mumsun, bir kandilsin sen, körlerin gürültüsüyle, sopalarının yarasıyle ne âlemdesin?

Ey seher yeli, gönüle haber götür, selâm söyle bizden de de ki: Bütün bunlarla beraber nasılsın ey Davud gibi güzel sesli dost?

Ben sustum, amma tamamını sen söyle; de ki; Ey yeyip içeceği bol mu bol susuz, Tanrı kadehiyle ne haldesin? (*).

(*) Bu gazel de Şems'in gidişinden sonra söylenmişe benzer.

CCXXXIV

Sevgili, ne diye bunca zamandır, gurbet ilde eğlenip kalıyorsun? Şu gurbeten geri gel artık, niceye bir bu perişanlık?

Yüzlerce mektup gönderdim, yüz çeşit yol gösterdim; ya yol bilmiyorsun, ya mektuplarımı okumuyorsun.

Mektubumu okumuyorsan zâten mektup seni okur, meramımı anlatır sana; yol bilmiyorsan zâten yol bilenin avucundasın.

Geri gel, o mecliste senin kadrini, değerini kimsecikler bilmez; taşyüreklilerle oturma, çünkü bu madenin incisisin sen.

A candan da kurtulan, gönülden de; a iki âlemden de elini yıkayan, a dünya tuzağından sıçrayıp kaçan, uçup giden, geri gel, çünkü alıcı doğanlardansın sen.

Su da sensin, ırmak da sen; öyleyken gene de su arayıp duruyorsun. Hem arslansın sen, hem ceylân, hem de onlardan daha da güzelsin sen.

Senden canadek nice yol var; fakat sen mi daha güzelsin, daha eşsizsin, yoksa can mı? Canla mı birleştin, yoksa sevgilinin ışığı mısın sen?

2190. Geceleri ışıtan Ay ışığısın, dudakta balsın, şekersin. Yârabbi, yârabbi, kimsin sen? Hasılı baştan başa lâtifsin, tazesin, görülmemiş bir şeysin sen.

Senden her an ululuk, güzellik, nur, yücelik; bizden de gönül vermek, can vermek, baş vermek; bu çeşit alış - veriş daha hoş, daha güzel; ne güzel şeyler vermedesin, ne hoş şeyler almadasın.

Aşkından canımızı kurtarmıya imkân yok, şekerler gibi eriyip gitmek gelir elimizden ancak; senin elinle sunulan zehir bile bizce, kaynağından sunulan âbıhayattır (*).

(*) Bu gazel de Şems'in gidişinden sonra yazılmıştır.

CCXXXV

Her an bir şekil, bir sûret görüyorsun, fakat doğmak yok, kendiliğinden beliriyor bunlar; gözde çoğalıyorlar, göze görünüyorlar ancak.

Gizli mecliste can nimetinden yiyebildiğin kadar ye, izin almak, izin istemek yok.

Ye o meyvadan ki olgunluğundan, letafetinden avucuna aldın mı su olur, erir; onun nur meyvasını avuca almıya bile imkân yok.

O Hıtâ Türkünün saçından gelen koku, ne Tatar diyarındaki miskte var, ne lâden amberinde.

Kaza ve kaderi, canları beden havanında dövüp ezmede, fakat bu aşk sürmesi, o havana lâyık değil.

Sen hiç böyle sürme gördün mü? Tekrar oraya, senlik, benlik olmıyan yere gitmek için dövülüp ezildiği havanları ezer, eritir.

Orda ne mezhep var, ne din; yepyeni törenli bir bahçe orası; orda gül fidanından, nesrinden, lâleden, süsenden başka birşey yok.

2200. * Bedene ait şeyleri bırak, "Bana görün" seslerini duy, benlikleri yaktı mı artık "Hiç mi hiç göremezsin" kınaması kalmaz.

Bedeni, Tebrizli Tanrı Şems'inin bulunduğu yere götürme, orda öylesine bir can kalabalığı var ki oraya bir iğne bile sığmaz.

CCXXXVI

Ey bahçe, kimin yeliyle oynadığını, meyvalara kimden gebe kaldığını, kimin yüzünden gül bahçesinde kör - kütük sarhoş olduğunu bilirsin.

Eğer bedenden ibaretsen ne diye şu cana sahipsin; baştan başa cansan ne diye şu şekle bürünmüşsün?

* Sana canımı armağan versem neye benzer bu? Basra'ya hurma götürmiye. İnciden nasıl bahsedeyim, zâten bir ummansın sen.

A akıl, kendi kıyâsınca yürü, çene oynatadur; sen çenetopağının sarhoşusun, o yüzü nerden bileceksin?

Sağıra tanbur çalıp duyurmak, yahut karaciğeri hasta olana şekerden bahsetmek güçtür.

İman, o Tanrı şarabından sarhoş olup kendisinden geçmek, yüzüne bakarak dalıp gitmek için borc olarak yüzlerce göz alır.

Her gün, gönlün ayağına düşer de derim ki; Sen sırrını açmazsan yayılmaz bu sır.

O altı köşeli zar da bu tavlaya lâyıktır ancak; yoksa insanın altı yanı bir tasa nasıl sığar?

2210. * Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, padişah değilsin de her an ne diye alıcı doğanı senin eline veriyorum ben?

CCXXXVII

Aşkta senin gibi bir sevgili nerde? Padişahlar bile havana kapılmışlar da sof hırkalara bürünmüşler.

Sofranın her bucağında bir Süleyman oturmuş, sense öylesine sarhoşsun ki tutuyor, bir yok - yoksulla aynı kâseden yeyip içiyorsun.

Aşkına düşen ne de seçkin canmış, yakıyn, ülkesine padişah olmuş o can; senin aşkına düşüp o aşkla dinsiz olmak bile din defterinin başına yazılmakmış.

Can incisi olmak nerde, harf alanında yelip yurtmak nerde? Nerde yol gören, iz bilen gönül, nerde padişahı gören göz?

Her sarhoş, senin şarabını içmiş, iki elini kaldırmış, bu aşk uzadıkça uzasın, bitmesin bir türlü diye dua ediyor, her yandan da bir âmin sesi duyulmada.

(s. 100) * Derler ki: Aşka Yâsin oku da yatışsın, dudağa gelmiş cana Yâsin'den ne fayda var?

O gönül aldıran, o yerlere döşenip toprak olan, aşkla yerleri öper amma devletinin sayesinde gök atının sırtına eğer vurur.

Ne mutlu o cana gereken gönüle; o gâh can şarabı içer, gâh misk gibi saçlara el atar, tutup okşar,.

Dünya, bizi asla çuvala koyamaz; çünkü ben hurcumu Tebrizli Tanrı Şems'inin aşkıyle doldurdum.

CCXXXVIII

2220. A başsız - ayaksız kalan, başın bir hoş seme, şaşırıp kalmışsın, âşıkların halkasına git, onlara katıl da ebedî diri Tanrının kapısına var.

Çevgene benziyen saçlarının yüzünden nice başlar, top gibi yuvarlanıp duruyor; öylesine bir miske can bile hayran bir amber kesilmiş.

Varlıktan çekindim, kendimden geçtim; hayran bir kulum, köleyim, padişahı seyre daldım.

Bir Yusufum, gönüller beni ister; fakat ben, çenetopağındaki kuyuyu isterim; hem bu yola inanmışım, hem şaşkın bir kâfirim ben.

O sarhoşla aynı şarabı içtim, o oltaya tutuldum; beni çekti çıkardı, şaşkınlık çemberinden fırladım, çıktım.

A akliyle büyüklere baş kesilen, a gönlü mermere dönen; bir kerecik de noolur, şu hayran gözle bak.

Yoksa kavgaya girişirim, başına işler açarım, hayranlık hançeriyle kanını dökerim senin.

Âlemin kul - köle kesildiği Tebrizli Tanrı Şems'inin devleti sayesinde hem aşk şişmanıyım, hem şaşırıp kalma âleminin arık, zayıf bir kulu.

CCXXXIX

Eşim - dostum, benim düşkünlüğümü inkâr etse bile gene de insaflıdır onlar; çünkü kahveye düşkünüm, kahve içmek, benim için şarttır, tövbe etmekse şanımdan değil benim.

Reyhan, bilirsin ki kırık - dökük saksılarda çok bulunur, nerde o kırık-dökük kadeh, nerde o reyhan gibi güzel kokulu şarap?

2230. Göz pınarlarımdan akan yaşları kana bulasan rengi daha da artar, kızıllaşır, al kana döner.

Peri yüzlü güzeller, Süleyman'ın meclisinde saf kurmuşlar; Dâvûdî nağmelerle ötüşen güzel sesli kuşlar sanki.

A Yusuf, kardeşlerim seni kınarsa hastalanırım âdeta; fakat hüzünlerimdeki illet de nice dertlere dermandır, nice hastalıklara şifa verir.

Var, bir mektep çocuğunun kulağını çeker gibi aklın kulağını çek de pirimuganın emzikli sürahiyi döndürüp sarhoşlara sunduğunu gör.

Benimle buluşmayı arzuladın, geldin, ayrılıktan kurtardın beni; ilk attığın adım nerde, ikinci defaki görüşün nerde? (*)

(*) Bu gazelin 1., 3., 5. ve 7. beyitleri Arapçadır.

CCXL

A gönül, edebinle otur, kötü huydan vazgeç; çünkü söylediğin, övdüğün şeyi edeple bulursun.

Hâşâ, öyle bir sevdâyı bu sofraya tutulmakla bulamazlar. Heyhat, öyle bir yüzü, yüzsüzlükle göremezler.

Gözbebeği gibi gözün, görüşün ta içinde otur; a gönül, ne arıyorsan kendinde ara.

Gölgede kalmayı istemiyorsan konudan - komşudan, gölgesi olan herşeyden kaç; kendine bakma, kendini görme; çünkü sen, sendeki benlik, gözünde bitmiş bir kıldır âdeta.

Denize gark olmuşsan şu toprakta ne diye yelip yortarsın? Deniz kıyısındaysan neden yüzünü yıkamazsın?

CCXLI

2240. Gül bana dedi ki: Tikende ne diye tutarsın da yumuşaklık ararsın? Dedim ki: Ya sen, bu sevdaya düşenler arasında ne diye bir aklı başında adamı arar, aktarırsın? (*)

Dedi ki: Şu sevdada sevgilin kim? Onu göster bana. Dedim ki: Mademki gönül vermedin, âşık değilsin, sevgiliyi ne diye ararsın?

Dedi ki: Hele sarhoşcasına bir lütfet de meyhane yolunu göster. Dedim ki: Yürü, git, çocuksun sen, meyhanede ne yapacaksın? (* *)

Dedi ki: Ne kadar da kendinden geçmişsin, söyle, göster, ne biçim bir şarap içtin? Dedim ki: Git bre miskin, aklını başına al, ne arıyorsun sen?

Dedi ki: Hangi gül bahçesidir ki ordan koku gelmez? Dedim ki: Sana bir koku gelmiyorsa gül bahçesini ne diye ararsın?

2245. Dedi ki: Vefa umanlar, uykuya dalmışlar, bir ruyadır görüyorlar. Dedim ki: Ne diye uyanıkken rüya hayaline düşer, onu arar durusun?

(*) Metinde iki mısra "Dedi ki" diye başlıyor. Üniv. K. nüshasına uyduk, çünkü anlam, bunu icab ettiriyor.

(* *) Bu beyitte de ilk mısra, "Dedim ki" sözüyle başlamakta, fakat gidişe anlama aykırı; tercümede gene Üniv. nüshasına uymak zorunda kaldık.

BAHR - İ MUZÂRİ'

Ahrab-i Mekfûf

"Mef'ûlü fâilâtü mefâîlü fâilât"

-A-

I

(s. 102) Şütürün adı Türkçede nedir? Söyle, deve de. Yavrusunun adı, hani onun ardınca koşup duran yavrusunun adı ne olabilir; o da deve yavrusu, köşek.

Biz de kaza ve kaderin oğullarıyız, herkesin anası kaza ve kaderdir; çocuklar gibi kaza ve kaderin peşinden koşup dururuz.

Ondan süt emmedeyiz, onun peşinden uçmadayız; ister doğuya koşsun, ister batıya, ister de göğe ağsın, hep peşindeyiz onun.

Yolculuk davulu vurulmuştur. Tanrının görüp gözetmesine, koruyup kollamasına sığınarak yola ayak basalım.

2250. Şehirde de Ay yüzlünün yoldaşıyız, çölde de; canlar, o Ay yüzlüye kul - köle olsun.

O can padişahının çekip götürdüğü yol yok mu? Şehir orda; Tanrının gel dediği yer yok mu? Ev - bark orda.

Kıble o olduktan, biz ona yüz tuttuktan sonra çöl kısalır, yol gözümüze görünmez, önümüz - ardımız yeşillik, gönül alan selvilik kesilir.

Yolumuza çıkan dağ bile eğilir, bel verir; ey ululuk madenine doğru yol alanlar, merhabâ.

Yolumuzun kılavuzu, öncüsü o olduktan sonra yoldaki taşlık, ipek gibi yumuşak bir hale gelir.

Biz gölge gibi o Ayın peşinden koşmadayız, a gönülleri bir, ayrı yolun yolcuları, haydin, yürüyün bizimle.

Hiç kimseye kötülüğü dokunmıyan o er, bize gönülü verir yol arkadaşı olarak; çünkü gönül, çabuktur, tezcanlıdır, ayağına da tezdir.

Gönül, gemiye binmeyi düşünmeden tutar, Mısır'a gider, kervana katılmadan kalkar, Mekke'ye varır.

Bedenin topallığından, canın çevikliğindendir ki Tanrı sırrı bedenden zuhur etmez de, o vefa, o mürüvvet, gönülden belirir.

Fakat nerde o beden ki canla aynı renge boyanmıştır, can padişahına karşı su kesilmiştir, toprak olmuştur.

2260. Canlar bile böyle bedeni görünce şaşırıp kalırlar, hele şu kara toprağa bak derler, bizi bile geçti de padişah oldu, kendisine uyulur bir er kesildi.

Kendisine uyulmadan söz edilir burda; onun vardığı yere ondan önce ayak basarsak azgınlığa düşmüş oluruz, yanar gideriz.

Bunu hiç ummuyorduk, onu kınayıp duruyorduk. A yoksul, hiç bir insanı hor görme.

Susuz topraklar, bizim yüzümüzden yeşersin, çimenler bitirsin, diye su gibi gülün içinde, reyhanın özünde yola düştük, akıp gidiyoruz biz.

Toprak, elsiz - ayaksızdır, ciğeri yanmıştır, susamıştır; o yüzden dereler, ırmaklar, koşa - koşa akar.

Bostan, boyuna su vermektedir, çünkü dadıdır, dadılık etmektedir o; dadı, bitki çocuklarını yer - yer arar, çağırır.

Bizi, bu çekişler, can şehrinden çekti, yüzbinlerce konağa uğratarak tâ yokluk âlemine kadar getirdi.

Gene de can şehrinden gizli, açık, elçiler gelmede, gel yakınlarına ulaş diye bizi çağırmada;

Yeni dostlar edindin, bizi bıraktın, sen bizsiz belki hoşsun amma biz sensiz edemiyoruz, halimiz hoş değil diyor elçiler.

Hocam, şu mahzunluğun, şu kederin, yakınlarının ah etmesinden; kime eş olduysan seni bıraktı gitti.

2270. Sus ki onların himmetleri seninledir, senin belâlardan kurtulman da onların himmetlerinin tesirindendir.

II

Gece geçti gitti de başımızdan geçenler bitmedi, anlatamadık onları, tamamlanmadı; fakat çaresiz tamamlamamız, hepsini bir - bir anlatmamız gerek.

Allah'a andolsun, Âdem devrinden bu ana kadar şu uzun kamış kısalmamıştır, kıyametedek de kısalmaz.

Fakat nerdeyse tamamlandı - tamamlanacak gibi görünür, hani Türk de yol soran yolcuya "ahancık" der ya, tıpkı onun gibi (*).

Türkün "ahancık" demesinden maksadı ne? Yolun bitmek üzere olduğunu, varılacak yerin yaklaştığını anlatarak sana hız vermek, güç-kuvvet vermek (* *).

Mademki yol alınacak, durmak ölümdür sana; bu böyleyken artık seni, gel, gir otağa diye nasıl konuklayabilir?

Öylesine bir mürüvvet sahibidir ki canını bile esirgemez senden; fakat tuttu da seni yoldan alıkoydu mu belâlara uğradın gitti.

Türk hakkında kötü bir sanıya kapılma, onu töhmet altına alma, Hindû gibi inada düşme, yürü ey yol arkadaşı, koş.

Orda, senin niyetine ateşe üç nal koydular, orda yakınların, akrabaların kulakları kirişte, hep seni bekliyorlar.

A vefalı dost, kerem sahiplerine iştiyak çekiyorsun da tatlı, arı - duru su nasıl boğazından geçiyor?

2280. Bal içine dalsan bile gene seni çabucak acı bir hale getirirler; bir vefa sahibiyle eş olsan tutar, sana cefa eder.

Sus da yol almıya bak, bunu da iyiden iyiye bil ki su, garibin başını değirmen gibi döndürür durur.

(*) Metinde, "ahancık" yerine "işbu" geçiyor, biz "ahancık" ı daha uygun bulduk.

(* *) Bu beyitte de öyle.

III

Ey şarap sunan sâki, hadi, sun şarabı; kadehimiz boşaldı, doldur o aşk şarabiyle.

A kusursuz güzel, a lûtufta, yücelikte olgun dost, bedenim kadehtir bana, aşkınsa şarap.

Hiçbir âşık yoktur ki bir an bile senin yüzünü görsün de derdinden belâlara uğramasın, eriyip gitmesin (*).

Ey dolunay, seninle olunca ölüm bile hoştur, iyidir; fakat sen adamı öldürmezsin, sana kavuşmak, belâlardan aman bulmaktır.

Secgin, gönlüme aşkını çilemiye, seni övüp söylemiye başladı mı sanki gönlümde güvercinler, kumrular vardır da onun sözlerini tekrarlarlar, dem çekip dururlar.

Lûtfettin de o güzelim şarabı sundun bana, sundun da o sayede gönlüm öylesine güzel arındı, öylesine hoş cilâlandı ki.

(*) Bu beyit Arapçadır.

IV

Her gün, sabah çağı o padişahla o Tanrı rızası kazanmış erin sırrı; oraya oturdu mu esenlik ikinize de derim.

Gönül tapısında oturmuş da sonunda padişah el açsın, altınlar versin, bağışlarda bulunsun diye ellerini bağlamış.

2290. Can, şarap kadehini çekmiş, sarhoş olmuş, kıyametedek kendisinden geçmiş; gönülse bâzı - bâzı beden sofrasına bizim nasibimizi koymada;

Aşk Mesîh'inin eli, o nasipten sunsun da her ölüye kutluluk, her hastaya sağlık versin;

O nasiple işret bahçesi yapraklansın, yeşerip tamamiyle bezensin, gelişsin, iki büklüm olmuş çengceğiz, nağmelere kavuşsun demede.

Beden, ten-tenen seslerinden oyuna koyulmuş, cansa zaten yokluk âlemine dalmış, harabolmuş, yerlere serilmiş.

Aşkın ney sesinden, tatlı şarabından zindan, cennet kesilmiş, akıl kadısı bile o hüküm verme mesnedinde sarhoş olmuş gitmiş.

Akıl müderrisine, Müslümanlıkta beliren bu pek büyük fitne neden oldu diye sormıya gelirler.

Aklı Küll müftüsü fetvâ vererek cevap verir de der ki: İster reva gör, ister görme, bu an kıyamet anı; kıyamet koptu, kıyamet.

Saraf olan canların hepsi de mekânsızlık denizinden inci gibi, mercan gibi canları kıyıya saçıyorlar.

* Aşk hatibi vuslat bayram yerine Zülfekar'la çıkageldi de o padişahı övmiye başladı.

Hasların hasları, aşk sarayındaki perdecilerle, onu görmek hevesine düştüler de sarayın kapısında saf - saf oturdular.

2300. Perdenin kenarından onlara bir baksa merhabâ diye nice aşk nâraları duyulur.

Göğsü, gökyüzüne bir nur salmak, bir ışık vermek istemişti, fakat Tûrusînâ'ya benziyen göğsü, göklere bile sığmadı ki.

(s. 103.) Şu coşup kaynamada dört unsur da tencereye benziyor; ne ateşte bir karar var, ne toprakta; ne suda bir sükûn var, ne havada.

Gâh toprak, hevese düşer de yeşillik elbiselerine bürünür; gâh su, bu sevgiyle hava olur, yücelere ağar.

Su, kızıl boyalara boyanır, âdeta ateş kesilir; ateş de aşkla şu boşlukta hava olur gider.

Dört direk, dört unsur, satranç taşı gibi hâne - hâne yürür gider; fakat bu, o padişahın aşkıyledir, sizinki gibi oyun olsun diye değil.

A hiçbir şeyden haberi olmıyan, yürü, apaydın suya ulaş da o arılık, o aydınlık, seni bulanıklıktan, tozdan - topraktan kurtarsın, arıtsın.

Çünkü su, temizliği, arılığı arar; bu temizlik de ışık denizine kavuşmanla olur ancak.

Tanrıdan ayrı olmıyan insandan yüz çevirdin mi Şeytan gibi Tanrı elinden taş - topaç yersin.

Evet, insan Tanrı değildir amma Tanrının olagelmiş bir âdetidir bu, ululuk sırlarını insanda belirtmiştir o.

2310. İnsanın önünde canla, gönülle, bedenle, Tanrı emrine uyup gösteriş olarak değil de gerçekten bir secde ettin mi,

Bundan böyle kıbleden yüz çevirirsin, ne yana dönersen orası gönlüne Kâ'be olur.

Yolda bir türlü kendimi toplıyamıyorum; artık vefalı yol arkadaşlarım, benim yüzümden nasıl derlenip toplanırlar?

A gönül, evin duvarları, taşların birbiri üstüne dizilmesiyle yüceldi; evdekiler, ondan sonra o evde toplandılar.

Fakat ben nasıl derlenip toplanabilirim ki her yücelik topluluğunun başı olan Tanrı Şems'i Tebriz'de oturdu, yerleşti - kaldı.

V

A kul, dön, gene gel kapımıza; gönüllerden gelen haydin, gelin sesini duy.

A yalınayak er, gül bahçesinin kapılarını senin için açtık, ne diye tutar da tikenliğe gidersin, niceye bir bu gidiş?

Canı ben yarattım da ona bir derttir, verdim. Derdini veren, dermanını da verir elbet,

* Selvi gibi bir boya sahib olmak istiyorsan aşk bahçesine git, çünkü bu kambur felek, senin de boyunu iki kat eder.

Orası öylesine bir bağdır ki, öylesine bir bahçe ki yaprağı da diridir, konuşur, dalı da; canı olmıyan bahçe cana can katmaz.

2320. A diri oğlu diri, ölülerin kokusuyla nasılsın, ne haldesin? Şu ölüler, içini sıkmıyor mu senin?

Her iki dünya da yaşayış bağışlıyan ezelî, ebedî diriyle dolu; beş günlük cana kanaat edip de ayrılma bizden.

Zerreler sayısınca canların her biri, ululuk göklerinde güneş gibi oynamada, takla atıp durmada.

Onlar da önceden bizim gibi yarasaydı; yarasa, o lûtufla, o bağışla güneş kesildi.

A aşk sûfîleri; yırtın hırkalarınızı; gül bile seher yelinin lezzetiyle yüzlerce elbise yırttı.

Çünkü sevgiliden ayrıldı, tikene giriftar oldu; şu iki dert yüzünden gülün sabrı - kararı kalmadı.

Gayb âleminden biri göründü, yüz gösterdi de bir davet etti, çekilip gidiverdi; görünür-görünmez de bu yol kısadır, ayağın yoksa bile yürü dedi.

Ben de sustum, gülün ardına düştüm, gittim, benden reyhana, lâleye selâm söyleyin, onlara saygılarımı sunun siz.

Gönül, sözle dopdolu, fakat söylemiye imkân yok, ey sûfîlerin canları, siz dudaklarınızı açın, siz söyleyin başımızdan geçenleri.

* O halleri söyleyin ki henüz belirip meydana çıkmadı; çünkü geçmişten bahsetmek, sûfîlerin huyu değildir.

2330. Kese büzülmezse, hırsız onu yırtmış olursa o kesede para nasıl durur, gümüşlerin biri bile onda kalmaz, dökülür gider.

<<Tercî'-i bend>>

VI

Sarhoşluk, âşıklık, gençlik, bir de sevgilimiz gibi bir sevgili; Nevruz, ilkbahar, yeşillik, haydin, gelin diye çağırıp durmada.

Dünyanın gözü asla böylesine bir bahar görmedi; dağdan - ovadan kimya bitmede.

Her ağaca bir huri dayanmış; görebilirsen, görüşe sahipsen görürsün, bak da seyret.

Çiçekler, tas - tas can şarabı içmede; bak, seni de çağırıyor.

Şarab içmesini görmediysen bâri çiçeklerin seyrine dal; âferin, vâr ol a çiçek, merhabâ, ey şarap.

Süsen goncaya, ne diye yatıp uyuyakalmışsın, kalk, sıçra diyor, mum var, güzel var, şarap var, fitneler, işveler var.

Reyhanlar, lâleler, ellerine şarap kadehlerini almışlar; bu bağış kimden? Tanrıdan başka kimden olabilir ki?

Tanrıdan başka herkes yoksul, herkes kederli, herkesin suratı ekşi; görünüşte zengin amma iç yüzde suratı asık, kara bir yoksul herkes.

Dilenciden dilenmek akıl alâmeti değildir; bir yudumcuk şarab içmişti de o da sarhoş olmuştu bizim gibi.

2340. Sünbül, gülün kulağına eğildi de şükretti gizlice, dedi ki: Tanrı gölgesi, asla ayrılmasın üstümüzden;

Geçen sene hırkalarımızı atmıştık hani, iki - üç hırkanın da sözü mü olur, ondan canlar bile esirgenmez;

Ey eski hırkayı veren dedi, kötü düşünceli, saçma - sapan söylenip duran her nekesin gözü görsün de hasedinden kör olsun, işte buracıkta yenisi, al.

Her padişah sanık verir, bu padişahsa akıl veriyor, baş bağışlıyor; bu padişahın bağışı, sayısız can.

A gülen gül bahçesi, yürü, şükür bulutunu yağdır; tercî'in geri kalanını gene söyler, hele sabret.

*

Ey gökten yüz binlerce rahmetler yağdıran, yeniden yeniye lûtuflar eden, bağışlar veren, her an maşallah o güzelim yüze, solmasın bir an bile o güzel yüz.

Öylesine yüzdür o ki güzellerin yüzleri, perdedir o yüze; o dilber yüzünü açtı mı hepsi de yok olur gider.

Zühre, güneşin ışığında yüz gösterebilir mi? Sinek, kasırgaya saldırabilir mi?

Ne mutludur o bahar ki ondan senin yelin esmededir, ne neşeli, ne kutludur o mürid ki muradı sensin onun.

Aşkınla bir an sevgilinin huzurunda el bağladım; altın bir taç getirdi, başıma koydu.

2350. Varından - yoğundan soyunup çırılçıplak denizine dalanın, nasıl olur da gönlü temizlenmez, inancı arınmaz?

Senin yardımınla doğruluk - düzenlik silâhını kuşanan, bu doğrulukla - bu düzenle bozgundan, bozgunculuktan korkar mı? Ne gam ona.

Vefana dayanan üstünlüğe erer, şu direksiz - dayaksız damın üstüne ayak basar.

* Onun önce ettiği suçlar da yarlıganmıştır, sonra edeceği suçlar da; lûtfun kesilmez ondan, illetlere, kötülüklere uğramaz o, eski haline dönmez, nimetten mahrum olmaz, bunların hepsinden de emindir o.

Dünya tamamiyle yeşerdi; çünkü suemini, âhır - zamandakilere âbıhayat ihsan etti.

Önceki yüzyılların ruyada görmek istediği baht âhır - zamandakilere nasip oldu.

* Helvayı parmağı uzun olan yemez, Keykubâd'a makbul olan yer.

Rahmet denizi öylesine doldu ki dalgalanıp durmada, her an, coşup köpürerek ey kullar demede;

(s. 104) Hem ilkbaharın aslı bu, hem ilkbahar mevsimi; üçüncü tercî'e geldik, aklını başına devşir de hikâyeye kulak ver.

*

Gece olmuştu, herkes evine koşuyordu; akşam namazı vaktinde ansızın bir sabah belirdi.

2360. Canları yetiştirip geliştirmiye öylesine bir can, gelip çattı ki bütün canlar, onun gölgesi.

Halkı, şu hapishaneden, şu daracık yerden kurtarmak için atına eğer vurdu, kolanını sıkıca çekti.

Halkın yolunu kesen gam bağı, keder tuzağı, her an bir çeşit açılmada, fakat açan görünmüyor.

Göğsünü aç, seher yeli esmiye başlıyor; aç göğsünü de ölü canlansın, kurumuş kemiklere bir tazelik, bir hayat gelsin.

İnanmıyorsan bahçeye git de gör, bak , o toprak, nasıl seher yeli şarabından bir yudumcuk tatmış.

Cefa, gönlüne kilit vurmuşsa bak, şimdicek kilidi açacak anahtar geldi diye davul çalıyorlar.

* Âşıkların ümidini kınamadalar amma deniz, şu köpeklerin ağzıyla murdar olur mu hiç?

Sûfilerin bayramı bu, şu yemek tablaları da tanık buna; fakat tabla olmasa da bayramdan ne eksilir? Bayram, gene bayram.

Pazarın soņu geldi, kendine gel, ne aldın bakayım; ne mutlu o kişiye ki boncuğu verdi de inciyi aldı.

* Aldanış matahlarının aybını, noksanını gördü, bildi de sevgilinin aşkını üstün bulup seçti, bir görülmemiş inciye sahib oldu.

2370. * Eşsiz bir müsellesin var, iç, helâldir o; ebedîlik meyhanesinde içip sarhoş olana, orda düşüp emekliyene ne mutlu.

Her an, yeni bir bahar, yeni bir şarap; sarhoşun canı, gül gibi bin kere elbiselerini yırttı.

Aşkı gördüm, eline bir kadeh almıştı, meclisimizden selâm olsun âşıklara diyordu.

*

Ey dost, aşkının bayrağı yüceldikçe yücelsin, hiç inmesin yerlere; aşkı olmıyan ziyandadır, mahrumiyetler içindedir.

Aşk yelin, bütün varlık âleminin özünden seslenmede: Ululuğum diriltti sizi; ululuğum, ululandıkça ululansın.

Aşk, sevgi, hayatınızın asıllarıdır, temelleri; sevgiden çekilip bir başka gölgeliğe giden mahrum kalmış gitmiştir.

Âşıkın yüzüne, öylesine yazılar yazılmıştır ki okuyup mânasını anlıyana ne mutlu.

A suratını asmış, dertlere dalıp darmadağan olmuş kişi, Allah için olsun, sözlerimi dinle, halimi seyret.

A nefsinin dileğine uyup aklını aşağılara, aşağılık âleme düşürmüş, alçaltmış kişi; bil ki nefislerin alçalışındadır tezce yüceliklere ulaşma.

A sevgiliye düşüp geçimini unutmuş kişi, sus, yardımcı, koruyucu olarak Tanrı, yeter mi yeter.

VII

2380. Bahar, övünerek civarımıza geldi; dost gülerek evimizin tâ ortasına geldi, kondu.

Arının, ağırlayın onu, gelin, muştuluklar alarak sevgilinin yanında şarabımızı içmiye gelin.

Ganimete konmak, inciler elde etmek istiyen kişinin, denizin ta ortasına kayıklar sürmesi gerek.

VIII

Kutlu bahar geldi, sevdiğimiz de yüzbinlerce şeker dengi gibi kucağımıza çıkageldi.

Gül renkli şarapla mahmurluğumuzu açmak için o Ay geldi, o Ay geldi ki can, ondan aydınlanmadadır.

Hoş geldin, gel ey gül bahçemizin selvisi, lâleliğimizin çayırı, çimeni; ne de padişahça geldin.

Parıl - parıl parla ey Ay, ömrün vâr olsun; dünya ormanlığında avlanmamız için ışıt bizi, ebedî ol.

Deniz, eşsiz bir incisin diye seni övmede, coşup köpürmede; dağ, a bizim mağaramızın dostu diye kükreyip seslenmede.

A meclis günü, denizler gibi bağışlar bağışlıyan sâkimiz, a savaş günü erkek arslanımız, Zülfekarımız.

Nasılsın şu gurbette, nicesin şu yolculukta? Kalk da bizim diyara gidelim.

2390. Biz, tulumla, küple, testilerle karar edemeyiz, bizi çekin, ırmağımıza götürün.

O kaynaklarda oturan peri yüzlüye, sarhoş aklımızın, kararsız gönlümüzün huzuruna-kararına ulaştırın bizi.

Ay da bizim gibi onun sevdasıyle eriyip gitti, görünmez oldu; yüzünden armağan olarak bir güneş kaldı bize.

Ey sabahımızın parlaklığı, sabahleyin içtiğimiz şarap meclisimizi aydınlatan zarif güzelimiz; ey birbiri ardınca, biteviye gelen, sayıya sığmaz devletimiz.

Çok sarhoşsun, adam-akıllı kendinden geçmişsin amma gevşeklik etme, gene de iç; çünkü bizim şarabımız, bizim mahmurluğumuz hakkında ne desen değer.

Güneş gibi parıl - parıl parlıyan, ateşle dopdolu kadehi hemencecik al, Ay yüzlü padişahımızın yüzüne bakarak, güzelliğine dalarak iç.

Şunun işi yarıda kaldı, benim gönlüm de işten - güçten oldu; fakat işimize - gücümüze sahib olan, işler, işe o koyulur.

IX

Ey evden - barktan ayrılan, şehrinden cüda düşen, Tanrı evinin yolculuğundan hoş geldin.

Kâ'be'yi ziyaret etmek, Mustafa'nın yüzünü görmek için gündüzleri, azıksız yollar aştın, geceleri bile kararın yoktu.

* O Tanrı kıblegâhına yüzünü, gözünü sürdün, Tanrı evine girdin, "Giren aman bulur, kurtulur" sırrına erdin.

2400. Bu tehlikelerle dopdolu yolda ne âlemdeydiniz, ne haldeydin? Tanrı herkesi, her çeşit korkudan emin etsin.

* Göklerde, hacıların lebbeyk sesleri, tâ Arşa ulaşmada, gökyüzü uğultularla dopdolu.

* Ey Merve'yi gören, Safâ'ya çıkan, can, gözlerini öper, ayağına baş kor.

* Tanrıya konuk oldun; Tanrı, konuğun ağırlanacağını vaadetmiştir, hele birisi, bize konuk olursa demiştir.

* Can, hacıları, Meş'ar-al Harâm'a, Minâ konağınadek götüren devenin ayaklarına toprak olsun.

Hacdan dönüp gelmiş amma gönlü orda kalmış; can, Kâ'be'nin halkasına yapışmış, beden burda dertlere uğramış.

* Şam'dan gelenler, Zâtı Cuhfe'de, Basra'dan gelenler, Zât - al Arak'ta kefene bürünmüş, bir kılıçları var ancak, Rabbimiz, sana yöneldik diyorlar.

* Şimdi Kâ'be'nin çevresinde yedi kere döndün, tavafın kabul oldu ya, Makam'a da gel, orda iki rik'at tavaf namazı kıl.

Safâ tepesine çık, tepenin üstüne yüz koy, tekbir al kardeş, ulula Tanrıyı, birliğini söyle, dua et.

Sonra Merve'ye çık, orda da da böyle yap, yedi kere tekrarla bunu, sonra gene Kâbe'ye gel, tavaflar et.

2410. * Terviye günü o beliğ hutbeyi dinle, sonra haydi, Arafât'a gel.

Durak yerine gel de dağa yakın yerde dur, geceyi orda geçir, sabahadek kal orda.

* Sonra yüzünü Minâ'ya tut, ondan sonra da yedi taş al, at o taşları.

* Selâm bizden Hatîm'e, Rükn'e; ne de iştiyakımız var Zemzem'e, o vefa konağına.

Bir sabah gelir ki uykudan kalkarız, seher yeli, Halil'in konak yerinden Mekke ayrığı kokusunu getirir bize.

-B-

X

Uykumu bağladın ey Ay, aç yüzündeki örtüyü de huzurunda güneş, şükür secdelerine kapansın.

Eteğini tuttum, elimi büktün; işte şimdicek el çektim, bâri sen vefadan yüz çevirme.

* Acele etme dedin, acelecilik Şeytan işidir; Şeytan ona derler ki acele etmez de koşup sana gelmez.

Yârabbi diyorum, birgün gelecek mi ki kendimi, tapısına niyaz eder göreyim; binlerce yârabbi, bir kerecik o cevaba iştiyak çekmede.

Ateşli canlar, ateşlere düşmüş, yanıp kavrulan gönüller, topraktan da daha fazla susamışlar, testileri ellerine almışlar, su - su deyip duruyorlar.

2420. Acı toprağa, şu dört unsur içinde odur elsiz - ayaksız, yuvarlanmadadır, halden hale girmede.

(s. 105) Biraz hafifledi, tezcanlı bir hale geldi mi ancak topallıya topallıya buluta doğru birkaç adım atar, işte onun en çabuk, en çevik hareketi budur ancak.

Böyle birkaç adım atar da o topalın yürüyüşü, şimşeği güldürür, o sözü güzel gökgürültüsü de acır, şefaat eder ona.

Bulut sakalarına kalkın der, yeryüzü susuzlarına karşı coşun, kurtarın onları sıkıntıdan;

Tutalım, ben söylemiyorum bu sözü, yanıp kavrulan gönüllerin kokuları, acıyış burnunuza gelmiyor mu?

Derken bulut sakaları hemen yürürler, şarapla dolu kırbalarını, küplerini, tulumlarını alıp yeryüzünü suvarırlar.

Sus, aşk definesini yıkık yerlerde ara; bu define, bahar mevsiminde, yıkık yerlerde biter, yeşerir.

XI

Aşk gönlümü yıktı; artık şu yıkık gönlüme güneşin vurması gerek.

O padişah dua etmiş bana, kendi duasını gene de kendisi kabul etmiş; bu haberi duydum da utancımdan elden - ayaktan oldum, yerlere serildim.

Beni yatıştırmak için nice defalar yüzünü gösterdi amma dedim ki: Evet, yüzünü gördüm, gördüm amma örtülüydü yüzün, gördüğüm bir örtü ancak.

2430. O örtünün ışığı bile âlemi yakıp yandırıyor; yârabbi, o padişah yüzünü açarsa hal nice olur?

Aşk, bana uğradı, geçti, ben ardına düştüm, koşmıya başladım; derken geri döndü de kartal gibi saldırdı, beni bir lokma etti de yutuverdi.

O beni yutunca zamaneden vazgeçtim, tatlı mı tatlı bir denize daldım, azaptan da kurtuldum, elemden de.

Belâ lokmalarını yeyip sindirmiyen, bu şarabın lezzetini tatmamış kişidir.

Ona güvenirler de Peygamberler, bu güvençle belâları şerbet gibi içerler; çünkü su, hiçbir vakit ateşten korkmaz.

XII

Feleğin ruyada bile görmediği o Ay gene doğdu, hiçbir suyla sönmiyecek ateşi gene tutuşturdu.

Beden evine bak, canımı seyret; aşk şarabıyle bu sarhoş olmuş, öbürü yıkılmış yerlere döşenmiş.

Meyhane sahibi gönlümle eş - dost olunca kanım, aşkla şarap kesilmiş, ciğerim de kebabolmuş gitmiş.

Göz, hayaliyle dopdolu bir hale geldi mi bir sestir, gelir: Ne de güzelsin a kadeh, maşallah sana a şarap.

Tebriz'in övündüğü Şemseddin'in yüzü, bir güneştir ki gönüller, bulut gibi ardına düşmüştür, koşup durmadadır.

— T —

XIII

2440. Ey çenk, İsfahan perdesini istiyorum. Ey ney, yakıp yandıran güzel bir feryad istiyorum ben.

Hicaz perdesinden güzel bir teranedir, tuttur; hüthüdüm ; ben, Süleyman'ın ıslık sesini istiyorum.

Irak perdesinden Uşşaka armağanlar götür, çünkü Rast ve güzel nağmeli Bûselîk makamlarını arzuluyorum.

Huseynîye gir, çünkü Mâye dedi ki: O küçüklerimin de, büyüklerimin de hafîf perdesini istiyorum şimdi.

Rehâvî makamıyle uyuttun beni, Zengüleyle uyandır, şimdi onu istiyorum ben.

* Bu müzik bilgisi bence şehadet getirmektir âdeta; mademki inanmışım, şahadet getirmeyi, imanımı bildirmeyi istiyorum.

A aşk, aklı dağıt gitsin. A aşk, perişan nükteler istiyorum ben.

A güzel rüzgâr, aşk yeşilliğinden, aşk bahçesinden esip geliyorsun, bana da uğra, gül bahçesinin kokusunu istiyorum.

Sevgilinin ışığında güzellerin şekilleri görünmede; sevgilinin yüzünü seyretmek, onları görmek istiyorum ben.

XIV

Yüzünü göster, bağı görmek, gül bahçesini seyretmek istiyorum. Dudaklarını aç, sözler söyle, bol - bol şekerler, ballar istiyorum ben.

2450. A güzellik güneşi, bir an olsun bulut altından çık, görün; o parıl-parıl parlıyan, o alev-alev yanan yüzü görmek istiyorum.

Seni saran havadan gene davul sesleri duydum, alıcı doğanım, gene geldim işte, padişahın elini - kolunu arzuluyorum ben.

Nazlarınla bundan fazla üzme, incitme beni, git artık dedin; o bundan fazla üzme, incitme beni demen yok mu, o sözü istiyorum işte.

Git, padişah evde değil dedin, beni kovdun ya, kapıcının o nazını, o sertliğini istiyorum ben.

Herkesin elinde güzellik madeninden kesilmiş, koparılmış parçalar var; fakat ben o alımın madenini, o güzellik definesini istiyorum.

Şu feleğin ekmeği, suyu, vefasız bir sele benzer; ben balığım, timsahım, ummanı istiyorum ben.

Yakub gibi vah, yazıklar olsun deyip duruyorum; Yûsufu Kenân'imin güzel yüzünü istiyorum.

Şehir, sensiz bir hapishane oluyor vallahi bana; başıboş dağlara çıkmak, ovalara düşmek istiyorum.

Şu ağır canlı, gevşek yoldaşlardan bıktım, usandım. Tanrı arslanın, Zâloğlu Rüstem'i istiyorum ben.

Canım Firavun'dan da usandı, zulmünden de, İmranoğlu Musa'nın yüzündeki nûru istiyorum artık.

2460. Şikâyet edip duran, ağlayıp feryad eden, şu halktan bıktım; sarhoşların o hay - huy nâralarını istiyorum.

Bülbülden de daha güzel şakır - çilerim; amma halkın hasedinden ağzıma mühür vurdum, halbuki feryadetmek istiyorum.

* Dün şeyh, şehrin çevresinde, elinde bir mum, dönüp duruyor, şeytandan, devden usandım, insan istiyorum, insan diyordu.

Biz de çok aradık dediler, bulunmuyor. Dedi ki: O bulunmuyor dediğiniz yok mu, işte onu istiyorum ben.

Müflisim amma küçük bir akıyk istemem; hem eşsiz, hem de ucuz akıyk madenini arzuluyorum.

Gözlerden gizli, fakat bütün gözler, görüşler ondan meydana gelmiş; o apaşikâr olan gizli sanatı istiyorum.

Zâten iş işden geçti; her arzudan, her tamahtan geçtim gitti; varlıktan, mekân âleminden unsurların ayak izlerini istiyorum ben.

Kulağım, iman hikâyesini duydu da sarhoş oldu; imanın o güzel gözlerin görmek istiyorum.

Bir elimde şarap kadehi, bir elimde sevgilinin büklüm - büklüm saçları; meydanda bu çeşit bir oyun oynamak arzusundayım.

* O rebap diyor ki: Beklemekten öldüm. Osman'ın elini, kucağını, yayını istiyorum ben.

2470. Ben de aşk rebabıyım, aşkım rebabın aşkına benziyor; acıyıcı Tanrının lûtuf yayını, ihsan mızrabını istiyorum.

A zarif, nazik çalgıcı, bu gazelin kalan kısmını sen söyle artık, say-dök, amma dilediğim, istediğim gibi hani.

A Tebriz'in övündüğü Şems, doğudan yüz göster; hüdhüdüm ben, Süleyman'ın tapısını istiyorum.

XV

Âşıklara dostu arayıp aktarmak farz olmuştur; âşıkın, sel gibi başiyle koşarak, yüzünü yerlere sürerek dostun deresinedek akıp gitmesi, çağlayıp kavuşması gerektir.

Zâten dileyip istiyen odur, bizse gölgeleriz âdeta; konuşup görüşmemiz, bahsedip söylememiz, hep dosta aittir, fakat gerçekte odur söyliyen, kendi kendinden bahseden.

Gâh akar su gibi dostun deresine çağlar - gideriz, gâh su gibi dostun testisine dolarız, orda kalırız.

Gâh güveç çömleği gibi kaynar dururuz, oysa birşeyler düşünüp kurarak bize kepçe salar, böyledir dostun huyu.

Ağzını kulağımıza kor da canımız, dostun kokusunu tamamiyle alsın diye birşeyler söyler durur.

Cana bile can kesilmiştir, ondan ayrılmanın imkânı yoktur, dünyada dosta düşman olan hiçbir kimseyi görmedim ben.

Nazla, işveyle seni eritir, zayıflatır, kıla döndürür de gene dostun bir kılına iki dünyayı bile değişmezsin.

2480. Dostla oturmuşuz, onunlayız da gene ey dost, nerdesin, nerdesin ey dost deyip duruyoruz, dostun mahallesinde, dostun yanında, sarhoşluktan dostu aramıya koyulmuşuz gitmiş.

Kötü kuruntular, uygunsuz düşünceler, bizim gevşek tabiatimizden meydana gelmede, dostun huyu bu değil.

Sus, kendisi kendisini övsün; senin hay - huyun nerde, dostun hay-huyu nerde?

XVI

Seher çağından itibaren senin yüzünü görmek, yaşayıştır bize; yârabbi, bugün, o güzel yüzün, ne de gönül alıcı bir hale gelmiş, ne de güzelleşmiş.

Bugün yüzünde bir başka güzellik var; bugün deli âşık ne yaparsa yerindedir, değer.

Dün bana öğüt veren, bugün yüzünü gördü de özürler istedi benden.

Gözlerim kâfi değil, daha yüzlerce göz bulmalıyım, ödünç almalıyım da seni öyle seyretmeliyim; fakat kimden ödünç alayım, kimde var seni seyredebilecek göz?

(s. 106) Günlerdir ki bu kulun yüreği atıp duruyor, boyuna oynuyordu, meğerse bugünkü devlete erişecekmişim, önümde böylesine birgün varmış.

İnsan desem aşktan utanırım, Tanrıdır bu desem Tanrı'dan korkarım.

Kaşım seğirip duruyordu, boyuna yüreğim oynuyordu, meğerse böyle bir bahta, böyle bir devlete erişmem takdir edilmiş.

2490. Şu bağlarda, bahçelerde ağaçtan da daha fazla oynamadayım; çünkü baht - devlet ağacıyım ben, başımda seher yelleri esiyor.

Yapraklarını sen verdiğin ağaç ne hale gelir? Devlet kuşuna komşu olan garip nicedir, nasıldır?

Gölge ağaçtan ayrıdır diyen körün inadına senin güneşinin gölgesinde çark vurup duruyoruz.

Can, ne de ateşli aşk, mademki seninle oturdu - kalktı, âbıhayat da onda diye nâra atıp duruyor.

Hayalin, gönüller mahallesinden geçerken gönül, can nerde diye yalınayak kapıya çıkar.

Yeryüzü, Ay yüzünden öylesine bir nur alır, öylesine bir donanır kuşanır ki yere bakınca gökyüzünde binlerce Zühre, binlerce güneş varmış sanırsın.

Gönül penceremden bir bak, güneş gibi bir vur oraya da gök, o ayın vefası yok demesin.

Boyum yay gibi büküldü gamdan, onun için eğri - büğrü anlattım, fakat senin aşkında ok gibi dosdoğruyum, işte budur doğru söz.

Gönülde Tebriz ülkesinin hayali resmedildi; çünkü orası, icabet kıblesi, duaların kabul edildiği gönül evi.

XVII

Gizlenme, yüzün çok kutlu bize, seni görmek, seni seyretmek bütün canlara kutlu bir iş.

2500. Bir an bile gölgeni uzaklaştırma başımızdan; sen de bilirsin ki devlet kuşunun gölgesi kutludur.

A güzellik ilkbaharı, gel ki o güzel hava, bağa da kutludur, bahçeye de; gül bahçesine de mubarektir, ovaya da.

O kutlu aşk mahallesine gelen mukaddes cana yüzbinlerce can feda olsun.

Senin yüzünden sevdalara uğradık, işten - güçten kaldık, yerden-yere, mahalleden-mahalleye başıboş dolaşmadayız, fakat bu çeşit işsizlik-güçsüzlük, bu biçim sevda kutludur bize.

* Ey bedene bağlananlar, canı seyre gidin; Peygamber de seyir - seyran mubarektir demiştir.

Her yaprak, her ağaç, tertemiz yeşillik kutludur diye yokluk diyarından gelip haber getiren bir elçidir.

Yaprak, ağaç, nasıl bu haberi veriyor, nasıl harfsiz, sözsüz, bu sözü söylüyorsa siz de kulaksız duyun, işitin; çünkü kutludur bu haber.

Ey âlemin dört unsuruna can olan; güzelliğin, yüzün, suya da mübarektir, yele de; ateşe de kutludur, toprağa da.

Yâni ne ekersen o, kaybolmaz, mutlaka biçersin onu; din tohumunu ekmekse gerçekten de kutlu bir iştir ancak.

Ayağının bastığı toprağa secde edeyim; çünkü o toprak, başlara taçtır. Yoluna ayak basayım, çünkü o yol, bize kutludur.

2510. Şimdi, şu anda hayalin gözüme geldi. Vallahi ne de mutlu geldi, gerçekten de ne kutludur o.

Bu topraktan renk alan şekil, vefasızdır; yücelerden renk alandır kutlu olan.

Topraktakilere baharların yüzü kutludur, balıklara denizde çırpınıp gezmek mubarektir.

Gönülden parlayıp göğüslere vuran o güneş, Arşa da kutludur, gökkubbeye de, yeryüzüne de.

Gönlün gücü - kuvveti yok ki bahsetsin bundan; can da Tanrım, kutludur bu, kutlu diye secdelere kapanmada.

Hangi gönül, bu gece senin havana kapılır, sevdana eş olursa iyiden iyiye bil ki yarın, kutlu olan, yarını mutlu olan gönül, o gönüldür ancak.

Şarabı boyuna sun da sustur bizi; bâzı şeyleri gönülde saklamak, gizlemek gerektir, budur kutlu olan.

XVIII

A ölmüş gitmiş kişi, sende canın kokusu bile yok; git - git, gönlü diri olanların aşkı, ölüyü yıkamaz.

Güze benziyorsun sen; hergün biraz daha soğumadasın; sende aşk ateşinden bir kıvılcım bile yok.

Güz, asla ilkbahar olmaz, bunu arama; imkân yok buna; hâşâ, ilkbahar da güz gibi kötü huylu değildir.

2520. Topal tilki, arslana âşığım diye yola düştü; dedim ki: Bu lâfla, hay - huyla olacak iş değil.

Tutalım âşıkların yanışı - yakılışı, ateşi, sende yok; fakat utancın nereye gitti, pek de yüzsüzmüşsün.

Âşık ejderhaya benzer, sense, bir kurtcağaz bile değilsin. Âşık defineler gibidir, sendeyse habbesi bile yok definenin.

Aşka dair iki - üç söz duy benden; gerçi aşka dair bahse girişmeme mecalim de yok amma gene dinle.

Önce şunu bil ki aşkın ne önü vardır, ne sonu; nereye bakarsan bak, ordan münezzehtir aşk.

Şu âhır - zamanda eşek arıyorsan var, ara; Mesîh aranmaz bu yanda zâten.

İsa gönül nuruyla o eşekten ayrılmıştır; gönül, işkembe gibi kat - kat pisliklerle dolu değildir.

Eşekle meydana gelme, eşeğe binen saldırıp koşturamaz, eşekle top çevgen oynanamaz.

Bir Hindli sâkiye benziyen gönlüm, gam Türkü, at oynatmasın diye bir meclistir, kurdu; çünkü bugün toy yok (*).

Şehre sarhoş olarak geleyim de bütün şehirliler, bu kulun mahalle dilencilerinden biri olmadığını anlasınlar.

2530. O şarap satan aşk, küpe, testiye sığmıyan şarapla sarhoş olmuş, kıyametler koparıyor.

O şarabı dilsiz kişinin dili tadar; o şarap, boğazı olmıyanın boğazını ferahlatır.

Yeter, ne kadar da söz söylemeyi arzuluyorsun; ben o şarapla sarhoşum da söylemiye hiç arzum yok.

(*) "Toy" kelimesi Türkçe olarak kullanılmıştır.

XIX

Bugün, gökyüzü bile Ay yüzlümüze hayran; güneş bile onun yüzünün parlaklığını görmüş de bozulmuş.

Varlık sabahında bundan başka bir güneş yok, zerre - zerre, her varı, tüm varlığı onun birlik güneşi ışıtıyor.

Fakat her akşam, her sabah türlü - türlü şekillerle görünmede; bu sebeple her biri, öbüründen başka sanılmada.

Sana, çeşitli şekilleri birbirine zıt gibi gösterir; bu zıt şeylerde de bir aykırılık gizlenir.

Sende savaş oldu mu sanki iki ordu vardır, fakat savaş olmazsa bilirsin ki ordu, bir tek ordudur.

Halil'de lütuf vardı, o yüzden ateş, kendisine su göründü; Nemrut, kahırdan ibaretti, ona su, ateş kesildi.

Yusuf, hasetcilerin gözlerine kurt göründü; güzel şeker dudaklı bir kardeş olduğu gizli kaldı.

2540. Bu, onun yüzünü seyrederken aşkından ellerini doğrar; öbürü, ne kötü kişi der, canına kasdeder onun.

O perde, yünden dokunma perde değildir, hasetten meydana gelen bir perdedir; dosta o perdenin ardında bakma, çirkin görünür çünkü.

Nefsin, bir şeytandır ki haset, onun vasıflarının bir cüzüdür; artık sen düşün, tümü ne kadar çirkindir, ne kadar pis.

O çirkin yılanı sen tutmuşsun da sütle besliyorsun şimdi; pek yakında ejderha kesilir, onun tabiatinde insan yeyicilik vardır.

* A ejderha öldüren şimşek, üstünlük göğünden parla, çek onu, çünkü ruh sıkılıyor, zorlara düşüyor onun yüzünden.

Göğse konmak, baş köşeye geçmek istiyorsan gönül gibi harfsiz bir hale gel, sözü bırak; çünkü şu dilin, söz yüzünden kapı ardındaki dilenciye dönüyor.

XX

Ne kıyın var, ne kucağın, amma gene de kucakla bizi, Allah da bilir, âşığı okşamak, onun gönlünü almak ayıp değildir.

Ne ucun var, ne bucağın, ey aman bilmez deniz; kıyıya vurmazsın, aman nedir, bilmezsin sen.

Ay yüzünü âşıklara gösterdiğin gecedenberi herkes, kararı olmıyan gökyüzüne döndü, kimseciklerde ne huzur kaldı, ne karar.

Üstünlük, lütuf - ihsan denizinin feyzinden başka hiçbir şeyde ümidimiz yok; çünkü senin övüş incilerini saçmamıza imkân yok.

2550. Senin havana düştük, aşka girişmeni, debdebeni, saltanatını gördük de öylesine bir şaşırdık - kaldık ki elimiz hiçbir işi tutmuyor.

Bir bey göster ki o, tutsak olmasın sana? Bir arslan göster ki o, av olmasın sana?

Yüzlerce tuzaktan, ercesine sıçrayıp kurtulmuş, uçup kaçmış kuşlarız, fakat senin tuzağın öylesine tuzak ki ordan uçup kaçmanın mümkünü yok.

(s. 107) Aşkının elçisi, sabah şarabı sunan sâki gibi geldi - çattı, o mahmurluk vermiyen şarabı sundu bize.

Gücüm - kuvvetim yok, ayrılıktan hastayım dedi; hadi dedi, hemencecik, özür getirecek çağ değil şimdi.

Bahaneler icad etmiyorum, halimi gör; zârı - zârı ağlamıyorsam, perişan bir halde değilsem özrümü kabul etme.

Cefa gürültüsüyle iş işden geçti, öyle bir hale geldim ki artık ölüm anı bu, şarab içme zamanı değil dedim.

Halini unut da iç dedi, çünkü âşıkların ne iradeleri vardır, ne ihtiyarları ellerindedir.

Rahattan da, eziyetten de, kendini anıştan da geçmedikçe seni vuslat yakınlarının yanına almazlar, oraya varmıya yol vermezler sana.

Şu şarapla su serp de akıl-fikir tozu yatışsın; çünkü aşk ayından başka ne varsa hepsi de tozdur-topraktır ancak.

XXI

2560. Gerçek aşka tutulmamış, o sevgiyi iş edinmemiş canın, yok olması daha iyi; çünkü varlığı, ancak ayıptır onun, ardır ancak.

Aşkla sarhoş ol, ne varsa aşktan ibarettir; aşka koyulmaktan başka dosta lâyık bir iş - güç yoktur.

Aşk nedir derler. De ki: Dileği, isteği, yapıp yapmamak arzusunu, iradeyi - ihtiyarı terk etmektir aşk; ihtiyarı terk etmiyende hayır yoktur.

Âşık, bir padişahlar padişahıdır ki iki âlem de ona saçılıp dökülür; fakat padişahın saçıya; bağışa iltifatı yoktur ki.

Ebedî olarak kalan yalnız aşktır, âşıktır, bundan başkasına gönül verme, çünkü aşktan başka ne varsa iğretidir, geçicidir.

Ölmüş sevgiliyi ne vaktedek kucaklayıp duracaksın? Canı kucakla, canı, onun ne kıyısı vardır, ne ucu-bucağı.

Bahardan doğan güzün ölür gider; fakat aşk gül bahçesinin, baharın yardımına ihtiyacı yoktur.

Baharın açılan gülün dostudur tiken; üzüm cibresinden yapılan şarap, mahmurluk verir adama.

Bu yolda bakınıp durma, bekleyip kalma; vallahi hiçbir çeşit ölüm, bekleyişten beter olamaz.

Kalp değilsen yarına bırakma, bugün, hemen gönle sarıl, küpen yoksa bile bu sözümü duy, kulağına küpe et.

2570. Beden atının üstünde titreyip durma, in, ondan daha yürük bir yaya kesil; Tanrı bedene binmiyene kanad ihsan eder.

Düşünceyi bırak, tamamıyle arıt gönlünü; hani aynada ne resim vardır, ne süs, tıpkı öyle olsun gönlün.

Bütün resimlerden, şekillerden arındı mı artık her resim, her şekil ordadır, ona vurur. O yüzü tertemiz, pırıl - pırıl ayna hiçbir yüzden utanmaz artık.

Ayıptan, ardan kurtulmanı istiyorsan sına kendini, bir ona bak; çünkü o tertemiz ayna, doğru söyler, kimseden utanmaz, çekinmez.

Demirden yapılan ayna bile bu arılığa erişebildikten sonra üstünde bir toz bile kalmıyan gönül, ne hale gelir? Bir düşün artık.

Söyliyeyim onun nelere eriştiğini; hayır - hayır, söylemiyeyim, susayım da sevgili de benden duyduğunu söylemesin, çünkü sır saklıyamaz o.

XXII

Sevgili, canın yüzü pek güzel, pek parlak; fakat senin yüzün, senin güzelliğin, büsbütün başka bir şey.

Ey yıllarca canı övüp duran, bir sıfatını göster ki zâtıyle aynı olsun.

Hayalinin nûru, her an, göze daha fazla görünmede; fakat böyle olduğu halde gene de vuslatına karşı bulanık görünen, belirli belirsiz bir hayal o.

O güzelliği, o yüzü görünce ağzı açık kaldım, her an, dilimde de gönlümde de Allahu ekber sözü var.

2580. Gönül, öyle bir göz buldu ki o göz, senin havanda konaklamış; maşallah, o hava, gönlü, gözü ne de besler, yetiştirir, olgunlaştırırmış ya.

Ne huriden söz aç, ne aydan; ne candan bahset, ne periden; çünkü bunlar ona benzemez, o büsbütün başka bir şey.

Aşkının yaptığı iş kulu okşamak, ona lütfetmek; yoksa o aşka lâyık gönül nerde?

Bir gececik havana kapılıp uyumıyan gönül, apaydın güne döner, hava, onun ışığıyla ışıklanır, apaydın olur.

Muradından, dileğinden geçen, mürîd olur sana; istek, dilek kaydına düşmeden isteğini bulur, dileğine erişiverir.

Bu aşka düşüp yanan - yakılan cehennemlik, Kevser'e düşmüştür sanki, aşkın Kevser'dir senin.

Ayrılığınla elimi başıma vuruyorum amma sana kavuşmak, seninle buluşmak ümidiyle de ayağım yere basmıyor.

A gönül, düşmanların şu zulmünden gamlara düşme; şunu düşün: Sevgili adalet sahibidir, lütfeder.

Şu safrana dönen yüzümden düşman neşelendiyse şunu bilsin; safran rengindeki yüzüm bile gülden daha kırmızı değil mi?

Sevgilimin güzelliği tariflere sığmıyor, bu yüzden derdim pek büyük, övüşüm çok kısır.

2590. Evet, âdet budur, olagelir hep; hastanın hastalığı, eziyeti, ne kadar üstünse, ne kadar çoksa feryadı, iniltisi o kadar azdır.

Şemseddin, Tebriz'den Ay gibi doğdu, parladı; Ay da ne oluyor ki? Onun yüzü Aydan da parlak, Aydan da güzel.

XXIII

Bugün sevgiliyi görmek, onunla buluşmak vakti; bugün yüce güneşin doğduğu gün, güneşin bahtı, tâlii var bizde.

Dün sevgili, kahırlar ediyordu, kanlar içiyordu; fakat bugün tamamıyle lûtuf kesilmiş, çaresizleri besleyip geliştirmede.

Güneşten - Aydan, candan, periden hiç bahsetme; çünkü onlar benzemez ona; o bambaşka bir şey.

Kim onun yüzünü gördü de harab olmadıysa adam değildir mermerdir o.

Onun ateşinden haberi olmıyan mümin, aşk yolunu tutmuş gerçek yolcuların gözlerinde kâfirdir.

Ey onun dudaklarındaki şarabı inkâr eden, öyle birşey yoktur diyen gözlerime bak, şarapla dopdolu birer kadeh sanki.

Rûhülkudüs, kapının halkasını çaldı; Ay yüzlüm kim o diye seslendi de o, eski kulun, eski kölen dedi.

Seninle kim var, kiminle geldin diye sordu sevgili; aşkın ded Rûhulküdüs; nerde dedi sevgili; kucağımda dedi o.

2600. A yasemin bedenli dedi, güzelliğinin zekâtı olarak bir kerecik bak bana; gözlerim incilerle dopdolu, yüzüm sapsarı.

Bir elim kapı halkasında, öbür elim başımda; onun için sen lûtfet, bir kerecik kapı aralığından bak bana.

Sevgili dedi ki: Zerre - zerre, bütün dünya bana âşık, yürü, git getirdiğin matah, bizce pek aşağılık bir şey.

Gel ey aşk şahı, gel ey Tebriz'in övündüğü Şems; bu ateşli hikâye harflere sığmıyor, sözle anlatılmaktan üstün.

XXIV

Ey gül, gerçi nazik - nazenin bir yüzün var; fakat gene de yanağını, sevgilinin yanağına koyma; çünkü o, senden de nazik, senden de nazenin.

Onu gönlüne de getirme, çünkü yanağını yanağına koydun mu içindeki sırrı bilir, anlar, gönüller alan dost, pek naziktir.

İstek haddi aşdı mı gizlice, hırsızlamaca secde et; fakat fazla da üstüne düşme, çünkü çok naziktir o.

Kendinden geçmişsin her vakit, senin vaktindir, fakat kendindeysen vaktini gözle, çünkü sırlar pek incedir, pek.

Gönlünü gamdan arıt, sil - süpür, çünkü gönül, onun hayalinin evidir, o yankesici, o düzenbaz güzelin hayaliyse pek naziktir.

Günün birinde gülün gölgesi dostun hayaline vurdu da dosta öyle bir iş etti ki... Gerçekten de ince bir iş bu.

2610. Tebriz'in övündüğü Şemseddin'in hayaline horlukla bakma, çünkü o kanlar içen padişah pek naziktir.

XXV

Can bedene geldi, beden cana gitmedi, gerçekten de okun uçup gittiği yere yay gitmez.

Can, bedenden uçup gitmek için çevikleşti, sıçradı gitti; şu ağır bedense yerlere döşendi, gökyüzüne ağarmadı.

Can, topraktan yapılma evde bedenin ev sahipliğini yaptı; fakat beden, evi sevdi, eve öyle bir bağlandı ki evde kaldı, ev sahibiyle beraber gitmedi.

Ten öylesine yapayalnız kaldı ki hiç umulmazdı bu; halbuki can, şüphenin bile gidemediği bir yere gitti, ulaştı.

Sonucu ayrılık, bir bak da gör, dünya, dünya olalı dünyaya gelip de gitmiyen kişiyi kim gördü şu dünyada?

Ölüm gelip çatar, boğazını sıkar da şaşırır kalırsın, sanki haberci gelmedi de bunu söylemedi sana.

Su, azatlığıma dair bunca ağız açtı, bunca rahmetler yağdı üstüme; fakat hiçbir karınca yuvasına zarar vermedi, hiçbir karıncanın ağzına girmedi.

XXVI

Sağdan, soldan boş yere kınamalar, yermeler duyulsa bile âşık olan kişi, aşktan dönmez.

(s. 108) * Ay, ışığını yayar, saçar, köpekse havlar durur; Ayın ne suçu var, köpeğin huyu budur.

2620. Dağdır o, saman çöpü değil ki bir yelle uçup gitsin. Yelin sürüp götürdüğü, sinek sürüsüdür.

Aşk yüzünden kınanmak, nasıl bir âdetse âşıkın kulağının sağır olması da bir âdettir.

İki dünyanın da yıkılıp gidişi, bu yolda mamurluktur; aşk yolunda bütün faydalardan geçmektir fayda.

İsa, dördüncü kat gökten, haydin, elinizi, ağzınızı yıkayın, yemek vakti geldi diye bağırıyor.

Yürü, yokluk meyhanesinde sevgiliye karşı yok ol; nerde sarhoş varsa çaresiz, kavga - gürültü vardır orda. *

Şeytan yurduna, meded - meded diye gelip giriyorsun, yardımı Tanrıdan işte, burdakilerin hepsi şeytan, hepsi ifrit.

* Mustafa, kadına danışma demiştir; şu nefsimiz, zahit bile olsa kadındır.

Öylesine şarab iç ki sözden, söylemeden kalakal; sonucu âşık değil misin, aşk da bir meyhane değil mi?

* Ca'ferî altın gibi nazım söylesen, nesir düzsen asıl Ca'fer'in bulunduğu yerde aslı olmıyan bozuk - düzen şeylerin değeri yoktur, orda geçmez bunlar.

XXVII

•

Bu çok tuhaf, hiç görülmemiş bir ateş; hem sevgilinin bulunduğu yerden alevlenmede, hem de sevgilinin yanında değil.

2630. Şekil nasıl ayak diresin? Zaten kararı yok şeklin. Mana, nasıl ele geçirsin onu? Apaçık ortada değil ki.

Dünya bir av yeri, yaratıkların hepsi de av, avlanan beyden de bir eserden başka birşey yok ortada.

Her yanda bir iş - güç, bir yük - denk; herkes, beyiz, uluyuz diyor; fakat beyin bulunduğu yerde ne yük var, ne denk.

A can, elini yüzünden çek de göster yüzünü; çünkü bunların bu görünenlerin hepsi de ancak köpük, ancak şekil, ancak boya, süs-püs.

• Nerde toz koparsa bir ordu vardır orda; ateşin bulunduğu yerde ıssılık vardır, ordan duman tüter elbet.

Sen adamı toz yüzünden göremiyor, bilemiyorsun; toz - duman arasında adamı ara, toz da iş yok.

A iyi bahtlı, hoş talihli kişi, sen onu ararsan rahmeti sayıya sığmıyan da seni arar.

Seni sel kapar, sürükler - götürürse anlarsın ki onun yolunda, halkın iradesi, ihtiyarı var gibi görünür amma yoktur.

• Yoklukta - yoksullukta ahdettim, az söz söyliyeyim dedim; fakat tikensiz gülü kim görmüştür?

Kardeş, tanık ol, bu gülün tikeniyiz biz, fakat bu çeşit tiken olmak, övünülecek birşeydir, yerinilecek, utanılacak birşey değil.

XXVIII

2640. Dün gece sen yoktun da gece kapkaranlıktı, hiçbir aydınlığı yoktu; ne mumumuzda bir tat - tuz vardı, ne semâ'ımızda, ne de meclisimizde.

Gece, işkenceler içindeydik, suçu yokken şu gönül de hapse atılmıştı, kaydına kalan, gönlünü alan kimseciği de yoktu.

Sevgili, dünya sana sığınıyor da bu yüzden emniyette; halbuki sen yokken geceleyin Ay bile emniyette görmüyor kendini.

Halkın kibri, benliği, sana perde oluyor; benliği olmıyan kişi senin sayene sığınıyor ancak.

Gönül senindir, senin avucundadır; fakat cıva tanesi gibi avucunda çırpınıyor, oynayıp duruyor, sükûnu - kararı yok.

XXIX

Sâki, şarap sun, günler pek hoş, pek güzel; bugün şarap içmek, otağ kurmak, ateş yakmak günü.

Sâki nazik - nazenin, şarap pek lâtif, pek hoş, günler de yüce, değerli günler; meclis, gökyüzü gibi apaydın, sevgili de Ay parçası bir güzel.

Ney sesini dinle, nağmelerle üflenip duruyor; şarab içmiye bak, gam, kendi derdine düşmüş, didinip yatıyor.

Bugün, tövbeden başka bozulacak birşey yok; bugün, sevgilinin saçından başka dağınık bir şey göremezsin.

* Geceleyin Tanrı elçisi yetmiş kere tövbe eder amma tövbeyi bozduran Tanrı olunca gündüzün bozulur gider.

2650. Bütün dünyanın heves ettiği, aşkına düştüğü o güzel, balçıktan yaratılmıştır, fakat Tanrı kudretiyle süslenmiş, bezenmiştir.

Bugün, nerde bir ölü varsa can bulur, dirilir; kör bile bir başka göze sahib olur bugün.

Kuru olmıyan dal, ateşten emindir; oklu kirpiye oktan ne gam.

Sen, yüzünü sevgilinin öpüp durduğu âşıka bak; yüzünün zayıflığına, sarılığına, gözlerinin durmadan yaş dökmesine bakma.

Nice beden var ki toprak esiri, fakat gönlü, gökyüzünde buyruk yürütmede. Nice tohum var ki yer altında, fakat ondan biten ağaç yücelmiş, boy atmış.

Gönlü mücevher, inci definesi kesilen, nasıl olur da toprakta yurt tutar? Sevgilisi kucağındayken nice olur da âşıkın gönlü daralır, sıkılır?

A ölümü yıkayan, çenemi sıkıca bağla benim; çünkü canım da, gönlüm de ağızsız - dudaksız, gizlice şekerler tatmada.

Sus, çeneni oynatma; seni yıkayan yok; senin durağın ne beş duygudur, ne altı cihet.

XXX

* Kardeş, gönülden gönüle bir pencere var derler; sakın pencereyi delik, yarık bırakma, hattâ iğne yordamı kadar bile olsa ört o deliği.

Kim bu gönül penceresinden gafil olursa zamanenin en üstün bilgini bile olsa nafile, kördür, ahmağın biridir o.

2660. O pencereden evin içine bir bak, seyret bakalım, karanlık mı, yoksa aydınlık mı ev?

Aydınlıksa, aydınlığı sana vuruyorsa bil ki lâ'l, akıyk madenidir, definedir, hazinedir âdeta.

Otur yanına; beydir, yiğittir o; yoluna güller saç; selvidir, süsendir o.

Dola kollarını boynuna, kucakla onu; boynu pek yücedir, kâm al şu kucaklamadan.

Yürü, varını - yoğunu onun yanına taşı, yanı başında ev tut; çünkü orası meleklerin dinlendikleri, konakladıkları yerdir.

Anlatmayı istiyorum, fakat şu gönlüm tir - tir titriyor, çünkü görülmemiş, eşsiz, benlikten çok uzak birşeydir o.

Bir yerde o, olmazsa şu canla beden, suyla yağ gibi birbirinden kaçar.

Ağzım'da, dudağımda demir bağlar var amma ister titre, ister titreme, sana söyliyeceğim, bu işte.

Aşk Davuduna demirleri yarmak da nedir ki? Sus ki aşk padişahı, bir acayip Rüstem'dir.

XXXI

Sevgilimin sâkilik etmesini, dudaklarının şarabını sunmasını istiyorum; mahmur nerkise benziyen gözlerinin de sarhoşluk etmesini diliyorum.

2670. Alnına dökülen büklüm - büklüm saçların, nasıl da iple oynar, pervasız bir şuh; o akıllar çelen, gönüller çalan saçların pervasız şuhluğunu istiyor gönlüm.

Gönlümde gammaz bakışlarından fitneler var; o fitneler koparan, o hasta bir büyücüye benziyen gözleri istiyorum, o bakışları özlüyorum ben.

Hainlikleri, kötülükleri pek hoş, cefaları pek güzel; hainliği beni yakıp yandırıyor, o yüzden o gaddarı istiyorum, o haini arzuluyorum.

O mekânsızlık âleminde yanıp parlıyan eşsiz muma, daima pervane gibi yanıp yakılmak istiyorum.

A güzellik gül bahçesi, yüzünü aç; Ay bile yüzünü görmüş de utanmış; o gül bahçesini istiyorum ben.

Dört yıl sonra boyuna, biteviye beraber oturalım, bir yoldan, seninle kavuşmayı diliyorum, dileğim bu, benim.

Aklın o işi yaptı, aşksa bu işi başardı; o işde fayda yok, onun için bu işi istiyorum ben.

* Padişahın yastığını atalım, yılanın açtığı yarayı yaralım, güzelin Mustafâ'sıyle beraber o mağrada kalmak istiyorum.

Ayrılık Tatarı miskler saçtı, amberler yağdırdı; Tatar ceylanının misklerini istiyorum ben.

Gönlümde öyle bir yük var, öylesine sıkılıyorum ki sabrım-kararım kalmadı; padişahım, izin ver, bir kerecik lûtfet, ben bunu istiyorum.

2680. A yarasa, güneşin nazlanmasından sana ne? Bir ardır o sence, halbuki, ben yüzlerce defa secdelere kapanmadayım, sence ar olanı istemekteyim.

Vuslat vâdesiyle beni oyalayıp durmakdasın; sabrım kalmadı artık, ayrılık, iki gözümü de bağlamış, beni darağacına çekmeyi istiyor.

Şu aşkının ordusu, hem can yakıyor, hem gönlü parıl - parıl aydınlatıyor; aşk ordunun kumandanını istiyorum ben.

Gam Deccâli, ayrılıkla, başıma kıyametler koparıyor, İsa'nın nefesini istemem, o sayede iyileşmem gerek.

Bir düzendir, ben kurdum, bir düzene de vuslat girişti; fakat artık hîleye-düzene tövbe ettim, o düzenbazı istiyorum ben;

(s. 109) Böylece sarhoş, harap bir halde zevk, neşe gül bahçesine geleyim; senin vuslatından bir tek tiken istiyorum ancak.

Alnına dökülen o büklüm - büklüm saçlarını kemer yap, kuşat belime; şehirden geldim, dağlara çıkmak niyetindeyim.

Can Musa'sı, ateş ışığında bir ağaçtır, gördü; işte o ağacın yalımını, o ateşi istiyorum ben.

Tebriz, Şemseddîn'in yüzünden cennete döndü; cennete girmek, onun yüzünü görmek istiyorum.

— D —

XXXII

Bu yıl, bülbüller, ne haberler veriyor; yârabbi, dudukuşlarına, ne biçim şekerler sunuluyor?

2690. Bu yıl, bahçeye gir de seyret, o kuru dallar, ne meyvalar vermede, ne meyvalar.

Makas ortada, boyuna elbiseler biçiliyor, başından tacı gidene kemerler bağışlanıyor.

* Hiç kimseye minnet edilmeden, hiç kimseye zahmet verilmeden gümüşler basılıyor, müsadere eziyeti olmaksızın altınlar veriliyor.

Her susamış gönlü denize götürüyorlar; incisi olana mücevherler sunuyorlar.

Bu çeşit armağan da görülmüş mü? Zamâne âşıkları, başındaki saçların sayısınca başlara veriyorlar sana.

Böyle bir ışık görülmüş mü hiç? Yoldaki deli - divâne kişiler, hünerler veriyorlar da sevdalar alıyorlar.

XXXIII

Zaman terzisi, hiçbir kimseye, biçip - dikip giydirdiği gömleği, tam o kişinin boyuna uygun biçip - dikmemiştir.

Seyret de bak, şu cihanda yüzlerce ahmak, etek dolusu altın verir de şeytandan dert satın alır.

Renk - renk topraktan yaratılmış mezeler var önünde; onları yeyiyorsun, fakat yediklerin, yüzünü saratıyor senin.

A ölüyü, benim canım diye kucaklayıp seven, sonucu ölü, canı da soğuk bir hale getirir, gönlü de.

2700. Tanrı'ya alış, şu şeytan resimlerini bırak, çünkü ecel gelince hiçbir murada erişmeden, onların hiç birine sahib olamadan yapayalnız ölür gidersin.

Bir hoşça yayılıp döşenen şu dünya döşemesine kurulup ayaklarını uzatma; çünkü o yaygı iğretidir, dürüverirler, kork bundan.

* Şu zaman tasına boyuna, boş yere mühre atma; tavla oyununda usta olanla oyuna girişme.

Beden tozuna bakma, can atlısını seyret; o, tozun içindeki atlıya benzer.

Gül gibi yanaklar, mutlaka gül bahçesinde açılıp gelişmiştir; gül bahçesi yoksa gül nerden meydana gelir?

Elma gibi çenetopağını gördün mü bil ki bir elma ağacı da var; bu elma, yenmek için koparılmamış, o elmalardan bir örnek olarak sunulmuş.

Yüce bir himmetle işe giriş, gevşek himmetle işe koyulursan padişahın çavuşu, kovar, sürer seni kapıdan.

Sus, harfi, sözü bırak, harfsiz, sözsüz konuş; hani şu gök kubbe üstünde meleklerin konuşması gibi.

XXXIV

O güzel yüzlü güzelin, bana etmediği bir tek lütuf bile kalmadı, amma sana etmemiş, benim ne suçum var bundan?

O güzel cefa etti diye kınamadasın; fakat dünyada cefa etmiyen güzeli kim görmüştür?

2710. Şeker vermediyse şeker olarak aşkı yetmez mi? Vefa etmediyse ne çıkar? Güzelliği tamamiyle vefa değil mi?

Bir ev olsun göster ki orda ondan bir ışık olmasın; bir sofa göster ki yüzü, orayı aydınlatmamış olsun.

Şu gözle o ışık iki nur, fakat birleşti mi hiç kimsecik onları ayıramaz artık.

Can seyre dalıp de kendinden geçince dedi ki: Tanrının yüzünü Tanrıdan başka hiç kimse görmedi.

* Bu örneklerin her biri bir anlatış, fakat bir yanıltış; Tanrı, ancak kıskançlığından, yüzünü "And olsun kuşluk güneşine" diye andı.

Tebriz'in övündüğü Şemseddin'in yüzünün güneşi, hiçbir fâniye vurmadı, hiçbir ölümlüyü ışıtmadı ki onu ebedî etmesin, ölümsüz bir hale getirmesin.

XXXV

Deniz, kendisine çekti beni, bildik tanıdık bir hale getirdi, yüzgeç etti beni. Beni çekip alan, sizi de birer - birer çeker, alır.

Demir olanı mıhladız çekti, saman çöpü olanı kehlibar.

Dünyaya demir atmış Karun'u yer çekti, yuttu; ulular ulusu İsâ'yı gökyüzü çekti, yüceltti.

Her manevi duyguyu gayb âlemi, kendisine çeker, her kutlular kutlusu bakırı da kimya, tutar, altın haline getirir.

2720. Varını - yoğunu peygamberlerin bulunduğu yana çekip götüren, yokluğun yağmasından da emindir, ecelin yağmasından da.

O güzel göze, hiçbir kötü göz dokunmaz, çünkü o, güzellik mumunu almış, kimseciklerin bulunmadığı, kimseciklerin görmediği yere götürmüştür.

Biz, kazadan, kaderden kaçtık, hâcetleri veren, dilekleri yapan Tanrının yanına sığındık; kazadan, kaderden gelip çatanı gene kazayı, kaderi takdir eden giderir ancak.

Bunların hepsi de geldi geçti; ne mutlu o gönüle ki birdenbire o güzel yüzlünün, o Ay yüzlünün güzelliğini, Ay yüzünü gördü de kendinden geçti gitti.

<<Tercî'i bend>>

XXXVI

Sırlara gebe olan, gizli şeylerin anaları bulunan gökyüzü çavuşları bizi tutmuşlar, çeke - çeke göklere götürmedeler.

Seyredin de görün, melekler, Arştan geldiler, kutluluk güneşinin aydınlığiyle hepsi de ne parlak.

Biz gölge gibi ardlarından koşalım da gölgeler de güneş kaynağından nasiplerini alsın.

Çünkü gölgeler, güneşe taparlar; o nasıl bir konuk olarak geldiyse bunların da hepsi konuktur.

• Akıllardaki düşünceler, Aklı Evvel'den meydana gelir; bunların tedbirleri, tasarrufları, hep onun tedbirinden, onun tasarrafundan meydana gelir.

Önce tohumu ekmiştir de sonunda ağaç bitmiş, boy atmıştır dersin; fakat öyle değil; gözünü aç da gör, bunların ne önleri vardır, ne sonları.

2730. • Şemseddîn'in güneşi, ne doğudadır, ne batıda; bu bakımdan o güneşe ulaşanların gölgeleri de bambaşka göklerin çevresinde döner-dolaşır.

Erler, gönül gibi her yanı dolaşır dururlar; fakat ne konak yerine bağlıdır onlar, ne deve, eyer kaydına düşerler.

Güneşin tesiriyle suyumuz, toprağımız gönül kesilmiştir; cüzülerımiz, gönül gibi gökyüzünün de üstünde uçup gezmededir.

Zâten gökyüzü de nedir ki gönlümüz o yana gitsin; şu bedenimiz, şu canımız, gönlümüz, tamamiyle o güzele vurulmuştur, onun yanındadır hep.

Ayrılık derdiyle dudağımız kupkuruydu, gözlerimiz yaş içinde; şimdiyse onunla buluştuk, o buluşmanın ışığıyle ne o kuru, ne bu yaş.

Gittiler, geldiler, maksatlarına ulaştılar; başkalarıysa bulanık su gibi kendi larında, kendi topraklarında bus - bulanık kaldılar.

Âşıkın, aşkın tabiati, dört tabiatten dışarıdır, âşıklar, dört unsurdan

Beşinci tabiat, canın yularını tutar da çekerse sus, şu cihandan bahsetme, :cî' söylemiye bak.

*

Gerçekler göğüne yönel, o diyara yürü; oraya giden, ne yayadır, ne atlı.

Aşkın çevresinde dönüp dolaşırken nerden toza - toprağa batacak? Issı, dın, güzel bir halde, güneş gibi apaydın at süredur.

2740. Bu yolculukta bir büyüğe uymak, bir uluyu taklid etmek, âdeta ele nan bir sopadır; yolun aydınlığıyle, büyüklüğüyle o sopan, elinde bir Zülfekar silir.

* Musa, sopasını taşa vurdu, güzelim bir su kaynayıp coştu taştan; o sopa, ılfekar'dı da onun için su verilmişti ona, onun için parıl - parıl parlıyordu.

(s. 110) Gönül, bugün gökyüzü gibi elsiz - ayaksız, çıkageldi, lâ'l renkli raplarla mahmurluk sökmüştü, sersemliği hiç kalmamıştı.

Dedim ki: A gönül, ne oldu da küstahça gidiyorsun? Dedi ki: Sevgili, ındüzün şarap sundu bana.

Bugün arslan avcısıyım artık, erkek arslana bile saldırırım; çünkü çayırlıktan rhoş bir halde çıkageldim.

* Gökyüzü çayırlığında öküz, arslanla beraber yayılmada; bir ateş salayım o yırlığa da öküz de yansın, arslan da.

* Gerçekten de kâf'la nûn, taşla demir, bir çakmak sanki; varlıkla yokluk :birine çakılmada, yıldızlar parlayıp çıkmada.

Kutlu yıldızlar, âşıklara doğru sıçrar; onların kıvılcımlarından yüzlerce güzel :ydana gelir sanki.

Yomsuz - kutsuz yıldızlarsa vuslat vaadinde bulundular mı güle, cefa etmiye ˙işliler mi tikene benziyen kutlu yüzlü kutsuz kişilere sıçrar.

Bir bölük halk da vardır, kutluluğundan da geçmiştir, kutsuzlu-

ğundan da; onlar, yıldızlar gibi sevgilinin güzellik güneşinde mahvolup gitmişlerdir.

2750. * Ne korkuları vardır, ne ümitleri; ne ayrılık bilirler, ne buluşma; ne dertleri vardır ne sevinçleri; ne gizlidir onlar, ne apaçık ortada.

* Üçüncü terci'im müselles gibi neşeye neşe katar, başında ağırlık varsa müsellesle yıka başını, değer bu doğrusu.

*

Akıl, aşk, can; bu üçü, dosdoğru bir müselles; her yaraya sanki melhem, her derde âdeta derman.

Benim şu müselles şarabımı biri içer de başı ağırlaşmaz, sarhoş olup kendinden geçmezse zâten o, bu bağışa lâyık değildir, beyninde bir illet vardır onun.

Gerçekler güneşinin kadehiyle her an, granit kayalar lâ'l haline gelir, akıyk kesilir; toprak, nasibine kavuşur, neşelenir.

Fakat kendisinden haberi bile olmıyan lâ'l değil; şu bildiğimiz akıyk değil, o akıyk, kehlibar gibi gerçekleri çeker.

O lâ'l, akıl gibi iş eridir, neşelidir; bu padişah, gelinle ne eştir, ne de ondan ayrı.

Tanrının has kuludur, fakat kul öldü, yok oldu mu artık kalan, ancak Tanrıdır.

Akıl, bu yokluktan bir koku almayı çok istedi, çok çalıştı - çabaladı amma bir koku bile alamadı, bütün çalışması boşa gitti.

O var olan bu yokluktan koku aldı ki tamamiyle yok oldu; o kişi varlığa ulaştı ki tamamiyle yokluğa daldı gitti.

2760. Ululuk ıssının güzelliğinde varlığından soyundu, tamamiyle yok oldu mu mutlak varlık gelir, artık onda ne kibir kalır, ne gösteriş.

Tanrı sıfatı gelince beşer kalmaz; çünkü o parlak güneştir, buysa Süha yıldızının ışığı.

* Artık onun canı, Tanrı güzelliğinin aynasıdır; aşk meclisinde gözü, dünyaları gösteren bir kadehtir.

Bu kadehten kim sırlar şarabını içerse sevgilinin vuslatında mahvolur, yüzüne dalar, kendinden geçer.

Her bakır, ululuk ıssı Tanrının nuruyla kimyaya döner; bu, bir görülmemiş, bir acayip sanattır, bir tuhaf kimyadır.

Onun varlığında aşk iksirini ara da onun lûtfuyla, onun cömertliğiyle tamamıyle o ol.

XXXVII

* Can gözü burâkına binip de yola düşenler, can gözünü açıp da yolculuğa koyulanlar, bulutsuz, tozsuz o Ay yüzlüyü seyredip dururlar.

Şehvet tohumlarını ateşe verirler, şu aşılması zor, kurtulması güç tuzak yerinden bir koşuda kurtulurlar, bir seğirtmede geçer giderler.

Şu sağır tabiatın gürültüsünden geçerler, o yana giderler de konakları meclis olur, o tarafın gül bahçeleri olur.

Yüzsüz, edepsiz tabiat kullarının ayaklarını bağlarlar, can yüzlü padişahlar, o mahallede baş gösterir, yüz gösterir onlara.

2770. Aklın ayağını bağlarlar da nefis edepsizini bir iyice dövmek için ellerini öylesine açarlar ki.

Vücudumuzun bütün cüzüleri şu daracık mezarda öyle bir ölmüş ki; nerde aşk sûru? Bir üfürürse de dirilip mezardan baş çıkarsalar.

Şehvetin bir bakırdır, iksirse aşk nûru; aşk nûruyla bakır halindeki varlığını altın haline getirirler senin.

İnsafa gel, onun sıcak mı sıcak aşk nefesi ortadayken hünerden bahseden toplum, ne de soğuk bir toplum, değil mi?

* Aç sûfiler gibi akıl mutfağına gelir de pahası ağır suçları cerrederler.

Tabiat kuzgunlarına leş yedirme, oruç tuttur da dudukuşu haline gelsin, hepsi de şeker avlamıya koyulsun.

Şeker tabiatlı âbıhayat sâkisinin sayesinde tabiat ateşlerinin köz haline gelmesi mümkündür.

Onun güzelliği, onun alımı karşısında olgunluk aklının körleşmesi, sağırlaşması, o güzelliğe, o alıma karşı duyduğu histendir.

Tanrıdan başka kim onu görmek için bakarsa hemen o gözü ebedî körlük mührüyle mühürlerler, hiçbir şeyden haberi olmaz artık.

Gün bile dünyanın övündüğü ere, Tebriz'in can gözü Şemseddîn'e sığınır da hâdiselerden korunur.

2780. Ruh alanını yüzbin kere alt - üst edercesine arasalar gene ona benzer birini bulamazlar.

Gölgesi, güneşin başından eksik olmasın, toprağın cüzüleri bile onun gezip tozmasiyle bezenmededir.

XXXVIII

Eğer bu, vuslatının bayramıysa ben kulum - köleyim bayrama; bayram hazırlığı da senin için, bayram secdesi de, bayram selâmı da.

Adını duydum da adındaki o üstün tatlılık, bayramın adını da tatlılaştırdı, gönlüme bir rahatlıktır, bir huzurdur, geldi.

Ne mutludur, o an ki vuslat çağın gelir - çatar da biz de vuslat hazinenden alır, bayramın borcunu öderiz.

Güneşe benziyen güzelim yüzün doğar da bayram akşamı, yüzünün sabahıyle gündüze döner.

Ey hayalinin ışığı, kutlulukla yomlulukla, bahtla, arılıkla bayram namazına imam olan güzel.

Ey kapısında secdelere kapanmak, bayramın farzı olan; ey sen dururken kendini görmek haram edilen dost.

Lûtfunla, kereminle vuslat kadehini doldur, sun da bayram kadehiyle, bayram muradiyle can, muradına ersin, dileğine kavuşsun.

Canlar, atının peşine düşmüş, koşup gidiyor; fakat bayram, yüzlerce adım atsa bile nerden ona yetişecek, imkân mı var buna?

2790. Yolundaki tozdan çıkageldi de müjde verdi şu bayram bana; canım koştu, karşıladı onu, bayramın atının yularını tuttu.

Bildi, anladı ki bayramdaki bu parlaklık, bu güzellik, bu umumî lûtuf, ulular ulusu Şemseddîn'den.

Fakat nerde senin güzelliğinin parlaklığı? Âşıklar, nasıl olur da râm olurlar bayrama?

Ey Tebriz, öyle bir ulular ulusunun şarabı dururken bayram şarabını içmek, hiç şüphe yok ki haramdır sana.

XXXIX

Sabah çağı geldi, cilâlanmış sahifesini açtı, yaydı; gökyüzünde bir beyazlık, bir kâfur rengi belirdi.

Gökyüzü sûfisi mavi renkli hırkasını, şalını, inadına, tâ göbeğinedek yırttı.

Gündüz Rumu, bozulup sındıktan sonra gene fırsat buldu, çıkageldi de gece Zencisini tahttan indirdi.

Neşe Türküyle gam Hindûsu, o yandan bu yana gelir gider; gelip gitmeleri daimîdir de yol ortada yoktur, belirmez bile.

Yârabbi, Habeş padişahının ordusu nerelere kaçar gider? Rum Kayserinin ordusu nerelerden çıkar gelir?

Şu görünmiyen, şu muammaya benziyen yoldan kim bir koku alır? O kişi koku alır ki ezelî aşk şarabını ya içmiştir, ya tatmış.

2800. Gece de şaşırıp kalmıştır, yüzünü karartan kim? Gündüz de şaşkın bir haldedir? Onu böylesine güzel yaratan kim?

Yeryüzü de hayrandır; yarısı ot olmuş, çimen olmuş; yarısı yayılan hayvanlar; boyuna yayılıp otluyorlar.

* Âlemin yarısı yiyen, yarısı yenen; yarısı hırs içinde, fakat tertemiz, öbür yarısıysa pis mi pis.

Geceleyin uyumak ölümdür, sabahleyin uyanmak, ölümden sonra dirilip yaşayışa kavuşmak; öldür beni ey gam, öldür; ben Huseyn'im, sense Yezid'sin.

(s. 111) İnci, bunu kim alır diye kendisini mezada koydu; kimsede bir pul bile yoktu, pey sürdü, gene kendisini kendisi satın aldı kendinden.

Sâki, bugün, hepimizde konuğunuz sana; her gecemiz, senin sayende Kadir gecesi oldu, her günümüz, bayramı günü.

* İçiminin sonu pek hoş olan o şarabı sun; yeniden yeniye işretten başka hiçbir şeycikler düşünceyi, kaygıyı gidermez.

Gönülleri susamış rintler, haddinden fazla şarab içerler de kendilerini kaybederlerse o anahtarı bulurlar elbet.

* Birlik küpünün yanında, Nuh'la, Lût'la, Kerhiy'le, Şibliy'le, Bâyezid'le beraber yan gelmiş, kurulmuşsun.

Sus, can, ferahından kanat çırpmada, sonucu o şarap, başını bürür, can damarlarında koşar durur.

XL

2810. Kutlu bahar geldi, rahmetler saçıldı âleme; süsen, Ali'nin Zülfekar'ı gibi güzelleşti, parıl - parıl parlamıya başladı.

Toprak cüzüleri, gökyüzünden gebe kalmıştı; gebelik müddeti dokuz ayı buldu da o yüzden hepsi de kararsız bir hale geldi.

Nar ağacı düğümlerle doldu, dere zırhlar giyindi, pırıl - pırıl, ışıl-ışıl oldu; ova menekşelerle doldu, dağ lâlelik kesildi.

Çiçek, öpüşme çağı geldi diye dudaklarını açtı; selvi, kucaklaşma zamanı geldi diye ellerini, kollarını açtı.

Gökyüzü gül bahçesi, gönül gülşenini gördü de yüzüne bulutu çekti, gönülden utandı mı utandı.

Tiken, ey halkın ayıpların örten diye ağlayıp duruyordu; duası kabul edildi de yanakları gül - gül oldu.

Bahar padişahı, özürler getirerek kemerini bağladı; her dal, her ağaç, ondan taçlar urundu, padişaha döndü.

Musa'nın elinde bir sopa yılan kesildiyse ne çıkar? Şimdi her dal öylesine bezenmiş ki beğin meclisi sanki.

Kışın ölenler, tekrar dirildiler de kıyameti inkâr edenin kaderi, değeri kalmadı.

Tanrının canlar bağışlıyan lütfu yardım etti de bahçenin Ashâbı Kehf'i uykudan uyandı.

2820. A dirilenler, kışın nerdeydiniz? Uyku vakti canın uçup gittiği yerde, değil mi?

Her gece can duyguları oraya uçar gider, her gece orası görülür, beklenir.

Ay bile hilâldi; o tarafa gitti, aydın dolunay oldu, ülkeye mum kesildi.

Şu görünen beş duyguyla görünmiyen beş duygu, her gece usanmış, yorulmuş, dertli bir halde oraya gider de seher çağı rahvan rahvan tekrar kalkar, ordan bu âleme gelir.

Şu ağzını kapat, yelin önünde koşup durma; söz yelinden bakış - görüş tozup duruyor çünkü.

XLI

Bugün ölüyü seyret, nasıl diriliyor; hür selviye bak, nasıl kul oluyor, köle kesiliyor.

Çürümüş, dağılmış kemiklere, dipdiri kefenlere bak hele, nasıl canla, bilgiyle, aşkla doluyor.

Mezarda yırtılıp giden o boğaz, o ağız, sarhoş bülbül gibi nasıl da şakıyıp çilemede.

Bugün Kâ'be'yi seyret, kalkmış, hacılara doğru geliyor; bu yüzden de binlerce kervan kutlulaşıyor.

İğneden bile kaçıp şişeye giren o can, bugün canını aşk kılıcına satıyor.

2830. Taştan suyun kaynayıp çıktığını çok görmüşsün; şimdi de seyret de gör, baldan nasıl da süt kaynayıp coşuyor.

Bugün nasıl da neşesinden şeker kesildi, koruğa bak hele. Bugün nasıl yeşerdi, çorak yerleri gör hele.

* Güledur ey yeryüzü, öylesine bir halîfe doğurdun ki onun yüzünden taş da oynayıp durmada, kerpiç de.

Gam öldü, yas zamanı geçti gitti, sen sağ ol, ben sağ olayım; nerde ağlama varsa bugün gülüşle doldu orası.

Öyle bir gül bahçesi açıldı - saçıldı, bezendi ki kokusundaki parlaklık yüzünden belsiz, kazmasız, bütün tikenlerin söküldü gitti.

Hızır, âbıhayat içti de ebedîleşti, ebedî oldu, ebedîleşip duruyor da.

Latif ömrümüz ebedî olsun, beden, hırka gibi eskise bile can ebedîdir zâten.

Sus, şu şeker harmanında bir hoşça yat, uykuya dal; çünkü şeker, sözle dağılıyor.

Ben susmadayım, fakat dudukuşlarının heyheyleri yüzünden şekerkamışı bile latif bir hale gelmiş, coşup durmada.

XLII

Şu aşk, hep akıllı, hep uyanık kişileri öldürür; hem de kılıçsız baş keser, darağacına asmadan öldürür insanı.

2840. Birisine konuk olduk ki konuğunu yemek âdettir ona; birisine dost olduk ki dostunu öldürür o.

Bir Yusufu gördü mü kurtlar gibi paralar onu; bir mümini gördü mü kâfir öldürür gibi öldürür onu.

Biz ona, ister gönlümüzü alsın, dostluk yüzü göstersin bize, ister öldürsün, fakat yaralasın, yoluyla - yordamıyla öldürsün diye gönül verdik zâten.

Hayır, - hayır, bakışıyle birçok âşık öldürür amma nefesi, ölüye bile can verir.

Bırak, varsın, öldürsün seni, âbıhayat değil mi o? Acı yüz göstermiye kalkışma, sevgili bal gibi, tatlılıkla öldürür adamı.

Himmetin yüce olsun; çünkü o himmeti yüce aşk, seçilmiş padişahları, hür kişileri öldürür.

Biz, geceye benzeriz, yeryüzünün gölgesiyiz sanki, oysa güneştir; geceyi, su verilmiş, parıl - parıl parlıyan gündüz kılıcıyla öldürür o.

Gece Zencisi, bir hırsız gibi aklımızı çaldı, götürdü, sabah şahnesi geldi de o hırsızı tuttu, öldürdü.

Geceleyin, doğudan batıyadek bütün âlemi kara renk kapladı; fakat gündüz Rumu, onların hepsini de birden öldürdü gitti.

Hâsılı bana da bu sarhoşluk, gül bahçesinden geliyor, tıpkı bülbül gibi hani; bülbül gibi gül bahçesinden ayrı düşmek, beni öldürüyor.

XLIII

2850. O ova - sahra hoştur, güzeldir amma güneş ışık salarsa. Gül bahçesi de hoştur, güzeldir amma güller açılıp saçıldığı zaman.

Bir de başka bir güneş vardır ki onun buyruğu, güneşi, iş başarmak için yola salar.

Sevgili, varıp mal verene, altın bağışlayana öptürmez kendini; aşk derdiyle sararıp solmuş âşıka öptürür.

Dikkat et de bak, kanat çırpan dudukuşları, kendilerine şeker sunan bir şeker dudaklıya uçup giderler.

Dünyada herkes, bir şeker dudaklıyı seçmiş, sevmiştir, bizim de bir şeker dudaklarımız var ki büsbütün başka birşey veriyor bize.

Öylesine bir şeker dudaklarımız var ki şekerler bile onun yok-yoksul dilencisi; öylesine bir padişahlar padışahımız var ki saltanat bağışlıyor, zaferler veriyor bize.

Himmetin yüce olsun, padişah oğluysan padişahın taç bağışlamasını, kemer vermesini yeter bulma.

Soyun, çıkar elbiseni, koş, dal âbıhayata; dal da bastığın toprak parçaları lâ'l versin, inci saçsın.

Aşka kaç, ona sığın, dilberlik gösteren, işveler satan, fakat ciğerini kan eden güzelden çekin.

Gözüme hiçbir güzelin güzelliği görünmüyor; ressam, can bedenine gayb âleminden şekiller vermede, onu bir başka çeşit bezemede.

2860. Aklı, kendisine Kevser'den haber veren kuş, nasıl olur da kör kuşlarla beraber acı su içer?

İki gözümüzü de kendisi, kendi güzelliğiyle doldurur. Öylesine güzeldir o ki Ay bile görse derhal, baş verir uğrunda.

Güzeller bile, onun yoksulunun gözüne toprak görünmede; artık Tanrının görüş kabiliyeti verdiği göz, nasıl görür, bir düşün.

Söz söylemeyi bırak, sus da Aklı Küll, yol versin, bizi şu Cüz'î akıldan geçirsin.

XLIV

Cânım efendim, şarap getir, çünkü günler geçiyor; gamın acılığı, ancak o kadehin lezzetiyle geçip gidiyor.

Bir kadeh ki akla eş, can, onunla düşüp kalkıyor; gönül gözü kör olan nefsin koşup gittiği kadeh değil o.

Ateş gibi hadehle kapıdan içeriye girdin mi vesvese veren gam şeytanları duman gibi ağıp bacadan gidiveriyorlar.

Başını yıkamak için kil vurduysan yıkama, bırak, öylece koş, öylece başın kil içinde seğirt, gel, çünkü zaman geçiyor.

Aklı çelip alanı coştur, çiy sözler söyliyen kişiyi pişir, olgunlaştır.

* Güneşe, Aya, gökyüzüne o şaraptan sundun da her biri, râm oldu sana, neşeyle yelip gitmede.

2870. (s. 112) Vallahi zerre bile o şarapla kendinden geçmiş, adamakıllı, olasıya sarhoş, gene de şarap sunmanı özlemede, o yana gitmede.

O şarapla bir huzur, bir rahat ver şu cana ki o şarabın hararetiyle sabır da gitmiş, karar da; tövbe de gitmiş, huzur da.

Eşekler bile o şarabın kokusunu alsalar merhametli anaların yetimlere gösterdikleri esirgeme duygusuna sahib olurlar, öylesine bir hal alırlar.

Toprak, bugün kana - kana bir yudumcuk içti o şaraptan da güneş gibi kerem kadehini döndürüp sunmada, herkese lütfetmede, herkese ihsanda bulunmada.

Bedendeki kan, nasıl hemencecik hacamatçının şişesine gelirse çekilen de onun gibi, çabucacık çekene koşar, gelir.

Hani Kâ'be'nin kalkıp Tanrı dostunun, erenin kapısına gittiği gibi. Bu, bir Tanrı rahmetidir ki rahmetlerle akar, çağlar, gider.

Eren de sarhoş değilse bütün topallardan, bütün aksaklardan geridir; fakat kendisinden geçti mi o da tutar, Kâ'be'ye bir adımda varır, ulaşıverir.

Kendisinde olunca edebe riayet eder, sırrı saklar, fakat sarhoş oldu mu ne çare, gönlüne gelene uyar, gider.

Sus, ham adamın yanında şaraptan bahsetme, söyleme o adı; çünkü hatırına, o adı - sanı kötü şarap gelir onun.

XLV

Bülbülü seyret, gül bahçesine gidiyor; allığa bak, sevgilinin nar çiçeği gibi kırmızı yüzüne gitmede.

2880. Meyva tam olmuşda kendinden geçmiş artık, Mansur gibi darağacına asılmaya gidiyor.

Çiçek açılmış, yapraklanmış, padişah için bezenmiş; çünkü padişah, bahar vakti bağışlarda bulunmıya niyet etmiş.

Râhibe benziyen lâlenin yüreği dertlerle yanmış, kanlı gözyaşlarına batmış da dağların yolunu tutmuş.

Tiken, tam dokuz ay gülün ayrılığıyle feryad etti; gül, o vefayı gördü de yola düştü, tikene gidiyor şimdi.

Burda görüşmekten, buluşmaktan bahsediliyor diye şaşırıp kalmış da bağın, bahçenin çevresini seyrediyor nergis.

Ağacın kökünden âbıhayat akmaya başladı, hür kişilerin gönüllerinden kopup alevlenen ateş gibi tıpkı.

Kışın toprak esiri olan her gül, kızışmış, aşka düşmüş, kendini göstermek için pazara doğru gitmede.

Baharın Tanrı vahyi, umumî bir ders verdi; bağ, bahçe, herşey yazdı bunu da tekrar - tekrar okumıya koyuldu.

Bilgiye çalışan şu talebe, tahsilini bitirdi de herbiri elbiseler kazandı, şimdi de gelir yolunu tuttu.

* Sanki bahar, "Allah alıcıdır" dedi de gül, bunca yol aşmış, alıcıya gidiyor.

2890. Gül, tâ gönlünden, Tanrının bu sözünü, hem de daha

fazla, daha iyi duydu da gönlünü de attı, sarığını da, herkesten daha çok koşmada, daha çabuk gitmede.

Gönül, baharda her dalı, dostuyla eş görür de sevgilinin vuslatını anar, sevgiliye gider.

A gönül, hem müflissin, hem de inci almayı kuruyorsun; halbuki orda, yüklerle altından bahsediyorlar.

Hayır - hayır, yüklerle altından nerde bahsedilecek, orda ambarlar dolusu cana ait sözler geçmede.

* O iyiden iyiye kanmış, inanmış gönül yok mu, gıdası susmaktır onun, şu söyliyen nefisse söze doğru gidip durmada.

XLVI

Gözüm seğirip duruyor, yoksa o sevgili mi geliyor? Yüreğim boyuna çarpıyor, anlıyorum ki gönlümü alan gelmede.

Bu hüdühüd, Süleyman'ın ordusundan uçup gelmede; şu bülbül, gül bahçesi civarından gelip çatmada.

Müflissen canını sat da o kadehi al, sat kendini, alıcı geliyor.

Bekleyiş kulağı, bal gibi, şerbet gibi haberler içiyor, ağlıyan göz, sevgiliye kavuşuyor.

O paramparça olan, o her parçası kan kesilen gönülün dağınık zamanı geçti, parçaları bir araya geldi, birleşiyor işte.

2900. Çenk gibi iki büklüm olan tel - tel kesilen boy, düzeldi, hele bak, şimdicek her teline bir neşe mızrabı, bir zevk yayı dokunmada.

Bağın, bahçenin perişanlığı geçti, güzelim yüzlü güller, tikenlere doğru koşup gitmede.

Âşıkın eyvah demeleri boşuna değildi ya; işte şimdicek vuslat ordusu yola düşmüş, o eyvahlara çare bulmıya geliyor.

Şimdicek aşk duduları kanat açtılar; çünkü Mısr'dan, kantarlarla şeker gelmede.

Şehir emin; kahredici, ezip kırıcı şahnenin korkusundan bütün hırsızlar kaçtı.

Ca'feri Tayyâr geliyor diye haber geldi de geceleyin, hırsızlık eden bunca Ca'fer kaçtı gitti.

Açık, apaçık söyle: İnsan sıfatları, insanlık huyları kaçtı; çünkü sınıkları onaran, herşeye gücü yeten yaratıcının sıfatları geliyor.

Ey bahçe müflisleri, güz yolunuzu kesmişti, varınızı - yoğunuzu almıştı; ilkbahar sultanı, ihsanlarda bulunmak, elinizden çıkanları tekrar bağışlamak üzere geliyor işte.

Güneşin, örtüsüz - perdesiz parıltısı, sükûttadır; sus, çünkü bu perde, sözden meydana geliyor.

XLVII

Bunca alım, bunca tatlılık; böylesine sarhoşluk, böylesine açılıp saçılış... Bütün bunları, ezel ressamı, nasıl vermiş o sarhoş gözlerine senin?

2910. Gözlerin, her an binlerce göz açmada, binlerce göze görüş bağışlamada; Tanrı, Mesîh'e verdiği gibi sana da bu gücü, bu kuvveti vermiş.

Görüş bağışladığı, şifa verdiği gözlerin hepsi de nasıl oldu bu diye onun gözlerine dalmış, hayran olup gitmiş.

Gökyüzüne, sen böyle bir ay gördün mü dedim; and içti de dedi ki: Hiç mi hiç hatırlamıyorum.

Şimdi iki dudağını yum da can gözünü aç; onunla birleşmişsen, bilsen artık söz söyleme.

XLVIII

Yüzlerce padişahlık şehri zulümle yıkıldı gitti; yüzlerce saltanat denizi, haksızlıkla kurudu, seraba döndü.

Yüzlerce hırs burcu, nekeslik kalesi, yüzüstü, hendeklere yıkıldı, yarı uykuya dalmış yüzlerce baht, büsbütün uyudu, uykuya daldı.

Gayb âleminin anacaddesi, zâten o kavma kapanmıştı, o kapkara zulüm Ayı da büsbütün örtüldü, bulut altına girdi, görünmez oldu.

Şimşek gibi çakan, boyuna halkı yakıp yandıran o göz, feryatlara düştü, ağlamıya koyuldu, buluta döndü.

Yüzbinlerce gönlü yakıp kavuran o gönül, şimdi Tanrı ateşinde kebab olup gidiyor.

Ne mutlu o kişiye ki bir ibret aldı bundan; padişahın bu kahrı, bir kapı açtı ona.

2920. Gündüz olunca geceleyin ne yaptığını gördü, anladı ama ne fayda; rezil - rüsvay oldu, yüzlerce derde uğradı.

Yüzü ak gündüz gibi geceleri dua ederek geçir; çünkü Nûh'un duası da geceleyin kabul oldu.

XLIX

Bunca alım, bunca tatlılık; böylesine sarhoşluk, böylesine açılıp saçılış... bütün bunları, ezel ressamı nasıl vermiş o sarhoş gözlerine senin?

Gözlerin, her an binlerce göz yaratıyor; çünkü Tanrı, kendi kudretinden kudret vermiş onlara.

O gözlerin hepsi de gözlerine dalmış, şaşırıp kalmış, hepsi de gözlerine yüz binlerce rahmet olsun demede.

Gözlerin, padişahlık tahtına geçmiş, kurulmuş; gözlerini gören can, aman - aman, merhamet diye feryad etmede.

Gökyüzüne, sen hiç böyle göz gördün mü diye sordum; and içti, yemin etti de hiç mi hiç hatırlamıyorum dedi (*).

(*) Bu gazel, XLVII. gazelin, hemen - hemen aynı.

L

Niceye bir umarak, korkarak hırkamı yırtıp duracağım; şarap sun da ummadan da kurtulayım, korkudan da.

Düşünceleri, kaygıları yakıp yandıran kadehi getir, sun bana; çünkü başımda ummadan, korkudan düşünceler var, kaygılar var.

Sun, yürüt o Nuh gemisini, tufandan o aman verir bize; göster onu, çünkü umma, korkma demirini atmış, kalakalmışım.

2930. O kızıl altını, o veresiye olmıyan zevkı ver ki umarak, korkarak altın gibi sapsarı olmuş benzim.

Şu halka olmuş, oturup şarab içmiye koyulmuş erlere sunduğunu getir, dök ağzıma; çünkü umarak, korkarak kapı halkasına dönmüşüm âdeta.

Bir kerecik daha şu rengi, şu kokuyu sula; çünkü şimdi, ümitle, korkuyla bir başka renge boyanmışım ben.

Kevser suyunun bile havasına düştüğü, aşkını çektiği o suyu sun bana, o suyla suvar beni; çünkü ümitle, korkuyla Kevser havasına düşmüşüm.

Ateşin ta içindeyim, Halîl'im sanki, Âzer gibi ümitlere kapılmışım, korkulara düşmüşüm de put yapmadayım ümitlerden, korkulardan; gönder bana o suyu.

Kör gözlerin inadına gözlerimden gizlenme, kör olsun kötü gözler; çünkü, zâten ümitle, korkuyla gözlerden gizlenmişim ben.

(s. 113) Beni, yüzünün güneşinden ayırma; çünkü bu gazel gibi ben de ümitle, korkuyla sırıl - sıklam ıslanmışım.

LI

Sevgili yalancıktan uyumuştu, aman dedim, bahçesinden çabucak bir şeftali çalayım, zâten uyumuyordu;

Güldü de dedi ki: Hani tilki kurnazlıkla arslanın avını aşırmayı kurmuştu; fakat öyle kolayca nerden aşıracak, nere o bolluk?

Kim göğe erişir de bulutu sağar? Amma bulut cömertlik eder de lûtufta bulunursa o başka.

2940. Yok olanın, birşey icad etmiye nerden eli - ayağı olacak? Tanrının lûtfu, yoka varlık verir ancak.

* Yok gibi otur, çünkü namazda da selâm, ancak otururken verilir.

Su, ateşin üstünde kendini koyverir de şaşırır gider; çünkü ateş kıyamdadır, suysa secdede.

Dudak sustu mu gönül yüzlerce dil elde eder; sus, niceyebir onu deneyip duracaksın, niceyebir?

LII

Ateş, dün dumanın kulağına eğildi de gizlice dedi ki: Bana hiç dayanamaz, ödağacının arası pek iyidir benimle.

Benim kadrimi o bilir, bana o şükreder, çünkü ödağacının kârı, yok olmasındadır, kadri o vakit meydana çıkar.

Ödağacı, baştan ayağa kadar düğüm - düğümdür, yoklukta açılıp saçıldı mı o düğümler de çözülür, açılır.

A benim yalımlar yiyen, ışıklar yutan dostum, hoş geldin, merhabâ. Merhabâ a bende yok olan, bana can veren şehîdim, a benim tanıklarımın, a beni görüp bilenlerin kendisiyle övündükleri dost.

Bak da gör, gök de varlığa dalmış, yeryüzü de; o gök kubbeden de yokluğa kaç, şu kör yerden de; yokluğa sığın.

Yokluktan kaçan can, devletten, ikbalden, kutluluklardan kaçan yomsuz - kutsuz kişidir.

2950. Yok olmadan hiç kimsecik, yokluk levhinden faydalanamaz, ey seven, sevilen Tanrı, yoklukla aramı uzlaştır, barıştır beni onunla.

Kara toprak, kendinden geçmedikçe, varlığını bırakmadıkça ne arttı, feyizlendi, ne durgunluktan, hareketsizlikten kurtuldu.

Erlik suyu, erlik suyu olarak kaldıkça ne boy attı, büyüdü, ne baş sahibi oldu, gelişti, ne de yüzü oldu, al - al yanaklar elde etti.

Ekmek, yemek, midede yanar, yok olursa o vakit akıl olur, can kesilir, hasetçilerin bile hasret çektikleri bir hale gelir.

Kara taş, varlığından geçmedikçe ne altın olur, gümüş kesilir, ne de para edecek bir değer kazanır.

Önce hor - hakıyr olmak, kul - köle kesilmek, ondan sonra padişahlar padişahı olmak. Yol bu, yordam bu; namazda da önce ayakta durulur, sonra oturulur.

Bir ömürdür, varlığı denedik durduk, bir kerecik de yokluğu denemek gerek.

* Yokluğun debdebesi, saltanatı uydurma değil ya; ateş olmıyan yerden duman tütmez.

Aşk bizi istemiyorsa, aşk bizim havamıza düşmemişse ne diye boş yere gönlümüzü aldı, sarığımızı kaptı?

* Aşk geldi de her sabah, kulağımızı çeke - çeke bizi, "Ahdlarına vefa ederler" mektebine götürüyor.

2960. Gönlünü kinden arıtsın, kötülüklerden temizlesin diye inanç sahibinin gözlerinden nedamet yaşları akmada.

Sen uyumuşsun, Hızır'sa kalk, uyan uykudan, ebedilik sağrağını al diye yüzüne su serpip duruyor.

Geri kalanını sana gizlice aşk söyler artık, sen Ashâbı Kehf gibi hem uykuda ol, hem uyanık.

— R —

LIII

Gönül, yüzünü seyretmede; böyle olduğu halde gene de seni görmeyi bekliyor, Can, gül bahçende sarhoş olmuş, gene de tikenlere dalmış, gülü gözlüyor.

Her an gönüle bakmada, bakışının ışığından sağda bir huri belirmiş, solda güzel mi güzel bir dilber.

Her sabah çağı geceyle gündüz tuzağını yırttık mı sevgiliden bir öpücük alırız, ona yüz binlerce defa secdeler ederiz.

Şu aşkta geçen ömür geri gelmezse ne çıkar? Bu yıl âşıkların sevdalarından meydana gelmiş bir halkadayız biz.

Aşk çengini zevalsiz nağmelerle çal; can aşk çenginin nağmeleriyle tel-tel olmuş.

Aşk havanda öylesine bir yaşayış parlaklığı var ki o havada ağaçların kökleri yere gömülmemiş, gene de meyva veriyorlar.

Can, denize daldı, dalgalar yuttu, fakat bir inci elde etti; yalnız o deniz de senin lâ'l dudakların için ağlamada, şu inci de.

2970. Şeker kamışlığındaki dudularının nağmelerinden söğüt ağacı oynayıp duruyor, çınar, iki elceğizini çırpıyor.

O arılık, o neşe olayı geldi - geçti mi aşk sûfîleri, sarhoş gibi birbirlerine sarılırlar.

* Sel nasıl durup dinlenmez, tâ denizedek, akıp giderse can da Elest birliğini anar da sarhoşçasına bedenden fırlar, çıkar.

Cüz, tüm yayından bir ok gibi fırlar - gider; fakat tümden başka gidecek bir ıacı, bir yeri yoktur onun.

Can, binlerce deriden dışarı çıkar, bir hoşça yola düşer; ebedîlik rdundadır işi - gücü.

Gerçeklerin canları, o adlı - sanlı cana kavuşmak, ondan murada ermek için p ona sarılmıştır, onun eteğini tutmuştur.

Canlar, aşkla onun eteğine yapışmıştır, o da ercesine, Kutup gibi hani, o eli eteğe sarılmıştır, o eteği tutmuştur.

A gönül, Tebriz'e git de bunu Tanrı Şems'ine sor; sor, öğren de mânalar ırâkına bin.

LIV

Güzelim, herkes kendi cinsiyle uzlaşmış, kendi cinsiyle kaynaşmıştır; herkes, kendi tabiatine lâyık birisini dost edinmiştir.

Fakat gönlünde senin dağın olan, hiç kimseyi seçemez; sana av olan, nasıl olur da avlanabilir?

2980. Mademki lütfun bizi bizden aldı, kendimizden geçtik; lütfunu esirgeme, sensiz bırakma bizi.

Cins - cins herkes, herşey, kendi cinsiyle kaynaşır; herkes, herşey, kendi cinsinden birisini, birşeyi seçer.

Cinsinden olmıyanla düşüp kalkarsa ancak münafıklıktır bu; hani suyla yağın, katranla karın beraber bulunuşu gibi.

Cinsinden olmıyandan ayrılıp kendi cinsine kavuşuncıyadek bulunduğu yerde susadıkça susar, susuzluğu arttıkça artar.

Kim senden kaçar da başkasından hoşlaşırsa, kim seni bırakır, başkasiyle karar ederse,

Kim senin tapında suratını ekşiterek, bulut gibi somurtarak oturur, başkasının yanında ilkbahar gibi gönlü açılır, gülerse

Sanki benim gayb âlemindeki Aydan nasibim yok, can şarabı, can kadehi, ancak başıma sersemlik veriyor demek ister.

O ney sesi, o zevk şarabı hatırına gelmiyor mu ki bir taşlanası şeytanın elinden hoş bir halde şarab içiyorsun?

Şeytanın elinde yüzlerce kadeh şarap içiyorsun, görürsün, nasıl pis bir hale düşersin, iç a ham dilenci, iç.

Burda başcağazın düşük, yüzceğizin ekşi; fakat bil ki burda dağ gibi de bir kapkara ejderha var.

2990. Kendi cinsiyle olunca süsen gibi dil kesilir, cinsinden başkasının yanındaysa dilsizdir, kendi cinsiyle oldu mu gül gibi açılır, cinsinden başkasına diken olur.

Yürü, git; bütün yaratıklarla, bütün halkla aynı cinsten olamazsın ya; bir dal, meyvaya yüzlerce ağaçtan gebe kalamaz.

Dal gibi bir ağacın malıysan öbüründen kop, ayrıl; buna kavuşmak istiyorsan ondan elini çek.

Can, Tebriz'in övündüğü erle aynı cinstense ne mutlu o cana, oraya erer, erenlerden olur, giriştiği iş - güç ne de kutludur, ne de mutlu.

LV

Sarhoşuz, kendimizden geçmişiz, sense perde ardına girmişsin, gizlenmişsin bizden. A Ay, artık görün, bundan fazla kalma bulut altında.

Bir bölük âşıkız sana, boyumuz - posumuz bir hoş; fitneler çıkarmıya, karışıklıklar yaratmıya, binlerce şer işe girişmiye çağrılmışız.

Kuşluk çağı, yüzünden güneş doğdu da yüzünün değirmisine kapıldık, o aşkla, seni seyretmek için damlara çıktık.

Güneş ışığının şarabiyle sarhoşuz, başımız dönüyor, o yalım - yalım alev, başımıza vurdu, başımızı ışıttı, fakat baş da elden gitti.

A can âşıklarının gönül havasına uyan çalgıcı, tenen ten diye daha hoş, daha güzel bir can nağmesi çal.

Çal da canlar, ten hırkasından çıksınlar, herşeyden habire olan can da hırka gibi geçsin kendinden.

3000. Arı - duru şarapla beden çer - çöpünü yücelt de devletle, ilkballe kucaklaşalım, göğüs - göğüse gelelim.

Gözler, perdelerin ardında ne var, görsün; evden - barktan, damdan kapıdan kurtulsun.

(s. 114) Can devlet kuşu, Tebriz'in övündüğü Şemseddin'den binlerce bahçeler görsün, binlerce kanat elde etsin.

LVI

A benim avlanan beyim, beni avladın sen; sensiz ne zevkim var, ne uykum, ne kararım.

Gönlümün sahibi sensin, alış - verişimin aslı, esası sensin; bu kadar cevri bu yoksul kula reva görme.

Ey aşk dünyasında bir sevgilisi bile olmıyan, bir de bana bak, âleme düşmüşüm, bağırıp duruyorum; a sevgili, sevgili, a sevgili.

Önce sunduğun şaraptan sun gene, o sarhoş gözlerle aç mahmurluğumuzu.

A gök, gönder şarabı, hani sunmuştun da yeryüzünde bir tek aklın bile aklı kalmamıştı başında, gönder o şarabı.

Bir günde, bir bakışla binlerce iş başarırsın, sonucu, bir de bana bak da şu işi başar gitsin.

LVII

Sen şu kadarını bil ki dünyada hiç kimse, kimsesiz kalmaz; birisiyle uyaşamadın, uzlaşamadın mı bir başkası gelir onun yerine.

3010. Bu evden gidersem, evi boşaltırsam benim gibi bir başkası, yahut da benden beteri çıkar gelir.

Dünya, binlerce yıldır, miras kalagelmiştir; baba, toprak altına gitti mi oğul, baba olur.

Yalnız insan değil, hayvan da böyle; böyle olmasaydı dünyada bir tek canlı yaratık göremezdin.

Geceleyin, gökyüzü damından güneş çekilip gitti mi güneşin yerini yıldızlar, yahut da Ay tutar.

İnsan, bir hüneri, bir sanatı bıraktı mı tabiati, bir başka işle, bir başka sanatla oyalanmıya koyulur.

Çünkü bütün halkın gönlüne bir memur tayin edilmiştir, bu memur, onları işsiz - güçsüz, azıksız - sefersiz bırakmaz.

LVIII

Kutlu bahar, dost elçisi çıkageldi; sarhoşuz, âşıkız, mahmuruz, kararımız yok.

A göz, a mum, bahçeye yürü, yeşillik güzellerini bekletme artık.

Çayıra, çimene gayb âleminden elçiler geldi; yürü, git; geleni ziyaret etmek âdettir.

Gül, gelişini kutlamak için bahçeye geldi; tiken, yüzünü seyretmek için güzelleşti, bezendi.

3020. A selvi, kulak ver de dinle; süsen, seni övmek, seni anlatmak için ırmak kıyısında baştan ayağadek dil kesildi.

Gonca, boğum - boğum, düğüm - düğüm olmuş amma lûtfun boğumları açar, düğümleri çözer; o lûtuf, senden çiçekler bitirir de gene sana saçar-döker.

Sanki kıyamet koptu da bıldır, aralık ayında çürüyüp gidenler, ocak ayında ölüp göçenler, topraktan baş çıkarıyor.

Ölmüş tohum yaşayışa kavuştu; toprağın gizlediğ sır, meydana çıktı şimdi.

Meyvalı dallar, neşeyle nazlanmada, meyvası olmıyan kök, utanıp gizlenmede.

Sonucu, can ağaçları da böyle olur; iyi ağaç, devletli dal belli olur, meydana çıkar.

Bahar padişahı ordu çekti, düzendi - kuşandı; yasemin kalkanını, yeşillik Zülfekarını takındı.

Filânın başını diyorlar, pırasa gibi kesiverelim; Tanrı'nın sanatına bak, apaçık gör şunu.

* Evet öyledir bu iş; Tanrının yardımı erişti mi bir sivrisinek, Nemrûd'u helâk ediverir.

LIX

Düşünceyi, kaygıyı bırak, yer verme onlara gönlünde; çünkü sen çıplaksın, düşünce, kaygı zemheridir.

3030. Mihnetten, eziyetten kurtulma düşüncesine düşmüşsün; halbuki düşünce, mihnetin, eziyetin kaynağıdır.

Sanat pazarında düşünce yoktur, düşünceden dışarıdır orası, böyle bil bunu; a atmosfere kapılan, onun maskarası kesilen, eserleri seyret.

Akla - fikre gelenlerin çıkıp geldiği yana bak; kart feleği döndüreni ara.

Dilberlerin yüzleri, onun sanatiyle gül gibi al - aldır; âşıkların yüzleri, onun fitnesi yüzünden sapsarıdır.

Şu binlerce kuş, yokluk âleminden, bir hoşça uçup gelir; şu yüzbinlerce ok, bir tek yaydan fırlar gider.

Neliksiz, niteliksiz, âdetten - töreden dışarı, akla - fikre gelmez bir halde gayb âleminde yüzlerce şarapçı, elsiz - ayaksız cibre sıkmadadır, şarap yapmada.

Gönül tandırının, mide fırınının ateşi olmadan ekmekler pişirir, dükkâna kor, fakat ekmekçimiz gizli, o, bir türlü görünmez gözlere.

Dümdüz, pürüzsüz toprak levhasına yüzbinlerce resim yapar o; dişilerin kanlarını coşturur da yüzlerce süt sağar o kandan.

Allah için birşey dedin, gökyüzünden ses geldi: Aç zembilini, ihsan geldi a yoksul.

Açtın amma büyük geldi ihsan, zembili yırttı; Tanrı mutfağından da azıcık birşey gelecek değil ya.

3040. Gökten kudret helvasıyla bıldırcın kuşu gönderen, dağın yarığından deve çıkaran,

Erlik soyundan güçlü - kuvvetli bir er yaratan, uyuyana, uykusunda uçup gidecek bir yol açan,

Şu hayale kapılanlar, yola koyulsunlar, acele etsinler diye her an, yoklukta bir şekil gösterir durur.

Buyruğa uyarım ben, mademki sus dedi, susuyorum işte; o buyruk sahibi, bir gün bunu kendisi anlatır.

<<Tercî-'i bend>>

LX

A ateşli sevgili, a gönüllere huzur veren ateşli dilber, lûtfet, gel de kendi elinle kaşı kullanınm başını.

Senin toprağınız, suyuna, bitkine susamışız; kendi toprağına cömertlik, vefa tohumunu ek.

Ek de şu yeryüzünün göğsünden, o geniş alandan görülmemiş yeşillikler, bezenmiş renkli, güzel çiçekler bitsin.

Her kuyuya yüzü vurmuş; her kuyuda sarhoş, Ay yüzlü, güzel yanaklı bir Yusuf belirmede.

Şu hikâyeyi bırak; bir kere daha yeni bir haber geldi, beri gel de kulak ver, dinle.

Bir pir geldi yanıma, elinde bir gül dalı vardı; nerden bu dedim, o diyardan dedi.

3050. Dedim ki: O bahardan dünyada bir eser yok; çünkü burda bir gül varsa ikiyüz tane de diken yarası var.

Dedi ki: Bu dünyada da eseri var o baharın, fakat sen şaşırmışsın, gözün kararmış; esrar içen kişinin elbette başı döner.

Gönlünü, düşüncelerden, kuruntulardan sil - süpür, arıt, elinden at esrarı, çayırlığa, çimenliğe bak.

Tercî' beytini söyle; çünkü dudağına kadar dolu bir kadeh geldi; can nâra atıyor: Gel, tatması helâl.

*

Şaraba düşkünsen, ensen, ustaysan güle benzeme; o, bir kadehçik içti, sızıverdi.

• Cehennem gibi gel de yedi denizi de iç, sömür; sâki de padişahım desin sana, âfiyetler olsun, sinsin, şeker olsun, bal olsun.

İnsan inci haline gelirse sağrağı deniz olur; ağzını açtı mı o adam, dünya bir lokma olur ona.

Dünya bir lokmadır amma sineğe değil, adama, adamdan doğana bir lokmadır şu dünya.

Adam sinek doğurmaz, sen de sinek olma; adam ol, Cemşid, Husrev; padişah ol, Keykubad kesil.

Sarhoş değilim de sözümde tat - tuz yok; çünkü çalışıp çabalama, sözde edipliğe başvurma, sanata düşme, bir tekellüftür ancak.

3060. (s. 115) Fakat sarhoşun ağzı, arı kovanına benzer, balarısı, meramsız, maksatsız her yana uçar gider.

Balarıları, ağızlarındaki baldan sarhoş olurlar, harap bir halde ballarıyle, iğneleriyle yelin ortasında uçar dururlar.

Yâni, biz altı yanlı evden kurtulduk, balarısına o tatlı şerbeti veren padişahlar padişahı kurtardı bizi derler.

Tercî', bend ister, halbuki sarhoş, bağ nedir, ip ne? Bilmez; ne bağ tanır, ne öğüt dinler, aklı başında değildir ki.

*

A canımızın canı, getir lâ'l kadehini; biz nerdeyiz, öyle uzun boylu hikâyeler dinlemek nerde?

Aç iki kolunu da kemer gibi kucakla beni; ölümsüzlüğü getir de soy elbisemizi bizim.

Yüzlerce kadeh içtin de ağzına kerpiç koydun, sesin çıkmıyor; fakat iki sarhoş gözün, sarhoşları içmiye çağırıp duruyor.

Kokusu iki fersahlık yere gelen o şarabı gizlice çekip duruyorsun, sen bilirsin, hadi bakalım, içmiye bak;

Yalnız benden gizleme; çünkü sen de bilirsin, başkaları da bilir ki ben senin bir kulunum, hem vefalı bir kulun.

Bir de şu var: Hiç şarap gizlenir mi? Eserleri yüzde de görünür, başta da; mutlaka belli olur, meydana çıkar.

3070. Deveye biniyorsun da başını aşağıya eğiyor, şehre gidiyorsun, sonra da sakın beni görmeyin diyorsun.

Sen o kadar biliyorsun, halbuki o esrik deven, af - af deyip durmada, yâni ikimizi de görün demede.

Pazarı - çarşıyı bırak, deveyi gül bahçesine sür; sarhoşların, aynı cinsten olan, birbirlerine lâyık bulunan kişilerin yeri, orasıdır.

A güzelim, güzelliğine yüz binlerce Tanrı rahmeti; bizim halimiz iyi, senin halin de iyi olsun.

-Z-

LXI

A çekinip kaçarak halka boyuna cilveler eden, edalar satan; kurtuluş da sana ulaşmakla olur, murada eriş de; ne mutlu kurtulana, muradına erene.

Ateşli bir dilim var, senin aşkınla mum sanki; diyorsun ki: Baştan ayağadek dil ol, alev kesil, yan.

Gündüzün kavgasını - gürültüsünü görünce mum gibi ölü bir hale gel; gece yalnızlığı bastı mı mum gibi yan - yakıl.

Dedim ki: Yalnız sana yanıp yakılmadayım, yalnız seninle uzlaşmadayım; a parsa benziyen erkek arslanım, her an gizlenme, kaybolma gözümden.

Mademki beni kendine çektin, kul ettin, yüzünü gizleme benden; mademki bu perdeyi yırttın, germe o perdeyi önüme.

A âbıhayat, bu ayrılıktan önce, senden kana - kana içen kişiyi bağışla, çekinme, gizlenme ondan.

3080. Önce öylesine bir iltifat, sonra bu çeşit yakıp yandırma, eritip bitirme; bu nasıl iş? Önce caizdir demek, sonra caiz değildir diye fetvâ vermek, olur mu hiç?

A gülen can, a gülen baht, yüzümüze gül de şu kocakarı soğuğunda selvi de gülsün, gül de.

Kocakarı soğuğunda can bahçesine gitsen o soğukta her bucaktan yüzlerce temmuz görünür.

Sen git can bahçesine der, derim ki: Yolu nerde? Hâlâ der, bahçenin yolunu öğrenemedin gitti;

Can gibi esprilerin, ince anlamlı sözlerin gelip eriştiği yer yok mu, işte yolu ordadır a esprilere dalan, ince anlamlı sözlere kapılan, böylece ömrünü yele veren kişi.

Sen bizim bakışımızı iste. İnce anlamlı, güç anlaşılır sözlere düşme; elinde o devlet yay varken yay tozuna sarılma.

Nefis kocaldıysa gönül genç, can terü tâze; taze menekşe gibi güzel yüzlü.

Kalbinde, doğuştan bir cömertlik yoksa yüce mevkilere ermek, mal - mülk, hazine - define sahibi olmak, onu zenginleştirmez.

Zenginsen, zenginliğini de gizliyorsan ne çıkar bundan? Nice yılan vardır ki meydana çıkmak için fırsat gözetir.

A mücevherler, inciler, taşlar istiyen, karanlıklarda hangisini elde ettin, nerden bileceksin?

3090. Kırık - dökük taşları yoldan - belden, incileri de denizin dibinden devşir; geceleyin kalp para basmıya kalkışma, gündüzün meydana çıkar, iş anlaşılır.

Paraları doğru bir ayarla sına da sana zararı dokunanı at gitsin işine yarıyanı al (*).

(*) Bu şiirin birinci beytiyle ondördüncü, onbeşinci, onaltıncı ve son beyitleri Arapçadır.

LXII

Kafdağındaki Zümrüdüanka gene geldi çattı; gene göğsümdeki gönül kuşu uçmıya başladı.

Şimdiyedek peşine düşüp sarhoş olan kuş, tuttu, yemleri yaktı da çırpınıp uçmıya koyuldu.

Ayrılık gecesi kanlara garkolan göz, gene sabah yüzü gördü.

Sıddıyk'la Mustafa, mağarada eş - dost oldu; örümcek de mağara kapısına ağ kurmıya koyuldu gene.

Zevk, safa dişi ayrılıkla körleşmişti de yüzü ekşimişti; bugün gene vuslat şekerini dişlemiye başladı.

Savaş günü giyindiği zırhı bugün, tâ göbeğinedek yırttı gene.

Mısır'daki ırz ehli kadınlar, gene Yusuf'un yüzünü gördüler de her biri bir turunç aldı eline, hepsi de ellerini doğramıya koyuldu gene.

Feryad o Yusuf'dan ki gene Zelîhâ, yüklerle lâ'l verdi de mezattan satın aldı onu.

3100. O Yusuflar arslanının kanlı ceylân gözleri, gene âşıkların kanlarında yayılmıya koyuldu.

Evinde oturup duran can kadını, aşka düştü de çarşafını başına aldı, koşmıya başladı gene.

Hamları pişirip olgunlaştıran sevgilinin aşk hayali tenceresi, gene beynin en yüce basamağına kondu, beyni kaynatıp pişirmiye koyuldu.

* Halîl'i seyret, gene aşkın iki parmağından balla süt emmeye başladı.

Aşkına tövbe edip bir yana çekilen gönül, gene sevgilinin afsununu duymıya, düzenine kanmıya kalkıştı.

Uyuyanların, uykuya dalanların fikir damına çıkan gönül, gene aşkımızla bir-bir, yıldızları saymıya girişti.

O işi-gücü kötü hırsız ayyarın karasevdası, ip gibi gene saçlara tırmanmıya başladı.

Aşkın özündeki naz, sanatında maharetli bir sarraf gibi gene avucuna altın, gümüş, bakır kesintileri koymıya girişti.

Tebriz'de Tanrı Şems'inin lûtfu vardır, keremi vardır, o, gene, kulağımızdan tuttu, bizi kendine çekmiye koyuldu.

— Ş —

LXIII

A güzel, yüzyıl kaçsan da yanımıza gelmesen gene senin işini alt üst ederiz, kendi işimize döndürürüz.

3110. Kaçma, çaresiz, feleğin çemberinden geçeceksin; ister kükremiş arslan ol, ister aşağılık, uysal koyun; bu, böyle.

Beden, canın omuzunda çıkmış bir kan çıbanıdır, oldu mu neşter yarasına hacet kalmaz, patlar, boşalır.

Ne mutlu o bâtıla ki bâtıldan kaçar, Tanrı aşkına sarılır, yapışır, hem de zamksız, çirişsiz.

Gece - gündüz, ömür elbisesini arşınlayıp duruyorlar, ölçüp biçiyorlar, ya bir gün, ya bir gece mutlaka sonu gelecek bunun.

Zavallı insan, aşk zebun etmiş onu, böyle bir süvari, sırtı yaralı ata ağır gelmiş.

Sus, sükût âleminde varlığını kaybet; çünkü o aşkın işi, din mezhep âşıklarını öldürmektir.

— G —

LXIV

Aşk padişahının vefası yoktur diyorlar; yalan. Senin gecenin sabahı yoktur, gündüzü göremezsin diyorlar; yalan.

Diyorlar ki: Aşk için ne diye öldürüyorsun kendini, beden yok olduktan sonra hayat yok; yalan.

Aşk yüzünden gözyaşı dökmen abes, gözünü yumdun mu görmek, buluşmak yok diyorlar; yalan

Diyorlar ki: Şu zaman geçip gitti, biz de zamanımızı doldurduk mu can, o yana gitmez, buna imkân yok; yalan.

3120. Hayale kapılanlar, hayalden vazgeçmiyenler, peygamberlerin bütün hikâyeleri düzme, hayalden ibaret diyorlar; yalan.

Doğru yolu tutmıyanlar diyorlar ki: Kulun, Tanrı kapısına varması mümkün değil; yalan.

(s. 116) Gönül sırrını bilenler diyorlar ki: Sırları, gayb sırrını Tanrı, kuluna vasıtasız söylemez; yalan.

Diyorlar 'ki: Kula gönül sırrını açmazlar, lütfedip kulu göğe almazlar; yalan.

Balçıktan meydana gelen insan, gök ehliyle âşina olamaz diyorlar; yalan.

880. Diyorlar ki: Tertemiz can, şu yuvadan, aşk kanadiyle uçup havalanamaz; yalan.

Halkın, zerre - zerre iyiliğine, kötülüğüne, o gerçek güneş, mükâfat vermez, ceza vermez diyorlar; yalan.

Sus; eğer birisi sana harfsiz, sessiz söz olamaz derse de ki: Yalan.

LXV

Bugün, neşe günü, bu yıl, eğlenme yılı;. halimiz - ahvalimiz iyi, bağ-bahçe de iyi olsun, hoş olsun.

Bahar geldi, gül, gülerek nerkise dedi ki: Uzak olsun kuzgunun çirkin yüzü, çok şükür göründüğü yok, senin de gözün aydın, benim de.

3130. Gül, bülbüllerin mezesi, şeker, dudulanın. Karganın gözü kör ama ne çıkar? Onun inadına âlem yemyeşil, lâlelik, çimenlik.

Nar, elmaya bir şeftali ver dedi; o da, çayırlığın - çimenliğin bütün işsiz- güçsüzleri bu hevesde dedi.

Mesih'ten can verip şeftali almak gerek; hem de gönülden, kafadan gelişip yücelen canı değil, gerçek canı.

* Bağ da bahar da gayb cennetinden gelen elçinin sarhoşu, dinle de işit; elçinin ödevi ancak haber ulaştırmak.

Kerem, ihsan güneşinin altında yeni bir kol - kanat aç; çünkü güneşin önünden, bulut da gitti, sis - pus da.

Bahar sâkisi, şimdi öylesine şarap döktü ki gayb âleminin suya yanmışları bile bu feyze kandı da yeter diye feryada başladı.

Güneşimiz, can baharında Hamel burcuna kondu, o burcu yurd edindi; ne karakış korkusu var, ne kânun; ne de hoş bir şey.

Böylece başını salla, yâni gel diye işaret et de geleyim; sonra başımı kaşı, bunu istiyorum, vazgeçemiyorum bundan.

Bugün ayağını dire, sâki ayakta, toprak suya kanmış, gökyüzü, yüzlerce mumla, yüzlerce ışıkla bezenmiş.

Gâh su gösterir bize, gâh ateş; gönlüm dağlanmıştı, dağlar vardı gönlümde, hepsinden kurtardı beni.

3140. Gam, kedinin pençesine düşmüş fare gibi cik - cik diye bağırmada; sen söyle ona, de ki: İster cik - cik de, ister cak cak cak, kurtuluş yok.

Örekeyi ateşe yak, artık pamuk eğirme; şu harfler, şu söz, boğazında düğümlendi kaldı da boynun iğe döndü bu yüzden.

— L —

LXVI

Bugün, neşe günü, bu yıl, gül yılı; halimiz - ahvalimiz iyi, iyi olsun, hoş olsun gülün de hali, ahvali.

Güle, sevgilinin gül bahçesinden yardım geldi; artık gözlerimiz, gülün zevalini görmez.

Gülün debdebesinden, letafetinden, yetişip gelişmesinden nerkisin gözleri sarhoş olmuş, bahçe ağzını açmış, gülüyor.

Süsen ağzını açmış da selvinin kulağına bülbülün aşkına ait sırlar söylüyor, gülün güzelim huylarını anlatıyor.

Gül, bize yardım için elbisesini yırtarak koştu geldi, biz de ona kavuştuk da o yüzden, neşeyle elbisemizi yırtıyoruz.

Gül, bir âlem ki bu âleme sığmıyor; hayal âlemi bile gülü hayal etmeye dar geliyor.

Gül dediğin kim? Akıl bahçesinden, can bağından gelmiş bir haberci. Gül dediğin de ne? Asıl gülün, solmıyan, dökülmiyen gülün ululuğunu bildiren bir şeyceğiz.

Gülün eteğini tutalım, ona yoldaş olalım da oynıya - güle gülün aslına, zevalsiz gül fidanına gidelim.

3150. Gülün aslı, zevalsiz gül fidanı, Mustafâ'nın terinden bitmiş, lûtfundan meydana gelmiştir; o ulunun yüzünden yeni ayken dolunay haline gelmiştir gül.

Siz, gülün yapracıklarını koparırsınız amma yeniden yeniye

n verirler ona, diriltirler onu, yeniden yeniye kol - kanat ihsan ederler güle.

* Baharın davetine nasıl icabet etti gül, seyret de gör; hani ölmüş, yok muşken o dört kuş da Halîl'e koşup gelmişti ya, tıpkı onun gibi.

Sus hoca, dudağını açma, gülün gölgesinde otur da gonca gibi dudak tından, gizlice gülümse.

LXVII

Üstünlükleri elden kaçırmakla ne de ziyana düştü; yazık nefsimize; vesileleri bozdu, fırsatları kaçırdı - gitti; eyvahlar olsun canımıza.

Bütün kabilelerin övüncü olan o candan ayrıldım da kayalar bile halime acıdı, bana ağlayıp inlemiye koyuldu.

Ayrılığım, Turdağı'yla Safa tepesine bir an bile yükletilse depremlere uğrarlar, yıkılıp giderler.

İçimizdeki aşkın kıvılcımları belirse bizi kınayanların tümünü yakar - kavurur.

Güzelliğinden bir zerre bile yeryüzüne vursa hiçbir çöl, korkulu olmaz kervanlara.

Yüceliği gönlü aydınlatan, vuslata da, her yüce kişinin anlayamıyacağı nûra da andolsun;

3160. Apaçık söyliyemediğim, ancak kinaye yollu anlatabildiğim o aramızda geçen gizli şeylere, güzelim işlere andolsun;

Gönlünden hiç mi hiç çıkmıyan, fakat dilimle söylemiye de imkân bulunmıyan cömertliğe, verdiğin nimetlere andolsun;

Bütün dileklerimize kavuştuğumuzu, bütün isteklerimize eriştiğimizi apaçık gösteren parlak bir vuslata erdir bizi.

Ağlamaktan gözlerim öyle kızarmış, öyle şişmiş ki bu gözlerle hiçbir konuğu ağırlamıya gücüm - kuvvetim yok.

Kapısının eşiğindeki topraktan bir avuç toprak dilerim ki sürme gibi gözlerime çekeyim de gözlerimi ışıklandırsın, aydın etsin.

Tebriz'in bütün toprağı böyle bir toprak mı; imkân mı var buna? Ben canın tıpkısıyım diyen beden, olmaz olsun.

Efendimiz, sahibimiz Şemseddin, yaşadıkça yaşasın, vâr olsun; boynunda hakları var, işimi - gücümü ancak o başarır benim.

—M —

LXVIII

Usanma, bezme bizden, çok güzeliz biz; kıskançlığımızdan örtülere büründük.

Birgün beden örtüsünü canın üstünden attık mı görürsün bizi; Ay da kıskanır bizi, Ferkad yıldızı da, o da hasrettir bize, bu da.

Bizi görmek için yüzünü adam-akıllı yıka, arın. Yıkamıyacaksan, arınmıyacaksan uzak ol bizden, kendi güzelliğimiz kendimize yeter.

3170. Yarın kocayacak güzel değiliz biz; bizi ebedi genciz, gönlümüz, rahat, hoşuz, önümüze ön yok, sonumuza son.

Örtü eskidiyse, yıprandıysa güzel ihtiyarlamadı ya; ömür örtümüz fâni, fakat biz, uçsuz - bucaksız bir ömürüz.

İblis, Âdem'in örtüsünü gördü de yüz çevirdi; Âdem ona seslendi; sen sürülmüş, kovulmuşsun, biz sürülmedik de, kovulmadık da.

Geri kalan melekler secdeye kapandılar da bir güzele düştü gönlümüz dediler;

Dediler ki: Örtü altında öyle bir güzel var ki güzelliği aklımızı başımızdan aldı, secdeye kapandık.

Kocalmış, ihtiyarlamış kişileri güzellerden ayırd edemezsen, aşk âleminde bu seçmeyi yapamazsa aklımız, dinimizden dönmüş olalım.

Güzelin de sözü mü olur? Tanrı arslanı o; biz çocukça sözlere daldık, zâten de çocuklarız, ebced okuyoruz biz.

Çocuğu cevizle, kuru üzümle kandırırlar; çocuk olmasak cevize, üzüme lâyık olur muyuz hiç.

Bir kocakarı zırhlar, tolgalar giymiş, bunlarla kendisini gizlemiş de savaş eriyim, yüce bir Rüstem'im ben diyor.

İstediği kadar giyinsin - kuşansın, herkes bilir ki kadındır o, nasıl olur da yanılırız? Ahmed'in nûruna gark olmuşuz.

• **3180.** İnanan; anlar, fark eder; böyle dedi Mustafâ; şimdi ağzını yum, sözsüz bulduk doğru yolu.

Geri kalanını Tebriz'in övündüğü Şems'ten dinle; çünkü hikâyenin hepsini o padişahtan duyamadık biz.

LXIX

Kıtlığa düşmüş susuzlarız, pek çok yemekler yemişiz; çaresiz değiliz amma, dertlere dermanız, çaresizliğe çare.

Mecliste şaraba benzeriz, savaşta Zülfekar'a. Şükretmede kaynağız sanki, dayanmada mermer kaya.

Rüşvet alan para - pul padişahı değiliz; paramparça gönül hırkalarını diker, yamarız biz.

Bizden sır saklama; zâten gönlündeyiz senin. Gönlünü alma bizden, zâten elimizde gönlün.

Saman altında gizli, uçsuz - bucaksız deniziz; yahut da yıldızlarda parlıyan güneşiz biz.

Sarhoş bir halde dam kenarında durduğumuza bakma; dam da bilir ki kıyımız - kenarımız yoktur bizim.

(s. 117) Ay ışığı dam kıyısına vurmaktan korkar mı hiç? Peki, biz ne diye gam yeyelim? Aya binmişiz biz.

Ciğerlerimiz aşk oklarıyle oklandıysa ne çıkar? Bak da gör hele, ciğer zahmetinden kurtulmuşuz da ne işlere dalmışız.

3190. Köy kasabı ağlatıp inleterek bizi kesti amma gene de hem köyde yayılmadayız, hem kanarada asılı durmada.

Hem mühreyiz, hem mühreye hokka kesilmişiz; hem gönül hengâmesine dalmışız, alt - üst oluyoruz, hem karşıya geçmişiz, kendimizi seyre dalmışız.

* Ahmed'in müjdesini vermedeyiz, Mesîh gibi beşikte çocukken konuşuyoruz amma susalım;

* Tebriz'in övündüğü Şems'in aşkıyle gece-gündüz, şihap gibi, kıvılcım gibi gökyüzünde şeytanları yakıp öldürmedeyiz.

LXX

Yüzünüzü seyretmedeyiz, yeşilliğe de boş vermişiz, gül bahçesine de; gözüne dalmışız, şarabı da boşlamışız, şarapçıyı da.

Evi rehine vermişiz, mahalleni yurd edinmişiz; dükkânı yıkmışız, işe boş vermişiz.

Neyimiz varsa hepsini de aşk yağmaladı; kârdan da geçmişiz, ziyandan da, alış - verişten de.

Aşk dâvasına girişmek, ondan sonra da namus, ad - san, ar - hayâ kaydına düşmek, olmıyacak bir iş; utanmayı satmışız, âra - hayâya boş vermişiz.

Neşe yurdu, gönül hoşluğu ülkesi, bize verilmiş; azın - çoğun varından da geçtik, yoğundan da.

Başımız yüceldikçe yüceldi, gökleri bile aştı; çünkü aşk zevkıyle baştan da geçtik, sarıktan da.

3200. Biz söz söylüyoruz, sen inkâr ediyorsun, iki âlemin ikrarına da boş verdik biz, inkârına da.

Şu bir avuç köpeğe bak; nasıl da birbirlerine düşmüşler; biz köpekten doğmadık, köpek değiliz, leşe boş verdik biz.

Sırlarını Tanrı bilir ancak, bu da yeter gider; bizse kötünün kötülüğünden de geçmişiz, düzencinin düzeninden de.

Aşkın verdiği ders nasıl, ne vakit unutulur? Artık ondan bahsetmiye de boş verdik, ona dair söz kavgasına girişmiye de, onu tekrarlamıya da.

Gizlice ne yaparsan apaçık o biter; dilediğin tohumu ek, boş vermişiz biz.

Yol arkadaşlarının mıhladızı çekti de söyletti bizi; yoksa bu yolda sözden geçmişiz biz.

Tebriz'in övündüğü Şemseddin'in yüzündeki nur sayesinde dönüp duran gök kubbedeki güneşe bile boş vermişiz biz.

LXXI

Kalk, şarabı koca sağraklarla, testilerle içelim; padişahlar padişahının meclisi bu, bu mecliste ne diye şarab içmiyeceğiz?

Padişah bir deniz, şarap da bir tatlı, bir sinen şarap ki; sun o lâ'l renkli şarabı, sun da gör, ne biçim bir özümüz, ne çeşit bir mayamız var.

Güneş, yeryüzüne öylesine bir ışık kadehi serpti ki; biz de zerre gibi sarhoş bir halde yücelerde uçalım.

3210. Zevalsiz güneş bize bir şarap sundu ki gururumuzdan güneşin kadehine bile bakmıyoruz artık.

Getir o akılları yakıp yandıran, gönülleri ışıtıp aydınlatan şarabı, getir de gönül gibi varlığımızın balçığından geçelim gitsin.

Dolu - dolu içmedeyiz, çünkü padişahın keremini, ihsanını biliyoruz; şarab içmede ileri gitmişiz, hizmette geri kalmışız, kusur etmişiz.

Çünkü şükretmek, gerçekten de hizmet etmiye engeldir; bu yanda gelişmişiz, o yandaysa arık mı arıkız.

* Sırçada, kandil konan yerde parıl - parıl parlıyan nurla ışıt bizi, biz zâten onun yalımlariyle ışıyıp duruyoruz.

Beden, tandır gibi bu şarabın yalımiyle çok ısındı, çok soğudu; bizi odun gibi yak - yandır da hiç üşümiyelim.

Gökyüzü fanusu gibi can, ateşlerle dopdolu; sanki bakır mıyız, kalp mıyız, yoksa halis altın mı, bunu anlamıya yanyan bir ocak.

A gül yanaklı, lâleye benziyen kadehi meclise getir de biz de o lâleye benzer kadeh yüzünden, gül gibi yaseminler devşirelim.

Güzel - güzel gül, güzelliğin, hoşluğun özünü, mayasını getir meclise; biz herkesle hoşuz amma seninle olduk mu, daha hoşuz.

Çalgıcı, o terü tâze nağmeyi bir kere daha söyle de seyret bir; sen tazesin, lâtifsin amma biz senden de daha tazeyiz, daha lâtifiz.

3220. Coş, güzel sesin gelsin, vursun bize; aşkına vefa göstermede biz mermer kayayız âdeta.

O nefesi, miras olarak Mesîh'ten aldın sen; üfür kulağımıza, ne üfürülürse çaresiz o sesi veren zurnayız tıpkı.

Ağız, sözlerle dolu amma yum ağzını, sus, çünkü inkâra döşenmiş hasetçilerin yanındayız.

LXXII

Dünyada kimseyle uyuşamayız, uzlaşamayız; gök kubbe altında bir ev kuramayız biz.

Mahmuruz, sarhoşuz, susuzuz, içtikçe içiyoruz; herkes yeter demiş, sızmış, yeterimiz yok bizim.

Rahmet denizidir bu, düşmansa üstündeki köpük, çer-çöp; her çer-çöp için gönül dalgasından vazgeçmeyiz biz.

* Burnu büyük Âd gibi, Semûd gibi şu yokluk alanında köşk kurmayız, çardak yapmayız biz.

O ölümsüzlük mülkünde Nuh gibi, Halil gibi aşk köşkünden başka bir yapı yapmayız biz.

Avlanmak istedik mi uçup gittiğimiz yer, Kafdağıdır, akbaba gibi leş avlamayız biz.

Güzelim tertemiz huriler dururken kahpecikleri kandıran o kapkara şeytanı gelin almayız biz.

3230. Kapkara hırs, tamah toprağına meyvası cefa olan fidanı dikmeyiz biz.

Gözümüzde onun kutluluğunun tadı varken kutlu cana bile bakmayız biz.

Sus, bundan böyle, bizim cinsimizden olmadığı için pek o kadar nazma da, pek öyle kafiyeye de aldırış etmeyiz biz.

LXXIII

Şu durmadan, şu her an sunulan, şu kıpkırmızı şarapla dolup boşalan kadeh yüzünden kanlı gözyaşlarının şıp-şıp-şıp damlamada. Bu sesler bir davulu andırıyor sanki; a gönül, şükrederek çal davulu sen de: güm-güm-güm.

Şarap davulunu buldun, hadi, çal şükür davulunu; gâh zîr perdesinden çal a gönül, gâh bem perdesinden, bem - bem - bem.

Benim için de bir davul al davulculardan, al da çalayım, çalayım da dünya bahçesinden gamın - kederin dallarını koparayım, kökünü söküp atayım.

Bir ordu geldi çattı, ordunun kumandanı da aşk; dağ da davulla, bayrakla doldu, ova da.

Biz şarapla dopdolu bir hale geldik, sâki de inadına şarabı aşırı sunmada, deryâ gibi sunmada.

Bilir misin, deniz neden kabarıp coşar, dalgalanıp köpürür? Benden işit, çünkü deniz adamıyım, denizdeyim ben.

Kabı dar gelir kendine, geniş yer ister de sonucu su, havalara kalkar.

3240. A güzelim benim, su, tâ kökteyken yolculuğu huy edinmiştir; gökten yağar, havaya ağar, dağdan çağlar, derede akar.

Bizim âbıhayatımız, denizin suyundan aşağı değil ya; biz de varlıktan yokluğa dalgalanıp gidiyoruz.

Cana, ne şu topraktan yaratılmış dünyada bir karar vardır, ne şu boyu bükülekalmış gök kubbenin altındaki havada.

Hangi bahçede açılıp saçılmışsa can oraya meyleder, yâni o

büyük mü büyük, yüce mi yüce padişahlar padişahının sanat kucağını ister.

Şu halde bırakma, daha şarab içebilirsin; hocam, bu zulme, bu siteme râzıyız biz.

Sus, şehre fitneler saldın; fakat amcanın canı bir deryadır; beyhude yere onun susmasını bekleme.

LXXIV

Hiçbir şeycikler söyleme, gizli bir hazine elde ettim; can verdim amma bir cihan aldım.

Yüzüm, bir kuyumcuya benziyor, ondan işit bu sözü; diyor ki: Bir kesim altın verdim, bir maden satın aldım.

Sevgilinin güzelim gözlerinden ne oklar yedim, kalem kaşlarından ne yaylar elde ettim.

Halka, örtülü - kapalı söyliyeyim şu sözü; bunu falandan satın aldım demiyeyim kimseciklere.

3250. Balık gibi dilsizdim ben, fakat bir şeker dudaklıyı gördüm de bir dil satın aldım.

Ansızın bahçede bir ağaç gibi bittim, boy attım; o eseri belirmiyen bahçeden bir iz buldum, bir eser elde ettim.

Bahçede, bu bahçenin dedim, ucu - bucağı yok; yok amma ben yoklukta bir bucak buldum.

* Tebrizlin övündüğü Şemseddîn'e ulaştım, iki âlemden de dışarı, bir kıran'a eriştim.

LXXV

(s. 118) Kalkın a âşıklar, göğe ağalım; şu dünyayı gördük, bir de o dünyaya varalım.

Hayır - hayır; şu iki bahçe de güzel, ikisi de hoş, fakat ikisinden de geçelim de bahçıvana gidelim.

Sel gibi secdeler ederek denizedek gidelim, denize kavuştuktan sonra da üstündeki köpükler gibi el çırpa - çırpa koşalım, yürüyelim.

Şu yas âleminden düğün - dernek âlemine sefer edelim, şu safran gibi sapsarı yüzü bırakalım, erguvan gibi kıpkırmızı bir yüz elde edelim.

Düşme korkusundan yaprak gibi, dal gibi titreyerek, yüreğimiz atarak aman yurduna varalım.

Gurbetteyiz, dertten kurtulmamıza bir çare yok; toprak yurdunda yola düşmüşüz, tozdan kurtulmamız mümkün değil.

3260. Yemyeşil dudukuşları gibi güzelim kanatlarımızı çırpıp uçalım, şeker yurdu kesilelim, şeker alana gidelim.

Şu şekiller, hep izinin tozu belirmiyen bir ressamın varlığına delil, kem gözden gizli, tâ izi belirmiyen ressama varalım.

Belâlarla dopdolu bir yol; fakat kılavuzumuz aşk; bu yolda nasıl gideceğimizi öğretiyor, belletiyor bize.

Padişahın lütuf, kerem gölgesi korur bizi; korur amma gene de kervanla yol almamız daha iyi.

Yanklarla dolu bir dama yağan yağmura benziyoruz, yanklardan kaçalım, oluğa varalım.

1020. Yay gibi eğriyiz, çünkü kiriş boğazımızda; madem ki dosdoğru geldik, yaydan ok fırlar gibi dümdüz gidelim.

Kedilerin korkusundan fareler gibi evde kaldık; arslan oğluysak varalım, o arslana gidelim (*).

Yusuf gibi güzele karşı canımızı ayna haline getirelim de Yusuf'un güzelliğine bir armağanla varalım.

Susalım da sözler bağışlıyan söylesin, o nasıl söylerse biz de o çeşit gidelim.

(*) Her iki "arslan" da Türkçedir.

LXXVI

Gözünü aç da bak, o gözler yüzünden apaydınız zâten; hâşâ, gözümüzü o yüzden ayırmayız biz.

3270. Pervanene, gene de kendin için yalım - yalım yak, aydınlat göğsünü; aydınlat da aşkla atalım kendimizi o aydınlığa.

Aşk korkusunu arttırdıkça arttır, emin olmayı istemiyoruz; senin aşk korkundadır adam-akıllı emin oluşumuz bizim.

Pervaneye, hergün, senin mumundan bir müjde geliyor, öl diyor yâni, öl ki sana biz can vermeyi kabullendik, diyetin bize.

Benliğimizden geçelim, varlığımızı terk edelim, aşkla yüzlerce Katman varlığa ulaştık, aşkla varız ancak dediğin gün yok mu? İşte o gün neşeliyiz, o zaman sevinç içindeyiz biz.

Senin güzellik bahçeni görmüşüz, o yüzden selvi gibi boyumuz yüce, o yüzden süsen gibi dilli miyiz, dilli.

Yürü, zamanenin gül bahçesini ateşlere yak; yüzüne âşık olduk da o gül bahçesine daldık çünkü.

A aşk yoluna girip de gönlü pörsüyen, alt olup giden, çabuk kaç, gel, bize sığın, çünkü biz demirden bir kaleyiz.

Tebriz padişahı Şemseddîn'in ateşindeki zevk yüzünden yüzümüzün suyunu tamamiyle döktük, sâfi yağ kesildik.

LXXVII

A benim kulağımı tutup çeken, apaydın gözüm sensin; beni ne diye bahçeye götürmek istiyorsun; zâten bağım da sensin, gül bahçem de sen.

Bir ömür boyunca senin sofrandayım, senin nimetini yiyiyorum; senin lûtuf bayrağının altında davul çalıp durmadayım.

3280. Sevgili, bu ruya mıdır, hayal mi diye iki gözümü ovup duruyorum, acaba ben miyim bu? Bir türlü inanamıyorum.

Evet, benim, fakat benliğimi bırakmışım, varlığımdan soyunmuşum, yeni Ay gibi senin dolunayına karşı pek ince, pek sönük görünmedeyim.

Padişahlar padişahının tacını bile hor görüyorum; yüzünün şevkı, boynuma bir halka benim, elbette böyle olacak bu.

Balıklarla beraber senin denizinin nimetlerini yiyiyorum; kıskançlığımdan karadakilerle bir türlü kaynaşamıyorum, suyla yağ gibi tıpkı.

İşim - gücüm, denizden su içmektir amma balık gibi benim de su içtiğimi gören yok.

Cefa tırnağı dilek damarımı kaşırsa o tırnağın zahmetiyle çenk gibi pek güzel sesler veririm.

Fakat sen de anladın ki bir tek damarım bile yok; atan, oynıyan bir tek damarım varsa göster, kökünden kesip atayım onu.

Ne iştesin dedin, yok olanın işi de olmaz. Evet, doğru; fakat ben yok değilsem, yok olmamışsam neden yurdum, konağım, yokluk olmuş?

Sen, kıyamet sûrusun, bense bir ölüyüm; sen, ilkbaharın canısın, bense selviyim, süsenim.

Ben, şöylece yarım - yamalak söyledim, gerisini sen söyle; sen, aklında akılsın, bense pek akılsızım.

3290. Ben, bir resimdir, yaptım, ona can vermek sana düşer; sen, canın da canına cansın; bense beden istiyen biriyim ancak.

— N —

LXXVIII

Apaydın, dupduru bir suya benziyorsun, bulandırma bu suyu; gönlüne perde salma, kapatma gönlünü, etme gönül, etme bu işi.

Temiz erler seyir - seyran için toplandılar, gönlün çevresine oturdular, bu yüce erlere karşı sen de utanç içinde kalma, gönlü de utandırma.

Gönül, kendini aşktan çek diye nâra atıyor; tamamiyle can kesilmişsen gönlü böyle nekes alıştırma.

Bakırı altın ederler ya; bu, bir başka bilgidir; şu ettiğin işlerle bakır altın olmaz, bırak bu işleri.

A can, gönülden ayrı düşeli bir hayli zaman oldu; otuz yıl uzak kaldın, bâri şu otuz yılı kırk yıla çıkarma.

Gök havanında ezilip toz haline gelen şey, sürme değildir; sürme diye çekme onu gözüne.

Nice hengâmeler var; öyle her yol başında durma; vakit geçti, gün bitiyor, oyalanıp kalma.

LXXIX

Sevgili, şarap getir, bahtımı tamamla, zevkımı, aman yurdu, esenlik mülkü gibi kutlu bir hale getir.

Zühre yıldızı, senin şarap meclisinde değersiz bir halayıkcağızdır; gönül güneşin tutulmuş, aç güneşini de Ay bile kul - köle olsun.

3300. Mesîh gibi gökten yemek getir; insanları vazgeçir şu ekmekten, şu çorbadan.

Bir avuç donmuş, buz kesmiş kişiyi sıcak nefeslerinle canlandır, açılıp saçılsınlar; bir avuç yoksul dilenciyi yüceler yücesi padişah haline getir.

Şu bumburuşuk, somurtkan yüzü güldür, neşelendir, şu kesilip biten ömrü ebedîleştir.

A her başın şevkı, âşıkların başlarını kaşı; a her durağın zevkı, kucağımıza gel, orayı durak edin.

Mademki kadehi olmıyan evin ışığı da yok; biz de bir ev kurduk, kadeh tedarikine bak.

Lûtfun, bize yüzbinlerce nimetler vermede; gönül şaşırıp kalmış, ne diyeceğini, hangisini istiyeceğini bilemiyor.

Sus, dost sormadan da cevap verir; sen onu seyre dal, sözü bırak.

LXXX

Kızmışsın, seni seven, esirgiyen, sana acıyan dosttan gönlünü almışsın, betinden - benzinden bunu anlıyorum, bu kokuyu alıyorum.

Cismin şekli, güneşe benziyen yüzünden meydana geldi, parladı; bu yüzden benim de gökyüzü gibi sırtım kambur, göğsüm gömgök.

Attığın o kızgın bakış oklarından yüzlerce ok gibi dümdüz boy, yay gibi iki büklüm olmuş.

3310. Soruşuma kızdın da lâ'l dudaklarını yumdun; bunun derdiyle bende can mı kaldı, gönül mü, dil mi?

Lûtfun bir merdivendi devlet damına, ikbal konağına; halbuki o lûtuftan vazgeçmişsin, merdiveni kırmışsın şimdi.

A her an, hayali, yüzlerce canın canına can kesilen, şu yalvarışım, vallahi canımı kurtarmak için değil.

Hatırla; hani bir gece kan kesilmiş candan bir eser istemiştin de göstermiştim sana;

Sevgili, o gecenin hatırı için o simsiyah, o kıvırcık saçları boynuma dola da sarhoşça çek beni;

Çek de can, kutluluklarla yuvarlana - yuvarlana gitsin; mekânsızlık âleminde, ikiye bölünmüş saçların çevgen olsun, gönül de top kesilsin, yürüsün varsın.

Şemseddîn'in şehrine, Tebriz'e adalet kürsüsünü kur da Arş da nurlansın, dünya da hayran olsun.

LXXXI

Duydum ki sefere çıkmayı kuruyormuşsun, etme. Bir başkasını sevmiye, bir başkasını dost edinmiye niyetlenmişsin, yapma.

Zâten dünyada garipsin, eşin - benzerin yok, ne diye bir de gurbete düşeceksin? Hangi ciğeri yaralanmışa kasdediyorsun? Etme.

Bizden ayrılıp yabancılara gitme; gizlice, hırsızlamaca başkalarına bakıyorsun, bakma.

3320. (s. 119) A Ay yüzlü, gök bile senin yüzünden alt-üst olmuş; bizi yıkıyor, yerlere seriyor, alt-üst ediyorsun, etme.

Ne diye vaad ediyorsun, ne diye yemin ediyorsun? Yemini, işveyi kalkan ediniyorsun kendine, yapma şu işi.

Nerde benimle ettiğin ahit, hani bana verdiğin söz? Bu kulla ettiğin ahdi bozuyorsun, bozma; verdiğin sözden dönüyorsun, dönme.

Ey tapısı varlıktan da üstün ve yüksek olan, yokluktan da; varlık ülkesinden geçip gidiyorsun, gitme.

Cennet de senin buyruğuna kul, cehennem de; bize cenneti cehennem ediyorsun, etme.

Senin şeker yurdunda zehirden eminiz, fakat tutuyorsun, o zehri şekere katıyorsun, katma.

Canım, ateşlerle dopdolu bir ocak sanki; yetmez mi bu yaptığın? Ayrılıkla yüzümü altına döndürdün, sarardım - soldum; etme.

Sen yüzünü gizledin mi Ay bile derdinle kararır. Ayın tutulmasını mı istiyorsun, kasdın bu mu? Yapma.

Kırılıp darıldın da sustun mu bizim de dudaklarımız kurur; ne diye gözlerimizi gözyaşlariyle ıslarsın? Etme şu işi.

Mademki âşıklar topluluğuna tahammülün yok, ne diye aklını şaşırırsın, âşıklara hiç bakma, hiç görme onları.

3330. Pehriz yüzünden hastaya helva vermiyorsun, tatlı bir yüz göstermiyorsun amma hastanı daha da beter ediyorsun, etme.

Şu haramlar yemiye alışmış gözüm güzelliğinin hırsızı; fakat canım benim, göz hırsızına ceza veriyorsun, verme.

Çek başını a yol arkadaşı, söz söyleme sırası değil; aşkın zâten başı yok, hal böyleyken ne diye başını kesmiye kalkışıyorsun? Kesme.

LXXXII

Bizden beziyorsun, sıkılıyorsun, etme bu işi; kızıyorsun, yüz çeviriyorsun bizden, çevirme.

Kendi kârını düşünüyorsun, kendi faydanın kaydına düşmüşsün, bizim de ziyanımızı istiyorsun; hiç kimsecik kâr etmedi bundan, ziyan ediyorsun sen de, etme bunu.

Bundan böyle ziyanımızı istememiye râzı oldun, fakat etme; kimin; kimlerin râzı olması için bu işe katlanıyorsun?

Şarap yerine gam sirkesi veriyorsun, verme. Ne diye derede kan ırmağı akıtmadasın? Akıtma.

Yüzümden zevk, neşe sevincini gideriyorsun, giderme. Bakışlarına yüzümü hedef tutuyorsun, tutma.

Hem mazlum öldürmedesin, hem acınmada; yol vuran da sensin, feryad eden de sen, etme.

Elim, ayağım, hiçbir işe varmıyor, çünkü sevgilinin sarhoşuyum; bırak sarhoşu yıkılıncayadek, ne diye çekip duruyorsun? Çekinme.

3340. Diyorsun ki: Gel, sana sabrı çoban edeyim; kuzuya ne diye kurdu çoban edersin? Etme.

Gündüzün zahitsin, geceleyin zahitleri öldürürsün; bu gece uzlaşma, barış gecesi, fakat gene de o işi yapıyorsun, yapma.

A güzelim, dostlar, kıskançlıktan birbirlerine düşman kesildi; bu dostu ne diye öbürüne düşman edersin? Etme.

Şarab içme diyorsun, şarap vermiyeceksen ne diye mahmuru, dudakları kupkuru bırakırsın? Yapma bunu.

Dümdüz, ok gibi yürü, havamızda uç diyorsun; pek âlâ, fakat doğru oku ne diye tutar da bükersin, yay haline getirirsin? Etme şu işi.

Sus diyorsun, fakat beni susturmıyan da gene sensin; her kılımı, aşkınla bir dil haline getirirsin, getirme.

LXXXIII

Görüyorum ki cefa etmeyi kuruyorsun, etme. Bizi azarlamıya niyetleniyorsun; bizden ayrılmıya hazırlanıyorsun, yapma.

A benim iki gözüm, köpürüp kükremiş arslan gibi kıskançlık çayırında ne diye kanıma giriyorsun? Girme.

Bahtımı, kalem gibi başaşağı tutmadasın, tutma. Belimi "dal" gibi ikiye bükmedesin, bükme.

A güzelim, sen tamamiyle Tanrı lûtfusun, Tanrı ihsanısın, böyle olduğu halde tutuyorsun da kendini Tanrı azabı, Tanrı kahrı haline getiriyorsun; yapma.

3350. Lûtfunla, kereminle gönlümü aldın, lûtfunu, keremini eş ettin gönlüme; sonra ne diye bu lûtuftan, bu keremden ayırırsın onu, etme.

Güzel yüzünün sayesinde şah olan piyadeyi tekrar neden gamla mat eder, yoksul bir dilenci haline getirirsin? Getirme.

Yüzünün ışığıyla dolunay haline gelen kulu, neden dertlerle yeni Aya döndürür, iki kat edersin? Etme.

İster kâfir olsun, ister mümin, hepsi de senin havana düşmüş; ne diye tutar da kâfirle savaşırsın? Savaşma.

Musa gibi kendinden geç, sopa gibi sus; Tur dağı gibi neden ses verip duruyorsun? Verme.

LXXXIV

Sevgili, şarap getir, bahtımı yücelt, o halka - halka saçların gönlüme kemend olsun.

* Meclis hoş, biz de, arkadaşlar da hep hoşuz; ateş getir, bir çaresini bul, ateşe bir avuç çörotu at.

O esirgenmiyen şarabı dök düşüncelerin, kaygıların başına; geç kendinden de şu kendini beğenmiş gönlün läyığını ver.

A gam, yürü git, sarhoşlarla işin yok senin; kimi ayık bulursan ziyanın ona dokunsun.

Sarhoşlar, düşüncelerden de kurtulmuştur, gamdan da; sen vargit de kurtulmıyanları sıkıştır.

3360. * Ey "İtaat eden ve iyilikte bulananlar, şüphe yok ki kâselerle şaraplar içerler, kâfur ırmağının suyu da karıştırılmıştır bu şaraba" meclisinde sarhoş olan can, havasına, hevesine tutsak olanın ağlayışına acı - acı gülmiye bak.

Bak da gör, hepsinin de sakalı, ölümün elinde, gör de acı; hepsini ölümden kurtar da faydalandır.

Ey Ay, varını - yoğunu vur öküzün sırtına, düş yola; sarhoş arslan avcısıyla bahse girişme, öğüt vermeyi bırak.

Gözümüze bak da seyret, nasıl kendimizden geçmişiz; bizi al ata, kula ata bindir (kızıl, bozsarı şarap sun bize).

Şu bedenimizde aklı başında, ayık bir kıl bulabilirsen otur da onunla hesaplaşmıya giriş, yetmiş küsür defter karala.

A kara yüzlü tabiat, yürü, gene Hind diyarına git, a Türk'e benziyen aşk, at, sür, Cend şehrine yürü.

Nerde sarhoş olursan orda otur, orasını yurd edin; nerde şarap içtiysen orda yat.

Sana, Tanrı mutfağında can gıdası yoksa o zaman yürü, başını sok şu koyunların ağılına.

Gökyüzü güzellerinin sana görünmesini, cilvelenmesini istiyorsan gönlünü aynacıya ver, cilâlat, parlat.

A gönül, sus da hep harfsiz konuş; neliksiz, niteliksiz âlemden, dilsiz, dudaksız bahset.

LXXXV

3370. Âşıklarla düş - kalk, daima aşkı seç; âşık olmıyana bir an bile eş - dost olma.

Sevgili, lûtfetti de yüzünden yücelik perdesini açtıysa yürü, örtüsüz bir sûrette yüzüne dal, seyre bak.

Yüzünde onun yüzüne ait izler bulunan kişinin yüzünü gör, alnında güneş parlıyan güzeli seyret.

Güneş, onun yanaklarına yanaklarını koymuş, ona öylesine bir ışık vermiştir ki yüzünü görünce Ay bile kendinden geçer de yerlere döşenir.

* Alnına dökülen saçlarında "Ancak sana taparız" âyeti yazılıdır, gözlerinde "Ancak senden yardım isteriz" bakışı vardır.

Bedeni hayale dönmüştür, kansızdır, damarsızdır; içi de, dışı da tamamiyle sütten ibarettir, baldan ibaret.

Eşsiz sevgili onu o kadar çok kucaklamıştır, öylesine bağrına basmıştır ki o, artık sevgilinin kokusunu almıştır, bırakmıştır şu toprağın kokusunu.

Bir sabahtır, beyazlığı yok; bir akşamdır, rengi, boyası yok, bir zattır, yanı - beli yok; bir yaşayıştır o, bu yaşayışa benzemez.

Güneş, hiç gökyüzünden borç ışık ister mi? Nasıl olur da gül fidanı yaseminden koku ister?

Balık gibi konuşma, deniz suyu gibi arı - duru bir hale gel de çabucak inci, mücevher hazinesine emin ol.

3380. Kulağına söyliyeyim, hiç kimseye söyleme; biliyor musun, bütün bu vasıflara sahib olan kim? Tebriz'in övündüğü Şemseddîn.

LXXXVI

Yârabbi, şu sükûta varanların, şu dalıp gidenlerin tuzağiyle bizi çeke-sürüye kendine doğru çekip alan da kim?

Ey canımızın yakasından yapışan, ey bizi, baş çekip kendine güvenenlerin topluluğundan, sarhoş olup kendinden geçenlerin topluluğuna çeken;

Ey kulağımızı tutan, aklımızı - fikrimizi dağıtan; ey akıllılara sâkilik eden, aklı başında olmıyanlara rahat - huzur olan,

Bizi elsiz çekiyorsun, kılçsız öldürüyorsun; suçsuz, sebepsiz âşıkları öldüren gözler, bakışlar, senin gözünün, senin bakışının talebesi.

Âbıhayat, senin aşk şehitlerinin nasibidir; şu susuzları kandır o nimetle.

(s. 120) Gönüldeki düğümleri açan, senin vuslat yelindir, ümid dalına bir esintidir, gönder.

Zâten güzellik, varlık âleminde oturup durmadadır; yukarda, aşağıda şu arayıp aktaranlar, o oturup duranın yüzünden arayıp taramıya koyulmuşlardır.

Bütün yola düşenlerin maksatları, oturanlara kavuşmak, onlara ulaşmaktır. Söz söyliyenlerin meramları, sözlerini susanlara işittirmektir.

Ateş suda gizlenmiştir, fakat su, fıkır - fıkır kaynamıya başladı mı ateş kesilir, ateş yüzünden ses çıkarmıya başlar.

3390. Şekillerden geçtin mi cana kavuşursun, Ay yüzlüleri bıraktın mı gökyüzünden de geçersin, yücelere ağarsın.

Heybeyi ne diye müflislere emanet eder, bırakırsın, canını ne diye kertenkelenin dişine sunarsın?

* Abdallar beyi senin külahını, ayakkabını aldıktan sonra sen, ister köylü ol, ister iğdişlerden.

Bilgi, silâhındır senin, silâh da erkeklik alâmetidir: erkek değilsen erkeklik alâmetinin olmaması daha yeğ.

Artık söz söyleme; çünkü söz, suyunun dibindeki kumdur; körlerden değilsen, gözün görüyorsa kaldır başını da güneş bak.

LXXXVII

Ey andan âna, bedenin içinde canı sûretten sûrete koyan; ey bu nükteleri düşünüşümden de daha yakın olan bana.

Geleceği, geçmişi ne diye anıp durayım? Zamanın tadı - tuzu da sensin, kıblesi de.

Gerçeklerin canısın sen, aynı zamanda gönüller alan hayaller de sensin, şu ağıza sığmıyan yüce, büyük şekiller, sûretler de sensin.

LXXXVIII

Sarhoşluk, âşıklık, gençlik ve cinsten herşey bir araya geldi; kutlu bahar erişti de bütün bunlar, toplandılar, beraberce oturdular.

Şekilleri yokken birer şekle büründüler; yâni düşünülenler, şekilleşti, seyret de bak.

3400. Gönül, gözün dehlizidir; gönüle ne gelirse ordan göze gelir de bir şekle bürünüverir.

* "Gizli şeyler açığa vurulmuş", bağda, bahçede kıyamet kopmuş, o Çin güzelleri, gönüllerini göstermede.

Yâni diyorlar ki: Senin de gönlün varsa göster, ne vaktedek gönlün, toprak içinde gizli kalacak?

* Kışın, bağın, bahçenin duası, "Sana taparız ancak" sözüdür; İlkbahardaysa "Senden yardım isteriz, ancak" der;

"Sana taparız ancak", yâni birşey dilemiye, lütfunu istemiye geldim; aç zevk - neşe kapısını, artık böyle hüzünler içinde bırakma beni;

"Senden yardım isteriz ancak", yâni meyvalarla dopdoluyum, ağırlığından, nerdeyse kırılacağım, sen beni koru ey yardımı istenen, ey yardım eden.

Lâle, her an güle der ki: Ne tuhaf, nerkis yasemine dalmış, ne de hayran-hayran bakmada.

Süsen, yazıklar olsun diye dile gelir, yasemin, o dilbaz der, kimseyi hor görme, kimseye acıklanma.

Menekşe iki büklüm olmuş amma yalancıktan, o, tek, eşsiz bir düzenci; düzenini de nilüfer biliyor a arkadaş.

Sünbülün başı, mahmurluktan sağa, sola eğilmede; solunda bahar yelleri, sağında reyhanlar.

3410. Çimen, selvinin ardınca yaya koşmada; gonca, kem gözden yüzünü gizlemede.

Salkım söğüt eğilmiş, şu terü-taze dal, ne diye kollarını salmış, oynuyor diye ırmak aynasına hayran - hayran bakmada·

Toplamak için önce el - kol salmak gerek, sonunda kol açıp oynayışta da topladıklarını serper, döker - saçar.

Yaratıcı, bağda - bahçede öylesine bir meclis kurdu ki kuşlar, çalgılar gibi aferin demiye, nağmelerle ötüşmiye koyuldu.

O çalgıcıların beyi, hani adına bülbül derler, işte o, gülün sarhoşu, güle âşık, onun için böyle güzel, böyle hoş.

Üveyk, kekliğe nerdeydin şimdiyedek der; o da, hani bir yer var ya der, orda ne mekân var, ne oturan, ordaydım.

Şahin, doğana der ki: Bu güzelim avları yokluktan kim avladı da yeryüzüne getirdi?

* Bir bölük gül yüzlüler, bir bölük de sakalları, bıyıkları yeni terlemiş dilberler; hepsi de gayb perdesinin ardında; "Büyüktür onlar, yazarlar" diye anlatılan melekler sanki.

Biz birkaç kişiyiz derler, öncü gibi ilkin geldik, şimdicek o pusudan çıkar, güzeller ordusu da gelir çatar.

O dünya Ken'an'ından Yusuf yüzlüler gelir, erişir; dudakları tatlı dilberler, bal denizinden çıkar, gelir.

3420. İşte, hurmaya, şekerkamışına, o tâne - tane nara, o tanesiz incire de mektupları geldi.

Ne güzel ova orası; rengini kokusunu ordan aldı elma; o güzel kokuyu, o gelişip olgunlaşmayı ordan elde etti turunç.

Üzüm geç geldi, atı yoktu çünkü; geç gel, fakat ol da gel, çünkü fitnesin sen a hain, fitnesin a ulular ulusu.

* Ey en son gelen ilk, ey meyvaların sonu olan ilk meyva, ey Tanrı'nın "sağlam ipine" el atmış, ona yapışmış meyva.

Tatlılığın görülmemiş bir şey, acılığınıysa hiç sorma; akla benziyorsun hani; şer de ondandır, hayır da, küfür de ondan meydana gelir, din de.

Belâ zamanında şeker gibisin, genişlik, ferahlık çağında ot gibi; devetikeninin üstüne inen kudret helvasına benziyorsun, acılığın da, tatlı bir belân.

Ey bilgi, anlayış sahibi, ey herşeyin temeline ermiş, özünü anlamış er; elin - kolun uzun, gücün - kuvvetin, herşeye yeter, zaman, sana ısmarlanmış.

Kavun, senin elinle öyle bir eve konmuş, gizlenmiş ki ne kapısı var o evin, ne penceresi; çünkü sen cansın, bense böyleyim, gördüğün gibiyim işte.

Kabak, senden kaçmış da ipe tırmanmıya koyulmuş, fakat o kırık testiceğiz, ıerden kurtulacak kaynaktan?

Seni dinlemedi de boynunu bağladılar; kulağı olsaydı tutar - çekerdin, bir ıoşça çınlatırdın kulağını.

3430. • Tanrı, "güzelim boynunu hurma lifinden örülmüş bir iple" bağladı ›nun, çünkü duyulup anlanması gereken habere kulak asmadı.

Tanrı sözünü duymıyan kulak, eşek kulağıdır; sen, her an Tanrı'nın apaçık iavetini duyagör.

Bütün varlığını boğaz kavgası, bel sevdası kaplamış, kabak gibi senin de culağın yok, tâ yüreğinin damarı bağlanmış kalmış.

Padişahın kulağına halka ol da boynundan ipi çöz; insan, kulak yoluyla retişir, gelişir.

Bu sözün geri kalanını o levih padişahı yazar, güzel Çin ressamı söyler; sen ·esimlere dalma, ressama bak.

Canın ta kendisine Çin ressamı dedim, o Tebriz'in tek padişahı Şemseddîn'i ›öyle övdüm işte.

— V —

LXXXIX

Sevgili, sen Kelîm'sin, ben de sopanım senin; gâh halk, dayanır bana, gâh ejderhan olurum senin.

Senin lütuf, merhamet elinde dostum, sopayım; fakat beni bir başka hale soktun mu da yılan kesilirim.

Ey ölümsüz Tanrı, varlığına ne gün sığar, ne zaman; günüm de senin havana düşmüş, zamanım da.

Bana yüzlerce gün, yüzlerce zaman bağışlasan hepsi de aşkına, mahabbetine feda olsun.

3440. Gözüm, dilsiz - dudaksız senin görülmemiş, eşsiz vasıflarını gönüle söyledi; gönül, baştan başa göz oldu gitti.

Gözlerim senden gönüle haber götüreli gönül iki gözüme dua edip durmada, gözlerine sağlık diye gene sana yalvarıp yakarmada.

Gökyüzü, yüzlerce mumla gece - gündüz, senin gönüller alan o güzel gözlerini aramada, dönüp durmada.

Kâsede nimet kalmadıysa, kese boşaldıysa ne çıkar? Cana canlar katan yüzün, yüzlerce can veriyor, yüzlerce gönül bağışlıyor bize.

Havana düştüm de bu yüzden evim - barkım, dükkânım - işim yıkılıp gittiyse ko yıkılsın; bu yıkık yere senin ışığın vurdu, harabemi sen aydınlattın ya.

A benim canım, râzılığın, gönlün gam yemesindeyse râzı olasın diye gama yüzlerce gönül veririm ben.

Senin gam havanında bir güzelce döv, ez beni; senin tutya'n olur, bu ezişinle gözlere çekilirim, gözleri aydınlatırım ben.

Can da nedir? Güzelliğinin gül bahçesinden bir yarım yaprak; gönül dediğin de ne? Senin bağında - bahçende açılmış bir çiçek ancak.

Söyliyen ben değilim amma gene de susayım; söz senindir, halkın sözleri, senin sesindir ancak.

XC

O gül bahçesine benziyen yüzünün hayali geldi de dudaklarına dair şeker hikâyelerini haber verdi.

3450. Ona, candan ne haber dedim, ne âlemde o? Canın da senin cihanından bir haberi yok, cihanın da.

Neymişsin, yâni, aslın neymiş senin? Nasıl bir incisin sen, madenin ne biçim madenmiş?

(s. 121) Kılavuzum aşktı, o çekti, götürdü beni sana, önce aşka kulum köleyim, sonra sana.

Kanlarla dolu gönlüme, bu da kimin diye el attı; utandım ama gene de dedim: Senin.

Gözü gözüme ilişti de bu da ne dedi; a Ay yüzlüm dedim, senin inciler saçan iki ıslak terü-taze bulutun.

Safran gibi sararmış yüzümü kanlara bulanmış, lâleliğe dönmüş gördü de a gül yüzlüm dedim, hepsi de senin izin, senin eserin.

Nerde kokladıysa beni, kendi kokusunu duydu; iyi bak da gör dedim, canına andolsun, böyleyim işte.

Ey Şemseddin, ey Tebriz'in övüncü, canımız, oturup senin tortulu şarabını içenlerin halkasında.

XCI

A utancından yüzü gül gibi kızaran, neden çekiniyorum ben, senden mi, utancından mı?

Gül bahçesi, yüzünü gördü de yüzlerce renge boyandı, ne diye utançtan gül gibi yüzün kızarıyor senin?

3460. Sevdadan yüz binlerce hırka diktim, türlü tedbirlere başvurdum, fakat utancın, bir anda hepsini de yaktı gitti.

Utancının arı - duru olanı, aslı, mayası, gayb perdesinin ardında; şu görünen utancın, gül bahçesine benziyen yüzüne dökülen tortusu onun.

Taş kesilmiş gönül, senin utancını gördü de eridi, su oldu; yârabbi, bu nedir, utancın, aklı başında olana neler etti?

Senin utanç dağlarına düştü de taştan - topraktan ibaret olan dağ, kan kesildi, adı da lâ'l oldu.

XCII

Güzelim, kendi güzelliğimi de senin güzelliğinde gördüm, hayalin için baştan başa bir ayna kesildim.

Şurası daha da tuhaf; iştiyakından gözüme uyku girmiyor, gene de gözlerim, seninle buluştuğundan her seher çağı kalkıp hamama gidiyor.

Bir kadına benziyen hatırım, her an doğurmada, gebe, fakat senin ışığından, senin parlaklığından gebe.

Hem de dokuz aylık gebe, nasıl dursun, dayansın; çektiği ağrıdan, sancıdan nerden haberin olacak senin?

Ey aşk, kanım senden başkasına kaynarsa muradına ermeden helâl olsun kanım sana.

Aşkla baştan başa hal dili kesildim; feryadım Arşa çıktı, senin halini-hatırını sormadayım.

3470. Yokluktan, yeniden binlerce dünya yaratılsa hepsi de senin güzellik yanağında bir bene benzer ancak.

Nice demdir sinek gibi senin tatlılığına garkolmuş gitmişim; fakat huylarını gördüm mü pervane kesilirim de ateşe yanarım.

A gök, Tebriz padişahı Şems'in huzurunda secdeye kapan, olgunluğun budur senin.

XCIII

A Ay yüzlü Türk, ne olur, sabahleyin höcreme gelsen de gel beri desen (1).

Sen Ay yüzlü bir Türksün, ben Türk değilsem de bu kadarını bilirim ki Türkçede âb'a su derler (2).

Bu kul yüzünden âbıhayatın bulandıysa a Türk huylu güzel, beni öldürmekle kötülük etme, bağışla, kanıma girme benim.

A kat-kat binlerce devlet, a kat-kat binlerce ikbal olan güzel, rızkımızın genişliği, o daracık gözlerinden senin.

A arslan, kanıma girmek için kılıç çekme, kıldan kıla, bütün vücudumu aşkın kaplamış (3).

Gökçek yaya benziyen kaşların bize afsun okumada; a sözdeşi seyrek güzel, sözdeş hani, ara bakalım (4).

Adına Türk dedim amma duyanları şaşırtmak için dedim; çünkü aşkın yüzlerce hasetçisi vardır, yüzlerce düşmanı.

3480. Tek dur dedin, duydum da susakaldım; fakat bu aşkta sırlarımı gammazlamıya zâten rengim yeter, kokum kâfidir (5).

---

(1) Bu gazelde geçen "Türk" sözleri, yedinci beyitte de açıklandığı gibi Dîvan edebiyatının özelliklerinden olan bir kinâye ve îhamdır. Türk, güzel, dilber, parlak, gün, gündüz, aydın ve yüz anlamlarını verir. Birinci beyitteki "gel beri" sözü, "gel berü" tarzında ve Türkçedir.

(2) Bu beyitte de "Türk değilsem de" sözüyle güzel değilsem de anlamı kasdedilmiş, güzel ve yüz anlamlarını veren "Türk" le "yüz ay, âb, su" sözleri, aynı beyitte toplanarak bir "cemiyet-i elfâz" yapılmıştır. Beyitteki "su" sözü Türkçedir.

(3) "Arslan" ve "kılıç" sözleri Türkçedir.

(4) Beyitte "gökçek ya kaşların", "seyrek", "kanı" ve iki kere geçen

(5) "Tek dur" gene Türkçe olarak geçiyor.

XCIV

Ateşim yatışmaz, çünkü Tanrı diliyor bunu, bu yana bakma, bakma bu yana; dilek, istek o yandan.

Eteğimin bulaşıklığına bakma, o deniz ıslattı beni; inciysen bak da gör, nasıl bir deniz istemektesin.

Can balıktır, dilek - istek, Tanrı oltası; canlar feda eden bir avcı, ne de güzel şey dilek.

Bu dünya yokken de Tanrı vardı, yüceydi, uluydu; beni, seni yaratıp buraya getirmekle ne istedi, ne diledi, bilmem ki.

İstek eğri bile olsa ona adamakıllı sarılmak, onu düpedüz istemek yeter; hayır, zâten istek, aslında eğrilikten de ayrıdır, doğruluktan da.

* O devlet madeninin adı kötüye çıkmıştır da o kötü adla gizlenmiştir o; nedir, han, eğri otur da doğru söyle derler, istek de öyledir işte.

Karıncanın kanadı yoktur amma kanatlanmak ister de tutar, aşk sarayını deler.

Ona, bilgisizliğe düşüp de karınca deme, vaktin Süleyman'ıdır o; çünkü taç - taht istemededir, padişahlık dilemededir.

Dilek, öylesine birşey; ne biz oyuz, ne de o bizden başka birşey. Ey Tebriz'in övündüğü Şems, sen çöz bu düğümü.

XCV

3490. Hadi bakalım hadi ey dilberin yüzü, güzelliği, vaktin hoş olsun, seninle çok hoşuz, çok iyiyiz biz, senin de vaktin hoş olsun, zamanın kutlu.

Halimiz - ahvalimiz iyi, senin de iyi olsun halin - ahvalin. Feleğin devri - devranı da hoş olsun, çünkü bu güzel vakte onun sayesinde eriştik.

Canına, başına andolsun ki o güzel vaktin, o hoş ânın, koca sağrakla bize sunduğu şarap, hâlâ başımızda.

Kadehin bile şarabının keskinliğinden feryad etmede; içinde bulunduğun an bile sevinç parlaklığından feryada gelmede.

Bulunduğun yer, öylesine övünmede ki hiçbir yerlere sığmıyor; vaktin, zamanın, aşkla Ferhat gibi dağları deliyor.

XCVI

Şu gürültüyü - patırtıyı bıraktı ya; hikmet var bunda elbet; ya kinini gizledi, yahut da iyi huyluluğu tuttu, bağışladı.

Ya fırsat bulunca gürültüyü bırak, sabret; yahut da o kat - kat kini sök, çıkar gönlünden.

Kötü dosttan incinme, kendi noksanından incin; o düşman asıl sensin, senin aksindir, iki sanma sakın.

Başkasının ululanmasından, nekesliğinden incinme, kendinden incin; çünkü ırmak, kış yüzünden donar.

Aşkla kızışan, başkasının soğukluğundan incinmez; temmuzda susamış adam, kar arar.

3500. Peygamberlerin kızması, ananın kızmasına benzer; o kızış, güzel yüzlü çocuğa karşı hilimle dopdoludur.

Bir kızıştır o ki toprağa benzer; fakat toprak vardır. Meyva verir, nesrin, süsen, misk kokulu sad-berk gülleri bitirir.

Toprak da vardır, ondan hep tiken biter; amca, her iki toprak aynı renktedir amma biri o, biri de bu.

Mezarda yılan yoktur, fakat sen yılan sepetisin, çünkü sende bu kötü huylar var ya, bir - bir, hepsi de düşmandır sana.

Meniye bak, ister Zenci olsun, ister Hintli, ister Kureyş boyundan olsun, yüce bir soydan gelsin, herkesin menisi aynı renktedir, aynı işe yarar.

Arazlar da, cisimler de hep topraktan ibaret, fakat mertebe bakımından bak da gör, kimisi aşağılık, kimisi yüce.

Her zerre, onun yolunda, dilencilerin kâsesine benzer; bunu altınla doldurur, öbürünü taşla - toprakla.

* Öylesine bir sanatkârdır, öylesine bir sanatı vardır ki iyiden kötü doğurtur, kâfirden din ehlini meydana getirdiği gibi; sonra da tutar, kötüden bir iyiyi peydahlar.

Yazık olur diyorsun, acıyorsun bana, çok sarfediyorsun diyorsun, sarfettiğim, harcadığım benim değil ki, onun malını harcıyorum ben.

Şu sermayeyi bilmiyorsun sen, iki âlemin de kazancı, kârı, yer-yer gezip kazanmakla elde edilmez, cömertlikle elde edilir.

3510. Kendine saç - dök, dostlarına da bağışla; çünkü senin hırsın yatışmaz bir türlü, kabak gibi elsiz - ayaksız, yücelere doğru sarılır, çıkar.

Cömertlikte inad et, nekeslikte değil, Tebriz'de toy yapan Şemseddîn'in eli gibi aç elini - avucunu.

XCVII

Hocanın mahallesine gittim, hoca nerde dedim; dediler ki: Hoca âşık, hoca sarhoş, yer - yer, mahalle - mahalle dolaşmada.

Dedim ki: Bir işim var onunla, bir iz verin bana; hocanın dostuyum ben, severim onu, düşman değilim ya.

Dediler ki: Hoca o bahçıvana âşık oldu; onu ya bahçelerde ara, ya ırmakkıyısında.

Sarhoşlar, âşıklar, sevgililerinin bulunduğu yere gider; birisi âşık oldu mu bırak, elini yıka ondan.

Suyu gören balık karaya gelmez; âşık nasıl olur da renge, kokuya kapılır, kalır.

Donmuş, buz kesilmiş kar, kat - kat bile olsa güneşin yüzünü gördü mü erir gider.

(s. 122) Hele birisi, padişahımıza âşık olursa, o vefada eşi olmıyan, o şeker huylu padişaha tutulursa..

* O hadde - hesaba sığmıyan, o kıyaslanmasına imkân bulunmıyan kimya, kime dokunursa "geri dön" buyruğuyla hemen onu altın haline sokar.

3520. Uykuya dal, âlemden vazgeç, altı yandan da kaç; niceye bir ahmakçasına başıboş, o yandan bu ana gezip duracaksın?

Çaresiz seni çekip götürecekler; bâri sen kendi dileğinle git de padişahın huzurunda yerin olsun, ağırlan, şerefinden olma.

Ortada bir eşekbaşı olmasaydın, varlığından geçseydin sırları keşfeder, İsa kesilirdin, kıl kadar birşey bile gizli kalmazdı sana.

Şu ağzımı yumdum da gizli ağzımı açtım; dedi - kodu sevdasından, söz kaydından bir kadeh şarapla kurtuldum gitti.

<<Tercî'-i bend>>

XCVIII

Gece, sevgilinin sarhoşuydum, onun havasına kapılmıştım, onun hay-huyuna uymuştum, o güzel yüzüne, o güzelim işvelerine, edalarına hayran olmuştum.

Gâh, ne de güzel vakit, ne de hoş bir zaman diye el çırpmadaydım, gâh sarhoş bir halde ayaklarının bastığı topraklara yıkılmadaydım.

Yedi gök de ona bir kol çengi olmuş, aşkla oynamada; hepsi de onun cana canlar katan şarabiyle semirmiş, gelişmiş.

Akıllar - fikirler, olasıya kendinden geçmiş; kulaklar, onun çağırı sesleriyle dolmuş.

Adaleti sayesinde her kuzu, arslanın kulağını tutmuş, çekip sürümede; her zerre, onu övmek için ağız açmış, dil kesilmiş.

Her yerde vefa var, vefakârlık var; nerde bir vefakâr varsa onun vefasını görmüş de utancından yanmış, erimiş.

2530. Gün değirmisine baktın mı gözün kamaşır, göremezsin; güneş gibi yüzlercesi onun yüzüne bakamıyor, gözleri kamaşmış;

Öylesine kamaşmış ki birgün lûtfedersin, kerem buyurursun da izinin tozunu tütya gibi belki gözlerine çekersin de görürler, hepsi bu ümide kapılmış.

Önüne serdiğin o kalp akçalar, kimyana kavuşup altın olmak için cıva gibi oynamada.

Şunun - bunun hayalleri seni her yana çekip durmada; fakat vallahi onun dileğinden başka çeken yok, hep o çekiyor seni.

Her birimiz gemilere benziyoruz, dalgalanıp duruyoruz, birbirimize çarpıyoruz, kerem denizi o, bizse o denizde yüzmedeyiz.

Bana sensin can veren, fakat öldürmüyorsun da; öldüreceksen

söyle, kaç keredir canımın kan parasından geçtim, çoktan bağışladım diyetini.

Müridin, iradesini sana verenin çalışıp çabalaması, senin inayetlerinin eseri; onun ağlayıp inlemesi yalvarıp dua etmesi, onu çağırdığından meydana gelmede.

Senin suyuna kavuşmak ümidiyle seraba meylediyor; senin geçer akçanı elde etmek için kalp akçaya yöneliyor.

A gerçek mürit mademki aşk tacı başında; sarhoşçasına onun bayrağı altına salına - salına yürü.

Gene bir tercî' söyliyeyim, çünkü sevgili öyle istedi; söylediğim her eğri sözü sevgili düzeltir elbet.

*

3540. Bu yıl, zevk yılı, işret yılı; devlet, ikbal tam yerinde. Ay gibi talihli kişiye ne mutlu.

Zühre, defi alt-üst ederek, oynayıp oynatarak çalıyor; çengi gâh başına almada, gâh yanına, gâh da boynuna dayamada.

İnsana binlerce coşkunluklar vermede; neye, nefesleriyle güzel sesler üfürmede.

Öylesine bir zevk, öylesine bir neşe kurulmuş - düzenmiş ki dünya görmemiş onu; zaten güneşin, ıssılık vermekten, her yanı ışıtmaktan başka ne kârı var?

Zühre talihliysen bu yıl, senin yılın; Zühre bile bu müjdeyi duydu da eline, ayağına kınalar yaktı.

Tanrı, ebedîlik sofrasını yaydı, bir yeni temel, bir yeni düzen koydu; Tanrı'dan çekindim de onun için yıl dedim, ay dedim ben.

Padişahım, sarhoşlukla külahını öylesine yıktın, öylesine eğri giydin ki bittik; artık kaç defa hırkamız meyhaneye rehin olacak, bilmem.

Canlar feda olsun Tanrı'nın onlara sunduğu kadehe; düşüncelerden de kurtulmuşlar, savaşlardan da, olaylardan da.

Şu hayli uzun süren gurbette nasıldınız, ne âlemdeydiniz der; derler ki: Devası bulunmıyan derde düşülür ya, işte tıpkı o derde düşmüştük;

Sıcak kumlar üstünde çırpınan balıklara dönmüştük, sana kavuşmaktan uzaktık, senden ayrılmıştık ey ululuk denizi.

3550. Denizde doğmuşuz da sonra karaya düşmüşüz; a onun vefasından doğan, şu cefa içinde nasılsın sen?

Hamdolsun Tanrı'ya ki gene döndük, denize geldik; artık sûfiler gibi yum ağzını, geçmişten bahsetme.

Dertten bahsetmek, barıştan sonra savaşı anmak, yeni bir derttir, yeni bir savaş; böyle söylemiştin bana.

Erenler meclisinde ne bozulup sınmak var, ne kavgaya, savaşa girişmek; Tanrı harmanında ne ucuzluk var, ne pahalılık.

Orda öylesine bir kutluluk var ki hiçbir şeyle kıyaslanamaz; orda, her an yeniden-yeniye yücelme var.

Üçüncü terci' bu; Tanrı istemeseydi canın haddine mi düşmüştü şiir söylemek?

*

Çiçek bahçesinde sağa - sola gezip durmadasın; bilmem ki şu çiçek demetini kime yapıyorsun, kime sunacaksın?

Çiçek demeti, ufunetli havada dayanmaz; onu buraya getirmek hem yanlış bir iştir, hem doğru değil.

Zincirden boşanır, aslına gider; çünkü bu o mülâyim, o güzel havada yetişmiş, gelişmiştir o.

Burda elbisesinden bahsetmek, sözden ibaret, fakat Yusuf'un gömleği, can gözüne tütyadır.

3560. Kendine gel de sen elbiseni soymıya gayret et; denizde elbisesiz olman, yüzmenin şartıdır.

A bir kat elbise giyinen, kat - kat elbiseler giyme; deniz adamıysan bezenip giyinmek, yasdır sana.

* Tanrı elçisi, yokluk övüncümdür dedi, bu yüzden Mustafâ, yürük ata binmiştir, yürütür de yürütür; bütün yüzenlerin de padişahıdır o, denize at sürer gider.

Gemisi vardır amma anlayışsızlar sürçmesinler diyedir bu; yaya için sen de yaya olsan, onunla yolculuk etmek için attan insen yerinde bir iştir bu.

* Hiyle, düzen yeter amma, sen gemiyi tanımıya bak; çünkü dünyanın işi büyüdür, simyâdır.

Dünya kehlibardır, hep saman çöpünü çeker, fakat buğdayı olan sap, kehlibara aldırış bile etmez.

Kim deniz yolculuğuna düşerse gemide oturur durur, oturduğu halde yol alır gider, yoldaşları peygamberlerdir.

Ekmek için, yeyim için karada çok yolculuk ettin, gezdin, derdin devşirdin, denizde de yola düş; deniz yolculuğundan sonra kat - kat yücelirsin, fakat en yüce mertebe, yüceliklerden de ayrıdır, dışarıdır.

Kılavuzun razılık oldu mu bu upuzun yolu bir adımda alırsın; şu bahçe, uzak değildir sana.

3570. * Evet, uzak, yakın beden içindir, Tanrı'ya ne sabah vardır, ne akşam.

Yol, ister cefa ile alınsın, ister vefa ile; canından canınadır, senden sanadır, senden nereye gidecek ki?

-H-

XCIX

(s. 123) Güle bak, lutfetti, kerem buyurdu da tikenin yanına geldi; gönül, naza - edaya başladı, açılıp saçıldı, çünkü sevgili geldi.

Ayı seyret, eteğini çemredi de ışıklar âleminden çıkageldi, doğdu da geceye konuk oldu.

Güneşe bak hele; yıldızların padişahıyken tuttu da bez yıkayandan özür dilemek için çıkageldi.

Noktayı hor görme; sen şuna bak: Sevgili, noktanın çevresini dönüp dolaştı, âdeta pergele döndü.

Bütün dilberlerin gönüllerini kapan o dilber, şu hasta gönülle ahde, misaka girişmiye geldi.

Şu cana benziyen aşk, Mustafâ'ya benzer, kâfirleri imana getirmek için kalktı da gurbete düştü, şu toprak yurda geldi, kondu.

O güzellik ilkbaharı, kuru ağaçlarımızı yeşertmek için lutuflar etmiye, bağışlar saçmıya geldi bize.

Bahar gizlidir amma ettiği işlere bak; bağ - bahçe onun yüzünden dirildi, onun yüzünden gelişti, yeşerdi.

3580. Canı görmüyorsan güzellere bak, selvi boylarıyle, nar çiçeğine benzer yüzleriyle nasıl da bezenip geldiler.

Aşkı görmüyorsan âşıklara bak. Hepsi de Mansur gibi darağacına neşeli bir surette geldiler.

Sevgiliyi gören, onunla buluşan, bu lutfa eren kaynak, ölümün ta
kendisinde âbıhayat kaynağın buldu, ölümsüzlüğe erdi.

Aşk baharı geldi, can baçesine gel de seyret; dallara, yapraklara bak, heps de bunu bildirmede, söylemede.

Bildiriyorlar, söylüyorlar, kıyamet koptu diyorlar, bahçenin ölüleri tekraı dirildi diyorlar.

A gönül, kendinden haberin varsa yürü, sus; haberi yokken duyup gelen söyleyip duran adama dönme.

C

A yüzlerce harmanı ateşe veren, yakıp kül eden, bundan böyle yakma bizim harmanımızı.

Aşkla granit kaya, kendini bir demire vurmuş; bir kıvılcımdır, sıçramış, kayayı yakmış - yandırmış.

Ey güzellik güneşi, sana varmak, ulaşmak için başımı ayak yaptım, fakat hem baş coşup gitti, hem ayak yandı bitti.

Şu zurnaya benziyen gönlüm, senden bir perdedir, belledi, fakat hem perdesi yırtıldı, hem zurna yandı.

3590. Zemheri mevsimine senin ateşinden bir yalım düşse kıyametedek kış mevsimi kalmaz, yanar gider.

Yersiz - duraksız âlemden aşkın bir ses verdi, bir ün saldı da kulağı olup duyan her can, olduğu yerde, bulunduğu durakta yandı, kül oldu.

Bu yakışta ne de lutuf var, ne de kerem; yüzünün, güzelliğinin kıvılcımları, canları tapısına çekmiş de bile - bile, isteye - dileye yakmış gitmiş.

O al - al yüzü kızıl şarap, bir ancağız, bir kerecik gördü; o yüzdeki aşk sarılığı kızıl şarabı bile tutuşturdu, yaktı.

O kıpkırmızı, o al - al yüzünü bir kere daha gösterirsen sevdana tutulur da o sarılık da yanar gider.

Senin güzelim saçlarından bahsedip duran tabiat, o alnına düşen simsiyah, büklüm - büklüm saçlarından kıvrıla - büküle bir güzelce yanmış gitmiş.

Seni aramak, seni bulmak için göklere kapı açmıya yeltendim, kapı açılmadı, ben şaşırıp kaldım, yandım, yandım.

Ne vakit göreceğim, vuslat yalımlarından bir ateştir gelmiş de o geniş alanda senin ayrılık yolunu yakmış.yandırmış, kavuşmuşum sana;

bense terü-tâze şiirimi, güzelim kasidemi yakıp kül etmişim de çörotu gibi o ateşte oynayıp durmadayım?

Bir yıldırımdır, düşmüş âşıkların dükkânına; alış-verişi de yakıp yandırmış, parayı da, para sahibini de, malı - mülkü de, kumaşı da.

3600. Usta, iksirle bakırları nasıl yakar, yok ederse bakıra benziyen beden de can iksiriyle yokolmuş altın kesilmiş.

Aşk yüzünden iman da şaşırıp kalmış, inananlar da; hattâ aşk, koca yobaz keşişin zünnârını bile yakmış, yandırmış.

Şemseddîn'den, Tebriz'den çakan bir şimşek, çakıp gelmiş de yücelerde perde olan bulutu yakmış, sıyırmış gitmiş.

CI

Gönül, sevgiliye bir işarette bulundu mu o yandan da bu elsiz - ayaksız kula, gizlice bir baş işaretidir, gelir.

O çeşit bir işaret ki Elest gününde, inananın da canına gelmişti, kâfirin de hani; tıpkı onu okuşuyor.

Çünkü kahır da o denizlerden gelir, lûtuf da; taşa da bir buyruk verilmiştir, inciye de.

Taşa, kendi halinde ol, öylece kalakal buyruğu verilmiştir, inciyeyse her an bir başka buyruk verilmededir.

Taşa bir resimdir yapılmış, yapan ressam o, put yonan Âzer'den her an resme bir buyruk var.

Buyruk inciye geldi de inci eridi, su kesildi; aferin, maşallah, ne de aydın buyruk.

Eridikten sonra da yüz binlerce coşkunluklar gösterdi inci, ateşin ıssısından buyruk geldikçe coştu-köpürdü.

3610. Coştu, deniz oldu da dünya - dünya âlemi kapladı; çünkü ona ulular ulusu Tanrı'dan gelmişti bu buyruk.

Susuza Kevser çeşmesinden bir haber, bir müjde gelir gibi bize de Tebriz'den, Şemseddîn'den bir işaret, bir müjde var.

CII

Yüzünü görmediniz, şu halde kınamayın beni: birşey hakkında görülmeden verilen hüküm, suçtur, hatadır.

Mum o olduktan sonra pervane nasıl yanmaz? Öylesine bir selviye karşı nasıl olur da boyum bükülmez.

O Ay yüzlü, kıyamet günü doğarsa kıyamet içinde bir kıyamet daha kopar.

Gökyüzünün bile adını anmıya haddi olmıyan o Ayın bir başka alâmeti var, bir başka hali var; kendiliğinden yalım - yalım yanıp durmada.

Güzellik, ondaki güzellikse nerde takvâ, nerde çekinip sakınma? O ateş gibi bakışlara karşı nerde bir esenlik bucağı?

Gönlüm, her an biraz daha aşkına haris, biraz daha sevdasına düşmede; gönlüm, her an aşkıyle bir başka çeşit kırılıp dökülmede.

A ayrılık, Rabbimiz Tanrı hakkıyçin bırak beni, yeter artık, bize bu engel oluşların ne vaktedek sürecek? (*).

Pek taş yüreklisin, bu uzayıp giden ayrılık, bir afetle ümid testimi kırmasın, bundan korkup duruyorum.

3620. A güzelim, Cebrail bile seni görünce yolunu yitirir; şu gökyüzü bile ayrılığına dayanamaz, gücü - kuvveti yoktur.

Aşk, gönlü aldı gitti, fakat gönül faydalansın diye götürdü onu; haşâ, aşkın ne bir tamaı var, ne bir ticareti.

Aşk, öylesine zengindir ki zenginliğinden kimseye minneti yoktur, hiçbir şeye aldırış etmezlik var ya, ona bile aldırış etmez o.

(*) Bu beyit Arapçadır.

Bunu bana sorma, olgun akla sor, mücevherlerin ayarlarını seçip anlamada 'nun bir başka mahareti vardır.

O bile ne söyliyecek? Anlayışı kadar laf edecek ancak; abdestlinin abdesti ›ozuldu mu yeniden bir abdest alması gerek.

Akıl, vuslat ümidine düşer de Mecnun gibi koşar - yeler, bir kerecik ziyaret ımüdiyle aşka gider.

O yolda aşkın olgunluğunu bulmasa bile kıvılcımlarının parıltısından bir ssılık elde eder ya.

Aşk nurundan ben de aydınlanayım, Aklıküll de; o yüce şekerden ben de bir .cı şifa elde edeyim, o da;

O tatlılığın lezzeti âşıklara da tesir etsin de onlarda sarhoşçasına bir hal 'elirsin.

Can gözümüz Tebriz'li Şemseddin'in yüzünden açılırken ordusu, nasıl olur .a gönlümü yağmaya gelir, bilmem ki?

CIII

3630. Ormanlardaki arslansın, güneş gibi bir yüzün var, amma tuttun da havuzun çevresinde dönüp dolaşmıya koyuldun, derken havuza düşüverdin.

Atını getirsinler, pek çevik bir binicisin sen. Şerbet sunsunlar, mahmurluğun var senin.

Geceleri, gündüzleredek ne uykun var, ne kararın, kutluluğun kapanmış, baht, uykunu dağıtmış.

Ayaktan düştün, elden çıktın; elsiz - ayaksız ol, ne diye âza kaydına düşüyorsun?

Tanrı meydanında elsiz - ayaksız bir topa döndün mü meydan senindir, çevgenle meydanda döner durursun.

* Yüzünü kıbleme döndür, Elham oku; çünkü ben çağırmadayım seni, beş âyetsin sen.

* A akıl, canınla oyna, niçin şişeye sığınmışsın? A can, şarap getir, neden mürüvvetin, lûtfun yok?

Yürü, misk madeni kesil, çünkü pek temiz bir nâfesin sen; var, baştan başa kâr kesil, çünkü pek kutlu ticarettesin, ticaretin ta kendisisin sen.

(s. 124) Başıma çık, aklımı - fikrimi al, şarap gibi ferahlık veriyorsun; gözüme gir, görüş kesil bana, can gözünün ışığısın sen.

Fakat akıllara - fikirlere sığmazsın, ucun - bucağın yok; bedenlere sığmazsın, onlardan da genişsin, onlardan da üstünsün sen.

3640. A boyuna vurulup duran, tokatlar yiyen tef, ne de mazlumsun, ne de sabırlısın; a sırlar söyliyen, gizli şeyleri açıklıyan ney, ne de keramet sahibisin.

Sus, beyit düzüp durma; senin evine konuk olan ne beyitlere sığar, ne evlere-konaklara.

Gonca gibi dudağını yum da gül gibi ağızsız, dudaksız gül; böylece de hiç kimsecikler bilmesin ne nimete eriştiğini, nasıl bir lûtfun içinde olduğunu.

A kutlu padişah, A Tebrîz'in övündüğü Şemseddîn, sırları bildir, ulaştır bize; haber ulaştırmanın ehlisin, elçilerindensin sen.

CIV

* Büyücülük haramdır, Tanrı büyücülükten uzaktır; fakat sen öyle bir büyücü sevgilisin ki sana haram değil.

* Düğümleri bağla, aç, büyücülük de budur zâten; bağışla, kap-al, yücelik de bundan ibaret.

İçinde inci olan denizi gördük, fakat incinin içinde deniz var desem nasıl inanılır, kim inanır bu söze?

* Helâl büyü geldi de kol-kanat açtı; Babil kuyusu da masal oldu, Sâmirî hikâyesi de.

Altın heybesini ortaya koydu, kusurlu mal alıyor; a âşıklar, Ayın müşteri olduğunu kim görmüş?

Bugün çarşıdan at seçiyordu; baktım, sırtı yaralı atları, arık yedek beygirlerini alıyor (*).

3650. Dedim ki: Ölmüş at böylesine yolu nasıl alabilir? Dedi ki: Bizim yolumuz semizlikle alınamaz.

* Hızır'ın gölünde geminin kırık, delik olması gerek; gemiyi kırmazsan demir atar, kalakalırsın, gezip gidemezsin, yol alamazsın.

Dünya bir geçide benzer, kırık ayakla geç o geçidi; sağlam ayakla bu köprüden geçemezsin.

* Çünkü geri dönüş, gelişin zıddıdır, ona aykırıdır; "geri dön" emrini serseri bir kulakla dinleme.

(*) "Yedek" sözü Türkçe kullanılmış, Farsçaya göre "yedekhâ" tarzında cemi yapılmıştır.

CV

Can, o Ay yüzlüye toprak kesilsin; müşterisi Tanrı onun; öylesine bir Ay ki ne gökyüzü onu görmüş, ne insan, ne peri.

Varlığından çıkmış, soyunmuş, insanlık kalmamış onda; aydın can gözü açık, haberler getiren can kulağı açık.

İnsan insan olalı, melek melek olalı ikisinin de gözü o cana, o dilbere karşı kapalı, onu ne insan görebilmiş, ne melek.

Âlem onun hükmünde, fakat bundan ne övünç ona? Çünkü bir uğurdan âlemi yaratan, onun.

Bir deniz ki en aşağılık, en değersiz boncuğu bile inci haline getirir, hâşâ, artık inciden söz mü eder o deniz?

Öyle bir zerre o ki böyle bir ışıkta oynamıya lâyık; çünkü güneş gibi, Ay gibi yüzlerce aydın varlıktan ayrılmış da, hiçbirine aldırmamış o.

3660. Bir zerredir ki güneş, ayağını öpse onun, dönüp de aydınlığına, ışığına bakmaz bile.

A Ay, güneşin inadına bir parla da gözleri kör olsun, bundan böyle aydınlığından, parlaklığından söz açmasın, olmıyacak yere çene oynatmasın.

A padişahım, a Tebriz'in övündüğü padişah Şems, bir parla da iki dünya da yücelik, ululuk ışığıyle dopdolu bir hale gelsin.

CVI

A gönül, sabahtanberi bir başka hal var sende; öyle coşkunsun, öyle darmadağansın ki kendi coşkunluğundan, kendi dağınıklığından bu coşkun kulu görmüyorsun bile.

Zayıf gözünde gönüller alan bir sarılık var, ne görmüşsün ki a gönül, o güzelliğe ait sarılıktan da daha sarısın, sararmış solmuşsun?

A gönül, ne ateşsin ki her yelle yalımlanıp yücelmedesin, alevlenip gönüllere ağmada; hayır - hayır, sen ateşten de üstünsün, yelden de.

Her neysen osun a gönül, ancak ben şu kadarını biliyorum ki şimdi sen, güneş gibi göklerin perdelerini yırtmadasın.

• Canım sana feda olsun, yârabbi, ne incisin sen a gönül, ne gök değerini bilir, ne müşteri.

Otuz yıldır, Mecnun gibi deli-divane oldum, senin ardında koştum durdum; hem de bir adada yelip yorttum ki ne kuruydu, ne ıslak.

Haberim yoktu ki varlığın tümü senmişsin; benim fikrimse imanla, kâfirlikle oyalanıp durmadaydı.

3670. • Halbuki iman da senden vuran, senin ışığından gelen birşey, kâfirlik de, şüphe de, ta'til de; sen hem cennetsin, hem cehennem, hem de Kevser havuzu.

A gönül, bütün, tüm varlık sensin, fakat iki âlemden de dışarısın; a gönül, herşey sensin, herşeyden de münezzehsin sen.

A âlemin önü, ardı, yüzü, sırtı, bana bak, benim yüzümü gör de safran gibi sararmış yüzümden safranlar devşir.

Gücüm - kuvvetim kalmadı, şu sözüm ağzımda kaldı gitti, hem de peri gibi gizli, göze görünmez yüzbinlerce dertlerle, elemlerle beraber.

CVII

Hergün, seher çağı bir peri çıkagelir de can benim der, beni bırakıp nereye gidiyorsun, sonra da tutar, çeker beni dışarıya.

Âşıksan der, benim gibi bir güzel bulamazsın; tacirsen nerde benim gibi alıcı, istekli, hararetli müşteri?

Ârifsen gerçekten de canın bildiği, tanıdığı er, benim; yok, hiçbir şeye elin varmıyorsa benimle dost oldun mu, öyle bir hale gelirsin ki kendiliğinden uçarsın âdeta.

Bozuk - düzen bir duyguysan sana Mustafâ'nın nurunu veririm; değersiz bakırsan seni Ca'feri altına döndürürüm.

Âlemin dayancı, güvenci olsan gene de yüzümüze muhtaçsın; apaydın sabah kesilsen gene bir güneşe ihtiyacın var.

Karadan, denizden geç de Kafdağı'na yürü; kurunun, yaşın üstünde oturma, onların kaydında kalma, ikisinden de üstünsün sen.

3680. A gönül, gönülsen gönlünü o sevgiliden ayırma; a baş, başsan şu secdeye sersemce kapanma.

At gibi benden kaçıyorsun amma üstüne binmişim; üstüne binenden kaçma, buna eşeklik derler.

Yüzlerce düzene başvursan, yüzlerce şehre gitsen gene de ulu Tanrının bayramına kurbansın, hançerine boyun vereceksin.

Sus, deniz, esirgemeden inciler verir durur amma her isteyene satmak da mübah değildir yâni.

CVIII

Hergün, seher çağı, gönülleri çelme töreniyle bana gelirsin de a benim cânımın canına can olan, gönlünü alır gidersin.

A benim güzelim, mahallem, kokunla bir gül bahçesine dönmüş; yüzüm, yüzünden altın kesilmiş, kuyumcuya benzemiş.

Hergün, gönül bahçesine bir başka renk verirsin; artık yüreğimin çam kozalağına benzer şekli kalmadı.

Her gece bir başka durakta, hergün bir başka şehirde; kayıtsız, başıboş gezginciler gibi gönlüm, yolculuğa düşmüş.

Şu aşk binicisi kervanı çekip gitmede; fakat bindiği arık at nasıl çekiyor onu; buna şaştım kaldım.

Tırnağı, şimşeği de aşmış, suyu da, yeli de;tırnağının bastığı yerde ne kuruluk var, ne yaşlık.

3690. Öyle bir yola gidiyor ki düşünce bile o yola gidemez; kükremiş arslanların bile onu görünce gönüllerindeki güç- kuvvet yok olup gidiyor.

Arslan da ne? Gökyüzü, yeryüzü bile bu korkunç yolu duyunca, görünce eriyip gidiyor, arıklaşıp kalıyor.

* Kaderin heybetinden cebre yüz tutuyorlar, yol kesiciler korkusuzdan birisini kılavuz bile alamıyorlar.

Evet, yiğitliğin şartı, aşırı delliliktir; aklı başında olan hiçbir kimse erliğe, yiğitliğe kalkışamaz.

Kendinde oldukça kendilerinden geçmişlerin safına nasıl girebilirsin? Kapıda durdukça ayrılık safını nasıl yarabilirsin?

A gönül, hayalini önüne al da kıble edin; onunla habersiz, serserice geçimi yeter bulma.

Sana bir şekil verdi, ne diye onu yeter buldun? Sanırmısın ki o, ancak bu bir tek şekli yapabilir?

Sus, davul dövme, saldırış zamanı geldi çattı; orduya lâyık ersen gel de savaş safına gir.

CIX

A aşk, örtü altındasın, yırt şu perdeyi; güzellikle hurisin sen, acımada ana.

• Canların halkasına gir de seyret; hepsi de kulluk-kölelik töresine uydular, kulaklarına küpe taktılar.

3700. Aynaya bak da gözünü seyret, o gözler yüzünden, o gözlerin büyüsünden yüzlerce can düğüm-düğüm düğümlenmiş sevgiye, tutulmuş sana.

Her düğüme bak da, Tanrının sanatını gör, kudretini seyret; bir düğümle Musa'yı bağlamış, Firavun'u da, Sâmirî'yi de.

Mumu eteğinin altından çıkar da Tanrının yaptığı, düzdüğü resim, put yapan, puta tapan Âzer'in canına gülsün.

•Ortadan ayrılmış saçların, kâfirliğe el-ayak uzatalı iman, her an kâfirliğin ayakları ucunda can verir, ölür.

(s.125) Gönlüm, seni canında, özünde bulmazsa ben bin kere uzağım öyle candan, öyle gönülden.

Kupkuru dudaklarımla ıslak gözlerim, öylesine bir ummana gitti ki orda ne kuruluk bulabilir, ne yaşlık.

Dün hayalin lûtuflar etti de ona dedim ki: A vefalı dost, a ahdinde duran dost, sen benden ziyade vefalısın.

Fakat biliyorum, bütün bu vefalar, sana Şemseddin'den gelme de, bu selâmı götür canımıza, götür Tebriz'e.

CX

Gerçekten de güzelliğiyle şaşkınlığımı artırıp duran güzel, hoş geldin, merhabâ o apaydın ışığa.

A güzelim, ruh nasıldır, nicedir diye sordun bana; ruh, güzelin Ayından parlayıp yalımlanmıştır, seyret de bak.

3710. O güzelin yanaklarındaki şimşekte ebedî bir hayat var; onu bırakıp da şu uydurma, şu geçici yaşayışa kapılma.

Gözlerindeki sarhoşluk yüzünden her yanda tertemiz şarapla sarhoş olmuş bir âşık görmedeyim.

İçimden, onu kuruyor, şöyledir, böyledir diye düşünüp duruyordum; ululuğunun şekli belirince kuruntum da yandı; yok oldu, düşüncem de.

Dininin iç yüzünü, özünü dile, kabuklarından vazgeç; Allah için olsun, şu özleşmiş sözü dinle.

Yaşayışın, onun dolunayının ışığıyla ışıdı, arındı mı müjdeler olsun, Şems' e de eriştin, kutlandın, Müşteri' ye de (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

CXI

Lâ'l renkli şarap meclisi, meyhane kâfirlik, Kalenderin mülküdür, fakat Kalender bundan uzak.

Kalenderim diyorsun, fakat gönlüm kabul etmiyor bunu; çünkü Kalenderlik, yaratılmış değildir, ezelidir o.

Ne vaktedek Utarit'le Zühal tedbirlerde bulunacak, niceyebir Mirrih hançer vuracak, yaralayıp duracak?

Ne vaktedek Ay çavuşu at koşturacak, nal sökecek? Niceyebir Zühre, kıpkızıl şarap kadehini sunacak?

Ne vaktedek güneş, hararetiyle mutfak hizmetini görecek? Niceyebir Müşteri, halka pazarı dar edecek?

3720. Ne vaktedek gök dolabı su dökecek yere? Niceyebir Hamel burcu su sindirecek?

Ne vakedek gece kötü kişilerin sığınağı olacak? Niceyebir gündüz, perdeler yırtıp gizli şeyleri ortaya dökecek?

Ne vaktedek karakış, bahçelerin kökünü sökecek? Niceyebir bahar, yemyeşil kumaşlar dikecek, atlaslar biçecek?

Şu ayrılıktan bıktım, şu gurbetten usandım; a gönül kuşu, hâlâ uçacağın zaman gelmedi mi?

Şu kanlara bulanmış kırık kanadını sahibinin kapısına, kendisine hizmet ettiğin zatın tapısına götürmiyecek misin?

Yeryüzünde ne diye yamanıp kaldın? Ne dağsın, ne demir. Gök kubbenin altında ne işin var senin; ne bulutsun, ne yıldız.

O terü tâze güzellikle ciğerini tazeledin mi ne Hızır'ın âbıhayatını ararsın, ne Kevser havuzunu.

Suyla yağ gibi bir türlü birleşemiyorsun, fakat bir kere de tutulmuşsun, bu âleme; gönlünde ne var, söylemiyorsun, neye lâyıksın sen?

CXII

Nice demdir yukarılarda, aşağılarda seni aradım durdum; gâh gönül levhini okudum, gâh kâfirlik yazısını.

Gâh hizmet yeryüzünde yerlere döşendim, yollarda toprak oldum, gâh bir yıldızla can göğüne uçtum.

3730. Binlerce defa kendimi de kaybettim, gönlümü de, sevgiliyi de; gâh gönül sırrını aramıya koyuldum, gâh güzellik sırrını.

Turdağına çıktım, Kelîm gibi, bana görün dedim, onu görmeyi istedim, gâh da dünyada, Sâmîri gibi halktan kaçtım.

Öyle bir vâdîye geldim çattım ki ne mucize oranın kokusunu almıştır, ne keramet, ne düzen, ne büyücülük.

Vâdî sevgilinin kokusuyla bana kılavuzluk etti; o koku ne miskte vardı, ne amber gibi kokan saçlarda.

A dost, orda ayakla koşulmaz; hattâ kanatlansan da uçsan kanadın bile yanar.

Çünkü bu duygunun tabiatı, sıcaktan, soğuktan, kurudan, yaştandır; bu dört kuş, unsurlara ait olan şu bahçenin kuşudur.

Oraya dostun kokusuyla biten kanatla uçulabilir; uçmıya, ulaşmıya bak, yoksa şu altı kapılı yere düştün gittin.

A olgunluğa ulaşmış olgun, bir olgunu seç, onun yanına var; yersizlik, mekânsızlık âlemine varmıya gayret et, varmamaktan sakın, kusur etmiş olursun sonra.

Karada uçan kuşun olgunluğu kuruluktandır, denize varınca âciz kalır, ıslaklıktan rüsay olur gider.

Kara da, deniz de aynı cinstendir, aynı işi yapar, öyle olmakla beraber herbiri, duyguya bir başka çeşit görünür.

3740. Gayb âleminin boşluğunda yüzlerce kara, yüzlerce deniz, yüzlerce gök, elden - ayaktan çıkmıştır, başıboş bir şekil gibi, yerlere döşenmiştir.

Bu karadan, bu denizden, her ikisinden de binlerce defa kurtulup aşka düşen, aşkla bunlardan geçen kişi ulaşır oraya.

Gerçekten de Tanrı'nın tertemiz zatından başka ne varsa, isterse baş olsun, başbuğluk etsin, gayb kılıcından baş kurtaramaz.

Âzer'e benziyen bir sevgilinin aşkıyle kupkuru kuruyan kişi, nerden Halil'in ateşine gelip girecek?

A aşk Halil'inin canı, neşeyle, kutlulukla ateşe gir, altın gibi eri de her pislikten arın.

Güzellik ateşinde mahvolur gidersen gönüllere huzur veren, rahatlık bağışlıyan ateşli aşk içinde belirir, görülürsün.

Ateşe benziyen bu aşk, herşeyi kahreder; sen ne tuhaf adamsın ki ateşe gücün yetiyor.

Ateş, seni karartmıya ne kadar uğraşırsa uğraşsın sen, onun inadına lâtifsin tatlısın, kıpkırmızısın.

Biliyorum, padişahlık görüşündeki ışığa, sahipsin; padişahlıkla, başbuğlukla gayb âleminin gözüsün, ışığısın.

Lûtfeder de kuru tikene bakarsan tikenden yüzlerce güzel kokulu çiçekler biter.

3750. Hattâ yoka, yokluğa göz ucuyla bir baksan yoktan, yokluktan, gönlü, gözü gelişip yetiştiren bir güzel meydana çıkar.

A kılıç, niceyebir yaralar açıp duracaksın? O padişahın lutfunu, keremini bir seyret.

Hayıs - hayır, ayrılık bile onun lûtfundan, kereminden, şiddetlendi; çünkü bu lûtuf da, o kahırda bir fidandan bitmedir.

Gönlüm, lûtfuna alışmamış olsaydı şu dönüp duran zemânede, ayrılık nedir, ne bilecekti.

Hançer bile gıda yedi de boğazı gelişti, sonra da o savaşta gıdalar verdi de hançerliğini gösterdi.

Bütün bu söylediklerim, Şemseddîn'in lâkablarıdır, kıskançlığından o Tebriz'de gamlara batmış, kendini gizlemekte.

Bütün bu sözlerin aslı odur, bütün bu sözlerden maksat odur, fakat dileyene de satmak istemem bu sözleri ben.

CXIII

Padişahım, çek katırı, padişahçasına çekiyorsun doğrusu; eteğimizi tutmuşsun, gül bahçesine çekiyorsun bizi.

Deve katarlarının hepsi de sarhoş, el çırpıyorlar; bir koku almışlar, sen çekiyorsun katarı.

Her deve, bal gibi, şeker gibi zincirini gevelemede; çünkü onu çekip sevgiliye götüren sensin.

3760. O sarhoş gözler, sâkilik eden gözlerine, bir güzelce çek, buluşmıya, görüşmiye çekiyorsun bizi diyor.

Senin ekinindik, aşk orağiyle sen biçtin bizi, samandan ayırdın, ambara çekmedesin.

Pat - pat yürüyorduk, sürçüyorduk, doğruluk yolunda topalladık, bizi düpedüz, dosdoğru çekiyorsun, onun için rahvanlaştık artık.

Yıllardır yeşillikte güller, çiçekler vermiştik; birden, nazar değmesin, kem göz dokunmasın diye bizi tuttun, tikene doğru çekiyorsun.

Ne diye yanılalım? Ne yana dilersen çek; nereye çeker, götürürsen bol-bol zevka; olasıya neşeye çekip götürüyorsun.

Padişahlar, kullarını öc almıya, öldürmiye çeker, sürürler; sense lûtuflar etmiye, keremler buyurmıya çekersin.

Bu lûtuflarla suçluları küstahlaştırıyorsun; darağacına asılası hırsızları bile bir güzelce okşıya-okşıya, bir hoş uyanık halde çeker götürürsün.

Her usanan, bezen, bana sus diyor, fakat sen inad ediyor, ayak diriyorsun da beni söze çekiyorsun.

Sıkıntı çekenler, şu feleğin dönüşünden gam içindeler; fakat hepsinin inadına şu dönüp duran feleği çekip döndürüyorsun sen.

A Tanrı nuru, Tebriz'in övüncü padişah, ey Şems, sen bir nurlar nurusun ki zerreleri yutuyor, tümlere çekip götürüyorsun.

CXIV

(s. 126) A güzel sesli ney, gönüller almadasın, hoşsun-güzelsin; sıcak-sıcak nefes vermedesin, soğuk havaları silip süpürmedesin.

İçinde ne boğum var, ne birşey, bomboş; dertlere düşmüş, perişan olmuş gönülden, candan, derdi - elemi almada, onları da kendine döndürmedesin.

Herkesin sevgilisine uygun bir resimdir, yapıyorsun; okuma - yazma bilmiyorsun amma iç yüzde bir ressamsın âdeta.

Ey tüm gerçeklerin şekli, sûreti, hangi perdedesin sen? Neyin nağmeleri arasından bir baş göster, şekerler gibisin çünkü.

Gözün dokuz olmuş sanki, can da on kulağını sana vermiş; altı yana da üfle nağmelerini, altı yana da bildiksin, tanıdıksın sen.

Ey başı kesilmiş kamış, dilsiz - dudaksız sırlar söyle; boğazdan tattığın nefesi, halka da bir hoşça tattır.

Neye ateş düştü, âlemi duman kapladı; çünkü sesin aşk sesi, aşk sesini duyurmadasın, ateşlisin sen.

Aşkınla Leylâ'nın, Mecnun'un sırlarını okşa; gönüle ne tatsın sen, cana ne huzur.

Hasılı nefesinde Tebriz'den bir koku var; güzelliğinle, alımınla nice gönüller kapmadasın sen.

CXV

Topluluğun arasındaki o tek güzel, nasıl bir güzel? Ona bir tek can diyemem ki; bir cihan çünkü o tek güzel.

3780. Güzelliğine, olgunluğuna and içerim ki kendi gözünden bile gizlidir o tek güzel.

Toprağın başından suyu akıttı aşkı; aşk bahçesinde salına - salına yürüyen bir selvidir o tek güzel.

Bütün güzeller çiçektir, meyva o; hepsi de altın, gümüş kesintileridir, madendir o tek güzel.

Gönül huylarından, sıfatlarından dalgalanıp durmada, fakat sessizce; çünkü açıklamadan da üstündür, anlatışa da sığmaz o tek güzel.

Onun doğduğu zaman ne yer vardı, ne zaman, yerden de daha üstündür, zamandan da o tek güzel.

Âşıkların kıskançlığı yüzünden ağzımda kilit var; filândır o tek güzel diye söylememek için kilitledim ağzımı.

Gözucuyla onu gördüm mü Tanrım derim, ne biçim güzel o tek güzel.

Gözünde hastalık yoksa aç gözünü de seyret; çünkü güneş gibi apaydın, ortadadır o tek güzel.

Yüzbinlerce halk, yolunu kesse de, yoktur o, yok deseler inanma, şüpheye bile düşme; vardır, odur, o tek güzel.

Huzurunda secde et de padişah ol, çünkü padişahları da tayin eden odur, padişahlar padişahıdır o tek güzel.

3790. Toprağı, aşkın başından suyu akıttı: aşk bahçesinde salına-salına yürüyen bir selvidir o tek güzel (*).

Tebriz'in övüncü Şems'e, hele bak ona dedim; dedi ki: Şaşırıp kalma, öyledir, öyle o tek güzel.

(*) Bu beyit, gazelin, üçüncü beytinin, pek az bir farkla tekrarından ibarettir.

CXVI

Ben her derdin, her gamın el atıp benimle oynamasından sararıp solsaydım bir adam olmazdım, akıllı bir aptal olur giderdim.

Aşk güneşi, olmasaydım Zühal gibi gâh elemlerin, kederlerin yücelişine, yükselişine sebeb olurdum, gâh alçalışına, eksilişine.

Mısır ülkesine benziyen aşkın kokusuna iletecek kılavuz olmasaydın hırs-tamah çölüne düşenler gibi ben de gulyabanilere uğrardım elbet.

Canlara doğan, canları ışıtıp parlatan güneş, evde otursaydı ben de kapıyı açmak, girenin, çıkanın derdine düşmek kaydında olurdum.

Can gül bahçesi sınanmış kişiyi okşamasaydı, ona lutfetmeseydi nasıl olurdu da seher yeli gibi vefâ bahçesinin habercisi olurdum ben?

Aşk, çalıp çağırmıya, gülüp oynamıya, tef çalmıya düşkün olmasaydı ben, ney gibi, çenk gibi nerden gazele düşer, bağırıp çağırırdım?

Sâkıym bana, beni geliştirecek, semirtip kuvvetlendirecek ilâç sunmasaydı sırça kandilin, sırça kadehin dudağı gibi incelir giderdim.

Çayırlığın, çimenliğin gölgesi, orda yetişen ağaçların dalları-budakları olmasaydı otların talih ağaçları gibi benim de köküm-temelim olmazdı.

3800. * Toprağıma Tanrı emanetinin nûru vurmasaydı ben de toprağın tabiati gibi pek zalim bilgisiz kalırdım.

Mezardan cennete bir yol olmasaydı beden mezarında ne diye enine-boyuna güzelce yatar dururdum?

Sol yandan sağ yana bir yol olmasaydı ne diye yeşillik gibi sağa-sola sallanıp duracaktım?

Kerem, lûtuf gül bahçesi olmasaydı nerden açılıp saçılacaktım? Tanrı lûtfu coşup köpürmeseydi ben beyhude yere yeler, abes sözlere dalar giderdim.

Sus da hikâyelerin doğuşunu güneşten duy: o doğu olmasaydı ben zâten doğamaz, söner kalırdım.

CXVII

Bundan böyle cefa etmiyeceğine dair yemin etmiştin; yeminini bozdun, gene cefaya başladın.

Bugün eteğine yapıştık, çekiyoruz; ne vaktedek bahaneler bulacaksın, niceyebir zulmedeceksin?

Güzelim, dudaklarında bir gülümseme var, bu, bize müjde vermede; galiba bundan böyle vefa etmeyi düşündün.

Sen olmadıkça namaz kılmamız doğru değil, yerinde değil, kılsak bile ne fayda? Sen dileklerimizi yerine getirirsen namazımız o vakit doğrudur ancak.

Denizin olmadıkça balık gibi toprak üstünde çırpınıp duruyoruz; sudan ayrı düştü mü balığın yapacağı iş budur zâten.

3810. Zalim cefa eder, zulmeder de tutsak, sen bize ne yaparsan Tanrı da sana onu yapar diye zâlimi korkutur.

Fakat sen cefaya girişirsen kim korkutacak seni? Ne yaparsan baş eğip razı olmaktan başka ne çare var?

Sus, eşi bulunmaz incileri boyuna satıp durma; değeri biçilmez şeye nasıl değer biçebilirsin?

CXVIII

Sâki, on batmanlık sağrağı sun, düşünceyi-kaygıyı bırak, bir iş var ki yapılması gerek.

A canımın canı, günler, nöbetledir, gâh bize, gâh size deme; hocam, boynunu kaşıyıp durma, borcu vermek gerek.

Ey âbıhayat, susuzlara bak, dosta acı da kör olsun düşman.

• Bizim ayağımızı bağlıyan, şu akıl-fikir; fakat sence aklın-fikrin bir değeri yok; Hayber kalesi bile olsa yıkıp atmak istemiyorsun, aldırış ettiğin bile yok.

Akıl - fikir durağında tamamiyle korku var, titreyiş var, deprem var. Geçim, zevk, safa, eminlik, hep akılsızlık âleminde.

Akla - fikre boş verme meclisinde canlar, herşeyden, her bağdan kurulmuştur, hepsi de güneşlerinin ışığında, güneşlerinin aydınlığında zerreler gibi oynar durur.

A can güneşi, bedenin kapısını, duvarını yak, yandır; bu ışığın bir tek pencereden vurmasını yeter bulamıyoruz.

3820. ' Şu hikâyeyi bırak, çok susamışız; sense çekinmeden, esirgemeden veren ganî, kerem sahibi bir sâkisin.

Âşıkların hay-huyları, hep bir gül bahçesinin kokusundan meydana gelmede, fakat kimseciklerin haberi yok, nasıl bir bahçe, ne biçim bir güllük-gülüstanlık?

Sus da bir ancağız olsun sağa - sola bak; a taş yürekli, söyle, ne vaktedek söylenip duracaksın?

Boş yere niceyebir söyliyeceksin, sus artık, yeter; söze buyruk yok, dilsizliği takın.

Tebrizli Tanrı Şems'i bir ferahlık vermedikçe bu söz söyleme kabiliyeti, sesle-harfle bir fayda vermez kimseye.

CXIX

Ne vaktedek ayrılıkla inciteceksin beni, feryadımı duymıyacaksın, feryad ettireceksin bana, kırıp dökeceksin beni?

Ayrılık elin, elimi kırdı, işten-güçten kaldım; bir bilseydim, daha ne vaktedek kıracaksın beni?

A ayrılık şişesiyle oynayıp duran, dikkat et, taşlık bir yere geldik, şu sırça gönlüm daraldı, aman, aklını başına al, sakın kırmıyasın.

Şu ayrılık taşlığından buluşma yeşilliğine varmak için tezolmalısın, burayı bırakmazsan çaresiz kırarsın beni.

Kanım, gönlümde dondu, nar tanelerine döndü, narı yardın mı kanı böyle akar işte.

3830. Hasretlerle dopdolu gönlümü kıracaksan bâri o ayyar dilberimin yüzünü göster, beni ona kavuştur da o zaman kır-dök.

Ey âlemin kendisine kul - köle kesildiği Şemseddîn, sen görüş âleminde padişahlar padişahısın; bir bakışta yüzlerce gönlü, yüzlerce gönül alanı kırar-dökersin.

Övünme Tebrizi, bu yüzden sana mülk olmuştur; sen, yüzlerce tacı-tahtı bir sarık ucu için kırar-geçersin.

CXX

A gökyüzü, başımızın üstünde dönüp duruyorsun amma güneşin aşkıyе sen de benim hırkamı giyinmişsin, sen de âşıksın benim gibi.

Vallahi âşıksın, hem de neden anladım, söyliyeyim: İçin de terü-täze, yemyeşil, apaydın, dışın da.

Deniz ıslatmamış seni, toprağa da boş vermişsin; ateşten de yanmıyorsun, yelden de eminsin.

(s. 127) A değirmen dolabı, dönüşün hangi su yüzünden? Bir kerecik söyle bâri; ne de demirden yapılma bir dolapsın sen.

Bir dönüşte yeryüzünün kucağını İrembağı'na çevirirsin; gene bir dönersin, nice ağaçları köklerinden söker, atarsın.

Güneş bir mumdur, sense pervanesin sanki, pervane gibi bu çeşit bir mumun çevresinde dönüp dolaşırsın.

Hacar gibi sen de ehrama büründün, mavi bir örtü sarındın, hacı gibi Kâbe'yi tavaf edip duruyorsun.

3540. Tanrı, hac edilecek yere erişen amandadır dedi; a hak tanıyan gökyüzü, sen de eminsin âfetlerden.

Hepsi bahaneler; ne varsa aşktan ibaret; Tanrı evidir aşk, sen de o evde konaklaşmışsın.

Bundan fazla söylemem, fakat andolsun Allah'a, şu gönülde, söylenecek ne ince sözler var, yalnız söylemiye imkân yok.

CXXI

Keşki bir anoisun, kendini bilseydin, o güzelim yüzünden bir haberin olsaydı.

Binek hayvanları gibi toz-çamur içinde yatmış, uyumuşsun; ne olurdu, kendini güzellerin evlerindeki zevk-işret meclise çekseydin.

Kendi çevrende dolanmadasın, çünkü kendini görmede, kendini göstermedesin; halbuki sende bir define var, var amma benliğin gizlemiş onu.

Bedenden ibaret bulundukça candan haberin bile olmaz, fakat can olursan can mülküne girer, orda karar kılarsın.

Başkaları gibi iyiye - kötüye kapılıp durmadasın; buysan, oysan bununlasın, onunla.

Bir tek yemek olsaydın tek bir çeşit lezzetin olurdu; bir tek kazana girmiş olaydın, hep aynı tarzda kaynar-coşardın.

Tortulu nesne gibi eğer sen de bu kaynayışla sâf bir hale gelseydin arınanlar, sâf bir hale gelenler gibi göklere ağardın.

3850. Her hayale canım diyorsun, cihanım diyorsun; hayaller kaybolsaydı, hayallerden geçseydin sen can olurdun, cihan kesilirdin.

Yeter, sus artık, şu dilin, aklına bağ oldu gitti; böyle olmasaydı Aklıküll gibi baştan başa dil olurdun.

Yeter, sus artık; bilgiye perde olan, gene bilgidir; padişah olduğunu bilseydin tercümanlık mı ederdin hiç?

<<Terci-'i bend>>

CXXII

Şu dumanlarla dolu evde bir pencere açtılar da duman çıktı gitti, güneş ışığı girdi.

O ev hangi ev? Gönül. O duman da ne? Kaygı - düşünce. Kaygıdan-düşünceden, zevkının, neşenin boynu kırılmıştır âdeta.

Uyan da düşünceden de kurtul, hayalden de; yârabbi şu bizim uykuya dalanımıza bir davulcu gönder.

Uyuyan, bir hiç için binlerce gam yer; rüyasında ya kurt görür, ya yolkesen haydut.

İnsan, rüyasında yüzbinlerce kılıç, yüzbinlerce mızrak görür, fakat uyandı mı onlar şöyle dursun, bakar ki bir iğne bile yok.

Ölenler derler ki: Ne olmıyacak gamlar yedik, ömrümüz çeşitli vesveselerle geçti gitti.

Bir hayal için toplar kurmuş, başka bir hayal için zırhlar giyinmiş.

3860. Bu düğün de hava, şu yas da; bugün ne ondan bir oyun kaldı, ne bundan bir ağıt, bir feryad.

Yüzlerine vururlar, yüzlerini yırtarlar dururlar; fakat uyku bitince görürler ki yüzlerinde bir tırmık beresi bile yok.

Nerde o bizimle sütle bal gibi kaynaşan; nerde o bizimle suyla yağ gibi bir türlü uzlaşamıyan?

Şimdi gerçekler belirdi, uyku da geçti, hayal de; huzur - rahat var, emniyet - istirahat var; ne bizlik kaldı, ne benlik.

Ne ihtiyar var, ne genç, ne tutsak var, ne haydutlar. Ne yumuşak var, ne sert kaldı, ne mum var artık, ne demir.

Bir renklilik, bir sıfata bürünüş, birlik... Bir can ki uçup gitmiş, bedenden kurtulmuş.

Bu bir, herkesin bildiği-bileceği bir değil; tercî' söyle de gönüle doğsun, hatıra gelsin.

*

Ey bu yola gerçek olarak ayak basan, gerçeklik ayağını atan, benimle hemdem oldun mu iki âlem de seninledir, senindir.

Hiçbir şeyi zayi etmezsin, herşey hazırdır sana ey baht ağacından neşelenen, eğilip bükülen.

Eline aldığın her elma, her armut, her meyva, içindeki aydınlığı, lezzeti, tadı belirtir sana.

3870. O aydınlıktan, her an yeni bir aydınlık doğar; her güzelden, her an, yeniden yeniye bir, daha güzel belirir, çıkar.

* Meyvalara, sonu gelmez bunların, tükenme yok bunlara yazısı yazılmıştır; yapraklara güzden emindir bunlar çizisi çizilmiştir.

A göz, gözucuyla bak, işvelen, göz kırp; pek tanınmış pek güzel bir yerdesin; a gönül, burdan başka bir yere gitme; güzel bir yerde konaklamışsın, hoş bir yeri yurdedinmişsin.

Yemyeşil ağaçlar gibi bezenip kuşanan birçok zengin vardır; fakat şu görülmemiş, eşsiz ağaç, yeşermiye de doymuştur; bezenmiye de aldırış etmez.

Nice bir batmanlık taş vardır ki dağdan yuvarlanır, düşer; fakat dağ kesilen kaya, yerinden bile kıpırdamaz, benlikten kurtulmuştur o, kayalıktan çıkmıştır o.

Çünkü yokluktan korkup duran her var, büyük yüce yerden en aşağılık yere düşüverir.

A yokluktan doğan, sen her an biraz daha gençsin; a dostun aşkına rehin olan, sen her an biraz daha mal olmadasın aşka.

Çırılçıplak atlas kumaşlara, kıldan - çuldan yapılma libaslara bürünmektense candan meydana gelmiş deriye bürünmek, elbette daha iyi.

Yahudinin gözünde kupkuru bir hurma fidanısın amma Meryem'in derdine deva olmak için yüzlerce taze hurma veriyorsun.

Dışını sırça gibi pırıl-pırıl bir hale getirmedesin, içini görüş sahibi etmedesin; dünya, senin hükmündeyken nasıl olur da aşağılık bir hale gelir?

3880. Ey can, ey cihan, ey cihanı gören, ey daha da başka birşey olan, ey güneşe, Aya bir başka çeşit dönme kabiliyeti veren.

*

A gönülde yurdedinen, ne de tuhaf gönül açışın var; yahut da canın ta içindesin de cana, öylesine canlar katıyorsun ki.

Bizimle karılıp birleşmenle bizden münezzeh oluşun, birbiriyle savaşmada; yâni sen, bizim canımız mısın acaba, yoksa sen, biz misin?

İster o ol, ister bu, pek tatlısın, bir tat, bir lezzet denizisin; baştan başa, tamamiyle tatlılıksın, neşesin, lûtufsun, bağışsın sen.

Uzaktan ateş gördüm amma yakından baktım, gördüm ki nurmuş; ejderha göründün amma sopasını bize.

Sen mutlak amanlıksın, emniyetsin; fakat inancımız şu: Hamlara, erişmemişlere korkusun, ümidsin sen.

Yusuf gibi hani, kardeşlere tamamiyle kedersin, fakat Yakub'a daima safa içinde safasın.

Leylâ'dan bir lûtuf elde edelim diye Mecnun olduk gitti; a aşk, sen bütün akıllara düşmansın.

A akıl, bakırdın, aşkla altın kesildin; kimya değilsin, kimyanın bayrağısın (görenler koşup gelsinler de altın olsunlar diye bayrak gibi baş çekmişsin).

Sırlar bildirmede Cebrail'sin ey aşk, sanki bütün peygamberlere vahiy getiren sensin.

3890. Aklı başında olan kişi düşer bir şüpheye; halbuki sen şüpheden de ayrısın, akıldan da, düşünceden de.

(S. 128) Bakış okların asla yanılmadı; yanılanın da suçunu, hatasını örter, bağışlarsın sen.

A yatıp uyumuş, gözü kapalı toprak, yeli görmüyorsun amma yel esmeseydi ne sebeple havalandırdın, nasıl havalarda tozardın?

Yüceldin amma ululuktan uzak ol; ululuktan, ululanmaktan utan, ulular ulusuylasın çünkü.

Aydan balığa kadar herşey, senin zevkını, senin neşeni arıyor; pek çokları sana kavuşmayı, seninle buluşmayı özleyip duruyor.

CXXIII

Kaybolan gönlü kendi canında ara, canının huzurunu - kararını sevgilinden iste.

Şekerkamışında gayb bitkisinin zevkı var, fakat o zevkı da kendi dudağında, kendi dişinde ara.

İki gözünü her gözsüze dikme; görene kaç, onda da kendindekini ara, kendindekini iste.

* Tanrı elçisinden rivayet edilmiştir, insanlar, madenlerdir demiş; sen de geçer akçanı kendi madeninde ara. ·

Beden tahtından çık da can tahtına otur; gökten geç de kendi Zühal yıldızını ara.

3900. Bir şimşek gönlüne çaktı da gönülün kararsız bir hale düştü ya, bu şimşeği de yağmura benzer gözyaşlarında aramıya bak.

Abû-Hurayra'nın heybesi, ancak senin vücudundur; muradın neyse, neyi istiyorsan kendi heybende ara.

A izinin tozu belirmiyen, nerden, kimden arayım izinin tozunu; sen beni ara; lütfunla, ihsanınla sen ara beni.

CXXIV

Hergün, seher çağı, bizi anyan sensin; uykuya dalmışız, uykuluyuz biz, uyanık devletimiz sensin bizim.

Dükkânımız da sensin, kazancımız da sen, kârımız da sen; o yüzden hergün, bizi çekersin, işten-güçten, kârdan-kazançtan edersin.

Ne diye dükkâna gidelim? Madenimiz de sensin, dükkânımız da sen. Çarşıya pazara nasıl varalım? Pazarımız sensin bizim.

Bize can bağışlıyan sensin, o yüzden gönlümüz hoş, neşeliyiz; sarığımız sensin, o yüzden sarhoşuz, harabız.

Para canlılar gibi gümüşle dopdolu küpü ne yapacağız? Küpü kıralım, şarap sunan sensin bize.

Dudu gibi şekere düştün, gıdamız şeker oldu, çünkü seker madenisin sen; bülbül gibi şakıyıp çilemedeyiz, gül bahçemiz sensin çünkü.

Yüzlerce baharın var, o yüzden gül bahçesine döndük; sevgilimiz sensin, ondan dolayı gönlümüz apaydın.

3910. Denizinde gemiden de daha elsiz - ayaksızız; sesimiz de sensin, oynamamız da sen; sallanmamız da sensin, yürüyüp gidişimiz de sen.

Çarelere başvuran kişinin senden sermayesi yoktur; bütün çarelerden vazgeçip çaresiz kalanın çaresisin sen.

Gönül, nelere takılmışsa, nelere vurulmuşsa hepsinden soğumuş, vazgeçmiş de ondan sonra gönüle, bize tutulan, vurulan sensin demişsin.

Bâzı-bâzı, şu yaptıklarımızı biz yapıyoruz sanırız, fakat bu da sendendir, çünkü şüphemizin, zannımızın özü, mayası da sensin.

Çektiğimiz birşey yok ki onu gerçekte sen çekmiyesin; aldığımız birşey yok ki gerçekten onu, bizden alan, sen olmıyasın.

Söze tövbe ettim, tanık ol ey padişahım; sözsüz, feryatsız, sırlarımızı bilen sensin, sen.

A Tebriz'in övüncü Tanrı Şems'i Şemseddîn, şu dönüp duran göğümüzün güneşi de sensin zâten.

CXXV

Şu âleme güneş, ışık kesildiğin an, ölü dünyaya doğar, can olursun.

Körün iki gözüne gelirsin de görüş olursun, dilsizin dili kesilir de ona dil verirsin.

Çirkin Şeytan'la uzlaşır onu Yusuf gibi güzelleştirirsin; kurdun ağzına girer, ondan çobanlık edersin.

3920. Hergün, bir yeni çardaktan baş gösterirsin, oraya yüz döndüler mi de hemen gizleniverirsin.

Gâh gül kokusu gibi beyinlere lûtfeder, genizleri güzel kokuyla doldurur, açarsın; gâh göze eş-dost olursun, gül bahçesi haline gelirsin.

Padişahım, hem eğri-büğrü giden vezirsin, hem doğru giden ruh; fakat gene de oyunu sen kazanırsın; neylersin, ne edersin, kimsecikler birşey bilmez.

A izinin tozu belirmiyen aşk, tez-tez, çabuk - çabuk çevir yaprakları da sonucu bir yaprak da karar et, bir izin belirsin, yüzün görünsün.

A gönül, gam-gussa zamanı, dostun adaletinde mahvol; neşelendiğin vakit de onun lütfunda mahvolur, gidersin.

Gülde yok olan su, gül kesilir; sen de böyle olursan ayrı huylara, temiz sıfatlara sahib olursun.

O savaş nârasını hava gibi her yana götürürsün o zaman, o kahır yakışına, duman gibi tanık kesilirsin o vakit.

A aşk, bunların hepsi sen olursun da gene de bunlardan münezzeh bir hale gelirsin; kılıç bile olsan kızış gibi bir şeklin, sûretin belirmez.

Şimdi sustun, ben de susayım; ne vakit söz olur, anlatış kesilirsen o vakit dile geleyim, söz söyliyeyim.

CXXVI

Ey ney, ne de hoş, sırları biliyorsun; bu işi, zâten bütün işleri bilen kişi yapabilir.

3930. Ey ney, bülbül gibi o güle âşıksın, sen de feryad ediyorsun, inliyorsun; boynunu kaşıyıp durma, tikensiz gülden haberin var.

Güle dedim ki: Dostun hemdemisin, sırrını gizleme; dedi ki: Tamamiyle duyar, anlarsan helâk olur gidersin.

Dedim ki: Zâten kurtuluşum helâk olmamda (*); ateş sal, yakyandır, ne duyuş-biliş kalsın, ne anlayış.

Dedi ki (* *): Bu kervanın nasıl keseyim yolunu? Biliyorum ki kervanbaşı, herşeyi bilen, anlıyan biri.

Dedim ki: Mademki dost kaybolanları aramıyor, okşamıyor; anlayış bile anlayıştan usanmıştır artık.

Kendinden haberin bile yok ki göz kesilmişsin, herşeyi görüyorsun sen; bizeyse anlayış-biliş, göz hicabı olmuş, buluşma perdesi haline gelmiş.

Başını kesmişler de o yüzden bir dudağa hemdem olmuşsun, bu yolda başa sahib olmak, ne ayıp, biliş-anlayış sahibi olmak, ne âr.

Kendinden sıyrıldın çıktın da sırlarla doldun; çünkü kendisine tapanı da biliyorsun artık, inkâr edeni de.

Mademki sevgilinin lâ'l dudaklarını tattın, feryat da ne oluyor? Bırak da ağlayıp inliyen anlayış-biliş feryad etsin.

Hayır-hayır, sen kendin için feryad etmiyorsun a kerem sahibi; ağyar var sanana, ağyar bilip görene ağla-inle.

3940. Felek, şu tersine çakılmış nallar yüzünden, şu ters anlayıştan ağlayıp inlese yeri var; çünkü öküz gibi yük altında.

(*) Konya n. da "helâk olmanda". İst. Üniv. nüs. a uyduk.
(* *) Konya n. da "Dedim ki" İst. Üniv. nüs. a uyduk.

CXXVII

A bize doyan, bizden bıkıp usanan, bizse düştükçe - düşmüşüz sana, istedikçe istiyoruz seni; a yoldan ayak çeken. yol arkadaşlığının şartı bu muydu, nerde o şart?

Dünyanın özü, içi sensin, sen; geri kalanı hep kabuk; insan kabuklarla gelişir, semirir mi hiç?

Yıkılıp giden, altı üstüne gelen her şehir, bir padişahlar padişahının gölgesinden uzak kalmıştır.

Güneş çekilip gitti mi ne kalır? Kapkaranlık gece; baştan akıl - fikir gidince aptallıktan, ahmaklıktan başka ne kalır başta?

A akıl, bütün fitneler senin gidişinden kopuyor da sonra sen tutuyor, akılsız başa suç buluyorsun.

Nerden yüz çevirirsen orda yol bitiriş, savaş yüz gösterir, nereye yüz döner, ne yana yüz gösterirsen orda zevk, sarhoşluk, hayranlık belirir.

Onsekiz bin âlem de ancak iki kısma ayrılır; yarısı cansızdır, ölmüştür, yarısı diri, biliş-anlayış sahibi.

Biliş-anlayış denizi var ya hani, bütün akıllar - fikirler o denizden meydana gelmiş; işte en sona varmış akılların en son varacakları yer gene o deniz işte.

A yüzme bilen can, o denize gidiyorsun sen; a ok gibi fırlayıp şu gökyüzünü geçen can.

3950. Bedeninin otağı yüzünden bütün bir dünya apaydın, ışıl-ışıl; a otağa girmiş can, sen, kim bilir, nasılsın?

Ruh, şarabınla ebedî mestolmuş, ayılmasına imkân yok; toprak, avucunda ayarı tam halis altın kesilmiş, kalıplaşması mümkün değil.

Seni, örnek getirmeden övsem halk anlamaz, halbuki örnek de seni bir şeylere benzetenlerin hayallerini arttırmada.

Fakat bir âşık, şevka düşse de seni bir şekle soksa, o çeşit övse her şeyden münezzeh oluş denizi bulanmaz ya.

Yeni Ayı nâle benzetseler şairlerin şu saçma benzetişleri yüzünden Ay, aylıktan düşmez ya.

(s. 129) Deniz Musa'ya engel olabilir, onun yolunu kesebilir mi; İsa'ya sığınan kişi nasıl olur da kör kalır?

Bir tek kulu, bir tek kölesi bile olmasa gene herkesin efendisidir o; sen onu düzgün saymasan da usul boylu selvidir o.

Musa'sın, fakat henüz çobanlık etmedesin; Yusuf'sun, fakat henüz kuyunun dibindesin.

O ücretten eline birşey gelmiyor, faydalanamıyorsun, çünkü bu işe sarılmamışsın, arada bir el ucuyla yapışıyorsun işe.

Sus ki Tanrı yemeği, gayb şarabı olmadıkça şu harf, şu söz, iki üç boş kâseden ibaret.

CXXVIII

3960. A can, a görür iki göz, nasılsın? A Ayın, a gök kubbenin kıskandığı güzel, ne âlemdesin?

Biz de, bizim gibi yüzlercesi de sensiz perişan, yıkık - dökük, sarhoş bir hale düştük; sensiz bitkin bir haldeyiz a canım, sen bizsiz ne haldesin?

Senin olmadığın yer, akrep oyuğuna benzer; senden başka kimseciklerin bulunmadığı o yerde nasılsın, ne âlemdesin sen?

A canım benim, canları nice seçmedesin? A denizden de artık, deryadan da üstün inci, ne âlemdesin?

A Arş kuşu, suya, toprağa düşmüşsün? Kanla, sevdayla, bal-gamla, safrayla karılmış, katılmışsın, ne haldesin bunlarla?

O güzelim gül bahçesinden gelmişsin de şu külhana düşmüşsün; külhandakilerle nasıl geçiniyor, nasıl uzlaşıyorsun?

Dayanıp durmada, irkilmeyip sarsılmamada Kafdağına benziyorsun, ne de sabırlısın; a Zümrüdüanka gibi yalnızlığı seçen, ne âlemdesin?

Âlem seninle durmada, sen ne âlemdesin bakalım? Bedenler seninle diri, sen yapayalnız ne haldesin, bedenlerle nasılsın?

Güneş bile seni görünce kendinden utanıyor, hangi doğudasın a güzel? Halis zehir bile seninle helva haline geliyor, nasılsın a şeker, a bal?

Ne altımız var, ne üstümüz, fakat senin yüzünden alt-üst olduk; a dünyaya fitneler, kavgalar salan, ne âlemdesin?

3970. Gönülden kaybolduysan şu gönülde ne işin var, ne yapıyorsun orda? Yok, gönüldeysen sevda işiyle ne haldesin?

* Ey Tebriz'in övündüğü eşsiz-benzersiz padişah Şems, "İki yay kadar kaldı araları, daha da yakın" durağında ne âlemdesin?

CXXIX

Ey o kıpkızıl şarap kadehini eline alan sâki, ey o terü-tâze güzelim gazeli tutturan çalgıcı.

A dilber, sen o dolunaya benzer yüzünden örtüyü kaldırdın da sâki de yok oldu gitti, çalgıcı da.

A meclisin sahibi, adını aşk komuşlar; bu ne kıyamettir ki yeni baştan kopardın gitti.

A koskoca küp, her gamın ilâcısın sen; hasta değilsin, başın da ağrımıyor, ne diye başını çatmışsın?

Bir can var, pek lâtif; bir cihan var, pek zarif; fakat sen şu iki perdeyi de kaldırıvermişsin ortadan.

Candan, cihandan âşıkın gönlünü kapmışsın; gerçekten de pek nazik, pek arık bir av avlamışsın.

A böylesine tuzağa av olan, binlerce Husrev'in, binlerce Sencer'in tacına-tahtına, malına-ülkesine sahip olmuşsun.

Ucu - bucağı, dibi - kıyısı olmıyan bir denizdesin, su, ancak topuğuna çıkmış; ateştesin, semenderin huyunu almışsın, yanmıyorsun.

3980. Şekerler içinde bir ev kuralı a gül, elbiseler yırttın, âşıksın.

A yel, o ikiye ayrılmış, amberleşmiş saçların misk gibi kokularına büründün, fakat ululanmaktan sakın.

A sarhoş bakışlı güzel, mademki sâki sensin, sun; mademki kadehi aldın eline, bir an bile susma.

Tebriz'in övündüğü Şemseddîn'e saçmak için kuyumcudan altınlar almışsın, saç ey sapsarı yüz.

CXXX

Ey o kıpkızıl şarap kadehini eline alan sâki, ey o terü-tâze güzelim gazeli tutturan çalgıcı (*).

Ey gökyüzüne ateş salan Zühre, Mirrîh'e, söyle nasıl bir hançer elde etmişsin.

A ayrılığı kıyamet gününden de uzun süren, bu ne kıyamettir ki yeni baştan koparmışsın sen?

A gökyüzü, onunla sohbet edenlerin, halkasını görmüşsün de sen de dönerken yuvarlak, değirmi bir şekil almışsın.

Arslan yürekli filler bile sana ram olmuş; şu birkaç sineği ne diye avucuna almışsın?

Aklını başına devşir a yoksul, yoksulluktan şikâyet etme; çünkü Sencer'in ülkesi gibi yüzlerce ülke elde etmişsin.

3990. A yüzünü sevgilinin güzelim yüzünde gören, pek büyük, apaydın bir ayna elde etmişsin sen.

A gönül, her an yaprak gibi ne diye titrer, çırpınırsın? Muzaffer bir Kubâd'ın eteğini elde etmişsin.

A göz, her an ne diye ağlarsın? Mesîh peygamberin sürmesine ulaşmışsın.

Onsekiz bin âlem senin olsa sevgilinin yüzü yoksa pek aşağılık, pek hor-hakıyr birşey elde etmişsin ancak.

Gökyüzünün kır atını bile geçecek kudretin var, ne diye tenbelleşmişsin, ne diye eşek huyuna sahib olmuşsun?

Sus, bir başka dille söyle, bir yeni tarzda söze giriş; şu eski vâdîde ne diye sözlerini tekrar eder durursun?

(*) Bu gazelin ilk beyti, CXXIX. gazelin ilk beytinin aynıdır.

CXXXI

Gökyüzüne bir uğultudur düştü; a Ay, ne diye oturmuşsun diyorlar; diyorlar ki: otağı, otağ yerini nurlandır, ne diye oturup kalmışsın?

A herşeyden haberi olan, a herşeyi bilen güzel, şu donmuş-buz kesilmiş olanlar, belki de seni, senin ateşini bilmezler, fakat sen ne diye oturmuşsun?

Yolda ateş yiyenler var, yol başında bekleyip duruyorlar seni; sen aptal akıllılarla ne diye oturup kalmışsın?

Gönül, ormandaki arslan, fakat başı sensin o arslanın; gönül Tanrı ordusu, ordunun başbuğu, padişahı sensin, ne diye oturmuşsun yâni?

4000. A kulağı kesilen can, içinden duy, sana, her yol başında bir yoldaş var, ne diye oturmuşsun?

Kendine gel, dinle de duy, gönlünün boğazından kopup çıkan vuslat nâraları, gülüşler, kahkahalar, tâ Arşa ulaştı; ne diye oturmuşsun sen?

Dün sabah gönül, canımın eteğini tuttu, o can geldi - erişti, o gönül ulaştı, eyvah dedi, sen ne diye oturmuş kalmışsın?

Şemseddîn Tebriz'den gelen bir devlet dolabıdır, el çırp, feyiz al ondan, ne diye şu kuyunun dibinde oturakalmışsın?

CXXXII

A aşk, tâ ezeldenberi bizimle bir tek sen varsın, bir-bir söyle sırları, bizimle aynı evdensin sen.

Ateşinden korktuk da ağzımızı yumduk, sözü bıraktık; çünkü sen ne ateşsin, ne yalımın vardır senin.

Akıl şehri her an senin yüzünden yıkılıp gitmededir; akıl mumuna yelsin, muğların şarabısın sen.

Dostla dostsun, düşmanla düşmansın sen, yahut da ikisinin arasında, ikisine de benzer bir şeysin sen.

Akıllılar, âşıkların sözleri masaldır derler; gerçekten de masalsan geceyi nasıl oluyor da gündüze döndürüyorsun sen?

A güzelliği fitneler belirten güzel, fitne olan aşkındır senin, sen o aşkın bir eserisin, onun bir belirtisisin ancak.

4010. A Tebriz'in övündüğü padişahlar padişahı Şemseddîn, yeryüzündekilerin nurusun sen, zemanenin güzelliği, alımı.

CXXXIII

A bana candan da güzel, gözden de değerli olan, canımda ne gördüysem ben görmedim, sen gördün.

Evet, beni sen seçmişsin, bu seçiş hakkıyçin söylüyorum; ayrılığından ateşten yapılmış bir tabut seçtim, onun içindeyim ben.

Gözüme sor; neden bir kaynak kesilmişsin de. Boyuma sor; kim seni iki büklüm etti de.

Canıma sor; demir çarıklarla ayrılık yolunda nerelere vardın de.

Ona şunu da sor; de ki: Güzellikte, alımda ona benzer kimsecikler var mı, hiçbir dilden böyle bir söz işittin mi?

Şu sözü de söyle: Yüzü güneş değilse derdi, elemi, bulut gibi parça-parça edip nasıl dağıtmış?

Nefesinden anlaşılıyor, göbeğinde misk var; hangi çayırda-çimende, hangi ovada-yazıda yayılmışsın?

Anlaşılıyor ki oir gök görmüşsün a gönül, çünkü yeryüzündeki dilberlerden kaçmışsın sen.

Anlıyorum ki gözlerinle bir Yusuf görmüşsün de sarhoşlukla turuncu da doğramışsın, ellerini de.

Maksat Tebriz'dir, Şemseddîn'dir, öbürleri hep bahaneler; iki âleme de bir yok çizgisi çizivermiş, gitmişsin de yalnız ona yönelmişsin.

CXXXIV

4020. (s. 130) Ay yüzlü, parıl - parıl apaydın elbiseli bir güzel gördün mü? Bir güzel, bir ateş, bir belâ gördün mü sen?

İnsanı, olduğundan yüz binlerce defa daha da sarhoş eden bir göz, seher yelinden de lâtif bir cisim gördün mü hiç?

Devlet - ikbal, herkese şifadır, halbuki devlet, havasına kapılmış da bir şifa gördün mü diye peşinden koşuyor.

Devletkuşunu padişahlar arar, sınar; halbuki bu devletkuşu, devletkuşunu gördün mü diye padişahı aramada.

A gökyüzü, doğru söyle, bunca demdir dönmedesin; o çeşit bir güneş yüzlü, Ay yüzlü güzel gördün mü sen?

Gönül, bu aşkta yok mu oldun, yoksa bu yokluğun aşkında bir varlık mı gördün?

Her ağlayış gülüşü arar; bugünse gülüşler, öyle bir ağlayış gördün mü diye göze yalvarmada.

Ayrılığın, lûtfu da, keremi de yakan - yandıran bir vebâdır cana ayrılıktan daha fazla helâk edici bir vebâ gördün mü hiç?

O cefaya toprak kesilmişsin, yerlere döşenmişsin, lâf değil ya bu; şu cefada bir vefa gördün mü sen?

Sahibimiz Şemseddîn gibi bir padişah duydun mu? A Tebriz, senin padişahın gibi bir padişahı bir yerde gördün mü hiç?

CXXXV

•

4030. Ey bütün dünya, yüzünün güzelliğinden, ancak bir eser olan; maksat senin güzelliğindir, öbürleri hep bahaneden ibaret.

Seni resmedene yüzün kıble değilse maksadı neydi o resmi yapmaktan, şu evi kurmaktan?

A halka - halka güzelim saçları boynumuza geçen güzel, o halka içinde gönül kuşuna bir yuva kurun gitsin.

A güzelim, yüzbinlerce mum, bir yalım elde etmek, o yalımla uyanıp yanmak, eriyip bitmek ümidiyle aşk tandırının çevresine oturmuş.

O padişahın meclisine nasıl varayım, nasıl ulaşayım; ne onun haddi-sınırı var, ne bunun kıyısı-bucağı diyorsun.

Bu lûtfu kim verebilir? Tebriz'in övündüğü Şemseddin ancak, bir tohumdan bir ağaç ihsan ettiği gibi gene o devletle seni bu meclise ulaştırır o.

CXXXVI

A kuşbaz, gizliden gizli bir tuzaktır, kurmuşsun; kıldan kurduğun o tuzağın üstünü de dumanla örtmüşsün.

Bu kadar bin kuşu bu düzenle öldürmüşsün, tüylerini yolmuş, anlaşılsın - bilinsin diye tuzağın üstüne koymuşsun.

Bekçi kuşların nâralar atmada, hay - huylar etmede; onların hay-huylarında ne anlamlar gizlemişsin.

Sabrı, tövbeyi korunma kalkanıyle yoğurmuşsun; kızgınlığa, cefaya bir mızrak keskinliği vermişsin.

4040. * Kılıç, kalkan zahmetine katlanmadan düşmanlardan korunmak için tekrarlanan yedi âyetin içine bir mülktür, kurmuşsun.

Susamış kuşlara, kendi yakınlık meyhanende mâna küpleri, mâna şarapları hazırlamışsın.

Geceleri yol alan yolcun için hiçbir sâkinin, hiçbir sarhoşun kokusunu bile alamadığı küpü hazırlamışsın ki o yolcuyu ancak sen bilirsin.

Göz karaltısının altından ışık dalgası akıtmışsın; dünyaya ihtiyarlar, gençler vermişsin.

Hayalde kurulan şeyleri kalemsiz - parmaksız yazması için gönüle parmaklar ihsan etmişsin.

Üstünde bunca et, sinir perdeleri varken gene de tutmuşsun, gönüle bunlardan geçmek, gizlice, gezip seyretmek kudretini bağışlamışsın.

Ne de şaşılacak şeylerdir ki bakışa, ok gibi uçup gitme, kaşa, yay gibi ok atıp vurma kabiliyeti vermişsin.

Kaplara benziyen bedenlere acı, tatlı şaraplar gibi çeşitli huylar bağışlamışsın.

Şu gizli şarap, dilden sızar; üstü kapalı duran sözü dille meydana çıkarmış, anlatmışsın.

• Her ayın, her araz, ağzını yummuş bir goncadır; onu, ırzehli kadınlara âdeta bir örtü etmişsin.

4050. A canın canına can olan, birgün açtın da o örttüğün perdeyi çektin mi abenim cânım,

kararları kalmıyan gönüller, görürler - anlarlar, ayrılığa, yalvarmayı, özlemeyi neden vermişsin.

4052. Sus da sözleri o can söylesin artık, ortaya çıkardığın oyunbazlık, ne de uzunmuş, ne de bitmez - tükenmezmiş.